MARİO LEVİ

Türk Edebiyatı / Roman

Size Pandispanya Yaptım

DK

Siz de pandispanyayı pastanın keki sanıyorsunuz değil mi?
Ya öyle değilse?

Yaklaşın, biraz daha yaklaşın.

Bu hikâye size hayatın farklı bir yüzünü gösterecek.
Bir yemek ve tat yolculuğu.
Belki kırık bir aşk hikâyesi.
Belki bir lanetin tarihi.
Ya da tarihin birkaç kırılma noktası.

Belki de herkesin, hatta nerden bileceksiniz, sizin de ortak olduğunuz bir cinayetin hikâyesi.

Durun! Hemen gitmek mi istiyorsunuz? Neden? Farkında değil misiniz, siz çoktandır bu oyunun içindeydiniz.

Size bakan biri var. Görmüyor musunuz?

DK DOĞAN KİTAP

ISBN 978-605-09-1670-6
9 786050 916706
sertifika no: 11940
dogankitap.com.tr
Tavsiye Edilen Perakende Satış Fiyatı
₺ 23

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KANTUS TEAM

Mario Levi, 1957 yılında İstanbul'da doğdu. Saint Michel Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İlk öyküsünü 1975 yılında yazdı. 1984'ten başlayarak *Şalom, Stüdyo İmge, Cumhuriyet, Hokka, Argos, Cumhuriyet Dergi, Milliyet Sanat, Gösteri, Gergedan, Varlık* gibi dergi ve gazetelerde yazıları çıktı. İlk kitabı *Bir Yalnız Adam: Jacques Brel*, 1986'da yayımlandı. Üniversite bitirme tezinden hareketle yazdığı romansı bir biyografi olan bu kitabı, 1990 yılında çıkan ve yazarına o yılın Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandıran ilk öykü kitabı *Bir Şehre Gidememek* izledi. Ertesi yıl ikinci öykü kitabı *Madam Floridis Dönmeyebilir* çıktı. 1992'de (sonradan, yıllar sonra yazacağı *Lunapark Kapandı*'nın "hikâyesinde önemli bir yerde duran bir roman denemesi" olarak nitelediği) bir "uzun hikâye ya da anlatı" olan *En Güzel Aşk Hikâyemiz* yayımlandı. 1999'da çıkan *İstanbul Bir Masaldı*, Levi'ye 2000 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandırdı. 2005'te yeni romanı *Lunapark Kapandı* ile 1983-2004 arasında çeşitli gazete ve dergilerde çıkan yazılarını bir araya getirdiği *Bir Yaz Yağmuruydu* yayımlandı. Son romanı *Karanlık Çökerken Neredeydiniz* 2009'da çıktı. 2010 yılında "otobiyografik kurmaca" ya da "anı/roman" denebilecek kitabı *İçimdeki İstanbul Fotoğrafları* yayımlandı.

Mario Levi, halen Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nde Yazı Yaratımı dersleri veriyor. Ayrıca düzenlediği yazı atölyelerinde de Yazı Yaratımı dersleri vermeyi sürdürüyor.

Mario Levi'nin eserleri Doğan Kitap tarafından yayımlanmaktadır.

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

Size Pandispanya Yaptım

SİZE PANDİSPANYA YAPTIM

Yazan: Mario Levi

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
1. baskı / Eylül 2013 / ISBN 978-605-09-1670-6
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Baskı: Ayhan Matbaa Basım Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Mahmutbey Mah. Deve Kaldırım Cad. Gelincik Sok.
No: 6 Kat: 3-4 / Bağcılar - İSTANBUL
Tel. (212) 445 32 38
Sertifika no: 22728

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Size Pandispanya Yaptım

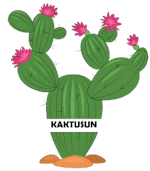
Mario Levi

DK DOĞAN KİTAP

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Ben bir yalancıyım. Az sonra okuyacaklarınız da yalanlar üzerine kurulu. Bu bir suç mu? Bilmem. Ben artık sadece hikâyedeki kahramanların bana anlattıklarını hatırlıyorum. Gösterdiklerinin, hatta gösteremediklerinin de doğrularını inşa ettiğini unutmaksızın. Herkes içini açabildiğince açar, hakikatlerini taşıyabildiğince taşır diyorum, geçiyorum. Hem yaşadıklarım bana yetiyor. İçimdeki kötülük de...

Hikâyem bir cinayet hikâyesi aslında. Katilleri bilinen bir cinayetin hikâyesi. Bir kurbanın birden çok katili olur mu? Öldürülene göre değişir elbet. Belki de ortada birden çok ölüm vardı. Ben en çok kendi cinayetimi gördüm. Herkes gibi. Bu hikâyede herkes öyle yaptı, göreceksiniz. Herkes en çok kendi cinayetiyle yaşadı. Anlatılanlarda bir tutarlılık aramayın bu yüzden. Hiç kimse hiç kimseyi takip etmeyecek, çözmeye çalışmayacak.

Okuduklarınıza inanıp inanmamak size kalıyor artık. Yaklaşın, biraz daha yaklaşın, çekinmeyin. Aldanmalardan hiç kimse ölmedi. Gördüklerinizden sonra belki kendinize bazı sorular da sormak isteyeceksiniz. Sorulardan da hiç kimse ölmez. Hatta daha çok ölmez. Elimizde kalan en önemli sorular ölülerimizden gelmiyor mu? Şöyle bir düşünün. Cevap? Yok yok, cevabı da

BELONGS TO KANTOS TEAM

vermeyin hemen. Ölüm dediğiniz nedir ki zaten? Şalter iner, tamam. Üstelik hayatın hakkını vermek isteyenler şalteri ne zaman indireceğini de bilir. Geriye ardımızda bıraktıklarımız kalır. Bu dünyada bıraktıklarımız. Hatırlanmaya değer hatıralarımız var mıdır? Cennetinizi de cehenneminizi yaşadığınız yerde inşa ettiğinizi bilmiyor muydunuz? İnsana bu imkânın defalarca verildiğini? En büyük yanlışın, o da varsa eğer, kendini fazla önemsemekten geldiğini? Aşk acısının bile bu yüzden çekildiğini? Bırakalım. Bu sorular size kim bilir kimleri hatırlatmıştır şimdi. Hepsi size ait. Tıpkı ölüleriniz gibi. Doğurduklarınız gibi. Terk ettikleriniz ve terk edildikleriniz gibi. Hakiki sorular hakiki soruları hatırlatır, biliyorum. Onları sorarken ne kadar sahici olabiliyorsunuz, siz ona bakın. Benim zaaflarımla barışmam o kadar kolay olmadı. Hatta bunu ne kadar başardığımdan bile emin değilim. Tek bildiğim, vicdanın er ya da geç kazandığı. Görünürdeki tüm kaybetmelere rağmen. Sahicilikten söz etmek istemezdim aksi halde. Bu savaş benim en zorlu savaşlarımdan biriydi.

Ben bir cinayet işledim. Yok yok, öyle mecazi bir cinayet değil bu, gerçek bir cinayet. Yalan da değil. Çünkü size yalan söylemeye henüz başlamadım. Kendimi ihbar ediyorum. Ama kimi, neden öldürdüğümü açıklayamam. Şimdilik açıklayamam. Açıklarsam hikâyenin büyüsü bozulur. Üstelik beni dinlemeye devam etmek istemeyebilirsiniz. Nasılsa açıklayacağım. Sabır, biraz sabır. Bu dünyadan başka bir dünyaya gönderdiğim bir yakınımdı, hem de çok yakınım. Hikâyenin böyle bitirilmesi gerekiyordu, ben de elimden geleni yaptım. Yeniden başlama umuduyla. Çünkü bu hikâyenin sonu, sizin için sonu, benim için gerçek bir başlangıç olacak. En nihayet bir başlangıç. Ci-

nayetlerin, gerçek cinayetlerin insanı özgürleştirebileceği ihtimaline artık çok inandığım için. Ama anlatabileceklerimi anlatmadan gitmeyeceğim. Anlatabileceklerimi anlatmaktan söz ediyorum gördüğünüz gibi. Anlatamayacaklarımı da kendime saklayacağım. Yaşadıklarım kimileri için kaldırılabilir gibi değil çünkü. Üstelik insanın, ne yaşarsa yaşasın, bazı çok derin gerçeklerini kendine saklamaktan başka türlüsünü yapamadığının da fazlasıyla farkındayım. Bu gizlenmenin kendini var etmekle, hatta ölüme direnmekle bir ilgisi olduğunun da... Tüm gördüklerimden ve taşımak zorunda kaldıklarımdan sonra... Siz de öyle değil misiniz? Her gerçeğinizi anlatabildiğinizi iddia edebilir misiniz? Gizli hayallerinizi, rüyalarınızı, karanlıklarınızda kalmış arzularınızı, yalanlarınızı, yan çizmelerinizi, bir suç gibi taşıdıklarınızı... Nasıl isterseniz. Oyunu istediğiniz gibi oynamak en tabii hakkınız. Ben zaten kendimden söz ediyorum. Anlatabileceklerimin bile bir hikâyeyi inşa etmeye yeteceğine inandığım için.

Aslına bakarsanız, hikâyeyi birazdan göreceğiniz şekliyle deşmeyi ve yaşamayı hiç düşünmüyordum. Böyle bir hikâyeyi kendime yaşatmayı bile düşünmüyordum. Ben başka bir hayalin peşindeydim. Başka bir ölümün ya da ölümlerin izinde. İçimdeki yaraları sarmak için. Beni çeken odalar, dışarıda bırakılmanın ne anlama geldiğini bilmeyenlerin, güvenlik alanlarına sığınmayı seçenlerin odalarıydı. Ben oraya kötülüğü götürmek istiyordum. Katıksız kötülüğü. O sığınma duygusu benim düşmanımdı çünkü. Nasıl bir kader mi bu? Üstelik çok mu karışık? Karışık gelebilir tabii, haklısınız. Beni henüz tanımıyorsunuz. Gördüklerinizden sonra tanıdığınıza pişman olur musunuz, bilmem artık. O zaman da, sıradan bir deliydi, üstelik acısını

fazla önemsiyordu, der geçersiniz. Kırılmam, hiç çekinmeyin. Ben gülümsemeyi öğrendim çünkü, sahiden gülümsemeyi. Bazen de katıla katıla gülmeyi, boş verin. Hikâyem başka bir hikâyeydi, evet. Ama beklemediğim bir anda karşılaştığım küçük bir defter sayesinde yeni bir seyir kazandı ve kendini yazdırdı. Yine mi karıştırmaya başladım işleri? Tamam, en iyisi üşenmeyip biraz ayrıntılara girmek galiba.

Hazır lafı gelmişken söyleyeyim, nerdeyse üç yıldır buradayım. Bir ömür boyu kalabilirim. Kimsesizliğim bu sefer işime yarayabilir. İsteseydim İskoçyalı numarası bile yapabilirdim. Ama yapmadım. Gerek yoktu. Ben bir yerde kalıcı olmaya dayanamam çünkü. Burası neresi mi? Şimdilik sadece bir oda desek? Başucuma sözünü ettiğim yakınımın fotoğrafını koydum. Çünkü bu gösterinin bir parçası. O da acılı bir kadındı. Hikâyesini sizinle paylaşacağım. O artık yaşamıyor. Dediğim gibi, onu öldürdüm. Yastığıyla boğarak. Çok zor olmadı. Artık konuşamıyordu ama iyi kötü, tam değilse de, söylenenleri anlıyordu. "Gitmek istiyor musun?" diye sordum. Gülümseyerek başını salladı. Yüzünde bir minnet duygusu vardı. Yine de gözünden dökülen o gözyaşına bakmadan edemedim. Kim bilir neler hissediyordu. Bu kararımdan dolayı benimle gurur duymuştur, eminim. Gerisi başkalarına kalmış. Giderayak, değerini her zaman sürdürecek bir duyguyu paylaştık. Ölüme karar verirken hayatlarımızı ve birbirimizi kazanıyorduk. Size tuhaf gelecek ama, tam da bu anlarda gerçek bir beraberlik yaşamıştık. Hikâye uzun, hem de çok uzun. Söyledim ya, ne kadarını anlatabilirim, anlatmak isterim, hâlâ bilemiyorum. Bir kısmı bir yatılı okulun koridorlarından geçiyor. Bir kısmı sıkıcı yaz kamplarından, bir kısmı da başka top-

raklardan. Haberi nereye kaçtığımı bilen komşumuzdan almasaydım, daha uzun yıllar buralara dönmezdim. Hastaneye kaldırılmıştı. Ölümle pençeleşiyordu. Gelseydim iyi olacaktı. Tereddüt ettim. Çok tereddüt ettim. Ama sonunda bir ses dönmem gerektiğini söyledi. Belki de nasıl öldüğünü görmek istemiştim. Döndüğümde ayrıntıları öğrendim. Bir kalp krizi geçirmiş, daha doğrusu kalbi kısa bir süreliğine durmuş, müdahale edilerek yeniden çalıştırılmış, ancak beyni, o süre içinde kan gitmediğinden, iflas etmiş, bir et yığınına dönüşmüş. Geldiğimde iki günlük yoğun bakımdan alınıp bir odaya konmuştu. Beni görünce hafiften gülümsediğini fark ettim. Tanımış mıydı? Karar verebilmek kolay değildi. Doktorlarsa hakkındaki kararı vermekte zorlanmamışlardı. Yapılacak bir şey kalmamıştı. Onu evine alabilirdik. İki gece daha o hastanede kaldı. Sonra da yıllar boyunca yaşadığı odaya döndük. Geri kalanını size anlattım. Ama hastane odasında geçenleri tam anlatmadım. Az önce sözünü ettiğim defteri yeniden hatırlamamın tam zamanı şimdi. Yaşadıklarımı en az bir kişinin bilmesi gerekiyor çünkü. En az bir kişinin. Demek ki benim de bir seyirciye ihtiyacım var, izimi hepten kaybettirmeye gönlüm elvermiyor.

Defter, komodinin çekmecesini açtığımda karşıma çıktı. Oraya nasıl, neden konmuştu, hiç araştırmadım, anlamaya çalışmadım. Belki unutulmuştu, belki kasten konmuştu, belki de, artık önemsenmediğinden, orada bırakılmıştı. Bir oyun idiyse bu, oyunlara bayılırdım. Bir unutkanlık söz konusu idiyse ve bana bir mahremiyete girme, bir insanı çıplaklıklarıyla görme imkânı veriyor idiyse, daha da bayılırdım. Vaktim vardı. Okumaya başladım. Sadece bu söylediklerimle karşı karşıya kalsaydım iyiydi. Birkaç sayfa okuduk-

tan sonra satırların arasında bana yönelik bir çağrı varmış gibi hissettim. Bu hissi tarif edebilmem çok zor. Adım hiçbir yerde geçmiyordu, anlatılanların yaşadıklarımla görünürde hiçbir ilgisi yoktu. Gelgelelim bir iki cümlede dile getirilenler o kadar tanıdıktı ki, bir ara defterin o çekmeceye benim için konduğu duygusuna bile kapıldım. Oraya geleceğim biliniyordu sanki. Benim bu defteri bulacağım, okuyacağım da. Bu duygudan kendimi kurtaramıyordum. Bir hikâyenin izini sürmem mi isteniyordu? Bir roman sadece hazırlık safhasında mı kalmıştı? Okumayı bitirdikten sonra gözlerimi kapattım, hem yazılanları hem de geceyi hissetmeye çalıştım. Daha sonraki birkaç geceyi de. Sonra bir karar verdim. Hastane faslını ardımda bırakmıştım. Cinayetin işleneceği mahaldeydim artık. Yine geceydi. O yola çıkmak için en uygun zamandı. Yakınım derin bir uykuya dalmıştı. Ne kadardır kendi uykusundaydı zaten. Onu birkaç saatliğine öyle bırakmamın hiçbir mahzuru yoktu. Hikâyeye uygun düşeceğine inandığım kılığıma büründüm. Giydiğim elbiseyi daha önce hiç giymemiştim. Orada duruyordu. Belki o da bu hikâye için dikilmiş, hazırlanmıştı. Çilek renginde, vücudumu iyice saran, dar, uzun bir elbise... Saçlarım için bir yapacağım yoktu. Ellerim en uygun şekillerini kolaylıkla almalarını sağlamıştı. Sıra makyaja gelmişti. Kırmızı ruj. Kiraz kırmızısı. Bu renk benim rengimdi. Ve o kolye... O kolye bir mirastı... Çıktım. Defterin ilk sayfasında yazılı adrese doğru...

Sonrası mı?.. Sonrasını da anlatacağım. Artık anlatmaktan kaçamam. Ancak önce sizin de bu defteri benim gibi okumanız gerekiyor. Yaşadığım, dahası yaşattığım gecenin duygusuna da, hikâyeye de başka türlü giremezsiniz. Bir süreliğine susuyorum.

Alikobeni

(Bir roman taslağı)

Çocukluk yıllarımda bıraktığım birkaç sahne hafızamdan hiç silinmedi. Seslerle geçmişin o sis perdesinin ardında kalan resimler daha çok yaz aylarına, dolayısıyla da okula gitmediğim için kendimi biraz daha iyi hissettiğim Erenköy'deki evimize ve hatıralarına ait. O günlere çok döndüm. Gerek hikâyelerimde, gerek rüyalarımda, gerekse yaşadığım ilişkilerin bende kalan gizli taraflarında. Zaten hepsi birdi. Tüm farklı yerlere ve zamanlara istesem de istemesem de aynı insanı taşıyordum. Hep aynı hayalin, hatta yalanın izleri çıkıyordu karşıma, hep bu izleri sürerek anlamaya ve anlatmaya çalışıyordum.

Çocukluk, yeniyetmelik, gençlik günleri... Hayatın bu yüzüne yeniden baktığımda, o günlerin en büyülü kelimelerinden biri de geliyor şimdi aklıma. Alikobeni... Bu kelimeyi daha önce duydunuz mu? Benimkine benzer bir dil ve duygu ikliminden geçen yaşıtlarımın çok büyük bir bölümü duymuştur, eminim. Ne anlama geldiğini, daha doğrusu hangi anlarda değer kazandığını size söyleyeceğim. Ancak daha önce, kendimi daha iyi anlatabilmem için, bana ait bir başka sahneyi de sizinle paylaşmam gerekiyor.

Şimdi sekiz on yaşlarında yalnız, kendine yetmeye çalışan bir çocuk hayal edin. Her Cuma sabahı, hemen hemen her Yahudi evindeki gibi, mutfakta yemek yapma telaşının yaşandığı bir sahneyi de... Yemekler öğleden sonranın bir vak-

tinde başlayacak kutsal Şabat akşamından önce pişirilmiş olmalıydı. Mutfak işini biraz gönüllülük, biraz da galiba zorunlulukla üstlenmiş babaannem sahnenin başrolündeydi. Gönüllü diyorum, çünkü bu tercih evde annemle girdiği iktidar mücadelesinde üstünlüğü elinde tuttuğuna inanması için kaçınılmazdı. Zorunlu diyorum, çünkü annem yemek yapmayı bilmezdi. Öğrenmek için bir çaba da göstermiyor gibi görünüyordu. Kayınvalidesinin bu işi çok iyi yaptığını görmek şevkini mi kırmıştı? Belki de böyle bir geri çekilme, önemli bir ev işinden sıyrılmasına imkân verdiği için işine gelmişti. Bu ihtimallere uzun süre inandım. Yaşadıklarını, başka yaşadıkları gibi, derin bir kırgınlık içinde, çaresizlikle kabullenmek zorunda kaldığını öğrendiğimdeyse tüm benliğimi, hâlâ içimden atamadığım bir sızı kapladı. Artık çok geçti. Her insan gibi benim de geçmişi değiştirme imkânım yoktu. Bu imkânı sadece yazacağım hikâyelerde ve bu hikâyelerde yeniden kurgulayabileceğim hayatlarda bulabilirdim belki ama, yapacağımın ben dahil hiç kimseye faydası dokunmazdı. Sadece onun için değil, kendim için de üzülmüştüm. Hem onu yıllarca anlayamadığımı fark ettiğimden, hem de annesinin yemekleriyle gurur duyacak o adamlardan olamayacağımı kabul etmek zorunda kaldığımdan. Yemek yapmaya bu açığı gizliden gizliye kapatmak için mi ilgi duymuştum? Soru yeterince tahrik edici. Hikâyenin başladığı yere bu sorunun uyandırdığı duyguyla gidebiliriz. Anlatmak istediğim resim, o yıllarda çok oynanmış, tekrarlanmış bir sahneden geliyor.

Sekiz on yaşlarındaki o sessiz ve yalnız çocuk, genellikle tezgâhın üstünde uygun bir yere oturarak, babaannesini yemek yaparken, ısrarla ve sabırla seyrediyordu. Kendisine yemek hazırlıklarından ve kokularından bir dünya kurmuştu artık. O kadar ki hiç kimsenin yardımını almadan ve zorlanmadan, zeytinyağlı biber dolmasını da, karnıyarığı da, pırasa köftesini de, patlıcanlı gülböreğini de, hatta ıspanaklı ku-

ru fasulyeyi bile tek başına yapabileceğini biliyordu. Ne var ki bu gerçeğin ne annesi, ne babaannesi, ne de yakın çevresi farkındaydı. O da bildiklerinin, içine gömdüklerinin, günü geldiğinde kaleminin ucuna gelerek hayatına döneceğinin farkında değildi tabii. Nerden olacaktı? Kendisine önerilen gelecekte ne aşçılık vardı ne de yazarlık. Ancak usta, o mirası farkına varmadan, geleneğe yakışır bir duruşla, ona meşk yoluyla aktarmıştı bir kere. Böyle bir hedef taşımadan. Bir niyet, bir hayal bile taşımadan. O eski Osmanlı kadınının bir erkeğin yemek yapmasını kabullenmesi mümkün değildi çünkü. Kadın sahnede yaşananları bir oyun sanmıştı anlaşılan, hakikatin kendisi değil. Sokaktaki yaşıtlarının oyunlarına her zaman itibar etmeyen çocuğun hayatınaysa bu oyun çok sahici bir hikâye olarak yazılıyordu. Tatları, renkleri ve kokularıyla...

Oyunun arada sırada kesintiye uğraması da mümkündü ama. O zaman da başka bir oyunun kapısı açılırdı. Babaannem fazla telaşa kapıldığı, mesela Şabat akşamı yemeğine gelecek misafirler için daha çeşitli ve büyük miktarlarda yemek yapmak zorunda kaldığı Cuma sabahlarında kendi deyişiyle kalabalık yapmamdan hoşlanmazdı. Bir insan tek başına nasıl kalabalık olabilirdi? O günlerde de anlamazdım, şimdi de pek anlayamıyorum. Kim bilir aslında ne demek istiyordu. Karar hemen çıkmazdı ama. Ben de sahnenin dışına bir süre sonra atılacağımı hissettiğim halde orada kalabildiğimce kalmaya çalışır, o sihirli cümleyi kurmasını beklerdim. İçinde size bendeki anlamını aktarmaya çalışacağım "alikobeni" kelimesinin geçeceği cümleyi... "Haydi git Madam Matilda'ya, sana bir 'alikobeni' versin..." Madam Matilda'nın yerini bir başka komşu ya da yakınlarda oturan bir akraba alabilirdi. Madam Çela, Madam Roza, Madam Fortüne... Oyunun yaşanacağı adresler ile insanlar değişebilirdi bir başka deyişle. Ama cümle hiç değişmezdi.

"Git Madam Fortüne'ye, sana bir 'alikobeni' versin..." Giderdim tabii. Hem de heyecanla, belli etmemeye çalıştığım bir sevinçle. Karşılaşacaklarımın beni hayal kırıklığına uğratmayacağını bilirdim çünkü. Tek koşul, o evin kapısını çaldığımda, neden geldiğimi açıkça ifade etmemdi. "Merhaba Madam Çela, beni babaannem gönderdi, bana bir 'alikobeni' verecekmişsin..." Madam Çela'nın yüzüne hem anlamlı bir gülümsemenin hem de bir anne sevecenliğinin yayılması çok beklenesiydi, hatta kaçınılmazdı o anlarda. İçeri "Gel bakalım paşam, otur şöyle..." gibisinden bir cümleyle davet edilmeniz de. Gidilen farklı evlere göre sözler de değişirdi, yüz ifadelerindeki ayrıntılar da. Ama duygu hiç değişmezdi. Yine aynı sevecenlik, yine aynı manalı gülümseme. Bir tek değişen vardı. O da "alikobeni"nin kendisi. Kimi zaman patlıcanlı ya da patatesli peynirli "borekas" idi "alikobeni", kimi zaman zaman etli kabak dolması, kimi zaman gülböreği "bulemas", kimi zaman fırından yeni çıkmış anasonlu, bu yüzden de adı "rakılı"ya çıkmış kurabiye, kimi zaman da "pandispanya"... O gün mutfakta ne pişmişse "alikobeni" o olurdu. Böylelikle hem komşuda yemek yemenin keyfi yaşanırdı, hem de taze, yeni pişmiş yemeğin tadına varmanın. Bu imkân kaçırılacak gibi değildi. O günlerde gizliden gizliye misket, sakızlardan çıkan futbolcu resimleri ve "Matchbox" arabaları ticareti yapan, saçlarının renginden dolayı Kızıl Şapat lakabıyla anılan arkadaşımız işi tam anlamıyla oyuna dökmüş, annesi kendisini göndermeden aklına göre evlere dadanarak, bu "alikobeni"nin keyfini iyiden iyiye sürmüştü. Sihirli cümleyi o da biliyordu. Doğruyu söyleyip söylemediğini araştırmak hiç kimsenin aklına gelmemişti. Yalanı ortaya çıktığında, işleri her geçen gün biraz daha kötüye giden emzik imalatçısı babasından çok fena dayak yediğini bugünmüş gibi hatırlıyorum. Bir iki yıl sonra da mülteci olarak, nerdeyse beş parasız, İsrail'e göç ettiler. Giderken "Şu Beşiktaş'ın maçlarına

artık gidemeyeceğim ya, en çok o koyuyor" demişti, hatırlıyorum. Takımına tüm kalbiyle bağlanmıştı. En çok da "George Best kadar iyi" dediği Yusuf'a hayrandı. Yılların akışında birbirimizin izini kaybettik. İki yıl kadar önce tesadüfen Karaköy iskelesine yakın bir yerde karşılaştık. O beni tanıdı. Saçları dökülmüştü. Bir Rus gemisinde yıllardır açık deniz gemi kaptanlığı yapıyordu. Bir yerlerde oturduk, lafladık. Emekliliği geliyordu artık. Dört kere evlenmişti. Çocuklarından biri Kırım'da, biri São Paulo'da, biri de Hayfa'da yaşıyordu. Ne kadar doğruydu söyledikleri, bilemezdim. Ama hâlâ iyi hikâyeler ve yalanlar uydurduğu izlenimini bırakıyordu insanda doğrusunu söylemek gerekirse. Bir ara istersem bana iyi havyar bulabileceğini söyledi. Aslına bakılırsa birçok istediğimi bulabilirdi. Birçok istediğimi, anlıyor muydum?.. Anlıyordum ve bulacağından şüphem yoktu. Yeteneklerini bayağı geliştirmişti anlaşılan. İstersem kendisini nasıl bulabileceğimi sordum, kartını verdi. Üstünde adı ve bir cep telefonu numarası vardı sadece. Nedenini sormadım. Belki de bu kadarı yeterliydi. Belki de artık hiçbir yere ait olmamayı seçmişti. Onunla "alikobeni" anılarımızı da konuştuk tabii. Güldük. "Biz tarih olduk artık" dedi. Yutkundu. Dudakları titredi hafiften. Kurcalamadım. Sonra kalktık. Herkesin tekrar kendi yoluna gitmesinin vaktiydi. Eve dönerken "alikobeni" ile ilgili anılarım bir daha canlanmıştı. O evlerde farklı sohbetler de yapılırdı aynı zamanda. Her kadın farklı bir sohbetin kadınıydı elbet. Bunu daha o günlerde fark etmiştim. Fark etmesine fark etmiştim de yaşadıklarımın ve yaşayarak öğrendiklerimin bana hayat adına neleri gösterdiğini uzun süre anlayamamıştım. Anlayabilmem için yılların geçmesi gerekti. Ama o zaman da, çıktığım sahneler bunlar kadar güvenli değildi... O günlerin sahnelerinden geriye en çok fettan Madam Fortüne'nin bana yaşattıkları kalmış. Çünkü o bana, yaşına ve yaşıma bakmadan, açık saçık, erotik hikâyeler de an-

latırdı sık sık. Zamanla bu hikâyelerin bazılarını *Binbir Gece Masalları*'ndan, bazılarını da onun anlattıklarından sonra en yakıcı çocukluk kahramanlarım arasındaki yerini alan Lucrezia Borgia'nın hikâyelerinden çaldığını öğrendim. Bildiklerini kendisinden on sekiz yaş büyük kocasından, Mösyö Hayim'den öğrendiğini de... Ama onun yemekleri de pek iyi değildi doğrusu. O günlerde hiçbir kadında tüm aradıklarımı bulamayacağımı da görecek ama gerçeği kabullenmeyi yıllarca beceremeyerek, kendimi boş yere birçok hayale tutsak edecektim.

Madam Fortüne hiç beklemediği bir zamanda dul kaldı. Cenaze evinde bir ara "Saçlarımı kızıla boyatmıştım. Çok beğenecek diyordum. Ama öyle olmadı, fark ettim. Hatta ne bileyim, baktım biraz korkmuş. Tuhaf işte, çok tuhaf. Sanki ona kötü bir haber verdim de... Ne bileyim. Yani dokunsan ağlayacak. Güzel olduğumu söyledi söylemesine tamam ama dudakları titriyordu yani. Sonra yatağa düştü. İki gün, tamam. Bitti, bu kadarmış" gibisinden hiçbir anlam veremediğim laflar da söyledi. Hafızamın karanlıklarında kalmış, belki de farkına varmadan beklettiğim bu tuhaf hikâyenin bana neden anlatıldığını, hatta teslim edildiğini şimdi biraz daha iyi anlayabiliyorum. Mösyö Hayim'in ne zaman gerçekten hatırlamak isteyeceğimi bilemediğim o uzun sohbetlerimizde anlattığı o efsanenin karanlıkta kalan tarafını da daha iyi görebiliyorum galiba. Din okuluna gittiğimi duyduğunda "Size orada Lilit'i anlatıyorlar mı?" diye sormuştu. Anlatmıyorlardı, söylemiştim. Biraz müstehzi biraz da kederli bir gülümsemeyle bakmış, sonra da yüzünü dönerek bir süreliğine sessiz kalmıştı. Anlatmakla anlatmamak arasında bir yerde mi kalmıştı? Soruyu kendime ancak şimdi sorabiliyorum. İhtimal gerçekten ürkütücü. Ama neler hissettiğimi anlatabilmem için başka karşılaşmaları da uzun uzun anlatmam gerekiyor. Madam Fortüne kocasının ölümünden birkaç ay son-

ra öldü. Birileri ona kötü bir oyun oynamıştı sanki. Evinden bir lanet mi geçmişti? Bu ihtimali düşünüp bazı bağlantıları kurdukça bu soruyu da sormak geliyor şimdi içimden. Duruyorum. Onun uzak bir karanlığa karışmış olabileceğini hayal ediyorum. Bana o karanlıktan Mösyö Hayim de bakıyor. Daha sevgi dolu bir gülümsemeyle. Unutulmaktan korkuyormuş gibi duruyor. Onu unutmayacağımı söylüyorum içimden. Sesimi duyacağına inanarak. Sonra duruyorum. "Her hikâyenin bir vakti var" diyorum yine kendime, susuyorum.

Nerden nereye geldik... "Alikobeni" sadece tatlarını değil, benim için böyle anlamlı anlarını da inşa etti gördüğünüz gibi. "Sır" neredeydi? Gerçeği öğrendiğimde bu sahneleri yaşayamayacak kadar büyümüştüm. Artık hiç kimse beni o kadınlara böyle bir oyun için göndermiyordu. Şimdi size bu kelimenin Türkçenin ruhunu taşıdığını, sadece bir sesin kılığına girdiğini söylesem, şaşırır mısınız? Ben ilk öğrendiğimde şaşırmıştım. Kelimeye bir başka anadilimin, Ladinonun dokunuşu hayat vermişti. Uzun bir ruh göçünün ardından, artık çok buralı olmuş, bu toprağın duygusuna kök salmış Ladinonun dokunuşu... Aslı, daha doğrusu gizli açılımı "alıkoy beni" idi. Alıkoy beni... Duyuyor musunuz? Annelerin, babaannelerin, anneannelerin, kısacası o günlerin daha çok evde yaşayan kadınlarının, işleri başlarından aşkın olduğunda, çocuklarını bir yakınlarına kısa bir süreliğine teslim etmek için buldukları bir parolaydı bu. Hayatın akışında yaşanan bir oyun. Gizli bir dayanışma, yardımlaşma oyunu. Ne ince bir mizah, değil mi? Sıcaklığı da cabası... Bunlar benim hissettiklerim tabii. Günün birinde, eğer bu hikâyeyi anlatmayı göze alabilirsem, bu hislerimi bir başkasına geçirmeyi başarır mıyım? Sorunun cevabını o adımı atmadan verememelbet. Ancak hiç tanımadığım, belki de tanımayacağım birilerine kelimelerimle inşa ettiğim bir köprüden yürümek isterdim doğrusu. Belki de mutfaklar arasındaki bu gidiş gelişler-

de hayata dair eğitimin bir yüzü de gizlenmişti. Aradan onca yıl geçtikten sonra, bu ihtimali düşünmek de içime bir sıcaklık yayıyor.

Siz de hatırladıklarımın söylettiklerinden bir yerlere varılabileceğine inanıyor musunuz? Ben inandım, yıllarca inandım. Şimdi hafıza yeni oyunlarını oynuyor, ya da eski oyunları bir daha hatırlatıyor. Madam Çela damağımda, elbette farkına varmaksızın, unutulmaz bir "tezpişti" tadı bırakarak, Batyam'da başka bir hayata gitmemiş miydi? Kendisiyle aynı adı ve soyadını taşıyan amcaoğlunun oyununa gelip belalı bir ticari işe karışınca hapse girmemek için buralardan apar topar ayrılma kararı alan kocasının ardından, istemeye istemeye hayatını hepten değiştiren bir yola çıkmak zorunda kalmıştı, ne yapılabilirdi... O kekteki birbirine karışmış ceviz, badem, susam, irmik ve tarçın tatlarını nasıl unutabilirim? En lezzetli "alikobeni"lerden biriydi o. Sonra bir başka anlamıyla hayatımda kaldı. Madam Çela'nın gidişi o kadar çabuk olmuştu ki, yaptığı bu kekin adına yaraşır bir şekilde, buralardan ayrılması da tez olmuştu sanki.

Yemeklerle kaderler arasında bir bağ kurulabilir miydi? Bundan hiçbir zaman emin olamadım. Ama bu ihtimali de, ne yalan söyleyeyim, göz ardı edemedim. Bu soruyu da bana Madam Dayan sorduruyor. Ciğer yahnisini iyi yapardı. Basit ama bir o kadar da lezzetli bir yemekti. Domatesin ciğerin suyuna karışmış tadını hiç unutmadım. O yaz günlerine yazılmış yemeklerdendi. Belki domates o zamanlarda çok güzel kokardı da ondan. Buna karşın "hamim de kastanya" dediği kestaneli et de "kuçaras de kalavasa" dediği peynirli kabak dolması da tam ona göreydi. Onu mutfağından gelen bu tatlarla da hatırlıyorum. Yaptıkları el tutan, emek, vakit, sabır, kısacası dayanma gücü isteyen yemeklerdi. O da öyleydi. Sabırlı, güçlü, ama bazen fazla ayrıntı düşkünü. Üstelik titiz. İlerleyen yıllarda titizlik ve temizlik hastalığına kapılmış

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kadınlardan kaçmak istememin en önemli sebebi odur. Sizi halıların püsküllerini bozmamanız için sık sık uyaran, hafiften bozulduğunda da hemen düzeltmeye kalkan, düzeltirken de söylenmekten kendini alamayan bir kadın düşünebiliyor musunuz? Bu zor yemekleri sadece onun gibi hayatını zorlaştırmak için elinden geleni yapan kadınlar mı göze alabilirdi? Emin değilim. Ancak böyle bir soruya verilebilecek cevaplar ne olursa olsun, o yemekler de o yemeklerin hatırlattıkları da hayatıma yazılmıştı bir kere.

İnsan hatırladıklarıyla bir dünyayı yeniden inşa etmekte ısrarla durunca bir yerden bir yere böyle savrulabiliyor işte. Karanlıkta kaybolmuş gibi görünenlerle yeniden karşılaşabilmekse her an mümkün. İçimizdeki küçük ışıktan boşuna söz etmiyoruz. Size "alikobeni"nin hatırlattıklarından da boşuna söz etmedim. Birileri bizi gerçekten bir yerlerde alıkoymuş... Farkında değildik sadece, hepsi bu. Ama hayat da bazen farkına varılmadan yaşananlarla anlam kazanmıyor muydu?

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYUS TEAM

Defter buydu. Yola çıktığım o gece ve sonraki gecelerde yaşadıklarımı burada anlatmamın şimdilik bir önemi yok. Gelecekte olur mu, bilmem. Ama elimdeki kabarık dosyanın bir önemi var. Başka bir yapacağım yok. Hikâyenin sesleri birbirine iyice karışmış durumda, farkındayım. Parçaları gerektiğince bir araya getirmek için elimden geleni yaptım. Her anlamda. İhtimaller arasında gidip gelerek, takibimi sürdürerek, sadece teşvik edici, yüreklendirici değil, aynı zamanda kışkırtıcı, tehditkâr, hatta ürkütücü bile görünmeye çalışarak. Duyguların nasıl dile geldiğini siz de göreceksiniz. Elimde dört defter ile uzun bir mektup da var artık. Bana sorarsanız ölümcül bir düzenle birbirlerine bağlılar. Ama yazarı bir roman bütünlüğüne istediği gibi ulaşabildiğine hâlâ inanmıyor. Anlaşıldığı kadarıyla da biraz küskün. Bu küskünlüğün de birçok nedeni var, biliyorum. Ama elimden şu ana kadar yaptıklarımdan daha fazlası gelmiyor.

Ben bu hikâyenin neresinde miyim? Bu ne acele böyle!.. Gelin, önce bu defterlerle bu uzun mektubu ve onları bir araya getiren kaderin hikâyesini okuyun. Davetlisiniz, buyrun. Cinayetlerin nasıl işlendiğini görmek istiyorsanız tabii. Aranızdaki katilleri tanımak istiyorsanız. Hayır hayır canım, kendinizi geri çekmeyin

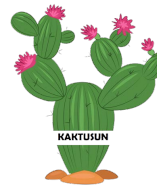
öyle. O kadar ürkütücü değil. Karamsar hiç değil. Eni sonu bir tarih bu. Yaşanmış, bedelleri ödenerek öğrenilmiş, yıllar geçtikçe unutmanın derin sularında kaybolacak bir tarih. Hepsi bu. O kadar ki bu yaşananlara "Koskoca bir şakaydı, belki biraz kederliydi ama bir şakaydı sonuçta" bile diyeceğiz. Başkaları da "Ne masaldı" diyecek belki. Meselemiz çok basit bir meseleanlayacağınız. Artık seyirci koltuğundasınız. Gösteri başlıyor. Yakınlarınızda bir yerde duracağım, merak etmeyin. Başladık artık bir kere. Işıklar yavaş yavaş sönüyor, perde açılıyor, görüyor musunuz?

Defterler

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Dehliz

Az sonra okuyacağınız defterlerin fırtınaya kapılmış ve alabora olmuş bir gemiden kurtarıldığını söyleyebilirsiniz. Unutmanın suları onları yutamadı. Kıyı hem kalabalık, hem de başka gözlerle baktığınızda çok ıssız...

Bütün bu benzetmelerden istediğiniz sonuçları çıkarmak elinizde. Tek bildiğim, yorgunluğumu artık taşıyamadığım. Başlangıçta öyle değildi. Uzun bir yola çıkan her yolcu gibi benim de içimde buruk bir sevinç vardı. Kendimi yine anlatarak yaşamanın, hayatta kalmanın büyüsüne kaptırabilirdim. Kaptırdım da. Gördüklerimi ve görmeye mecbur kaldıklarımı, hafızamın bana sık sık oynadığı o ölüm oyununa direnerek, yeniden inşa etmek için bu inanca sıkı sıkı tutundum. Oyunu biliyordum. Sahneye daha önce de çıkmıştım. Miras yüzyıllar öncesinden devralınmıştı, farkındaydım. Eski bir yaranın sızısı bana bu nedenle şu soruyu sorduruyordu: Rolümün hakkını verebilecek miyim? Aynanın bana gösterdiklerinden kurtulamıyordum. Sesimin içimdeki yankısından da. Anlatma çilem bu itirafı yapmamı da gerektiriyor. Başlangıçtaki hayalimin sadece eşiğine varabildiğimi söyleyebiliyorum şimdi. Sadece eşiğine, daha fazlası değil. Sınırlarım burada durmamı gerektiriyormuş. Gerçeği biraz geç anladım ama artık anladım, iyiden iyiye anladım. Böyle bir rolün yaşattığı duyguyla daha ileri gidemezdim. Hepsi bu kadar. Rolümde bu defterleri size teslim etmek var artık. Yazdıklarımı okudu-

ğunuzda ne demek istediğimi daha iyi anlayacaksınız. Bundan sonra ne yapılacak? Hikâyeye siz devam edeceksiniz tabii. Bu ihtimale de inanmalıyım. Hem de yola çıkıştaki ihtimalime inandığımdan da çok. Yeni bir perde başlıyor. Sanki bir yazar adayı bir roman yazmayı denemiş, yarı yolda soluğu tükenmiş de romanı bir yazarın tamamlamasını istiyor. Öyle değil tabii, bunu biliyoruz. Böyle bir kurgunun daha önce başka romanlarda denendiğini bile biliyoruz. Ama birilerinde şimdilik bu duyguyu uyandırmanın bir mahzuru yok. İşin aslı ortaya çıktığında mesele kendiliğinden çözülecek zaten. Tabii eğer siz kendinize bu oyunda biçilmiş yeni rolü taşımak isterseniz. Şimdi defterlerimi size dediğim gibi teslim edip, çok uzaklara gideceğimi, hiç kimsenin beni tanımayacağı, kendimi bile unutacağım bir yerde izimi kaybettireceğimi söylemek de vardı. Ama hikâye bu hayalin kurulmasına da izin vermiyor. Paylaşmak istediğim yine bir aidiyet meselesi çünkü. Neye mi? Biraz bekleyin. Defterler size bu cevabı getirecek, göreceksiniz. Günün birinde başkaları tarafından okunurlarsa da ortaya başka cevaplar çıkar belki. Herkes burukluğunu da, isyanını da, sevinçlerini ve heyecanlarını da yaşayabildiğince yaşıyor.

Bu defterlerden devam edilmeye değer bir hikâye çıkar mı? Deneyin bakalım. Çıkmayacaksa sahneden hepten çekilir gider, sessizliğimize kapanırız. Bana uygun görülen rolün bittiği sınırdayım, görüyor musunuz? Şimdi "Neden ben?" sorusunu sormanızın vaktidir. Sıradan bir soru belki, kabul ediyorum. Ama bir o kadar da gerekli ve kaçınılmaz, inanın. Bir cevap vermek için, "O" "Ben"i taşıyamadı, desem bir anlam ifade eder mi? Bilmece gibi mi konuşuyorum? Peki. Şöyle diyelim o zaman. Hikâyelerden gerekenleri çıkaracaksınız ama ben yine de söyleyeyim. Satırların aralarında siz de varsınız. Belki biraz silik, gerilerde bırakılmış bir kahraman olarak ama, varsınız. Yaşananları nereden mi gördüm? Hangi duy-

gularla mı yaşadım ve taşımaya çalıştım? Hayatlarının tanıklığını yaptığım insanların dünyalarına, bazen de iç dünyalarına nasıl mı girdim? Bırakın o da bana kalsın. Hem yazar olan, asıl yazar olan sizsiniz. Bu soruların cevabını biliyorsunuzdur herhalde. Ben bile bildiğime göre.

Elinize geçecek dosyanın içinde dört defter bulacaksınız. Aslında beş defter yazdım. Ancak beşinci defteri size gönderemiyorum. Çünkü hikâyenin ve hayatın akışı böylesini de gerektiriyor. Keşke başka türlüsünü yapabilseydim. Bu defterdeki sırrın benimle yaşaması, vakti geldiğinde de mezara gitmesi gerekiyor. Siz eğer isterseniz, bu durumu da kurgunun içine dahil edebilirsiniz. Aslı öyle değil ama öyle görmenizin benim açımdan hiçbir mahzuru yok. Hele hele gerçeği başkalarına böyle göstermeyi tercih etmenizin hiç yok.

Hikâyelerde başka boşluklar bulmanız da mümkün. Bazılarını bilerek bıraktım. İstediğiniz değişikleri yapmakta, bu boşlukları da dilediğiniz gibi doldurmakta özgürsünüz.

Ben bu kıyıda biraz daha dinleneceğim. Sonrasına bakarız artık. Bir sonra olacaksa elbet. Hikâyenin kaderi sizin ellerinizde. Aslında kim kimin elinde, onu da bilmiyorum artık. Ne mi demek istiyorum? Defterler size ulaştırıldığında anlayacaksınız, merak etmeyin. Çünkü size onları, belki hemen anlayamayacaksınız ama, esasında çok tanıdık biri getirecek. Gerçeğin farkına vardığımda bir ürperti geçmişti içimden, hatta biraz korkmuştum. Korkum anlaşılmayacak gibi değildi ama, onu da göreceksiniz. Hissettiklerim zorlu bir savaştan kalmıştı. Gerisi yine o eski, yakıcı hayal dünyasının. Şimdilik duruyorum.

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Birinci defter

Dönemeç

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

O mavi kostüm

"Elbise akşama kadar yetişecek" dedi Rahel sesine tatlı sert bir hava vermeye çalışarak.

Bu sahneyi unutmadım. Seyrettiğim hiçbir sahneyi unutmadım. Oyunun size elimden geldiğince tanıtmaya çalışacağım kahramanları beni görmüyordu. Kural buydu. Sonuçta her beraberliğin bir kaderi vardı, değil mi? Bu hikâyedeki kaderim de böyle bir kaderdi işte. Kendimi, her yerde olabilmek için, bile bile silmeyi tercih etmiştim. Bile bile yok etmeyi. Ya da böyle var etmeyi... Aksi halde yaşananları yeniden inşa edemezdim. Çok mu tuhaf? Hiç değil. Yaşadıklarım yalnızca gerçek sandıklarınız kadar tuhaf, inanın. Ben sadece birçok insanın yaşadıklarından ilham aldım. Oyunu tanıdık bulup bulmamak elinizde. Kendinize bu oyunun oyunculuğunu veya seyirciliğini yakıştırmak da. Ben tüm görebileceklerimi gördüm. Onlar ve bende bıraktıkları için. Yaşamak için. Yaşadıklarıma inanmak için...

İki gün sonra yeni bir yıla girilecekti. Kendisini doğduğu günden başlayarak bağrında bulduğu tarihe ait bir yıla... Bu dünyanın duygusunu daha derinlerde yaşayan evlerde, yemeğe ya da bayram ziyaretine gelecekler için, telaşlı bir hazırlığın sularına girildiği günlerdi. Duyguya daha yakın durabilme umuduyla, ne kadardır duymadığı o cümleyi içinden bir daha tekrar etti... "Roş Aşana yaklaşıyor Rahel, mavi kostümüm hazır değil mi?.." Çok uzaklarda kalmış bir sesti bu

artık. Biraz kırgın, ama hayata hep gülümseyerek bakmayı başarmış bir insanın sesi... Kocasının sesi... Hiç beklemediği bir zamanda başka bir dünyaya, inanmak istediği bir sonsuzluğa uğurlamak zorunda kaldığı, kendisine birçok iyiyi ve kötüyü yaşatmış, havraya gitmek için giydiği elbisesinin kuru temizlemeye verilip verilmediğini soran Yakup'unun sesi... Yeni bir yıla, bayramın anlamına yakışır bir şekilde, temizlenmiş ve içini bir daha yenilemiş bir ruhun duygusuyla girilmeliydi. Kaç yıl geçmişti aradan?.. On dört?.. On altı?.. Bu hesabı bile yapamayacağı, dahası yapmak istemediği bir yerdeydi artık. Tek söyleyebildiği, yaşananların birçoğunun unutuşun o derin sisinde kaybolduğuydu. O kesif sis yine birçok anı ve insanı yutmuştu. Bu cümleyi yutamamıştı ama, kaybettirememişti. Duyduğu, ya da kendisine duyurduğu sadece bir cümle değildi çünkü, uzaklığın yaşattığı derin bir kederdi, anlamaya ve anlatmaya rıza gösteremediği, sadece yaşamayı tercih ettiği bir hasretti de çünkü. Sevinçler de kedere dönüşür müydü?.. Dönüşürdü, elbette dönüşürdü. İnsan o sevinçleri geçmişin dönülemez karanlığında bırakınca, kaybedince, neleri neden örttüğünü içine düştüğü uzaklığın gösterdikleriyle daha iyi anlayınca... Mavi kostüm... Çıkılan, giysinin böyle dile getirilişinin çağrıştırdıklarına yaraşır bir şekilde, hep tekrarlanan bir oyunun sahnelerinden biri miydi yoksa?.. Biraz öyleydi galiba. O sahne ne çok duyguyu barındırıyordu. Her oyun gibi ne çok yalanı, hayali ve aldanmayı... Sonra da perde, oyunun bitmesine henüz daha çok var sanılırken, aniden inmişti. Beklenen birçok sahne oynanmamışken, yaşanmamışken... Ne haksızlıktı, ne beslenen umutlara ihanet... Tepkisini, ardında birçok gülüşün yanı sıra birçok kederi de bırakan bu komedyenin gardıroptaki tüm kostümlerini, yedisi biter bitmez, cemaate bağışlayıp fazla vakit kaybetmeden elden çıkararak vermişti. Çünkü ne ağlayabiliyor, ne de gülebiliyordu. Bir ayrılma, daha doğrusu bir ayrı-

lığı taşıma çabasıydı bu belki. Bir kırgınlıkla baş etme mücadelesi de... Ama öldürme, hepten öldürme isteği değildi, hiç değildi. Bağışı yaparken rahmetliyi başka sahnelere de çıkarmak istemişti aslında. Bazı ihtiyaç sahipleri ardından bir hayırduası bile edebilirlerdi. Gardırobunda yeni bir hayata da yer açmak istemiş olabilir miydi? Bu mavi takım elbiseden vazgeçmeye gönlünün elvermeyişini nasıl anlamak gerekiyordu o zaman? Gelenler, giysileri getirdikleri büyük valize yerleştirirken "Durun! Bu kalsın!" demişti aniden. Onu vermeyecekti. Kumaştan bir torbanın içinde korunmaya alınmış haliyle, askısında, orada duruyordu. Yine orada, kendi odasında durmalıydı. İçindeki o beyaz gömlekle, kırmızı noktalı lacivert kravat da orada duruyordu, cebindeki, yakut renginde bir tür değersiz taştan yapılmış kol düğmeleri de. Nedenini aramak da bulmak da önemli değildi. Hissedilenler yeterliydi. O giysi oranındı, o hayatın ve tarihindi, hepsi buydu. Üstelik resmi gereğince tamamlayacak öteki parçalarla da aynı yerde yaşatılmayı bekliyordu. Onlar da o dolabın içinde, derinlikleri, anlamları ve hikâyeleriyle kalmıştı. Lacivert deriden tokalı mokasenler de oradaydı, gümüş kaplı küçük dua kitabını, ayin esnasında herkesin üstüne örttüğü "tallit"ini, başına koyduğu mavi kadifeden "kipa"sını yerleştirdiği, çok sıradan bir deriden yapılmış, büyük ihtimalle bankaların yılbaşlarında hatırlı mudilerine, belki bir cep ajandası, bir masa takvimi, birkaç kalem hatta bir cüzdan ile beraber verdiği o fermuarlı, koyu lacivert basit çanta da... Böyle bir çanta bile, yaşamak zorunda kaldığı imkânlarla ona verilmezdi, verilmemişti de elbet. Hatırlamakta zorlanmıyordu artık. Hem o günler kendisinde silinmez izlerle yer ettiği, hem de artık çok gerilerde kaldığı için... Çanta, hatırlı mudi sıfatını çalıştığı bankaların gözünde fazlasıyla hak etmiş kayınbiraderine, eşinin dört yaş büyüğü, ailedeki herkesin zorunlu bir saygı duyduğu abisine uygun görülmüştü ama o da bu kadar sı-

radan bir çantayı taşımayı kendisine bir türlü yakıştıramamıştı. Ya Yakup?.. O yakıştırabilirdi. Yakıştırmıştı da. Abisinin, kendisine uygun görmediği bir çantayı kardeşine uygun görmesinden çok, eşinin bu çantayı seve seve taşımayı kabullenmesini nasıl da yaralayıcı bulmuştu. Nasıl da aşağılayıcı. Bu ince ayrıntının hissettirdiği kırgınlığa sadece kendisi mi saplanıp kalmıştı? Ailenin fakir akrabalarını önce eşi sonra da oğluyla temsil etmeyi tevekkülle kabul etmiş görünmekle birlikte, hiçbir zaman tam anlamıyla içine sindirememişti sonuçta. Bir kaderdi bu ama, biliyordu. Kırgınlığını içine gömmeyi bu yüzden seçmişti. Mahcubiyetini, hatta utancını da. Sevdiği adam tüm bu olan bitenin farkında mıydı? Bilemezdi. Bu meseleyi hiç konuşamamışlardı. Kim bilir, belki de kendisini ve hissettiklerini bir yalanın ardında kaybettirmeyi seçmişti. Çanta ona, hem böyle bir hediyeye bir banka tarafından uygun olmuş, hiçbir zaman olmayı başaramadığı o zengin adam görüntüsünü veriyordu, hem de içindekileri, yolda, evden havraya giderken, belli etmeme imkânını. Nereye, aslında nasıl bir kimlikle, neden gittiğinin anlaşılmamasını tercih etmek... Bu kendini gizleme ihtiyacı hangi tarihten geliyordu, hangi geçmişin izlerinden? Saklanmak bir kader miydi gerçekten? Yalanın sesleri derin bir karanlıkta yankılanıyordu. Bir hayatta kalma oyunuydu bu. Yerine razı gelerek, sınırlarını tanıyarak ve bizzat çizerek kendini var etme oyunu... Bu oyunun taşınabilir ve sürdürülebilir bir hale getirilmesini sağlayacak, mizah dozu iyi ayarlanmış hoş tarafları da yok değildi ama bu arada. Bir tebessüm, buruk bir tebessüm... Bazı sahneleri böyle de yaşayabilirdiniz. Çantasının içindekileri havraya gitmeden önce son kez büyük bir ciddiyetle gözden geçirirdi. Aynı vakar, gümüş kaplı küçük dua kitabının içine bakarkenki bakışlarına da hâkimdi. Onu o anlarında din bilgisine fazlasıyla vâkıf bir haham sanabilirdiniz. İbranice bilgisi sadece birkaç harfi, o da zorlukla tanı-

maktan ibaretti oysa. Ancak o kitaba bakılmalıydı, mutlaka bakılmalıydı. Bayramların da ayrı kitapları vardı çünkü, Şabat gününün de. O çanta senede birkaç kez gidilen havrada okunması gereken birçok farklı kitabı taşımıştı. Yanlış bir kitapla kendini rezil etmeyi nasıl göze alabilirdi? Ayin esnasında okunan duaları takip edebilme hızına hiçbir zaman erişememişti ama bu da önemli değildi. Doğru kitabın elinde durması, doğru bir yerde durduğunu hissetmesi için yeterliydi. Tıpkı o havrada her bayram için, herkes gibi, bir bağış karşılığında ayırttığı yerinde, üstelik her zamanki yerinde oturması gibi. İnsanın hayalleri ve kaygılarıyla çizdiği bir toplum resminin içinde yer alabilme adına, farkına bile varamadığı ne çok yalana ve yanlışa sığınması gerekiyordu. Saklanmanın halleri ne çok farklı odada ne çok farklı göz hapsiyle hayat buluyordu.

Terzilik günleri... Rozi sahneye çıkıyor

Güneşli bir sonbahar günüydü. Ada'da hâlâ denize girenler vardı. Ama havadaki serinlik, aslında nicedir beklenmiş serinlik, yazın iyiden iyiye bittiğinin de haberini veriyordu. Oraya bu yaz da gidememişlerdi. Tıpkı daha önceki yaz gibi. Tıpkı... Daha önceki birçok yaz gibi... Önemli değildi. Artık değildi. Şehirde kalmak içine hâlâ bir burukluğun yayılmasına yol açıyordu gerçi. Birileri o yerdeyken, kendisi ailesiyle beraber, sırf bu yüzden bir başka başkalığı taşımak zorunda kalıyorken... Sessiz ve geçici bir sürgüne benzettiği bu uzakta kalmışlığı ne çok yaz içinde taşımıştı. Hayatına şöyle bir baktığında birçok acının geride kaldığını, en nihayet bırakılabildiğini söylemek kendisine yetmişti ama aynı zamanda, fazlasıyla yetmişti. Denizse Tarabya Plajı vardı zaten. Hafta içi günlerde pek kalabalık olmazdı. Boğaz'ın suyu hangi suya değişilebilirdi ki... Üstelik hiçbir tanıdığına da rastla-

madığından, insanına göre taşımak zorunda kaldığı maskelerin hiçbirine ihtiyaç duymaması da güzeldi. Yusuf onu bazen Kilyos'a da götürüyordu. Hatta bazen üşenmeyip Florya'ya bile giderlerdi. Arabaları vardı artık. Adadakiler sadece belirli bir yerden denize girmek zorundayken o İstanbul'un birçok kıyısının tadına varabiliyordu. Daha ne isteyebilirdi?.. Yusuf'u bu günlere getirmek için ne kadar da zorlu bir mücadele vermişti. Ne çok telaşı, yanlışı ve kırgınlığı gömmüştü geçmişinin karanlıklarına. Ne çok kızgınlığı... Şimdi bu geçmişi gözlerinin önüne yeniden getirdiğinde, bu sözlere de bu sese de ihtiyaç duymaması gerektiğini rahatlıkla söyleyebilirdi. Laf mıydı ettiği?.. Tabii ki elbise akşama kadar yetişecekti. Daha öncekiler yetişmemiş miydi?.. Nerdeyse otuz yıl geçmişti aradan. Koskoca otuz yıl... Ne kadar eksildiğini, ama kendisine aynı zamanda bir o kadar güçlendiğini de anlatan, giderek daha çok hissettiren otuz yıl... Tüm elbiseler farklı bedenler, beklentiler, kaygılar, sözler ve akşamlar için yetiştirilmişti. Tam vaktinde. Ama hep başkalarının vakitleri için. O elbiseleri giyenlerin bazıları hayatta bile değildi artık. Kaygıya gerek yoktu, hiç yoktu.

Sütlü kahvesinden bir yudum aldı. Kuşluk vaktinde böyle kahve içmeyi, yanında da tuzlu bir iki bisküvi yemeyi vazgeçemediği bir alışkanlık haline getirmişti ne kadardır. Sabahları erken kalkma, apar topar, hem de çok az kahvaltı etme alışkanlığından da bir türlü kurtulamamıştı. Yılların düzenini yıkmak kolay değildi. O soğuk kış günlerinde, gecenin uzayan karanlığı henüz tam son bulmamışken, kalın yorganlarla iyiden iyiye ısınmış yatağından buz kesmiş bir odaya geçmekten başka türlüsünü yapamayarak, kömür sobasını yakma işini üstlenmiş Yakup'tan bile önce ayağa dikilip biraz kızarmış ekmek, biraz reçel, biraz peynir, birkaç zeytin ve sıcak bir ıhlamurla kahvaltısını apar topar ettiği, evinden başka evlere günübirlik dikiş dikmek için gittiği zamanın uza-

ğında değildi. Hele hele bu zamanın hatırlattıklarının hiç değildi. Elbisenin akşama kadar yetişip yetişmeme kaygısı bu hatırlananların hissettirdiklerinden kaynaklanıyordu işte. Evlere erkenden gidilir, önce *Burda*'dan veya başka dergilerden modellere, sonra da kumaşa bakılır, gündelik hayata dair, bazen ciddi, ama kendisine çoğu kez anlamsız ve boş gelen sohbetler eşliğinde, tabii ki sorunların da yaşandığı provaların ardından, elbise dikilir, ortaya çıkarılırdı. Öğle yemekleri de yenirdi hep birlikte, yemekten sonra kahveler de içilir, hatta ara sıra fallara bile bakılırdı. İkindilerde bazı evlerde birkaç dilim kek ya da çörekle birlikte çay da içilebilirdi. Tek değişmeyen, onun elbisenin şekli üzerine verilen karardan sonra içtiği büyükçe bir su bardağındaki sütlü kahveyle yanında yediği birkaç tuzlu, bazen de pötibör bisküviydi. Onun bu alışkanlığını bilen bilir, bilmeyense bir biçimde öğrenirdi. Ne günlerdi... Nasıl da kalkabilmişti bu ağır yükün altından... Sabahları gün doğmadan evden çıkmak, eve akşamları gün battıktan sonra dönmek... Gün ışığını dışarıda, hep dışarıda bırakmak... Yıllarca... Yıllarca... Yıllarca... O kadınların çıkarttığı sorunları her aklına getirişinde tüm kadınlık duyguları ve isyanına rağmen, kadın düşmanı kesilmek de gelirdi içinden. Çoğu, bedenlerini fazlasıyla salmış, okul sıralarında uzun yıllar dirsek çürütmektense evde yemek ve dedikodu yapmayı öğrenerek kendilerini büyük sıradışılıkların hayat bulamayacağı evliliklere hazırlamayı tercih etmiş, haliyle de farkına bile varamadıkları çok daha derin bir çürümenin içine hapsolmuş orta yaşlı kadınlardı. Genç bedenlere de diktiği olmuştu ama onlar da bağrında oldukları ya da içine düştükleri değerlerin baskısıyla, annelerinin, teyzelerinin bazen de büyükannelerinin kendilerine gösterdiği geleceğin sığ sularındaki doğruların dışında başka doğruları aramaz görünürlerdi genellikle. Yaşadığı ve seyretmek zorunda kaldığı bazı sahneleri hatırladığında gülmek de geliyordu ar-

tık içinden. Aradan yıllar geçtiği için elbette, o sahnelerden artık dönmemesiye koptuğu için... Kimileri elbisenin pot yaptığından yakınırdı, kimileri kendilerini çok şişman gösterdiğinden. İçinden "Bu vücutla üstünde hiçbir elbise iyi durmaz. Sen zaten şişmansın, şu leğen gibi götünü görmüyor musun?" demek gelirdi de diyemezdi tabii. Ekmeği onların elindeydi. Susar, istenilenleri yapmak için elinden gelen gayreti gösterirdi. Onlar her anlamda dar bir çevrenin kadınlarıydı sonuçta. Yanlış bir laf hiç istemediği yerlere gidebilirdi. Dar çevre, dar bakış, dar gelir... Özet buydu. Ona o günlerde düşen rol de buydu. Yaşamak zorundaydı, yaşamıştı. Yıllar böyle akıp gitmişti işte. Yusuf'un da eve para getirmeye başlamasıylaysa evlere nerdeyse hiç gitmez olmuştu. Siparişleri yarı atölyeye dönüştürdüğü evinde alıyor, çok daha rahat çalışıyordu. Bir yardımcısı da vardı artık. Üç yıldır yanındaydı. Becerikli kızdı. Mesleğe yatkınlığını gördüğünden, onunla yılların getirdiği birçok tecrübesini, hatta meslek sırrını paylaşmıştı. Cömertçe. Hiçbir oyuna itibar etmeksizin. Her ustanın bu kadar kısa bir sürede aktarmaya kolay kolay yanaşmayacağı sırlardı belki verdikleri. Ama kız bunu hak ediyordu. Bu ilgiyi de, bu yüreklendirmeyi de, hatta bu şefkati de. Çalışkandı, eline çabuktu, en mühimi kendisinden aldığı az paraya bile muhtaçtı. Bir de sessizliği vardı, fazla konuşmayı sevmemesi. Onca yıl hiç istemediklerini konuşmaya mecbur kaldıktan sonra, bu çalışma ortamının tadına doyasıya varabilirdi. Kız o sessizlikte, bu yersiz cümleye gereken karşılığı da vermişti bu arada.

"Merak etmeyin Madam Rahel. Yetişir, bu da yetişir..."

Sadece seçtiği kelimelerde değil, sesinde de bir olgunluk vardı. Nasıl olmasındı ki... O da çok zor koşullar altında büyümüştü. Ne kadar büyümüşse artık. Sütünden bir yudum daha alırken, makinenin iğnesine ipliği titizlikle geçiren bu kıza bir daha baktı. "Zavallı kız..." dedi kendi kendi-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

ne ama cümlesini tamamlayamadı. Tamamlanmayı bekleyen bir cümle yoktu belki de. Bazı kelimeler bazı duyguları uyandırmak için öylesine geçerdi ya zihnimizden... Ancak içinden, çok derinlerinden gelen bir ses ona "Gerçekten öyle mi?" sorusunu da sorduruyordu bazen. Zaman zaman annelik duygularıyla da yaklaştığı bu kızın, bir içten pazarlıklılığı da gizlediği ihtimalini hiçbir zaman göz ardı edememişti nedense.

O anlar Rahel'in bir başka gizli tarafını görmeme yetmişti. Tabii bazı soruların ve muhtemel cevaplarının izini sürmeye ihtiyaç duymama da. Kızın adı Rozi'ydi bu arada, bazı çağrışımlar da zihnimde yine uyanmışken, söylememde fayda var. Rozi... Gül demenin bir başka şekli... Bu ad da başka birçok ad gibi bir kader miydi?.. Bu adı ona babası vermişti. Zamanla öğrenecektim. Dahası, bu seçimin derin manasını da... Gül de her zaman ilgi, şefkat ve ihtimam isterdi. Ya dikenleri?.. Gül bu yüzden gül değil miydi?.. İyi de tüm bu soruların bu hikâyeyle ne ilgisi vardı?.. Bilmem... O anlarda aklıma gelmişti işte. Rahel bu şüphenin içinde Rozi'ye kaçamak bakışlarla bakıyordu. Ona ne çok soru sormak isterdim o anlarında. Madem öyleydi, neden ona o kadar güvenip bazı meslek sırlarını seve seve aktarmıştı? Nasıl bir çelişkiydi bu? Kim bilir... Ortada bir çelişki de yoktu belki. Tüm yaşananlar kendi içlerinde bir bütündü. Şüpheleriyle, sorularıyla, insanın kendisinden daha zayıf ya da güçsüz gördüğü birine yardım edebildiği duygusuyla güç kazanmaya duyduğu ihtiyaç da... Rahel bu gerçeğin farkında mıydı? Değildi bence. Bu hikâyenin kahramanı olarak sınırları, en kibarca söyleyişle, böyle gerçeklere varmasını sağlayacak soruları sormasına imkân vermiyordu çünkü.

İhtimal, hangi nedenden kaynaklanıyorsa kaynaklansın, onun ihtimaliydi ama, bu kesindi. Çünkü hayat ona her türlü ihtimale hazırlıklı durması gerektiğini söylüyordu. Sakınımlılığı göz ardı etmemesini. Kız oğlunun sık sık gittiği dernekler-

de karşılaştığı kızlara hiç benzemiyordu. Üstelik, kabul etmesi gerekiyordu, bu farklılığı, siliklik gibi görünen gizli meydan okuyuşu, çevresindekiler üzerinde garip bir suçluluk duygusu uyandırmak ister bakışları, onu çok çekici de yapıyordu. O zaman... Orada durdu. Ötesini düşünmek istemedi. Ama yanına geldiği ilk günleri, o günlerde anlattıklarını yine hatırlamaktan kurtaramadı kendisini. Gözlerinin hapsinde miydi yine? Bu sorunun uyandırabileceklerinden kaçmayı tercih etti. Buluşmalarını sağlayan yolda yeni ayak izlerine rastlayabilirdi belki. Mösyö David'i kıramamıştı. Dünürüne hiçbir zaman ısınamamış ablasının aksine, nedense severdi kendisine bazen garip, bazen nüktedan, bazen de çok kederli görünmüş bu adamı. Ondaki hayat doluluğu, giyim özenini de severdi. Ablasının onun hakkında sık sık "şarlatanın teki" demesi umurunda değildi. Hem zaten kim iyi ya da kötü, az ya da çok, kendine göre şarlatan sayılmazdı ki... Herkes hayata tutunmak için, farklı yalanlara ve palavralara sığınmıyor muydu? "Ah Lea ah!.. Bir de sen ne şarlatanlıklar yaptığını bir bilsen, kabul edebilsen" dedi o anda içinden. Başkalarına böyle kolaylıkla şarlatan özelliğini yüklemesi, kendisiyle ilgili bir şüpheden de kaynaklanmıyor muydu? Daha fazlasını da söyleyebilirdi, vazgeçti. Mösyö David kendisine duyulan sevgiyi de, verilen değeri de fark etmiş olmalıydı ki, bir keresinde ablasının evinde yine birliktelerken, yemekten sonra yan yana kahve içtikleri bir sırada, kısık sesle, adeta fısıldarcasına, yardıma muhtaç, dul annesiyle çok zor şartlar altında yaşayan bir genç kızdan söz etmişti. Yıllar önce vefat eden, çok sevdiği bir arkadaşının kızıydı, eli dikişe yatkındı, Akşam Kız Sanat Mektebi'ni bitirmişti. Hem de pek iyi bir dereceyle! Üstelik onun da onca sene sonra yükünü hafifletecek bir yardımcıya ihtiyacı yok muydu artık? Kız iyi yetişsin, yeterdi. Verebileceği kadar birkaç kuruş verirdi artık eline. Bir sevaba da girerdi... Bu sözler onu etkilemişti. O ana kadar yanında biri-

ni çalıştırmak hiç aklında yokken "Gelsin o zaman, bir görelim" deyivermişti. Mösyö David'in yüzüne nasıl da insanın içine işleyen bir minnet ifadesi yayılmıştı. Bu ifade bile hisleriyle aniden aldığı kararın doğruluğuna kendisini ikna etmeye yetmişti. Bu adamın sözünü ettiği arkadaşına da kızına da ne kadar derin bir yakınlık, hatta bağlılık duyduğunu görmesine de yetmişti. Bir de kız hakkında söylenenler içini burkmuştu, ne gizlesindi. Zor hayatlardan, kırıklıklardan gelenler halden anlardı. Daha tanımadan, kızı, yetiştirmek için, yanına alacağını hissetmişti. Ama madem bir ricada bulunulacak, kendisinden yardım istenecek bir yere de gelmişti, yaşadıklarının keyfini sürme fırsatını kaçırmak istememişti doğrusu. "Gelsin o zaman, bir görelim" demesi bundandı. Bir yardımcı edinme fikri hoşuna da gitmişti üstelik. Adresini her zaman yanında olan küçük not defterinden kopardığı bir yaprağa yazarak Mösyö David'e vermişti. Kızın ertesi sabah dokuzda gelmesini söyleyerek. Bu not defteri onun hafızasıydı. Teslimat tarihleri de orada yazılıydı, tahsilat miktarları da. Bazı müşterileri taksitle ödeme yapıyordu. Tutulan notlar bu nedenle çok önemliydi. Defter bir daha işe yaramıştı işte. Dahası, o anda oynamak istediği işkadını rolüne iyi kötü yakışmıştı da...

Kız tam da verilen saatte kapısını çalmış, ilk sınavdan başarıyla geçmişti. Adını o zaman öğrenmişti. Kuledibi'nde iyiden iyiye yıpranmış, her geçen gün biraz daha çok harabeye dönen bir apartmanda yaşadığını da. Oralarda oturan çok az Yahudi kalmıştı artık. Semt eski parıltısını ve renklerini kaybetmişti. Hali vakti biraz daha yerinde olanlar, şehrin iç göç yollarında çoktan Şişli, Osmanbey, Feriköy, Kurtuluş, Nişantaşı taraflarında kendilerine yeni hayatlar kuruyorlardı. Yeni sokaklarıyla, yeni komşularıyla... Yeni hikâyeler için, yeni umutlarla... Ya alışkanlıklar, eski değerler?.. Onların yenilenmesini hiç kimse istemiyordu ki... Kaybettiği babasını hatırlayamıyor, yüzünü, gülüşünü sadece ardında bırak-

tığı fotoğraflarından biliyordu. Ondan kalan emekli maaşıyla ayakta kalmaya gayret ediyorlardı. Annesinin bir aralar, pastanelere yaptığı "pandispanya"dan gelen küçük bir geliri vardı ama artık o da kesilmişti. Bu basit kekle ilgilenecek insanlar da gitmişti artık. Zaten çok şişmanlamıştı. Vücudunu bırakın taşımayı, kaldıramayacak kadar çok. Kim bilir nasıl bir hastalığın pençesine düşmüştü. Çaresiz kalmışlardı. Sigorta hastanesine götürülemeyecek bir hale gelmişti artık. Çok mu geç kalmışlardı? Yakınlarında oturan, her gelişinde onlara ezberinden Fransızca şiirler okuyan ve okuyarak güç, moral verebileceğine inanan, fakir dostu, çevresindekilerin biraz da acımasızca, üstelik haksızlık da ederek "doktor de matasanos / sağlıklıları öldürür doktor" dedikleri Mösyö Polikar ise her gelişinde, çok zor bir felsefi meseleyle karşı karşıya kalmışçasına, düşünceli düşünceli çok uzaklara gitmesi gerektiğini söylemekle yetiniyordu. Düşük sayılabilecek bir kira ödüyorlardı. Masraflarını iyi kötü karşılayabiliyorlardı ama, eski mal sahiplerinin kendilerini daha ne kadar idare edebileceğini bilemiyorlardı.

Kızın anlattıklarını dikkatle dinlemişti. Duydukları karşısında vicdan sahibi kaç insan kayıtsız kalabilirdi ki?.. Hikâyesini böyle bir çırpıda, üstelik biraz da sanki kendisini acındırmaya çalışarak anlatması hafiften rahatsızlık vericiydi belki ama, söylenenler sonuçta acı bir doğruluk hissi uyandırıyor ve bir yalanı barındırmaktan çok uzak görünüyordu. Kızın samimiyetine de yorabilirdi bu tavrı, işi almak için kendine göre bir mücadele vermesine de. Etkilenmediğini söyleyemezdi. Sonra işe yatkınlığını anlamak için, makası alıp önce uzattığı kumaş parçasını kesmesini, sonra da kestiği kumaşlara bir teyel atmasını istemişti. Gereken ipliği görmekte ve seçmekte zorlanmamıştı kız. Kumaşı ve makası tutuşu, ipliği iğneye geçirişi ve teyellemede gösterdiği çabukluk, gösterdiği özen, eğer Mösyö David'in söyledikleri doğru

idiyse, o mektepte gördüğü derslerin boşuna gitmediğini gösteriyordu. Hikâyesinde bu tarafına hiç yer vermemişti gerçi. O da sormamıştı. Anlatacaklarını vakti geldiğinde anlatırdı zaten. Onu işe o gün almıştı. O gün bugündür de yanındaydı. Haftanın dört günü geliyordu. Hafta sonları ve Cuma günleri dışında... "Cumaları benim olsun..." demişti çalışmaya başlarken. Sesinde hem bir rica, hem bir ısrar, hem bir kararlılık, hem de bir tuhaflık vardı. Bir de tabii görmezlikten gelemeyeceği bir pervasızlık. Bu hali de önemsememeye ve kızın samimiyetine vermeye çalışmıştı. İş düzeni o günkü yokluğunu kaldırabilirdi. Fazla para da vermeyecekti, sorun yoktu. Hiçbir sorun da çıkmamıştı gerçekten. İşlerin sıkıştığı günlerde geç vakitlere de kalmıştı hiç itiraz etmeden. Soğuk, karanlık, kar yağışlı kış günlerinde bile. Son otobüslere, troleybüslere kaldığı bile olmuştu. Birkaç seferinde de onu evine Yusuf götürmüştü. Yeni aldığı, ikinci el Renault 4 arabasıyla... Davetlerindeki ısrarına dayanamayarak birkaç Cumartesi günü kızın evine de gitmişti. Sabah kahvesine... Ne kadar güç şartlar altında yaşadığını gözleriyle görmüştü. Annesinin, Madam Alegra'nın ürkütücü denilebilecek şişmanlığını da. Kendisini hep otururken gördüğü koltuğundan nasıl kalktığını düşünmek bile zordu. Yılların akışında ortaya çıkan tek yalan Akşam Kız Sanat Mektebi'ni bitirdiği yalanıydı. Oranın sıralarını görmemiş değildi. Ama doğrusunu söylemek gerekirse sonuna kadar gitme sabrını gösterememişti. Konu açıldığında "Mösyö David bir diploma almamı çok istemişti de ondan öyle söyledi" demekle yetinmişti kısaca. Sorun da böylelikle gereksiz yere büyütülmeden geçiştirilmişti. Nerdeyse iki yıldır yanında çalışıyordu. Önemi kalmamıştı. O akşam, tavsiye faslında söylenenleri Mösyö David'in hem hayalperestliğine hem de gerçekleri taşımakta zorlanmasına vermiş, geçmişti. Böyle bir sabahta karşısında duran kız da böyle bir kızdı işte...

Rahel'i mutfakta görebilmek

Sütlü kahvesini bu kısa geçmişe yolculuğunu yaparken sessizce içti, bitirdi. O gün yapacaklarını kendisine hatırlatmasına gelmişti sıra. Ablası, uzun süredir iki kız kardeşe yakışır bir şekilde baş başa sohbet etmediklerini biraz da sitemkâr bir sesle dile getirdikten sonra, kendisini evinde öğle yemeğine davet etmişti. Üstelik tam böyle bir zamanda, bir bayram arifesinde... Onun bayram akşamı yemeğine daha şimdiden hazırlanmaya başladığına yemin edebilirdi. "Salak Lea!" dedi içinden "Maharetini yine herkes görmeli değil mi?.. Başka türlü yaşayamazsın sen!" Bu seste hem yılların akışında birikmiş bir öfke, hem de kız kardeşlikten gelen bir sıcaklık, tüm çatışmalara rağmen öldürülemeyen bir sevgi nefes alıp veriyordu. Tepkisi sadece ablasının yemek yapmaktaki ustalığını çekememekten ve bu ustalıkla kendisine bir üstünlük kurmak istemesindeki gizli ısrarından kaynaklanmıyordu. Böyle bir bakış, aralarındaki meseleyi basitleştirmekten öteye gidemezdi. Yemekler önemliydi, şüphesiz önemliydi. Tatları da önemliydi, kokuları da. Ama hatırlattıkları daha önemliydi. Çağrıştırdıkları, tarihleri, bu tarihlere gizledikleri de. Gizlenenlerin uyandırdığı duygular da... Hayat onları nasıl da birbirlerinden bu kadar ayırabilmiş, uzağa düşürebilmişti? Her tercihin ve kopuşun bir derinliği, anlamı vardı mutlaka. Burada da vardı. Burası dediği yer neresiydi ama? Vazgeçti. Fazla kurcalamak istemedi yine. Tek bildiği ve artık çekinmeden kendisine itiraf edebildiği, yemek yapmada ablasının tam tersi bir tercihin insanı olduğuydu. Hayatın dayatmaları, aldanmaları, bazen yaptığı kötü şakalar, bizi istesek de istemesek de sürüklediği sokaklar, kime, neler yaptırmıyordu ki... Lea'yı anlamak, yemekler üzerine inşa ettiği dünyayı anlamaktı da biraz. Ya kendisini anlamak?.. Mutfak ve tüm muhtemel hikâyelerinin dışında

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

kalmıştı, bu kesindi, evet. Nasıl kalmayacaktı? Henüz genç, hatta küçük bir kızken elbiseler dikmeye duyduğu, ancak zamanın akışında kaynağına inebildiği, dolayısıyla da nedenlerini öncelikle kendisine açıklayabildiği dayanılamaz ilginin, komşuları terzi Madam Evdoksiya'dan öğrendiklerinin ve aldığı derslerin, çevresindeki tüm akranlarından daha geç evlenmesinin, evlendikten sonra yaşamak zorunda kaldığı para sıkıntısının, ailesini çalışarak, dişini tırnağına takarak ayakta tutmak için verdiği savaşın, genç denilebilecek yaşta dul kalışının, bu yüzden de daha çok çalışmak zorunda kalışının hafızasında bıraktığı tortu, bu dışarıda kalışını da anlaşılır kılabilirdi, dışarıda kalmaktaki tercihini, hatta ısrarını da. Şimdi yeniden hatırlayınca...

Ablası çok farklı bir yoldan yürümüştü. O da evliliğinin bir döneminde çok sıkıntı çekmişti, unutamazdı. Ne var ki yaşadıklarını her aklına getirişinde hayatın kendisine büyük bir haksızlık yaptığı saplantısından da, evet buna saplantı demeliydi, bir türlü kurtulamıyordu. Ailesi için büyük bir savaş veren, fedakârlıklara katlanan kadının meselesini çok mu ciddiye almıştı? Sorunun kendisi bile içinin bir isyan duygusuyla kaplanmasına yetiyordu. Yine orada durmayı tercih etti, yine daha ileri gitmemeyi. Hatırladıklarının içini fazla burktuğunu hissettiğinde hep yaptığı gibi... Çocuklukta, birçok yaşananın çok daha büyülü göründüğü o hiç bitmeyecekmiş gibi görünen oyun yıllarında, bir evin uzun koridorundaki karanlıktan korkmak gibi bir şeydi bu. Derhal başka, aydınlık, ışığın yandığı bir odaya geçilmeliydi. Koridor hep oradaydı oysa, yok edilemiyordu, aydınlandığında hiç de korkunç değildi üstelik. Bir düğme görüntüyü anında değiştirebiliyordu. Her yer tanıdıktı aslında, her şey bildik, karanlıktan uzak. Yaşananlar, hissedilenler bir yanılsamadan ibaretti, sadece bir yanılsamadan. Gerçeğin fazlasıyla farkındaydı. Ama bunu yine de yapıyordu, yine başka bir odaya hızla

geçmeyi tercih ediyordu. Bazı soruları sormaktan vazgeçebilmeliydi insan. Güç toplayabilmek için, başka, daha kolay sorularda soluklanabilmek için. O sorulardan birini sormakta zorlanmamıştı. Yılların alışkanlığı ona bu yürüme alışkanlığını ve becerisini verebiliyordu. Ablasının neler konuşmak istediğini kendisine sorabilirdi örneğin. Soru uzun süredir ertelenmiş bu öğle yemeğinin öncesini daha renkli bir hale getirebilirdi. Oturacaklar ve havadan sudan bahsedeceklerdi belki. Ya da dayanamayacaklar, yine ipe sapa gelmez konular yüzünden tartışacaklardı. Fark etmezdi. Büyük kavgalarını çoktan etmişler, birbirlerine geçmişte söyleyebileceklerini söylemişlerdi. Başarmışlar mıydı? Bu sorunun en sahici cevabı da zamanın akışında verilecekti şüphesiz. Tek söyleyebileceği, ablasına duyduğu kinin yerini, adını vermek istemediği çok daha sakin bir duygunun aldığıydı. Ertesi akşamki yemekte, tüm ailenin bir araya geleceği o sofrada, hangi yemekleri bulabileceğini kendisine gülümseyerek sormasına bile imkân verecek kadar sakin bir duygunun... Üstelik şimdi başka bir duygu da kendisini harekete geçirmek üzereydi, hissediyordu. İçinden yemek yapmak geliyordu. Hatırladıklarının, gideceği davetin uyandırdıklarının bu hareketi ne kadar etkilediğini bilemezdi, bilmeye çalışmasına da gerek yoktu. Hissettiklerini hayata geçirmesi elbette yeterliydi. Öyle meşakkatli işlere girişemezdi ama, yine de, akşam, oğluyla beraber yiyecekleri yemeğe renk katabilecek birkaç eski tadın peşine düşebilirdi. Vakti vardı, ablasına gideceği saati söylememişti zaten. Önce yemekleri yapacaktı. Kendi yemeklerini. Mutfakta harcanması gereken vakit neyse, harcayacaktı artık. Buzdolabını açtı. Bir gün önce aldığı yarım kilo kıyma rafta, yağlı kâğıttan paketine sarılmış, duruyordu. Sebze çekmecesinde yeteri kadar limon vardı. Kapı rafında da birkaç yumurta... İlk yemeğin fikri, en azından fikri ortaya çıkmıştı. Makarnayı, pirinci, kabartma tozunu, yedek tu-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

zu ve birkaç baharatı sakladığı dolaba da baktı. Yağ vardı, un vardı. Bir paket tel şehriye vardı. Olanlar ikinci yemeği de ortaya çıkarabilirdi. Patatesler de sepetindeydi. Gördükleri ve gördüklerinin hatırlattıkları yeterli görünüyordu. Hazırdı. İşe girişebilirdi artık. Başlangıcı, daha kolaymış gibi hatırladığı kavrulmuş şehriye yemeğiyle yapabilirdi. Bu yemeği yıllardır pişirmiyordu, çok çok uzun yıllardır. Yakup'un en sevdiği yemeklerden biriydi de ondan mı? Ölümünden bu yana yemek sofralarına gelmemiş, daha iyi bir söyleyişle de dönmemiş olabilir miydi? Hiç farkına varmamıştı; hissettikleri, içinin her zaman giremediği karanlığı ona yine küçük bir oyun oynamıştı. Bu soruyu bile ancak şimdi sormasına izin veren bir oyun. Bu yemek de, birçok yemek gibi, bir kırgınlık, hatta küskünlük duvarının ardında kalmıştı sanki. O zamansız ölüm bir küskünlüğü de beraberinde getirmişti, evet. Belki ölümün kendisiydi bu küskünlüğü hissettiren, belki bu ölümle gelen ayrılığı yaşatan hayat. Belki de Yakup, sadece Yakup... Onları bu savaşın ortasında yalnız, bir başlarına bıraktığı için... Şimdi bu yemeği yeniden yapmaya yeltenmesi, ya da yapmayı düşünebilmiş olması, küskünlüğün son bulduğu anlamına mı geliyordu? Mümkündü, bu da mümkündü. Hangi küskünlük yılların akışında törpülenmez, özellikle başka küskünlükler yaşanan günleri kaplamaya başlayınca azalmaz, yavaş yavaş önemini yitirmezdi ki?.. Hangi ayrılık matemi bitmez, günü geldiğinde, iyice yerleşmiş olduğu ve hep kalacağı sanılan odadan bir kuş gibi uçup gitmez, kılık değiştirerek hafızanın derinliklerine karışmazdı ki?.. İçinde buruk bir sevinç de vardı artık. Nicedir duymadığı, kendisine durduk yerde gerçek, çok içerilerden gelmiş birkaç gözyaşını da armağan eden buruk bir sevinç...

Rahel'i o anlarda çok sevmiştim. Saçlarını okşamış, ona aslında hiç de yalnız olmadığını söylemiştim. Bu yaptıklarımı yine hissettiremeyeceğimi ve sadece kendim için yaptı-

ğımı bile bile. Bu gözyaşlarının sadece bir kırgınlıktan, ancak tek başınayken istediğince yaşayabildiği bir kırgınlıktan kaynaklanmadığını, yıllardır ertelediği ayrılık gözyaşları da olduğunu anlatabilmeyi ne çok isterdim. Ama onu o anlarda, ne yalan söyleyeyim, acemiliğiyle yine baş başa kaldığı için de sevmiştim. Gülmemek için zor tuttum kendimi. Gülseydim de fark etmezdi, ondan değil. Nasılsa beni duymazdı. Ama o acemiliğin ardında yine o acıklı hikâye vardı ya... Yine de komik bir durumdu yaşadığı, kim ne derse desin, ben ne hissedersem hissedeyim, komik bir durumdu. Onca yıldır pişirdiği yemeği yapmaya nasıl başlayacağını unutmuştu. Bir iki dakika, paket elinde, öyle kalakalmıştı, görmeliydiniz. Yemek kendisini ondan o kadar uzaklaştırmıştı demek. İşe şehriyeyi kavurmakla başlayacağını biliyordu. Sonrası?.. Sonrası nasılsa aklıma gelir deyip girişmişti. O anlarda da yanındaydım elbet.

Şehriyeyi kavurmak için sıvıyağa ihtiyaç duyacağını hatırlamak için de çok büyük bir çaba sarf etmesi gerekmiyordu. Miktar önemliydi ama. Geçmişten gelen bir ses ona aniden bir paket için üç kahve fincanın yeterli olacağını söyledi. Sese kulak verdi ve yağı kızdırdıktan sonra şehriyeleri çevire çevire kavurdu. Kavurma ölçüsünü kaçırmamaya özen göstererek, bir başka söyleyişle renklerinin hafiften değişmesiyle, o esmer renklerini almalarıyla yetinerek. Hatırlamaya başlamıştı. Yemeğin en zor tarafının bu kıvamı tutturmak olduğunu kendisine söyleyebilecek kadar... Sonra tencereye üstlerini örtecek miktarda su ve bir tutam tuz ekledi. Ateşi kıstı. Gerisi pilavın pişmesine benziyordu. Şehriyeler, yavaş yavaş çekilen suyla pişmelerinin ardından, bir süreliğine demlenmeye bırakılmalıydı. Hepsi buydu...

Ateşi söndürdükten sonra, ilk yemeği ortaya çıkarmış olmanın duyurduğu, elbette sadece kendisine ait küçük gururun tadına varmaya çalıştı. Tam da ona göre bir başlangıç ye-

meğiydi bu aslında. Zahmetsiz ve çabuk. Onca yılın ardından yaptığı dönüş de böyle olmuştu işte. Kapanmanın acısını kendisine daha fazla ödetmesine gerek yoktu. Tel şehriyeyi dolabında, onca yıldır yaptığı gibi, sadece tavuk suyu çorbasında kullanmak için bulundurmayacaktı artık. Mesele çözülmüş, bitmişti. Yemeğin kokusunu içine çekti. Hatırası olunca, basit bir yemek bile anlam taşırdı. Yeterince demlendikten sonra akşama kadar soğurdu ama, fark etmezdi. Biraz ısıtır, biterdi. Hatta birazdan fazla ısıtması, dibinin hafiften tutması tercih bile edilebilirdi. Sofrada daha hoş bir görüntüye kavuşabilmesi için. Gerekenler yapılırsa tabii. Yemek iyice ısınınca, kapağını kaldırıp, yerine koyduğu servis tabağının üstüne tencereyi ters çevirip şehriyelerin bir kalıp halinde dökülmesini sağlayacaktı. İşte bu ayrıntıyı da hatırlamıştı. Hatta yemeğin tuhaf adını da... Mırıldanarak söyledi: "Skulaça..." Nerden gelmişti bu ad, neden gelmişti? Cevabını bulamayacaktı, biliyordu. Bu kadarını hatırlaması yeterliydi zaten. Yusuf da hatırladıklarını hatırlayacak mıydı? Kim bilir... Görecekti. Henüz çok küçükken, "bar mitzva"sından kısa bir süre sonra, daha on dört yaşındayken babasının matemini taşımak zorunda kalmıştı. Ona hem kızgın, hem de kırgındı. Kendisini korunmasız bıraktığı için... Haksızlık yaptığının farkındaydı tabii. Asıl haksızlığa hastalığı baş döndürücü bir hızla bedenine yayılanın uğradığını da... Ama elinde değildi. O da bu duyguyu bir türlü atamamıştı içinden. O da isyanını ancak böyle taşıyabilirdi. Bu ağır yükten er ya da geç kurtulacaktı tabii. Başka kayıplara da uğradıkça...

Rahel bu meselenin ne kadar derinlerine inebilirdi? Cevap vermekte zorlanıyorum. Onun benimkinden farklı bir dili vardı sonuçta. Hayata bakışını da ortaya koyan bir dili... Bu bakış, onun bu yemeği, alışkanlıkların verdiği rahatlığın biraz dışına çıkarak, küçük bir dokunuşla daha lezzetli bir hale getirmek için bir çaba gösterme ihtiyacı duyması-

nın da önüne geçiyordu. Ama ne yapabilirdim?.. Benim de bu hikâyenin seyircisi ve anlatıcısı olarak sınırlarım, hatta çaresizliklerim vardı dediğim gibi. Yapabilseydim, ona, yemeği daha lezzetli bir hale getirebilmesi için, ayçiçeği yağı yerine zeytinyağı kullanmasını, sade su yerine tavuk suyu kullanmasını, hatta bu suyun içine ince kıyılmış iki üç diş sarmısak katmasını tavsiye ederdim, ama yapamıyordum işte. Bu arayışların hiçbiri ona uygun değildi üstelik. Oğluyla ilgili, belki de sadece benim aklıma gelebilecek soruları sormak da değildi. Sordukları onu yeterince yormuştu, farkındaydım. El attığı ikinci yemeğin, ekşili köftenin, mutfağa vakit ayırma sınırlarını zorladığını da görüyordum. Susmuştum bu yüzden, yine susmuştum. Bazı suskunluklar da bir kaderdi ya. Yaşamak veya hikâyenin dışında kalmamak için bu oyunu sürdürmek zorundaydım. Odalar odaları çağırıyordu ve bazı odalar sadece korumuyor, aynı zamanda da hapsediyordu... Bu gerçekle daha önce nerede karşılaşmıştım? Hatırlamıyorum. Gerekli de değil üstelik. Hikâyeyi hatırlamam çok daha önemli. Hiçbir ayrıntıyı unutmamam. Bu ayrıntılarda benim de hayatımın izleri var çünkü sonuçta. Tercih edilen yemeklerin insanların kişilik özellikleri hakkında çok önemli ipuçları verdiği daha önce söylenmiş miydi? Söylenmişti, mutlaka söylenmişti. Ancak ben burada söylenmemiş gibi yapacak ve bu görüşü kendi görüşümmüş gibi göstereceğim. Rahel'i, kendisine kavrulmuş tel şehriye yemeğini yakıştırarak, birilerinin gözünde daha inandırıcı kılma umuduyla... Daha çok zahmet gerektiren ekşili köfteyi nereye koyacağız bu durumda? Bu soruya da bir soruyla cevap verelim. Her yaşananı ikna edici bulmamız şart mı? Bazı anların içinden açıklamalara gerek duymadan geçemez miyiz? Hayat, hatta bu hayatı anlamamıza imkân veren dil bile mantıklı olmayı her seferinde beklemiyor değil miydi? Gelin, Rahel'i benim bir zamanlar gördüğüm gibi, hikâyemizin bu kısmı için, o mutfak-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

ta, önce yarım kilo kıymayı, ıslatılmış ve suyu iyice sıkılmış iki dilim ekmek içi, bir yumurta, bir kahve fincanı sıvıyağ ve tuzla beraber iyice yoğururken görmeye çalışalım öyleyse. Bu kıymadan çıkardığı küçük top şeklinde köfteleri kızgın yağda kızartıp bir kabın içine aldığını da... Görebiliyor ya da en azından hayalinizde canlandırabiliyor musunuz? Belki de bu kadarıyla yetinmeyip kokuyu bile duymaya başladınız. Devam edelim öyleyse...

Sıra sonra sosa gelmişti. Yemeğe asıl özelliğini veren sosa... Bunun için de bir limonun suyu ve biraz tuzla beraber kaynatılan iki bardak suya içinde bir çorba kaşığı unun eritildiği bir bardak daha su katılıyordu önce. Karışım, adını hak eder bir şekilde yavaş yavaş karıştırılarak, birçok yemek tarifinde ifade edildiği şekliyle muhallebi kıvamına geldikten sonra ateşten indiriliyor, onun da içine ayrı bir kapta çırptığımız bir yumurta azar azar katılıyordu. Azar azar... Bu ayrıntı da çok önemliydi. Birden atılacak yumurtanın o sıcaklığın içinde birden pişmesi işten bile değildi çünkü. Bu ayrıntıyı da unutmamış, köfteleri içleri yumuşak, sulu kalacak kıvamda kızartmakla kalmamış, sosun da, sanki onca yıldır bu yemeği de yapmaya ara veren kendisi değilmiş gibi, hiçbir kazaya uğramadan, iyi denilebilecek bir görüntü kazanmasını sağlamıştı. İçinde, yumurtanın belki biraz hızlı konmasından kaynaklanan bir iki pürtük görülebiliyordu ama, bu kadarına da böyle bir zamanda o kadar bakmamak gerekiyordu. Artık tek yapılacak bu sosun köftelerin bulunduğu kaba dökülmesi ve orada öyle bırakılmasıydı. Akşam bu yemeğin de ısıtılması gerekecekti...

Neleri eksik bırakmıştı burada Rahel?.. Öğretilenler dikkate alındığında, hiçbir şeyi... Geleneksel tarif buydu nihayetinde. Farklı küçük tercihler, eklemeler sadece o arayışlara ihtiyaç duyanlara uygun düşebilirdi. Burada da zeytinyağı tercih edilebilirdi mesela, kıymaya soğan, karabiber, hat-

ta istense biraz havanda dövülmüş ceviz katılabilirdi. Daha kuvvetli bir sos için yumurta, limon ve tuz miktarları ikiye katlanabilirdi. Geleneklerden ve o dil dünyasının sularında kalmak isteyenlerden böyle bir ihtiyaç duyulmasını bekleyemezdik ama. Böyle bir dünyada o ekşili sosa "agristada", top şeklindeki köftelere "yullikas", yemeğe de "agristada de yullikas" adından başka bir ad vermelerini de... Bu sosun başka yemeklerde de kullanıldığı gerçeğini unutmalarını da... Onun geleneklere bağlı kalmak gibi bir derdi yoktu belki. Ama arayışlara çıkmak gibi bir kaygısı ve ihtiyacı da yoktu. Geriye ne kalıyordu? Olsa olsa sosa banılacak taze ekmeğin de yemeğe vazgeçilemeyecek bir lezzet katacağını unutmamak. Oğlunun da bundan hoşlanacağını bildiğinden, akşam eve dönmeden yakınlarındaki fırından ekmek almayı aklının bir köşesine yazdı bu yüzden.

Dönüş yolunda kıvırcık salatayla bir demet taze soğan da alabilirdi. Bol limonlu bir salata bu yemeğe yakışırdı doğrusu. Bir de sofranın dolması, en azından dolduğu izlenimini bırakması için, bir tabağa haşlanmış ve soyulmuş birkaç patates koyabilirdi. Sadece görüntüyü kurtarmak için değil tabii, daha besleyici bir yemek de yiyebilmek ve hazırlayabilmiş olmak maksadıyla da. Ayıklanmış, dilimlenmiş sıcak patateslerin üstüne biraz tereyağı sürebilir miydi? Sürebilirdi şüphesiz. Tam da burada durdu, gülümsedi. Geleneklere gerektiğince bağlı bir Yahudi evinde böyle bir tercihi yapması o kadar da kolay değildi, hatta mümkün değildi. Sofrada köfte, bir başka deyişle et vardı. Tereyağını, bir süt ürününü patateslerin üstüne sürmeyi nasıl düşünebiliyordu o zaman? Etli ile sütlüyü aynı sofrada nasıl bir araya getirebiliyordu? Bir keresinde, dinin gereklerine başka bir pencereden de bakmayı bilen bir tanıdığımdan, etliyle sütlünün bir arada yenmesi yasağının aslında bir geçerlilik taşımadığını, meselenin İbraniceden başka dillere geçilirken, çevirideki bir yorum farkından kaynaklandığını,

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

cümlenin "annesinin sütündeki kuzuyu yemeyeceksin" şeklinde okunması ve anlaşılması gerektiğini öğrenmiştim. Ona hak verecek ya da vermeyecek bir yeterlilikte değildim. Ama ne yalan söyleyeyim, meseleye bakışını hem çok insani bulmuş, hem de o geleneksel mizaha çok yakıştırmıştım. Rahel bu inceliğin farkında mıydı? Görebildiklerim bu soruya olumlu bir cevap vermeme yardım etmiyordu. Etliyle sütlüyü bir araya getirdiğini görmekten kaynaklanan o biraz muzip, biraz mahcup, belki gizli, itiraf edilemeyecek hafif suçluluk duygusuyla da yüklü, ama aynı zamanda da isyankâr gülümsemeyi başka türlü nasıl açıklayabilirdim? Ama tüm bu yaşananlardan sonra o akşam ne oldu, biliyor musunuz? Patatesler, nasılsa o güzel sosun içine konur, kendi doğal lezzetlerinde kalır bahanesiyle sofraya sadece haşlanmış halleriyle geldi. Böyle bir sonuca nasıl varılmıştı? Sorunun cevabını vermemi sağlayacak yüz ifadesini kaçırmışım. O anlarda, bazı çağrışımların etkisine kapılarak, tereyağından margarine geçilen günlerin hangi yanlışlardan nasıl beslendiğini soruyordum kendime büyük bir ihtimalle. Dayatılmaya çalışılan çağdaşlığın içinin nasıl boşaltıldığını... Patatesleri de haşlayıp bütün yemekleri bitirdiğine kendisini ikna ettikten sonra mutfaktan, eline geçirdiği ilk kıyafeti de üzerine aceleyle geçirerek evden çıkışınıysa yine hiçbir ayrıntıyı kaçırmamaya özen göstererek görmeye çalıştım. Çıkmadan önce yardımcısına gittiği yeri, bir sorun çıkması halinde nereyi araması gerektiğini bilmesi için söyleyişini de... Evi artık bu kıza teslim edebileceğiniyse bu hikâyedeki herkes biliyordu. Hiç kimsenin, hikâyenin bazı karanlık taraflarına, zaten karanlıkta durduğu için girebilen seyircinin bile bilmediğiyse Yusuf'un o günün akşamında, daha da doğrusu öğle sonrasında, eve, annesiyle çok önemsediği bir konuyu konuşmak için her zamankinden erken dönüp bu sessiz kızla hiç beklemediği bir şekilde baş başa kalacağı ve bu kalışın hikâyenin kahramanlarında çok derin izler bırakacağıydı.

Mösyö Franko'nun oyunu

Rahel'in, geçmişinin odalarında kendi soruları ve biraz da tedirgin adımlarıyla yürümeye çalıştığı saatlerde, Yusuf, hayatına belki de yepyeni bir yön verecek o kararın eşiğine geldiğini görmek zorunda kalacaktı. Üstelik yaşananlara, hayallerine rağmen hazırlıksız yakalandığı duygusuyla da baş etmeye çalışarak... Karar sadece onun kararı değildi. Açıkçası, verilen bir karar karşısında alınan bir karar onu bu karara zorlayacaktı. İşyerine vardığında erkenden geldiğini öğrendiği Mösyö Franko'nun odasına vakit kaybetmeden gitmişti. Şirkete üç gündür rahatsızlığını bahane ederek uğramıyordu. Pek de öyle alışıldık durumlar değildi bunlar. Patronu işlerin sorumluluğunun büyük bölümünü kendisine devretmiş, bir çeşit yarı emeklilik hayatına bir süredir hem kendisini hem de şirketteki herkesi alıştırmıştı ama yine de değildi. Odaya girdiğinde karşılaştığı manzara telaşını haklı çıkarır bir resmi ortaya koyar gibiydi. Kendisini bekleyen gün, başka birçok günden farklı başlıyordu, hissetmemesi mümkün değildi. Nüktedanlığı ve kalenderliğiyle bilinen Mösyö Franko masasının başına oturmuş önündeki kâğıtlara, evraklara bakıyordu. Bir dalgınlık mı vardı bakışlarında, bir yılgınlık mı, kestiremiyordu. Ama kendisini görmediği bu üç günde yirmi yıl yaşlanmıştı sanki. O kadar çökmüş görünüyordu. Okuduklarından iyi sonuçlar çıkmıyordu, belliydi. Aklına anında şirketle ilgili ciddi bir sorunun çıktığı ihtimali geldi. Bildiği kadarıyla böyle bir sorun yoktu. Bilmediği, eğer gerçekten var idiyse, neydi öyleyse? Günaydın demeye bile cesaret edememişti. Kapıda öyle beklediğini fark edince, yanına gelmesini işaret etmişti ciddi bir patron edasıyla. Gitmişti. Koltuğuna yaslanıp aynı yılgınlıkla önündeki evrakları da okumasını işaret etmişti. Birkaç banka cüzdanı, ödenmiş vergilerin makbuzlarının toplandığı dosya, açık

BELONGS TO KANTOS TEAM

bir şekilde duruyordu. Şirketin açılışına, İstanbul Ticaret Odası'ndaki kaydına ve imza sirkülerine ait dosyaysa kapalı bir şekilde. Bu dosyaların ikisini de çok iyi biliyordu artık. Bir de *Resmî Gazete*... Tarihi kalemle yuvarlak içine alınmıştı. 16 Nisan 1964... Her yeni çıkan ve kendilerini ilgilendiren kanunlarda, kararlarda yaptıkları gibi, bir paragraf yuvarlak içine alınmıştı. Asıl okuması gereken buydu anlaşılan. İyi de neden bu kadar geç okuyordu?.. Neden şimdi aradan altı aydan da uzun bir süre geçtikten sonra bilgi sahibi ediliyordu? Okumuştu. Bir hükümet kararnamesiydi. İstanbul'da ikamet eden Yunan uyrukluların vizelerinin yenilenmeyeceği, yanlarına en çok yirmi kilo ve iki yüz lira alarak en geç altı ay içerisinde memleketi terk etmeleri gerektiği tebliğ ediliyordu. Çok şaşırmıştı. Tüm bu yazılanların onlarla nasıl bir ilgisi olabilirdi? Olayı duymuştu tabii. Ortalık çalkalanıyordu. Memleket semalarına yine o anlamsız savaş bulutlarının çöktüğü günlerdi. Şehrin tarihi hatırlandığında, duyarlı her insanın vicdanını sızlatacak günler... İyi de... Koltuğunda oturan adam içinden geçen soruyu duymuşçasına gereken açıklamayı yapmıştı.

"Hayatının en saçma hikâyesini dinlemeye hazır mısın?.. Saçma, çok çok saçma... Ama insanın bazen basireti bağlanıyor işte... Sana bugüne kadar anlatmadım. Lüzumu olmasaydı hiç anlatmayacaktım. Bir hatalı karar ve hoop bedelini ödüyorsun. Babamın Selanikli olduğunu anlatmıştım ama değil mi?.. Anlatmıştım, tabii anlatmıştım. Ama bunu... Neyse, şimdi öğreneceksin işte. Yunan tebaasındaydı. Ben de öyle oldum haliyle. Sonra da öyle kaldım. Ne fark eder şimdi uğraşmayalım dedim, hep ihmal ettim bu işi, hep. Al sana Yunan pasaportu!.. Neden saçma?.. Sen git her yerde bu şehir dünyanın en güzel şehridir de, herkesi kabul eder, fakirini de, vatansızını da, muhtacını da, başka yerden kovulanı da, ipini koparanı da... Sonra?.. Sonra da bak, Yahudi'sin diye

değil ha, Yunanlısın diye kapıya kon! Güle güle!..”

Mösyö Franko’nun söyledikleri satır aralarında da tarihten gelen ne çok korkuyu ve kırgınlığı barındırıyordu. Saçmaydı, evet. Ama gerçek de gün gibi ortadaydı işte. Sonradan söylenenlerse daha iç burkucuydu.

“Çok badire atlattım ben, çok... Ama bunu atlatamayacağız evlat. Bu yaştan sonra... Şah mat!.. Kaderde memleketin dışında ölmek de varmış...”

Bu sözleri de söyler söylemez, eliyle odasından dışarı çıkmasını işaret etmişti. Ona karşılık verme fırsatı bile tanımadan... Anlayabilirdi. Böyle bir zamanda yalnız kalmak istemesinden daha doğal ne olabilirdi ki... Sesini çıkarmadan kapıya doğru yönelmişti. Tam dışarı çıkacakken de o kederli sesi bir daha duymuştu.

“İki saat sonra gel evlat. Sana başka söyleyeceklerim de var.”

Yine karşılık verememişti. İki saat sonra duyacakları ne kadar iyi olabilirdi? Bir ihtimali aklına bile getirmek istemiyordu. Oysa hakikat... Bir hayal mi yıkılıyordu? Geleceğe daha emin adımlarla yol almak varken, onca emek bu hayal için harcanmışken... Ne diyeceğini yine bilemeden odasına gitmişti. Şirketin emektarlarından, hem telefonlara bakan, hem de birçok sekreterlik işini yapan, on parmak daktilo bilen, muhasebeden bile anlayan Fehime Hanım, her sabahki gibi kahvesini ve gazetelerini getirmişti. Yurtdışından yeni gelen mektupları da... Gözünden en ince ayrıntı bile kaçmazdı. Çok dikkatliydi, fazla dikkatli. Kapı dinlerdi, çevresindekilerin sohbetlerini dinlerdi, büyük bir ihtimalle telefon da dinlerdi. İşyerindeki herkesin hayatıyla ilgili hiç kimsenin bilmediği sırlara sahipti. Kahvesini masasına bırakırken, bu son gelişmeden bile haberdar olduğunu belli eden bir serzenişte bulunmuştu.

“Yazık... Ne yapacağım ben şimdi?.. Emekliliğime de iki yıl kalmıştı...”

Serzeniş kendisine değil, hiç şüphe yok ki Mösyö Franko'ya da değil, yaşananlaraydı elbet. Ama bağlantının da hemen kurulması tam ona göreydi doğrusu. Hissedilenlerin hiç kimsenin yargılayamayacağı, kimilerine yadırgatıcı gelebilecek, ama aslında çok insani bir tarafı da vardı. Herkes bu kederli oyunun ortasında, başrol oyuncusunun yaşadıklarını düşünmektense, öncelikle kendi kederini aklına getirmişti. Gerçeği görebilecek kadar akıllıydı Yusuf. Üstelik Fehime Hanım'a bu sözleri söyleten duygunun da temelde kendi duygusu olduğu gün gibi ortadaydı. Susmayı tercih etmişti ama duydukları karşısında. Cevap vermeme, patronluk değilse de müdürlük taslama sırası bu sefer ondaydı. Verecek bir cevabı da yoktu zaten. Başını kibarca sallamakla yetindi. Dokunsalar ağlayacaktı. Neden? Mösyö Franko böyle şartlar altında gitmek zorunda kaldığından mı? Ona büyük bir minnet borcu vardı sonuçta. Şirkete, annesinin müşterilerinden birinin tavsiyesiyle gitmişti. Hikâye uzundu, şimdi hatırlamak istemiyordu. Tek hatırlamak istediği oraya nasıl bir umutla gittiğiydi. Ayağını attığı ithalat-mümessillik şirketinde İngilizce ve Fransızca bilen bir eleman aranıyordu. Fransızcası annesinden öğrendiği kulaktan dolma, sadece konuşma alışkanlığına dayalı bir Fransızcaydı ama, İngilizcesi English High School İngilizcesiydi. Başarmaması, güven telkin etmemesi için hiçbir sebep yoktu. Kısa bir görüşmenin ardından bu özgüveninin karşılığını görmüş, işteki kısa sürede de patronunun güvenini kazanarak, kelimenin tam anlamıyla sağ kolu olup çıkmıştı. İtibar, iyi bir maaş, hatta başka gelirler... Başarısını kendisine tanınan imkâna da borçluydu ama, nankörlük edemezdi. Mösyö Franko'ya minnettarlığı bundandı. Kederinin kendisine geçmesi de bundandı tabii. Bu kederin kabul etmesi gereken bir başka tarafı da vardı ama. Fehime Hanım'dan farklı bir yerde değildi o da, evet. Öyle ya... Patron buralardan gitmek zo-

runda kalınca şirket kapanacak, herkes gibi işini kaybedecekti o da. Tam da bu işi, dolayısıyla da kendisini daha da büyütme hayalleri kurduğu bu günlerde üstelik. Hayaller... Bu hayaller başkalarının doğruları yüzünden bu kadar kolay mı yıkılacaktı? Nasıl bir zamandı bu, nasıl bir yanlış, nasıl bir haksızlık, nasıl bir adaletsizlik?.. Sorularının cevabını iki saat sonra yapacağı uzun sohbette alacaktı. Hem de hayatının en önemli oyunlarından birini oynamak için sahneye davet edilerek. Bu oyunu yavaş yavaş görerek. Rolün bu sefer ne kadar zor olduğunu da yavaş yavaş anlayarak. Karşısındaki, onca yılın tecrübesiyle, belki de son büyük rolüne çıkmış adam, önce gençlik yıllarını, şirketi bu hale nasıl getirdiğini uzun uzun anlatacak, sonra da karşısına çok sarsıcı bir soruyla çıkacaktı. Uzun ve anlamlı bir tiraddı duyduğu. Çok farklı yerlere çekilebilecek sorularla başlayan bir tirad... Son durağında, yabancı ellerde, ömrünün sonuna kadar nasıl yaşayacaktı?.. Onca yıllık bir savaşın ardından, onun da bir ödüle hakkı yok muydu?.. Anlatılanların bazılarını ilk kez duyuyordu. Hikâyenin mizahla yüklü tarafları da yok değildi ama, başarıya giden yol, çetin bir yoldu, burada da çetin bir yoldu, görüyordu. Dahası, biraz da ibret dolu bir yol... Çünkü dile getirilenler arasında pişmanlıklar da vardı...

Yusuf'un giderayak aldığı bu son hayat dersinde sabırla dinlediği, dolayısıyla benim de dinlemek zorunda kaldığım bu hikâyeyi, çok ilginç tarafları olmakla birlikte, konuyu çok fazla dağıtmamak için burada anlatmayacağım. Zaten asıl önem taşıyan, hikâyenin kendisinden çok geriye bıraktıklarıydı. Birçok hikâyedeki gibi... Belki de her anlamlı hikâyedeki gibi... Bir de uzun tiradın sonunda gelen soru... Şirketi kendisine devretmeye karar vermişti. Makul bir bedel karşılığında... Bu bedeli ödemeye hazır mıydı?.. Mösyö Franko'nun ibret hikâyesini neden böyle uzun uzun anlattığı

BELONGS TO KÂHYA TEAM

da, anlatmaya başlarken sorduğu sorular da yavaş yavaş anlam kazanmaya başlamıştı. Başrol oyuncusu son oyunu çok iyi oynamıştı. Gelgelelim, oynadıklarına ve hissettirdiklerine rağmen, ticaretin bazen çok acımasız görünen, ancak kendi içinde bir o kadar da tutarlı mantığı dikkate alındığında, aslında hiçbir pazarlık gücüne sahip olmadığını da söylemek gerekiyordu. Yusuf için sınavın ilk aşaması burada, tam da burada başlıyordu işte. Tercih ortadaydı. Bu konuşulmayan, ikisinin de çok iyi gördüğü, ama görmemiş gibi yapmayı tercih ettiği zaaftan yararlanmak veya yararlanmamak... Vicdanı elbette yararlanmamayı emrediyordu. Kendisine kurmak istediği geleceğin duygusu da, devraldığı geleneğin değerleri de... Mösyö Franko da, yılların verdiği hayat tecrübesiyle, "üç yıldır yanında çalıştırdığı bu çocuğun", böyle bir yolu seçmekten başka türlüsünü yapamayacağını hissetmişti. Gülümsediğini görmüştüm. Öğrettikleri, hayata dair anlattıkları, kazandırmaya çalıştığı ticari ahlak yerini bulmuş muydu?.. Burada durmamız ve hikâyeyi başlattığımız şekliyle devam ettirebilmek için, yine Yusuf'un iç dünyasına dönmemiz gerekiyor. Oradan, hele hele böyle bir anda hiç gidemezdim. Hikâye ilginç bir hale geliyordu.

Mösyö Franko'nun teklifi hem bir umudu, hem de bir sorunu beraberinde getiriyordu. Böyle bir işgücüne sahip, üstelik büyüme ihtimali de olan bir şirket için hiç de büyük bir bedel değildi istenen. Büyük değildi de bu para nasıl bulunacaktı? Söyleyebileceğini söylemişti işte. Tüm açıklığıyla, samimiyetiyle, hiçbir oyuna başvurmadan... Yine gülümsemişti karşısındaki adam. Bu gülümseme ne anlama geliyordu? Sözleriyle bir yerlerde bekleyen bir ihtimali, dahası çözümü mü işaret ediyordu?

"Sen iyi bir işadamı olacaksın evlat, çok ileri gideceksin, benden çok daha ileri... İstersen tabii. Bugüne kadar benden çok şey öğrendin. Bundan sonrasını yaşayarak öğreneceksin.

Başka tecrübelerin olacak. Etrafına bak. İyi bak, çok iyi bak... Kendine de bak... Her yer fırsat dolu. Karar ver. Nasıl bir hayat istiyorsun, nasıl bir gelecek... Bazen karar vermek zordur. Başarı bedel ister. Bedel... Ağır bir bedel..."

Ne anlama geliyordu bu sözler?.. Çocukluğunda arkadaşlarıyla oynadığı "sıcak ve soğuk" oyununu hatırladı birden. Hani birileri odadan çıkarılır, sonra da çağrılır, arada bir nesne o odanın bir yerlerine saklanır ve gelenin o nesneyi bulması istenir, bu nesneye yaklaştığında sıcak denir, uzaklaştıkça da soğuk, daha soğuk denirdi ya, o oyunu. Ama artık o oyun çok gerilerde kalmıştı, soğukluğu fazlasıyla hissettirecek kadar uzak... Öyle değil miydi yoksa?.. Yoksa... Yoksa oyun sadece şekil mi değiştirmişti?.. Şimdi, bu yeni oyununda, bir yerlerde gizlenen için birilerinin kendisine "sıcak, çok sıcak!" demesini nasıl da isterdi. Gülümsedi. Durduk yerde, böyle bir zamanda bu oyunun hatırasına kapıldığı için kendisine biraz kızdı ama, yine de gülümsedi. Düşüneceğini, mutlaka düşüneceğini söylemekle yetindi sadece. Düşünüp kısa sürede karar vereceğini...

Mösyö Franko da gülümsüyordu. Onun gülümsemesi çok farklı bir anlamı, belki buruk bir sevinci, belki de küçük bir gururu taşıyordu ama. Bu gülümsemeye kayıtsız kalamazdım. İçindeki sesi bir daha duyabildiğimdeyse onu çok daha yakından gördüm. Bir başka gerçekle karşı karşıyaydım. Öğrendiklerimi Yusuf'a, artık bildiğiniz nedenler yüzünden, hiçbir zaman anlatamadım. Anlatabilseydim anlatır mıydım, bilmiyorum. Bilmemek bazen daha iyidir ya... Ama şimdi düşünüyorum da, galiba anlatsaydım da fark etmeyecekti. Hikâyenin akışı ne dersem diyeyim, değişmezdi. Duymam gerekenleri duydum sonuçta ve ben bir sırrı daha içime gömmek zorunda kaldım. Çocuk iyi yetişmişti. Zaafından yararlanmaya, telaffuz ettiği bedel karşısında pazarlık yapmaya tenezzül bile etmeyişi karşısında başka bir kanaate vara-

mazdı. Henüz farkına varmadığı toylukları da yok muydu? Vardı, tabii ki vardı. Zamanla anlayacaktı. İsteseydi, böyle bir sınavı geçtiğini gördükten sonra, şirketi hiçbir karşılık istemeden ona devredemez miydi? Bu paraya hiç ihtiyacı yoktu aslında, dünyalığını çoktan yapmıştı. Onca yıllık bir tüccarın, üstelik sakınımlılığı çoktan öğrenmek zorunda kalmış bir tüccarın varlığını tek bir yerde tutması mümkün müydü? Öyleyse? Yükselme hayalleri kuran hırslı, genç bir işadamı nasıl oluyordu da bu basit ihtimali aklına getiremiyordu? Cevabı bulmak o kadar da zor değildi. Hatta soru, cevabın verilmesini kolaylaştıracak anahtar kelimelere zaten sahipti. Hayallerimiz, hırslarımız, bize bazen geçici körlükler yaşatabilirdi. Ancak bu hayalleri gerçekleştirdiğimizde kurtulabileceğimiz körlükler... Hayatı, vakti geldiğinde, daha iyi anlamamızı da sağlayacak körlükler... Bir de elbette işin içinde bir başarının kolayca elde edilemeyeceğini öğretmek vardı. Bedellerden boşuna söz etmiyordu ki... Hiç beklemediği bir sürgüne gider, belki bedenini kabul edebilecek, ama ruhunu asla teslim alamayacak, taşıyamayacak bir toprağa doğru, tüm dirençlerine rağmen yol alırken, giderayak son dersini verme imkânı bulmanın verdiği sevinci de beraberinde götürebilirdi... Ses bu sesti işte... Hem o buruk sevinci, hem de o küçük gururu açıklayabilen bir ses... Hem derin bir kırgınlığı, hem de bir bilgeliği dile getiren bir ses. Orada, Yusuf'un da duyduğu sesse sadece bu duygumu pekiştirmeye yarıyordu.

"Tamam... Düşün o zaman evlat, iyi düşün... Ben çıkıyorum. Buralarda yapacak bir işim kalmadı artık. Biraz Boğaz havası alayım, diyorum. Bakıyorum da, ne kadardır Emirgân'da çay içmiyorum ben, ya... Ölümlü dünya... Şimdi durup dururken rahmetli validenin anlattığı bir fıkrayı hatırladım. Çarşıda insanlar fakir tenekeci Salamon'u hep alaya alırmış. Sık sık sorarlarmış 'Salamon, Allah ne yapar?' di-

ye. Vereceği cevabı bilirlermiş çünkü. Salamon her seferinde 'merdiven' dermiş ama hiçbir açıklama yapmazmış. Onlar da gülerler, eğlenirlermiş. Değil mi ya, böyle de saçma bir şey mi olurmuş. Sonra bir gün Salamon çarşıdan ayrılmış gitmiş, kayıplara karışmış. Gittiği yerde de talih yüzüne gülmüş, çok çok zengin olmuş. Seneler sonra da çarşıya dönmüş. Altında çok şık bir araba, üstünde göz alıcı bir kıyafet... Herkesin ağzı bir karış açık kalmış. Böyle bir beyefendiye her zaman sordukları soruyu sormaya cesaret edememişler tabii. Ama o sormuş. 'Çocuklar, Allah ne yapar?'... Kimsede çıt yok... Tabii orada yeni esnaf da var. Sonra da 'Merdiven' demiş eskilerden biri. 'Merdiven ya' demiş Salamon 'Kimi çikar, kimi iner... Kimi de hiç çikmaz'... Aslında sevmezdim bu fıkrayı. Valide de neden anlatır, anlamazdım. Ama şimdi pek manalı geldi..."

Bu söylediklerinden sonra da tüm çalışanları yanına çağırarak gereken izahatı kısaca, hayatın kötü bir şaka olduğunu ifade etmeyi ve herkesten helallik dilemeyi ihmal etmeden vermiş, istediğini aldıktan sonra da, hiç kimseye bakmadan çekip gitmişti. O anları da unutamadım. Etrafa büyük bir sessizlik çökmüştü. Çok kalabalık değillerdi zaten. İplik ithalatçılığı yapmak için fazla elemana ihtiyaç yoktu. Ticari başarılardan biri de az çalışanla çok para kazanmak değil miydi sonuçta?

Sultanhamam'ın yaşlı işhanlarının birinde, yıpranmış basamaklardan çıkılarak girilen şirketin bir odasında Yusuf'la baş başa kalmıştık sonra. Gerçeğin yine sadece ben farkındaydım. Her yaşananı görmeye ve duymaya mecbur kalan, yargılı kılınan ben... Yaşananların "yazı"sı için, böyle bir rolü, ağırlığını bile bile seçen, kendine biçen ben... Şimdi yeniden hatırlamak zorundayım. Bir ses... Çok uzaklardan bir ses, onu kaderi üzerine bir daha düşünmeye çağırıyordu. Kolay değildi. Hayatının bu dönemecini ya alacak, ya da alamayacaktı. İçi, duyguları nasıl da karışmıştı...

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Bir aydınlanma zamanı

Adını bu savaşa yazdırabilir miydi? Nasıl bir savaştı göze almak zorunda kaldığı? Yaşamak için, ayakta kalabilmek için, neyi ya da kimi öldürmesi gerekiyordu? Yusuf... Adının bir ölüm kalım savaşına ne kadar uygun düştüğünü bir daha hatırladı. O tarih duygusunun kendisine bıraktığı mirası da, bu mirasın teyzesi tarafından tekrar tekrar anlatılan hikâyesini de hatırladı. Babasını, amcasını, okuldaki günlerini, diplomasını aldıktan sonra yaşadıklarını da... Biliyordu, bir kader gibi taşıdığı adı gibi biliyordu artık. Bu hikâyeye hep dönecekti. Belki de güç kazanmak için bu dönüşe birçok kez ihtiyaç duymuştu. Tıpkı şimdi, geldiği ve alıp alamayacağını henüz bilmediği bu dönemeçte de duyduğu gibi...

Hatırladıklarının bazı bölümleri yaşadıklarından, bazı bölümleriyse annesinin anlattıklarından kalan bir tortuydu ama duygusu ve tarihiyle kendisine aitti artık. Bu hikâye onun hikâyesiydi. İnşa ettiği tüm açmazları, kırgınlıkları, gizlenmeye, gemlenmeye çalışılan öfkeleri, hep sarılınmak, tutunulmak istenmiş umutlarıyla... Babasının kendisine bıraktığı, kadınlar üzerinde her zaman etki uyandırmış güzel yüzü, zarafeti, işte bir daha gelmişti gözlerinin önüne. Tabii aynı zamanda maceracı, artık itiraf etmeli, serseri tarafı da... Bu ruhla hep mücadele etmişti. Onun gibi olmamak, yaptığı hataları tekrar etmemek için... Yakışıklılığa elbette itirazı yoktu. Daha henüz yeniyetmeliğinde bu özelliğinin keyfini sürmeye başlamıştı. Şimdi hatırlayabildikleri uzaklarda, çok uzaklarda kalmış görünen anılardı. Döndüklerinde, kimi insanları, nefesleri ve dokunuşları çok yakınlarına getiren anılar... İngilizce öğretmeniyle yaşadıklarını unutabilir miydi örneğin?.. Onun uzun, dalgalı, kızıl saçlarını, kalın, etli, kırmızı dudaklarını, beyaz tenini... Charlotte adında bir Amerikalı... Bu kadar basit miydi?.. Değildi, her zaman söylemişti, hâlâ

da söyleyebiliyordu, değildi. Kaç yaşındaydı? Otuz beş, otuz altı?.. Öğrendiğinde çok şaşırmıştı. Ama asıl öğrendikleri başkaydı, çok başka. O yaşlardaki birçok çocuğun yaşamak, öğrenmek istediklerinin de ötesindeydi. Henüz on altı yaşındaydı... Ve sonra bir gün gitmişti. Ülkesine dönerek, hepten kayıplara karışarak. Ardında sadece birkaç satır bırakarak... "Benim gibi kadınlardan kendini sakın, hayatın boyunca sakın. Bana benzeyenlerden kaç... Bu sadece bir uyarıydı..."

O mektuptan en çok bu cümleleri hatırlıyordu. Hiçbir zaman anlam veremediği, ama nedense unutmadığı bu birkaç cümleyi. Annesi odasındaki küçük, birkaç kitaplık kütüphanesini silerken, kadının derste okuttuğu *Catcher in the Rye* kitabının arasına koyduğu mektubu tesadüfen bulduğunda nasıl da kızmış, tedirginlik duymuştu. Charlotte çoktan gitmişti ama artık. Yine de bu mektubu gözlerinin önünde yırtmış, imha etmiş, oğlunu bu "bela"dan uzaklaştırmaya çalışmıştı. Asıl bu hareketinin onu içinde ölümsüz kılacağını nereden bilecekti. Geçmiş zaman... Yaşanmış gitmişti işte... Arada sırada neler yaptığını sorardı kendisine. Paylaştıklarını hatırlayıp hatırlamadığını... Nasıl da bilmek isterdi. Gülümsemesi hiç gitmemişti hafızasından. Nişantaşı'ndaki o küçük, "yasaklı", bodrum katındaki apartman dairesinde nasıl seviştikleri de... Seviştikten sonra başını göğsüne koyuşu, birkaç kez çok kederli bir sesle, "Ben lanetli bir kadınım ve hep öyle kalacağım" deyişi de, öyle uyumaları da, uyandığında onu kendisine gülümseyerek, gözleri dolu dolu bakarken buluşu da... Geçmiş gitmişti, evet... Gitmiş miydi?.. Şimdi yeniden hatırlamıştı işte... Öğrenecekti, o da öğrenecekti zamanla. Güzelliğin sadece kadınlar üzerinde değil, herkes üzerinde daha kolay bir etki uyandırmaya yardım edeceğini de öğrenecekti. Bu özelliğin iş dünyasındaki başarısına, kazandırdığı özgüven sayesinde, bir katkıda bulunacağına da... Ama o serseri ruh... Annesinin o mektubu bulduğunda gös-

terdiği ölçüsüz tepki biraz da bu ruhun bıraktığı hatırayla mı ilgiliydi? Bu hatıranın doğurduğu korkuyla mı?.. Kendisini henüz on dört yaşındayken, başka bir dünyaya göç ederek terk ettiği için bir türlü affedemediği babası, bu ruhunun yaşattıklarının bedelini, yılların akışında nasıl da ağır ödemek zorunda kalmıştı. Ödediği bedel nasıl onun da, annesiyle beraber ödemekten kaçamadığı bir bedel olmuştu. Bu bedel de ona hayatı boyunca ardından gelen, adını vermekten bile kaçındığı, ama hep yanında hissettiği bir şey öğretmişti. Belki bir çekinme, ya da o unutamadığı satırların anlattığı gibi, bir sakınma. Ama sadece kadınlardan değil, daha derinlerini sarsmasından korktuğu bir lanetten, bir tehditten kendini sakınma, bazı başarıların verdiği zafer duygusunu bile doyasıya yaşamasına imkân vermeyen bir sakınma. Tekinsizliklerin önüne günü geldiğinde yıkılamayacak bir duvar gibi çıkan, hayata dair bazı aykırı, meşruluğu tartışılabilir adımların atılmasını engelleyen bir korku...

Kendisini daha iyi görmeye, tanımaya başladığı yıllarda babası, amcasının küçük ortağı rolünde, hayatını çok mütevazı şartlar altında sürdürmeye çalışan bir insandı artık. Bir devlet ilkokulunda okuduğu günlerde, evlerinde nasıl bir fırtınanın yaşandığını elbette görmüş, ancak o küçük yaşında gerektiğince anlayamamıştı. Gerçekler, duygularıyla beraber zamanla hayatına girecek, kendilerini deyiş yerindeyse sinsice göstermeye başlayacaktı. Amcasının babasına kelimenin tam anlamıyla abilik yaptığı bir zamandaydılar. Kardeşini bir batağın içinden çekip yanına aldığı, şirketinden verdiği küçük bir kâr ortaklığıyla ayakta kalması için elinden geleni yaptığı bir zamanda... Batak, batakların en kötülerinden biriydi, gerçekleşememiş ve hiç gerçekleşemeyecek hayallerin izlerini taşıyan bir kumar batağıydı üstelik. Eğlence ve sefa düşkünü, büyük poker ustası Yakup, bu izleri sürerken, elindekilerin tümünü, her anlamda tümünü ya da son kozlarını

da masaya sürmüş ve kaybetmişti. Rest ve son nokta... Basit bir oyun değildi artık oynanan, hayatın kendisiydi, yaşananlara dair her akla gelebilendi. O masada bırakılan, kaybedilen, sadece o güne kadar edinilebilmiş birikim değildi, Şişhane'deki küçük avizeci dükkânı, ticari itibar, hatta çevre de değildi; umutlardı, yaşama gücüydü, isteğiydi. Annesi, ailesini ayakta tutmaya çalışan o geleneksel Yahudi kadını rolünü nasıl da tüm benliğini ortaya koyarak, direnerek ve bir o kadar da gururunu hiçe sayarak, kayınbiraderinin ayağına kadar gidip ondan bir abilik yapmasını istemiş, bu büyük çıkmazdan hem kendisini, hem de sevdiklerini kurtarmaya çalışmıştı. Bu sese kayıtsız kalamayan amcası da kardeşinin tüm borçlarını üstlenmiş, taksitlere bile bağlamayı başararak, çeklerle, senetlerle, namuslu ve işini bilir bir tüccara yakışır bir şekilde son kuruşuna kadar ödemekle kalmamış, yeniden iyi kötü bir iş sahibi olmasını da sağlamıştı. İlkokul günlerinden kendisine en çok o büyük oyunun sahnesinde küçük bir role çıkmaktan başka türlüsünü yapamayacak bir baba kalmıştı. Bir de bazen özlemle, hatta örtülemeyen bir kederle anlatılan, büyük bir ihtimalle çoğu uydurulmuş birkaç başarı hikâyesi, daha doğru bir söyleyişle de masal... Şehre gelen rövü kızlarının hatırlattıkları, gazinoların ön masalarında açtırılan şampanyalar, Demokrat Parti baloları, gizli kumar kulüplerinde, bazen de villalarda, aralarında mebusların ve gazete patronlarının da bulunduğu önemli şahsiyetlerle çevrilen kumar partileri... Babası ona bu hikâyeleri ergenlik çağına geldiği günlerde anlatmaya başlamıştı. Oğlunun hayatı bilen bir erkek olmasını istediği için... Söylenen buydu. Gerçek bu muydu?.. Ya asıl söylenmek istenen?.. Orası karışıktı işte. Belki de gizliden gizliye, yapılmaması gerekenler anlatılıyordu, imrendirmekten çok, uzaklaştırılmak isteniyordu. Resim karşısındaydı. Hüsranını çok zor taşıyan, ya da oğlunun karşısında böyle yenik ve silik bir adam kim-

liğiyle durmayı kabullenemeyen bir adamın yaşadığı günlerle kurabildiği tek bağ mıydı bu yoksa aynı zamanda?.. Karışıktı buraları evet, çok karışıktı. Niyet bazı yanlışlardan uzak tutmak idiyse gerçekten, kadınlar hakkında "erkek erkeğe" bir muhabbet adına anlattıkları, kendisini en çok ondan uzaklaştırmıştı ama. Uzaklık, yılların akışında, çalgılı, müzikli restoranlar, gazinolar, özellikle de parayla yaşanabilen cinsel hazlarla mesafesini de inşa edecekti. Kadınları elde edebilmede, doğanın kendisine fazlasıyla cömert davranması da mesafenin korunmasına hiç şüphe yok ki yardım etmişti. Babasından kalan, böyle bir uzaklığın yolunda fazlasıyla hasar görmüş resim, bu hazların sadece aldanmalarıyla yaşayan insanların hazları olduğu saplantısından bir türlü kurtulamamasına da yol açmıştı ama. Sohbetlerini her hatırlayışında derin bir kedere kapılırdı bu yüzden. Yıllar sonra babasının bile fark edemediğini fark edebildiğine inanıyordu. Resim her anlamıyla o iflasa sürüklenen adamın çizgileriyle çizilmişti. Amcasının bu abiliği karşısında kardeşine ödettiği bedele gelince... Bir çeşit diyet miydi bu? Gerek işte, gerekse hayatın başka alanlarında hep üstünlük sağlamak istemeleri, eziciliği, birçok fırsatta yanlışlarını yüzüne vuruşu, kendisini bazen şaka yollu, bazen de açık açık küçümseyişi, aşağılayışı gözlerinin önüne geliyordu da... Böyle anlarda, babasının onurunu kurtarmak için, adamın iyiden iyiye büyümüş görünen burnunu, şiddetli bir yumrukla nasıl da kırmak istemişti. Ama yapamamıştı, öfkesini içine gömmek zorunda kalmıştı. Çünkü... Çünkü ona muhtaçtılar. Annesinin, baş başa kaldıklarında, kırgınlığını sık sık dile getirirken kullandığı Fransızca atasözü aklına kazınmıştı. "*La raison du plus fort est toujours la meilleure* / Güçlünün fikri her zaman en iyisidir." Öyle miydi? Güçlü olmak, her zaman haklılığı getirir miydi? Ya mutluluğu? Büyümeye çalıştığı günlerde bu sorulara da sık sık saplanmıştı. Öyleyse? Tanıklığını yaptıkla-

rı, hayata bakışını yavaş yavaş şekillendiren sahnelerdi. Hiçbir hayal sebepsiz ve kaynaksız değildi. Hiçbir davranış, tavır da değildi. Amcası, başarılı işadamlığı zekâsıyla, kardeşinin duyduklarından ve sineye çektiklerinden rencide olduğunu elbette sezmişti. Onun da bu davranışının sebepleri vardı, biliyordu. Geçmişi, iki kardeş arasındaki ilişkiyi biliyordu çünkü. Hikâye uzundu. O da bu hikâyeden öğreneceklerini öğrenmiş, gereken hayat derslerini almıştı. Ama hatırlamak istemiyordu artık. Hatırlaması gerekenleri hatırlamıştı zaten. Şimdi o günlerden kalan kırgınlıkların da kendisine neler öğrettiğini daha iyi anlayabiliyordu.

Bir aydınlanma zamanının içine düştüğünü hissediyordu, bunu da ben söyleyeyim. Ama nasıl bir aydınlanmaydı bu? Yoksa... Yoksa tüm yaşananlar tasarlanmış mıydı gerçekten? Durduğum yerden ona bakmaya devam ediyor, size hissettirmeye çalıştıklarımı hissetmek için elimden geleni yapıyordum. Duyguları karmakarışıktı ama bir yerlere gidebileceğini de hissetmeye başlamıştı. Aklına bir ihtimal geliyordu. Belki biraz şeytani, ancak hayatını düşündüğünde, hiç de göz ardı edemeyeceği bir ihtimal. Düşünmeliydi, kendisine nasıl bir insan olmak istediğini, ne gibi bir hayat yakıştırdığını sormalıydı, evet.

Bir Perşembe günüydü, Rozi evde yalnız demekti bu aynı zamanda. Annesi sabah konuştuklarında teyzesine gideceğini söylemişti. Aklına gelenler, almaya çalıştığı dönemecin zorluğunu daha çok hissettiriyordu. Büyümek... Nasıl da sihirli bir kelimeydi bu. Çağrıştırdıklarıyla nasıl da insanın bazen içini acıtan bir kelime... Bazı bedeller... Bazı bedeller bu kadar ağır olmak zorunda mıydı? Ona bu duyguyu yaşatan, elden düşme Renault 4 arabasıyla Eminönü'nden Feriköy'deki evine her zamankinden çok daha erken bir vakitte, tüm yaşadıklarıyla, bildikleriyle, değerleri ve hayalleriyle çetin bir mücadeleye girmek zorunda kaldığı bu öğle sonrasın-

da yavaş yavaş dönerken, Rozi'yi tek başına görmeye duyduğu ihtiyaç mıydı? Cevabı vermek o kadar da zor değildi aslında. Dahası, soru cevabını içinde taşıyordu. Ya da cevap yerine geçebilecek başka soruları da. Bir vedaya hazır mıydı mesela? Onunla, babalarını çok erken yaşlarında kaybetmiş iki çocuk olarak, ne çok kırgınlığın hissettirdiklerini paylaşmışlardı. Ne çok isyanı, ne çok hayali... Ne vardı bu kızda? Güzel desen çok güzel değildi. Tamam, kızıl saçlarının ve dolgun dudaklarının bir cazibesi vardı ama, özensizdi. Kıyafetleri de özensizdi, hali tavrı da. Eğitimli, hiç değildi. Ortaokulu bitirdiği bile şüpheliydi. Hoş, bu konuyu hiç konuşmamışlardı ama, böyle bir izlenime kapılmıştı işte nedense. Bunlar kaçınılmazdı tabii. Annesiyle beraber geçimlerini sağlayabilmek için, nasıl da büyük bir savaş veriyorlardı. Çok konuşkan da sayılmazdı. O derneklerde tanıdığı kızlardan nasıl da farklıydı, nasıl da daha sessiz ve iddiasız. Öyleyse?.. Öyleyse neden bu kızın varlığı kendisi için bu kadar büyük bir önem taşıyordu? Neden böyle bir zamanda onunla yeniden bir arada olmak istiyordu? Neden çok sarsıcı sonuçlara yol açabilecek bir kararın eşiğinde ona ihtiyaç duyuyordu? Neden geldiği bu eşik, onu umutlandırdığı, heyecanlandırdığı kadar, kederlendiriyordu da? Ne vardı bu kızda? Bir tuhaflık vardı da, neydi bu tuhaflık? Bu tuhaflık... Bu tuhaflık o kızlarla, hatta hiç kimseyle konuşamadıklarını onunla konuşabilmesinden mi kaynaklanıyordu sadece? Aralarında hiçbir kadın-erkek yakınlaşmasının geçmemiş olması da tuhaftı. Evde çok kez baş başa kalmışlardı. Geçe kaldığı bazı geceler onu arabasıyla evine götürmüştü. Kendisini isteyen bakışlarını da yakalamıştı. Ancak bu istekte de öteki kızlardakinden farklı bir anlam vardı sanki. Ne demek istiyordu? Anlayamamıştı. Kadınlarla ilgili tüm tecrübelerine rağmen. İsteseydi onu da elde edebilir miydi? Edebilirdi, zerre kadar şüphesi yoktu. Ama yapamamıştı işte. Neden? İşte bu sorunun cevabını bir türlü

bulamıyordu. İçi bu yüzden mi bu kadar karışıktı? Böyle bir zamanda onunla konuşmaya duyduğu ihtiyaç da mı bu karışıklıkla ilgiliydi?

Sonbahar geliyordu. Geriye dönüşler de başlamıştı artık. Bir yaz daha böyle geçmişti. Daha öncekiler gibi. Hep bazı umutları erteleyerek... Belki bu hissettiklerini de konuşurdu onunla. İyi de ne için? Konuşmadan sorunun cevabını veremeyecekti, kesindi. Birden, kızın o pek iddialı değilmiş gibi görünen yüzüne yayılan, tüm dişlerini ortaya çıkaran gülüşünün, nasıl bir ayartıcılık taşıdığını ve kendisini ne kadar etkilediğini de fark etti. Gülüşü gerçekten güzeldi bu kızın, evet. Bazen bir çocuksuluk, bazen bir kadınlık, hatta bir fettanlık vardı bu gülüşte, bazen de kendisine çok yakıştırdığı bir keder. Ama ne hissettirirse hissettirsin akıl çeliciliği tartışılmazdı, kabul etmesi gerekiyordu. Bu gerçeği durduk yerde yakalayabilmenin verdiği sevinçle elini direksiyona vurdu. Onu etkisi altına alan bu gülüştü belki de. Hem kendisine hem de hayata gülüş... Bu gülüşteki samimiyet, hatta davet. İnsanı vicdanıyla karşı karşıya bırakan davet...

Gülüşün kendisine gösterdiklerinin önemini göz ardı etmesi mümkün değildi, görüyordum. Neler hissettiğini de görüyordum. Keşfettiği ayrıntının direncini nasıl da sarstığını, duvarında nasıl bir çatlak, hatta yarık açtığını... O tarif edemediği tuhaflığın adını koymasına yardım edebilecek bir ihtimalin içindeydi artık. Bu kızla ilişkisinde yavaş yavaş, kendisine bile itiraf edemediği bir bağlılığın yaşattıklarına mı kapılmış gitmişti yoksa? Sabırla işlenmiş, anlam kazandırılmış bir bağlılık... Yoksa... Yoksa daha da ilerisi, bir çeşit tutsak alınma mı? Muhayyilesi, duygu dünyası, ancak bu kadarına izin veriyordu. Gülümsüyordu. Ben de onun gibi gülümsüyordum. Neye, neden gülümsediğimi bir bilebilseydi... Bu ihtimalden güç alabileceğine inanmıştı ama bir kere, bıraktım. Onu, gerçeği daha iyi anlaması için bıraktım. İhtimal-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

den güç alabilirdi elbet. Ama güç ne kadar güçtü? Daha doğrusu asıl kimin gücünü ortaya koyuyordu? Görecekti, o da görecekti. Sadece göreceği anı, zamanı kestiremiyordum. Eve bu duygular ve sorularla varmış, kapıyı anahtarıyla açmış, içeri girdiğinde önce onu orada gördüğüne şaşırmış görünmeyi düşünmüş, ancak hemen sonra inandırıcı olamayacağını aklına getirerek, yaşadığı anlar neyi gerektiriyorsa onu yaşamaya karar vermişti. Birlikteydik. Seyirciliğimi, kendisini bu yaşadıklarıyla bir daha baş başa bırakarak sürdürmeyi tercih ettim. Hikâyenin bu kısmına doğru bir yerden girdiğimizi bilmenin verdiği güvenle...

Rozi sadece bir yemeği tarif etmiyordu ki...

Makine tıkırtılarının geldiği salona adımını attığında görmezlikten gelemeyeceği bir doğallıkla karşı karşıya kalmıştı. Rol yoktu, numara yoktu. O anlarda bir başkası yoktu çünkü. Makinenin sesleri kapıdan girerken çıkardığı sesleri duymasını engellemişti demek. Bu iyiydi. Aradığı, kendisini rahatlatan duygu da buydu zaten. İçeri adımını atarken yaşamak istediklerini doğrulayan duygu da. Ya gördükleri? Eteği sıyrılmıştı. Bacaklarının neredeyse tamamının açıkta kaldığının kendisine biraz dağınık ama aynı zamanda da cinselliği fazlasıyla uyandırıcı bir hava verdiğinin farkında bile değildi belli ki. Bu teklifsizliğini o anda çok sevmişti. Düşündükleriyle kendisini sevmeye hazırlamış, hatta biraz şartlamıştı belki ama, çok sevmişti. Sonra göz göze geldiler. Kızın ilk tepkisi de bu doğallığı destekler, hatta ister özellikteydi.

"Aa, nerden çıktın sen?.. Duymadım geldiğini..."

Buradaki doğallık da şüphe edilir değildi, işine devam etmesindeki, ipliğin ucunu ağzına götürüp ıslattıktan sonra, makinedeki iğnenin deliğinden geçirirkenki hareketlerindeki doğallık da. Ya duruşunu değiştirmemesi? Sonra o gülüş...

Oyunun neresindeydiler? Bu gülüş bu duruşa nasıl da yakışıyordu. Tabii teklifsizliği sürdüren bu sözler de.

"Hayrola erkencisin... İyisin, değil mi?"

Soruyu sorarken duruşunun uyandırdıklarının farkında mıydı? Neydi bu? Bir eşin konuşmasına da benzemiyor muydu? Böyle bir duyguya, tüm düşündüklerinin ardından kapılmasını nasıl açıklamalıydı? Cevap vermek yerine, dikmekte olduğu saks mavisi, lacivert bordürlü elbiseye baktığını da göstermeye çalışarak, konuyu başka bir yere çekmeyi tercih etti. Nasıl bir cevap vereceğini bilemiyordu zaten. Asıl neler konuşmak istediğini de.

"Güzel renk... Bitirdin galiba."

Beklediği cevabı almamasını hiç önemsememiş gibi yaptı Rozi de bunun üzerine. Belki de gerçekten önemsemiyordu. Sadece biraz uygunsuz görünebileceğini o anda fark etmişçesine, duruşunu düzeltti. Doğrulurken kalçasının iskemleye yapışmış olmasının verdiği hafif acı da, bu acının yol açtığı hafif inilti de, ardından gelen, bu sefer biraz mahcup görünen gülümseme de yüzüne çok kadınca yansıdı. Elbiseye bakarak cevap verdi.

"Madam Perla'nın... Bitti sayılır. Bu akşam götüreceğim."

Sohbet buradan devam edebilir miydi? Sözü edilen kadın hakkında bir çift laf edebilecek kadar fikri vardı.

"Aman kolay gelsin!.. Ne pimpirikli kadındır o da."

Başını öne eğmişti kız işine devam ederek. Gülümsüyordu. Ama sesinde hafif bir azarlama da vardı sanki.

"Ayıp ayıp, öyle konuşulmaz!.. Kimin bir huyu yok ki."

Öyleydi tabii. Herkesin kendine göre bir huyu ve dünyası vardı, bu sözlere bir karşılık bulamazdı. Gülümsedi. En azından o an için. Ama konuşmak istiyordu. Hem de tüm konuşabileceklerini konuşmak. Gitti, koltuğa oturdu. İçindeki karışıklık mutlaka yüzüne yansıyordu, kaçamazdı. Gereken adımın atılmasında gecikilmedi.

"Bir derdin var senin... İşle mi ilgili?"

"Eş durumu" nasıl da devam ediyordu. Ama öyle de değildi belki. Soru bir arkadaşın sorusu gibi de alınamaz mıydı? Alınabilirdi tabii. Gelgelelim, bu duygudan da bir türlü kurtulamıyordu. Yine de konuşulabilecekler için fena bir çıkış yeri sayılmazdı. Verebileceği cevabı verdi.

"İşle ilgili de, tam öyle değil. Biraz daha karışık."

O anda yerinden kalktı kız. Kararlı bir hareketti. Sözleri de öyle.

"Yok yok, senin bayağı bir derdin var. Öyle bilmece gibi konuşmazsın sen. En iyisi ben sana bir kahve yapayım."

Bir cevap vermesine bile fırsat tanımadan mutfağa doğru seğirtti. Sessiz, çekingen bildiği bir kızdan hiç beklemediği bir davranıştı karşılaştığı. Dikiş dikerkenki duruşu, böyle üzerinde bir hâkimiyet kurmak istercesine yerinden kalkışı, kahve yapmaya gidişi... Burada da mı bir tesadüf vardı? Beş on dakika kadar sonra, elinde kahvelerle dönmüştü.

Tam o anlarda karşısına oturup bu dert ortaklığı oyunu "Haydi anlat bakalım" gibisinden beylik sözlerden de güç alarak sürdüreceğini sandım. Ama öyle yapmadı. Kahvesini Yusuf'un önündeki küçük sedef kakmalı sehpanın üzerine sessizce koydu. Sonra da tek kelime etmeden, kendisininkiyle beraber dikiş makinesine geri döndü, oturdu. Suskunluğu karşısındakini konuşmaya zorlamamaya yönelikti görünürde. Ama böyle bir havada konuşmamak mümkün müydü? Yusuf da böyle hissetmiş olmalıydı ki, konuyu bir yerinden açmaya çalışmıştı. Söylediklerini hatırlayabiliyorum.

"Hayat nasıl da tuhaf. Bir bakıyorsun yıllardır hayal ettiğin bir şey gerçekleşmek üzere. Ama birini elde ederken birinden vazgeçmek zorunda kalıyorsun."

Açılmak, söyleyebileceklerini söylemek istiyor ama bir türlü başaramıyordu. Duygularından mı emin değildi? Zaaflarını mı gösteremiyordu? Kolay kolay yüzleşemeyeceğini bildi-

ği, ama varlığını hissettiği bir suçluluk duygusu içinde miydi? Duydukları karşısında tek bir kelime bile etmemişti Rozi. Başını, söylenenleri anladığını belirtircesine, sessizce sallamıştı sadece. İşine sakin sakin devam ederek. Belki bu sözler iç dünyasında bambaşka bir yankı bulmuştu. Belki de içini açabilmesini sağlayacak en uygun zeminin suskunlukla daha hissedilir bir hale gelebileceğini düşünüyordu. Neden sonra cevap verdi. Söylediklerinde kendisini biraz da galiba bu davranışlarıyla etkisi altına almış o kızın sesi vardı.

"İki gün sonra Roş Aşana geliyor. Yeni bir yıl başlayacak. Ben böyle zamanlarda hep bir şeylerin değişeceğine inanırım."

Duyduklarını ne çok farklı yere çekebilirdi. Beylik sözler, yüreklendirici sözler, sanılandan çok daha fazlasının anlaşıldığını sezdirmek isteyen sözler... İçine düştüğü ruh hali, resmi böyle farklı yüzleriyle görmesine yol açıyordu. Biraz durmayı tercih etti. Sustu. Sohbeti geldiği yerden sürdürmekte kararlı görünüyordu ama Rozi. Bayramda ne yapacağını sordu. Annesiyle beraber teyzesine yemeğe gideceklerdi. Kızın boğazında tarifini kolay kolay yapamayacağı bir şeyler düğümlenmişti sanki. Yoksa ona mı öyle gelmişti? Anlaması kolay değildi. Ya o? Ne yapmayı düşünüyordu?.. Aldığı karşılıktan da bu sorunun cevabını alamazdı.

"Pek bir şey yapmayız herhalde. Bizim öyle geniş bir ailemiz yok. İki teyzem var, biri Batyam'da, biri Natanya'da... Yıllar önce gittiler. Arada sırada hasret gidermek için gelirler, ama bu bayramda hiç kimse gelmeyecek. Yine de yemek yaparız, mutlaka yaparız. Bayram tabii, yapmak lazım."

Ne yemekler yapacaklarını sormuştu bunun üzerine. Maksat, en azından bu safhada sadece muhabbetti ya. Hem fena bir muhabbet de değildi bu. Kızın yüzüne bir canlılık da gelmişti üstelik. Verdiği cevapta bu canlanmanın izleri görülebilirdi.

"Bilmem... Bir tavuk haşlarız herhalde. Yanına da tavu-

ğun suyuyla pilav yaparız. Bayılırım. Belki 'pastelikos' da pişirilir, bak. Duruma göre yani... Ha, bir de balık... Tabii ya, bu bayramda balık mutlaka yenmeli, değil mi?.. Palamut çıkmıştır. O fırında pişer, biliyorsun herhalde. Domatesli, soğanlı falan. Ne yapmalı? Balığın kafasını yemeli tabii. Yani yeni yıl, öyle. Bu evin beyinin hakkı aslında. Ama olmayınca biz yiyoruz artık."

Bu sözleri bir imada bulunmak için söylememiş olabilirdi. Samimiyeti küçük, ucuz bir hesaba yer bırakmıyor gibiydi. Hem farkına varmadan içini, hatta bir özlemini durduk yerde açığa vurmuşsa ne çıkardı? Sorusundan aldığı güçle söyleyebileceklerini söyledi.

"Olur olur, bir gün o da olur."

Ne demekti bu? Kıza güç vermek mi istemişti? Hepsi bu kadar mıydı üstelik? Ya sözlerinin içindeki yolculuğu? Sesi titremişti hafiften. Bu titreyişin kıza da geçtiğini hissetmişti. Ne yapılabilirdi? Sonuçta herkes yaşamayı hayal ettiğini yaşıyordu.

Hatırlıyorum. Güneşli ama serince, yazın bitişini haber veren bir sonbahar günüydü, evet. Bir Perşembe öğle sonrası... Rozi'nin dile getirdiği eski Roş Aşana geleneğiydi. Dünyanın farklı coğrafyalarında, farklı yaşlarında yaşatılmaya çalışılmış, vazgeçilememiş, farklı bir kültüre nefes vermiş, farklı bir yılbaşı geleneği. Yeni yıl başlarken balık kafası yemek gerekiyordu. Farklı kıyılarda yaşayanlar başka balıklardan başka tatlar almışlar, birbirlerine bazen çok uzak düşen, çok yabancı gelen lezzetler çıkarmışlardı ama bu gelenekten hiç kopamamışlardı. İstanbul'un payına, biraz da mevsim gereği, palamut düşmüştü. Yemeğin lezzetinde bazı değişiklikler görülebilirdi. Bu bayramın tarihi de, tüm öteki bayramlar gibi ay takvimine göre hesaplandığından, herkesin kabul ettiği bir başka takvimin birbirine yakın, ama yine de farklı günlerine denk düşebilirdi. Kimi zaman sonbaharın biraz da-

ha öncesine, kimi zaman biraz daha içine... İkincisi, yemekteki lezzet beklentisini artırabilirdi. Çünkü palamut o zaman biraz daha yağlanmış olurdu. Pişirilmesi o kadar da zor değildi aslında. Kafası ayrıldıktan sonra fileto kesilen balığın parçaları ortalarından ikiye bölünüyordu ilkin. Parçalar suyun altında iyice temizlendikten sonra bir tepsiye diziliyor, yanlarına rendelenmiş domatesle ince dilinmiş soğan konuyor, üzerlerine bir miktar yağ gezdirildikten sonra, bir tutam da tuz serpilerek fırına sürülüyordu. O sofralarda yıllar boyunca, oda sıcaklığında yenmesi tercih edilen bir başlangıç yemeği olarak yerini almıştı, ama bu ayrıntıların bu sohbetin derinliklerinde çok da önemsenmeye değer bir tarafları yoktu doğrusunu söylemek gerekirse. Görüyor ve hissediyordum. Orada Yusuf için asıl önem taşıyan paylaşılabilenlerdi. Neyi paylaştığını ve paylaşmak istediğini bilmeden. Ne yapabilirdi? İnsan istediği adımları atmasını engelleyecek kaygılar ve umutlar tarafından esir alınınca... Kendine çelme takınca... Birbirini öyle inkâr eden ihtimaller arasında gidip geliyordu ki... Sohbeti, içindeki bu kimsesizleşmeye rağmen sürdürmeye çalışmıştı. Duymuştum. Duymanın bendeki her haliyle.

"Pastelikosları da mı sen yapıyorsun?"

Soru Rozi'ye, gösterisine devam etme imkânı veriyordu. Evcilik oynayan çocuklar gibiydiler sanki bu sahnede. Aradaki fark, kızın oyunu biraz daha ciddiye almasındaydı galiba. Sanki bu yemeği nasıl yaptığı da sorulmuştu.

"Bak şimdi... Önce yarım kilo kıymayı, ince ince doğradığın soğanla yağda kavurman lazım. İki orta boy soğan yeter. Sonra bu kıymaya biraz maydanoz kat. Ama o da çok ince doğranacak, unutma, tamam mı? Biraz da tuz ve karabiber. Tamam, şimdi sıra hamurunda. Bir buçuk bardak kadar yağ, bir o kadar su, biraz tuz ve tabii un. Ne kadar alırsa artık, bakacaksın. Yoğuracaksın, özenle. Sonra ne yapacaksın? Hamurdan bir parça alıp merdaneyle açacaksın. Bundan bir

BELONGTO KÂHYA TEAM

kahve fincanıyla küçük bir parça çıkarıp onu da açacaksın iyice. Yani hamur ince olsun. Bu parçanın içine kıymadan koyacaksın. Kapatacaksın. Yarım ay şeklinde ama, işin aslı bu. Öyle devam. Çıkan parçaları yağlanmış bir tepsiye yan yana koyacaksın. Doğru fırına. Ha dur, en son üzerlerine bir fırçayla çırpılmış yumurta sarısı sürersen çok daha iyi olur. Pişti kten sonra ılık yersin güzel güzel. Çatal bıçakla yiyen var ama zevki parmaklarını yediğinde çıkıyor. Yani bence. Yalnız dikkat! Benimkileri yersen, hızını alamayıp parmaklarını da yiyebilirsin!"

Bu tarifi nasıl da kendini kaptırarak, ortaya koyarak vermeye çalışmıştı. Anlattığı yemek o kadar da büyük bir maharet istemiyordu. Sonuçta hafiften farklı bir şekil verilmiş bir çeşit kıymalı börekten bahsediyordu. Ama yemeklerin lezzetleri kadar çağrıştırdıkları, hikâyeleri de büyük önem taşıyordu ya... O sadece yemeği değil, kendisini de anlatmak istiyordu aslında.

Yusuf da daha iyi anlayabiliyordu artık. Bayram hazırlığı, fırında balık, tencereden gelen haşlanmış tavuğun kokusu onun için ev demekti, aile demekti. Yitirilmiş, yeterince yaşanamamış bir aile... Mutfakla zaten pek sağlam bir ilişki kuramamış annesi, çalışma hayatına dört elle sarılmak zorunda kaldığı dulluk yıllarında, uzun uzun yemek yapma işini nerdeyse hepten boşlamıştı. O düzende hep son anda pişen özensiz yemekler yenebilirdi. Bazen sandviçlerle bile idare ettikleri olmuştu. Teyzesine yemek yemeye gittiklerinde çok büyük bir sevinç duyardı bu yüzden. O da yeğenine verdiği bu duygunun tadına sonuna kadar varmaya çalışır, kendisini gelenekçiliği ve ailesine adamışlığı yüzünden her fırsatta küçümseyen kız kardeşinden, bakışları ve elbette bir mana kazandırmak istediği gülümsemesiyle sessiz bir intikam alırdı. Ancak o yine de annesini suçlamamıştı, hiç suçlamamıştı. Nasıl suçlayabilirdi ki? Kadın o zor günlerinde, kılığında kı-

yafetinde hiçbir eksiklik yaşamasın, içinde olduğu çevreden kopmasın, eğlencelere gidebilsin diye de canını dişine takmıştı. Namusu ve el emeğiyle para kazanarak... Onun mutfağa böyle uzak durması bir isyandı belki de. Farkına varmadan çıkardığı, tüm benliğiyle bağlanmak istediği bir isyan... Başka bir sesle attığı bir çığlık... Bu duyguyu hissedebilirdi. Ne var ki bu halden anlama, özlemini gidermeye yine de yetmiyordu, yetemiyordu. Yemeğin piştiği bir ev... Yemek kokularıyla dolmuş bir evde yaşanan o aile sıcaklığı... Yoksa bir yalan mıydı bu? Şimdi bu soru da aklına geliyordu.

Rozi, eve yaklaşık üç yıldır girmiş çıkmışlığının kazandırdıklarıyla, ondaki bu özlemi görebilmiş miydi? Soruya cevap vermemek, hikâyenin bu kısmının kendisini farklı şekillerde yazdırması ve bazı ihtimallerin canlı tutulabilmesi için, daha doğru görünüyor. Kadınsı sezgilerin bazen çok ince ayrıntıları bile yakalamayı sağladığını elbette unutmaksızın. Öğretilenlerin, çok istendiği halde, bazı adımların atılmasını engellediğini de... Bu soru da, hatırlattıkları da yine bana aitti. Ya onun payına düşenler? Duyabildiklerimi duymuştum yine.

Yemek tarifini verdikten sonra söyledikleriyle çok mu ileri gitmişti? Yusuf'u gülümsetebilmişti, bakışlarından kendisini etkilediğini de hissetmişti ama, bir süreliğine susmak en iyisiydi galiba. Ancak ne kadar suskun kalabilirdi? Gülümsemeye devam ederek, kollarını kavuşturarak yanına kadar gelmişti. Ona, yaptığı işe bakıyordu. Çok yakınına kadar gelmişti. Bu yakınlığın hissettirdiklerini daha taşınabilir hale getirebilmek için tek çare konuşmaktı. Hatta biraz konuyu değiştirmek.

"Bayram bu sene Şabat'a geliyor... 'Kal'a gidecek misin?"

Karşısındaki adam, bu soru karşısında başını hafiften öne eğmişti. Gülümsemesi silinmiş, yerini bir kedere bırakmıştı sanki. Sonra kollarını indirmiş, ellerini pantalonunun arka cebine koyarak, salonda küçük bir tur atmıştı. Uzaklara git-

BELONGTO KANTOS TEAM

miş gibiydi. Kısa bir süreliğine de sessiz kalmıştı. Belki birkaç saniyeliğine. Sadece birkaç saniyeliğine. Ancak böyle zamanlarda böyle saniyeler nasıl da uzun gelir. Nasıl hiç bitmeyecekmiş gibi. Özellikle de bir cevap bekleyene. Yanlış, yersiz, etkisini hesaplayamadığı, nereye gideceğini bilemediği bir soru mu sormuştu yoksa? Alacağı cevap bu endişesini yersiz çıkaracaktı belki ama, fark etmeden yapamayacağı bir derinliği de işaret edecekti.

"Yıllardır babamın aldığı yeri alıyorum. Onun hatırasına... Ama gitmek içimden gelmiyor."

Ne çok anlatmak istediği vardı bu sözlerin. Havraya, kelimenin İbraniceden geldiğini bile fark etmeden, duyduğu şekliyle "kal" demeyi de tüm doğallığıyla yaşayabilirdi, bayram günlerinde, yoğun talep ve çekilen iskemle sıkıntısı sebebiyle, yerini bilmek, her anlamda bilmek için, bir bağış yapılması gerektiğini de. Yusuf'un "Yıllardır babamın aldığı yeri alıyorum" cümlesini açıklamasına gerek yoktu. Bu cümlenin uyandırabileceği çağrışımları dile getirmesine bile gerek yoktu. Yeri satın alan, hem havraya bayram vesilesiyle karınca kararınca bir yardımda bulunmanın vicdani rahatlığını yaşar, hem de çevresine bir bağış yapabilecek kadar para kazandığını gösterme imkânı elde ederek, özgüvenini bir şekilde tesis etmeye çalışırdı. Böyle bir bayram gününde bağış yapılmadan gidilebilecek havralar da vardı tabii. Onlar da böyle gösterileri yapamayacak yoksul insanların havralarıydı. Daha çok terk edilmiş, artık revaçta olmayan mahallelerde, semtlerde kalmış havralar. Kimileriyse onlara çocukluk yıllarını yeniden yaşamak için giderdi. Yusuf böyle bir hikâyenin içinde değildi. Onun yerini satın aldığı havra zaten çocukluk havrasıydı. Ama cümlesinin devamına bakıldığında, alışılagelmişin dışında, deyiş yerindeyse ezber bozan bir duruş da vardı. Gereken bağışı yapıyor, ancak bu bağışı yaptığını çevresine gösterme imkânını kendine tanımıyordu.

Etkilenmişti elbette duyduklarından. Burada durabilir, tercihin neden yapıldığını kendisine bir şekilde açıklamakla yetinebilirdi. Yetinememişti ama. Sormuştu, daha fazlasını anlamaya çalışmıştı.

"Ne yapıyorsun o zaman? O yer öyle duruyor mu?"

Aldığı cevap bu duruşu bir başka insani boyuta taşıyordu.

"Sokağa çıkıyor, dolaşıyorum. Boğaz'a, deniz kıyısına gidiyor, bir banka oturuyor, babamı, çocukluğumu düşünüyorum. Onun Boğaz gezintilerini, havasını ne kadar çok sevdiğini... Hatırlıyorum işte. Havradakilere de yerimi oraya parasızlıktan gidemeyen birine vermelerini söylüyorum."

Sözlerinin hissettirdikleri sesinin hafiften çatlamasına yol açmıştı. Duygulanmak için öyle çok nedeni vardı ki. Hayatındaki bu geleneğe, babasının kendisini, tüm sorumsuzluğuyla yaşayarak, ölümüne daha çabuk ve erken gidip, küçük yaşında yetim bırakmasından duyduğu kırgınlığın ve kızgınlığın lanetinden kurtulmak için de kapı açmış olabilirdi, o yere oturması halinde, duyacağı özlemin bayramını hiç bitmeyecekmiş gibi görünen bir mateme çevirmesinden korktuğu için de. Rozi de duygulanmıştı. Ondan etkilenmek için bir nedeni daha vardı artık. Birçok duygusunu paylaştığı adamın bir yüzünü daha görmüştü. Buralara geleceklerini ikisi de düşünmemişti herhalde. Yine de ne kadar etkilendiğini ancak bir yere kadar gösterebilmişti. Duygularını tüm çıplaklıklarıyla gösterememek... Birçok insanın doğrusu olan o yalanın hikâyesi nasıl da eski bir hikâyeydi. Kadınlık, o küçük kadınlara nasıl da yanlış öğretilmişti.

"Çok iyi yapıyorsun tabii. Ama yine de gitmen lazım. Roş Aşana en önemli bayramlarımızdan. 'Teşuva' günleri başlıyor. Yeni yıla temiz girmeli insan. Önümüzdeki on gün çok mühim, biliyorsun değil mi? 'Kipur' var sonra. O zaman gidiyorsundur herhalde. Tabii oruç da tutuyorsundur."

Yusuf'un da "teşuva"nın ne anlama geldiğini sormaya ihti-

yacı yoktu. Çok dindar sayılmazdı belki ama, kelimenin "kefaret" anlamına geldiğini biliyordu en azından. Karşısındaki kızın heyecanla sözünü ettiği on günlük kefaret döneminin önemini de biliyordu, Kipur gününde bile o yere yine oturamayacağını da. O günde akşama doğru, orucun bitmesine yakın bir vakitte gidiyordu havraya. Yerini aramaya ihtiyaç duymadan. Gerilerde, kendilerine bir yer alamayanlarla beraber ayakta, kıyıda durarak. Çocukluk dünyasına ancak bu kadar dönebiliyordu çünkü. Ne var ki hissettiklerini Rozi'ye, bu kadar yakınlaşmalarına rağmen söyleyemezdi. Söyleyememişti de. Ona sadece hafiften takılmakla yetinmişti sadece. Belki bu takılma da kendini korunmanın, savunmaya almanın bir başka tezahürüydü.

"Sen de bayağı dindarmışsın ha..."

Sözler etkisini göstermişti. Bu sefer de kız kendini korumaya alma ihtiyacı hissetmişti sanki. Gerek yoktu şüphesiz, ama yine de hissetmişti.

"Yok canım... Dindarlıkla falan alakası yok. Öyle işte... Hissedeceksin."

Sohbet bu safhadan sonra başka bir yere gidebilirdi. Sahneye o anlarda Rahel girmeseydi. Sözlerini, girişi gibi, aniden kesmiş, deyiş yerindeyse odanın havasını değiştirmişti.

"Ooo maşallah! Hanımefendi laklakta! Sohbet koyu ama iş hâlâ bitmemiş! Daha elbiseyi ütüleyeceksin, paketleyeceksin, götüreceksin. Madam Perla'ya gece yarısı gitmeyeceksin herhalde!"

Suçüstü yakalanmış küçük bir kız gibi hissetmişti kendisini Rozi. Bir yanlışı ortaya çıkmış gibi. İyi de, eğer var idiyse, suç neydi? Yanlış neydi? Daha birkaç dakika önce verdiği resim nasıl da değişmişti. Görülenler insanı hem biraz güldürebilir, hem de kederlendirebilirdi. Bir mahcubiyet miydi gerçekten duyduğu, kısa bir süre önce yakaladığı duygu dolu anların aniden, böyle hoyratça dağıtılmasından duyduğu

öfke mi? Karar vermek zordu. Ancak her ne olursa olsun, asıl duygusunu dile getirmesi mümkün değildi. Elbiseyi bir saate kadar hazır edeceğini ve müşterisine zamanında götüreceğini söylemekten kaçması da.

Çevresindeki insanların sevinçlerine gölge düşürmeyi sevmezdi aslında Rahel. Yaşadıkları böyle bir kıyıcılığa izin veremezdi. Ancak ortada oynanması gereken bir usta-çırak oyunu da vardı, vazgeçilemeyecek bir iş disiplininin gerektirdikleri de. Aldığı cevap oyunun gerektiğince sürdürülmesine izin veriyordu. Daha fazla üstelemedi. Elbiseyi bir an önce hazırlamasını söylemekten başka sözü kalmamıştı, söyledi. Oğluna baktı. Odaya girdiğinden beri bakışlarını üzerinden kaçırmamaya özen göstermişti zaten. Onu kıza gülümseyerek, duygulanmış bir şekilde bakarken yakalamıştı. Sahne yeterince tedirgin ediciydi. Anneliğini hissettirmekten başka türlüsünü yapamazdı bu durumda.

"Haydi sen de işine bak artık! Başka zaman çene çalarsınız. Kızın dikkatini dağıtma. İş yapıyoruz biz burada, eğlenmiyoruz!"

Annesine bakmadan, gülümsemesini de sürdürerek, Rozi'ye hoşça kal işareti yapıp, sessizce odadan çekilmişti bunun üzerine Yusuf. Kızın o çok sevdiği gülüşüyle, ama aynı zamanda da yüzünün hafiften kızarmasına engel olamayarak bu hareketine karşılık verdiğini görerek.

Bu ince ayrıntı Rahel'in gözünden kaçmamış, gördüğü de tedirginliğini artırmaya yetmişti. Hissettiklerinde, hiç kuşku yok ki, daha bir iki saat önce ablasıyla konuştuklarının da etkisi vardı. Birileri, hem de çok yakınlarında, tahmin ettiğinden de uzun bir yol mu almıştı yoksa? Elbiseye dikkatle bakıyordu bu esnada. Kız iyi iş çıkarmıştı. Kusur yoktu. Az önce sebebiyet verdiğini bildiği kırgınlığı da hafifletmek için, memnuniyetini başını sallayarak ifade etmeyi ve kızın omzunu o ablalık duygusunu bir daha hissettirmek istercesi-

ne sıkmayı ihmal etmemişti bunun üzerine. Kız aklından nelerin geçtiğini elbette bilemezdi. Ama o da memnuniyet bakışıyla biraz rahatlayan bu kızın içindekileri duyamazdı. Sığındıkları görüntü, çok daha kolay yer alabilecekleri bir görüntüydü. Bir elbiseye bakıyorlardı sadece. Saks mavisi, lacivert bordürlü bir elbiseye. O anlarda ustasının, Yusufla yaptığı bu dokunaklı sohbetin ne kadarını duyduğunu soruyordu Rozi. Ona kırılmıştı. Sadece bu sohbeti böyle aniden, hoyratça kesmesinden değil, kendisine aynı zamanda oğlunun karşısında bir terzi kalfası muamelesi göstermesinden de biraz. Sonra Rahel, biraz dinlenmek istediğini söyleyerek, odasına çekilmişti. Yusuf da odasındaydı. Herkes aynı evde bir arada, ancak başka bir odadaydı. Herkes kendi hayalinde, kendi yalnızlığında. Herkes kendi duygusunda. Ama belki de birbirinin duygusunda. Varılan yer nasıl bir yerdi, neresiydi? Görüyordum. O anlarda da Rozi'nin yanında kalmaya çalışmıştım. Bir gün daha bitmek üzereydi. Ertelemelerle, sorularla ve birkaç umut kırıntısıyla yaşanmış bir gün daha. Yarın perde bir daha açılacaktı. Kim için, nasıl bir hayal için? O akşam saks mavisi o elbisenin üzerine birkaç damla gözyaşı düşmüştü. Hiç kimsenin, taşıyanın da, dokunanın da bilemeyeceği birkaç damla... Görmüştüm, bu birkaç damlayı da görmüştüm. Bir başka hikâyeden miydi bu sahne? Bir başka yazı yolcusunun satırlarından mı kalmıştı? Öyleydi galiba. Ne fark ederdi? Hikâyeler de bizim mirasımız değil miydi? Başkalarının hissettikleri hissettiklerimize sinmez miydi? Sonuçta hatırlayabildiklerimiz de bizizdir. Bazı anlar gelir geçer. Bazı anlarsa bize bir tüy hafifliğinde dokunur. O kadar ki hiç dokunmadılar sanırsınız. Tıpkı bazı sözler gibi... Tıpkı... Bazı insanlar gibi... Sonra onlar da gün gelir, artık dönme vaktidir derler, dönerler. Artık dönme vaktidir... İşte bu dönüşleri yaşayan da bizizdir. Bu dönüşlerin doğurduklarını taşımak zorunda kalan da. Bu dönüşler karşısında

üşüyen de, içi ısınan da... Perde iniyordu. Ama sadece kendisi ve o akşam için... Yaşanacak öyle çok başka akşam olacaktı ki. Öyle çok fırtına... Çünkü... İhtimal her zaman vardı. Ama... Ama kötülük de vardı. O kadar vardı ki, birilerinin kötülük dediği, kötülük bile değildi. Kötülük olarak bilinense gerçekten kötülük müydü, hayatın başka karanlıklarına girilebildikten sonra, söylemek zordu. Rozi elbiseyi ütüledikten sonra, özenle katlayıp paketlemiş, çıkmadan önce de Rahel'in kapısını tıklatarak çıkacağını söylemişti. Aslında haber vermeden sessizce de çıkabilirdi. Çıksa hiç kimse ona laf etmezdi. Ama iki gün sonra bayramdı. Dahası ertesi akşam başlıyordu ve her Cuma günkü gibi onları görmeyecekti. Nedense iyi bayramlar dilemeye mecbur hissetmişti kendini. Oda kapısının önünde bayramlaşmışlardı onlar da. Birbirlerine elbette sıkı sıkı sarılarak. Yine resmin en kolay yer alınabilir tarafında kalmayı tercih ederek. O odanın hemen yanındaki oda Yusuf'un odasıydı. Kapısı kapalıydı. Sığındıkları resim, Rozi'nin ona bu inceliği ancak annesinin aracılığıyla iletmesine izin veriyordu. O anların ruhu da buydu. Sesini duyurmak istemişti yine de. Duyurabildiğince duyurmak. Yusuf'un odasında bu sesi duyduğunu biliyordu. Bu sesi duyduğuna inanmak istiyordu en azından. Duyduğunun gözlerinin dolmasına yol açtığınıysa bilemezdi. Beklemediği bir kararın eşiğine geldiğiniyse hiç. Oyunun o akşam o evde onsuz devam edeceğini, hem de en önemli sahnelerinden birinin oynanacağını da... Evden çıkarken kapattığı kapının başka evlerin ve odaların kapısını daha o akşamdan açtığını da... Bilseydi böyle bir oyun da, böyle bir hikâye de olmazdı. Apartman kapısından dışarı çıktıktan sonra, elinde o paket, Madam Perla'ya doğru giderken, hem içine girdiği, karıştığı akşamın, hem de o gün yaşadıklarından içine dolan dalganın hissettirdiklerinde yürümeye çalıştı. Ertesi günün başka bir gün olacağını söyledi kendi kendine. Gülümsedi...

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Bir vicdan meselesi

Bu yürüyüşün yapıldığı anlarda, Rahel ile Yusuf da kendi odalarında, ayrı ayrı, kendi yürüyüşlerini yapıyorlardı. Ayrı yollara gidiyorlardı. Ayrı gelecek ihtimallerine... Sonunda aynı yola çıkacaklarını bilmeden. Henüz konuşmamışlardı çünkü.

Ablasının söyledikleri Rahel'in içinde yeni yankılar kazanıyordu artık. Özellikle de az önce gördüklerinden sonra. Kader tasarısına inanası gelecekti nerdeyse. En yakınındakilerin hayatı bile uzağında mı akmaya başlamıştı yoksa? Bu kızla oğlu arasında gidip gelen duyguyu nasıl görememişti? Ablasının daha birkaç saat önce yaptıkları uzun sohbetlerinde kendisine sorduğu ilk sarsıcı soru buydu. Böyle bir soruya, sorularla cevap vermekten başka çaresi kalmamıştı. Öyle miydi, gerçekten öyle miydi? Oğlunun iyi bir tahsili ve çok parlak bir geleceği vardı, inanıyordu, bütün benliğiyle inanıyordu. Yoksul, eğitimsiz bir kız, bir terzi kalfası, onu nasıl mutlu edebilirdi? Bu sorular da karşılık olarak bir başka sarsıcı soruyu getirecekti. Parlak gelecek neydi peki? Zenginlik mi? Bu zenginliğin sağlayacağı itibar mı? Oğlunun yanında durma ihtiyacı duymuştu o zaman da. Hayallerini biliyordu. Hayattan neler beklediğini de. Bir soru geçmişti içinden. Yaşamak zorunda kaldıkları sıkıntıların ardından böyle bir hayata ve gelecek hayaline hakları yok muydu? Susmuştu ama, sadece susmak ve başını öne eğmekle kalmıştı. Hayatı boyunca yaşadıklarının kazandırdığı değerler de içinde nefes alıp veriyordu çünkü. Soru bu değerlerle çatışıyordu. Sözün geleceği yer belliydi artık. Yusuf iyi çocuktu, çalışkandı, atılgandı, namusluydu. Bu özellikleriyle kendi parlak geleceğini zaten kuracaktı. Yaşı da ilerliyordu. Rozi gibi sessiz, ne istediğini bilir görünen, üstelik becerikli, dahası meslek sahibi bir kızla evlense, bu parlak geleceğe onunla birlikte ilerlese fena mı olurdu? Üçüncü ve en sarsıcı soru da buydu. Ne

diyeceğini bilememişti. Onlara hiç böyle bir gözle bakmamıştı ki... Sonrası, ablasının kendisini ikna etmek için sorduğu sorularındı. Bu kız iyi bir Yahudi kızı değil miydi? Yaşadıkları düşünüldüğünde azla yetinmeyi de öğrenmemiş miydi? Öğrendikleri ona mütevazı bir hayatı da göğüsleyebilecek bir cesaret ve bir dayanma gücü de kazandırmamış mıydı? Sabırlı değil miydi? Böylelerinden daha iyi bir eş çıkmaz mıydı? Pek eğitimli değildi, tamam da, hayat sadece balolardan, konferanslardan mı ibaretti? Öğrenirdi, o da zamanla öğrenirdi. Kendileri de öyle aman aman eğitimli sayılmazlardı ama yaşayarak öğrenmemişler miydi? Sonra annelik vardı. Kolay mıydı? Kendisinden biçsindi. Bu kız iyi bir kızdı, evet. Yusufla konuşmalıydı. Zaten belliydi durum aslında. Ama o konuşurken bilmiyormuş gibi yapmalıydı.

Söylenenler büyük bir doğrulukla önüne getirilmişti, farkındaydı. Yine de direnmişti. İyi de, kızın drahoması yoktu. Ne yapacaklardı yani? O kadar eğitimden sonra oğlu fakir bir kıza bedavaya mı gidecekti? Aile desen yoktu ortada. Baba desen yoktu. Anne yüz elli kiloluk bir kadın. Havradaki nikâh merasiminde ne yapacaklardı? Görüntüyü gözünün önüne getirebiliyor muydu? Sohbetin bu safhasında araları iyiden iyiye gerilmişti. Ona oğlunu mu, yoksa kendisini mi düşündüğü sorulmuştu çünkü. Doğru bir soruydu. Ama birçok doğru soru gibi yaralayıcıydı da. O da ablasına, böyle bir durumda ne yapacağını sormuştu. Başkaları adına fikir yürütmek kolaydı. Bu soru da doğru bir soruydu. Ne var ki onları hiçbir yere götürmüyordu. Cevap belliydi çünkü ve gerçeği değiştiremiyordu.

Biraz durmuşlardı sonra. Bir süreliğine susarak aralarındaki gerginliği artırmamayı öğrenmişlerdi. Aslına bakılırsa oğullarının refah içinde yaşaması, herkesin hayranlık duyacağı evlerde hayatlarını sürdürmeleri, çocuklarını en iyi okullarda okutmaları ikisinin de hayaliydi. Onca mücadele boşu-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

na verilmemiş olmalıydı. Doğup büyüdükleri duygu iklimi başka bir yola sapmalarına imkân vermiyordu zaten. Ablası yeğeninin böyle bir kızla evlenmesinde neden bu kadar ısrar ediyordu o zaman? Rozi'yi düşünüyor, duyduklarının ışığında da görmeye çalışıyor ama oğluna bir türlü yakıştıramıyordu. Nasıl bir kızı yakıştırdığını söyleyemiyordu ama bu kızın o kız olabileceği fikrine kendisini bir türlü alıştıramıyordu. Daha fazlasını konuşamamışlardı. Başka konuları konuşmuşlardı tabii. Sonuçta uzun süredir bir araya gelmiyorlardı. Ama bu konuda varmaları gereken yere vardıklarını anlamışlardı. Sadece düşünmesi, ama iyi düşünmesi gerektiğini söylemişti ablası. Oğlunun duygularını daha iyi anlamaya çalışmasını da... Şimdi odasında, düşünebileceklerini düşünüyordu işte. Sabah boşuna yemek yapmamıştı belki de. Saate baktı. Yemek vakti yaklaşıyordu. Salatayı da yapsaydı şöyle bir. Mutfağa gitti. Tezgâhın üzerine bıraktığı, içinde kıvırcık salata, taze soğan ve küçük kırmızı turpların bulunduğu kesekâğıdını gördü. Bir başka kâğıda sarılmış ekmek de orada duruyordu. Yaptığı yemekleri, henüz soğumadıklarından, ocağın üstünde bırakmıştı. Hiçbiri ortalıkta görünmüyordu. Ocağın üzeri pırıl pırıldı. Yemek lekeleri silinmişti. O ocakta hiç yemek yapılmamıştı sanki. Buzdolabını açtı. Tüm yemekler özenle raflara yerleştirilmişti. Ablasının söyledikleri bir daha geldi aklına. Bu kız... Bu kız iyi bir eş olabilir miydi gerçekten? Hem... Hem elinde bir mesleği, bir altın bileziği de vardı, evet. Oğluna daha çok yakıştırabileceği, bir kozanın içinde büyütülmüş kızlarınkinden daha iyi meziyetler değil miydi bunlar? Birden ne yapmaya çalıştığını daha iyi gördü. İrkildi. Kendini ikna etmeye çalışıyordu. Bu çaba bile adını veremediği bir şeylerin içinde değişmeye başladığını göstermiyor muydu?

Böyle düşüne düşüne, sadece salatayı yapmakla kalmamış, yemekleri de ısıtmış, mutfaktaki küçük yemek masasına sofrayı kurmaya başlamıştı ki, oğlunu aniden gülümser-

ken karşısında buldu. Biraz daha yaklaştığındaysa gözlerindeki kırmızılığı fark etti. Ağlamıştı demek ki. Bu yüz... Neler oluyordu? Aklına Rozi'yle alakalı muhtemel bir sorundan başkası da geldi. Yoksa işyerinde... Devam edemedi. Etmesine de gerek kalmadı.

"Tamam, anlatacağım, merak etme. Zor bir karar almak üzereyim, hepsi bu."

Annesinin gördüklerini o da görüyordu.

Ocağa yaklaştı. Ekşili köftenin piştiği tencerenin kapağını açtı, ısınmakta olan yemeği gördü. Üzgün yüzüne yayılan sevinci de ifade etmesi gerekiyordu. Kendisine güç kazandırmaya ihtiyacı vardı çünkü.

"Sen ne yaptın anne! Nasıl da özlemiştim ben bu yemeği!.."

Bu sevinci paylaşabilecek halde değildi Rahel. Gülümsemekle yetindi. O anda gülümsemesi gerektiğini bildiği için. Aklı oğlunun anlatmak istediklerindeydi, başka bir duyguya nasıl girebilirdi? Neydi bu zor karar? Bir an önce öğrenmeyi nasıl da isterdi. Ama hayat ona beklemeyi bilmeyi de, tok karnına yapılan sohbetlerin daha sağlıklı olduğunu da öğretmişti. Bakışlarıyla oğluna güven vermeye çalıştı bunun üzerine. Keşke asıl kendisine güven duyabilseydi. Masayı işaret etti. Dinlemeye hazır olduğunu belirtmek istercesine.

Yemeklerini sessizce yerlerken, annesini ilerleyen yıllarında, birçok erkek gibi, mutfaktaki maharetiyle hiçbir zaman anmayacağını bir daha hatırladı Yusuf. Küçük bir sızı geçti içinden. Varlığını çok kısa bir süreliğine hissettiren bir sızı... Ama bu yemekleri hatırlayacaktı. Tatlarını, hatırlattıklarını, nasıl bir akşama denk düştüklerini... Bu yaşadıklarını unutamayacaktı evet, ne yaşarsa yaşasın, unutamayacaktı.

O anlarda oğlunu kaçamak bakışlarla görmeye, anlamaya çalışıyordu Rahel. Uzun süredir, öyle baş başa oturup ciddi konuları konuşmadıklarını fark etti. Gündelik, geçici meselelerine kendilerini bu kadar çok kaptırmışlardı demek. Önce-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

leri ne çok konuşmuşlardı oysa. Oğlu kendisinden hiçbir yaşadığını gizlemezdi. İşle ilgili sorunlarını, başarılarını, dernek toplantılarında tanıdığı, sinemalara, yemek yemeye gittiği kızları... Bazı özel durumları anlatmazdı tabii. O kadarını da anlatmasını beklememişti zaten. Birçok konuda dert ortaklığını, arkadaşlığını yapmak ona yetmişti. Nerden nereye gelmişlerdi? Bu sorunun cevabını vermek istemedi. Bekleyecekti. Susmak bu durumda da konuşmaktan daha iyiydi. Sohbete daha zararsız bir yerinden girmesinin bir mahzuru yoktu ama. Yemeklerini sessizce yemişlerdi bir süreliğine. Bu kadar sessizlik fazla kaçabilirdi.

"Yarın akşam teyzenin evine davetliyiz. Biliyorsun, bayram. Biraz erken gel istersen. Duşunu alırsın, giyinirsin, gideriz. Bir tatlı almak gerekiyor. Vaktin yoksa ben ilgilenirim."

Tatlı alma işini üstlenebileceğini söylemekle yetindi Yusuf. Erken gelebileceğini de. Üstelik tüm bu işleri yapmaya rahatlıkla vakit bulacağını da. Ne demek istiyordu? Bu sözler de onun için bir başka endişe kaynağıydı artık. İşiyle alakalı bir meseleye saplandığı fikrine daha çok kapıldı. En kötü ihtimali düşünmek bile istemiyordu ama yine de düşünmeden edemiyordu. Öyle bir durumda neler söyleyebileceğini sordu kendisine. Bir cevap bulamadı. Gerektiğinde söyleyebileceklerini söylerdi herhalde.

Yemek de bitmişti bu arada. Sofrayı toplamaya başladı. Tam da o anda beklediği adımı attı Yusuf.

"Anne, bırak şimdi bu işleri. Bize bir kahve yap. Sana söyleyeceklerim var."

Kapı en nihayet aralanmıştı işte. Bu sözler karşısında yürek atışlarının hızlanmasından daha doğal ne olabilirdi? Yine de sakin görünmeye çalıştı. O anlardaki rolünün böyle bir duruşu gerektirdiğine inanarak.

"Tamam canım, topladım gitti zaten. Salona geç, getiriyorum kahveni de."

Annesinin bu sözleri ve çok iyi bildiği tavrı karşısında, bir an önce konuşma kararlılığını göstermek istedi Yusuf.

"Dur sana yardım edeyim öyleyse."

Yerinden kalktı, o da tabakları toplamaya başladı. İtiraz edemedi Rahel. Duyacakları karşısında nasıl bir tavır takınacağını düşünüyor, ama işin içinden bir türlü çıkamıyordu. Nasıl çıksındı? Neler duyacağını bile bilmiyordu henüz. Yusuf da konuşmasına nereden, nasıl başlayacağını düşünüyor olmalıydı. Sofrayı toplarken de bir süreliğine sessiz kalmışlardı bu nedenle. Tabakları, çatalları, bıçakları, bardakları, musluğun yanına bu sessizliğin içinde kalarak bıraktılar. Bulaşıklar sonra yıkanabilirdi. Yusuf salona geçti, koltuklardan birine oturdu. Rahel kahveleri pişirdi, getirdi, oğlunun karşısına oturdu. Kahvesinden bir yudum aldı. Sonra da sesine, heyecanına hâkim olmaya çalışarak, açılışı yaptı.

"Haydi oğlum, söyle."

Önce Mösyö Franko ve yaşamak zorunda kaldıkları konuşuldu. Anlatan, konuya fazlasıyla vâkıftı artık. Bir talihsizlikti yaşanan. Her anlamda bir talihsizlik. Şehrin tarihine acılı bir sayfa daha yazılıyordu. Bu acının böyle bir sohbette konuşulması beklenemezdi. Ama hissedilen, dile getirilmese de hissediliyordu, bu kesindi. Tarihin içinde kalanlar sadece yaşayabildiklerini yaşarlardı ya. Değerlendirme faslı sonranındı, başkalarınındı. O da ne kadar yapılabilecekse yapılırdı artık. Mösyö Franko'nun hikâyesini böyle bir yerde durarak konuşmuşlardı. Sonra da yine kısa bir süreliğine susmuşlardı. Bu yeni sessizlik, Rahel'e, oğlunun bu konuyu neden bu kadar önemsediğini bir daha sorduruyordu. Bulduğu cevaplar kendisini sadece başlangıçtaki kaygısına geri döndürmeye yarıyordu. Şirket bu durumda kapanacak ve oğlu işsiz kalacaktı. Haydi sil baştan. Onca yılın emeği boşa mı gidecekti? Yusuf annesinin böyle bir endişeye kapılacağını düşünebilecek kadar akıllıydı. Ama onun bu ihtimale kapılmasını bile

bile istemişti. Düşündüklerini bu yoldan giderek daha iyi anlatabileceğine inanmıştı çünkü. Bu kadarı yeterdi. Bir adım daha atabilirdi artık.

"Bir şey daha var... Şirketi bana devretmek istiyor. Yüz elli bin lira karşılığında. İyi para... Ama ben bu parayı iki üç yılda çıkarırım. Sonrası kâr, hep kâr. Patron olabileceğim anne, düşünsene..."

Elinde olmadan heyecanlanmıştı. Rahel'se sadece oğlunu gerçekleri biraz daha iyi görmeye çağırabilirdi. Yapabileceklerini yaptı. Annelik görevinin kapısını bir daha çaldığı inancındaydı.

"İyi de oğlum, bu para yok ki bizde."

Annesine bir daha, asıl söylemek istediklerini henüz söylemediğini anlatmak istercesine baktı. Bir doğruya dikkatini çekmeye çalışıyordu annesi. Başka türlüsünü bekleyemezdi. Ancak... Ancak onun da bir doğrusu vardı artık. Koltuğundan doğruldu, annesine bakmadan geldiği yerin hissettirdiklerini paylaşmaya çalıştı.

"Ben karar verdim anne... Evleneceğim..."

Ne diyeceğini, ne yapacağını bilemez bir hale düşmüştü bu sözler karşısında Rahel. Dönüp dolaşıp, o korkuya geri mi dönmüştü yoksa? Evlilik kararı sohbetlerinde nasıl bir yer bulabilirdi ama? Oğluna gülümseyerek baktı. Soran gözlerle de tabii. Kimdi bu kız? Ne zaman, neden almıştı bu kararı? Cevap gelmekte gecikmedi.

"İki yıldır peşimde dolaştığını söylediğim bir kız vardı ya..."

Annesine anlamasını beklercesine baktı Yusuf. Onunla kızlarla yaşadığı birçok macerayı paylaşmıştı. Macera boldu. Konuştukları bazen çok keyifli anların paylaşılmasını da sağlamıştı. Bu sefer de doğru tahmin gelmekte gecikmedi.

"Lizet... Baron Viktor'un kızı..."

Rahel'in kızın adını bir çırpıda bulması anlamlıydı şüphe-

siz. Ancak bu adı, babasının adıyla, üstelik sıfatıyla beraber hatırlaması daha anlamlıydı. İşin, kelimenin tam anlamıyla sırrı da buradaydı zaten.

Annesinin söylediklerini duyunca gülümseyerek başını salladı Yusuf. Anlaşılması gerekenler de anlaşılmıştı. Bundan sonra atılacak adımlar, ikisinin de üzerine konuşulmak istendiği halde konuşulamayan bir suç ortaklığının gölgesini düşürecekti. Kararı duyduğunda sevinmemiş değildi Rahel. Kızın ailesi tam da hayal ettiği, oğluna layık gördüğü ailelerdendi. Nişantaşı'nın o büyük apartmanlarının birinde oturuluyor, yaz aylarında Ada'ya, Maden tarafında bir eve gidiliyor, üstelik bu evlerde sık sık Fransızca konuşuluyor olması, Anadolu Kulübü'ne üyelik, yılda en az iki kez Avrupa ülkelerine yapılan seyahatler... Bu haberler ona oğlundan gelmişti. Bu değerler onun da değerleriydi çünkü, farkındaydı. Özlemler onun da özlemleri, hayaller onun da hayalleriydi. Onları o suç ortaklıklarıyla karşı karşıya bırakan resim yavaş yavaş ortaya çıkıyordu.

"Kızın büyük drahoması var anne... Tam zamanı. Mösyö Franko'nun istediği parayı bulabilirim."

Oğlunun hedefe bu kadar yönelik bir adam kimliğinde karşısına çıkmasına sevinmeli miydi Rahel, üzülmeli mi? Bu kimlik kimin ve neyin kimliğiydi aslında? Bu duruşun ardında hangi hayat vardı? Hangi hayal, hangi eksiklik? Sevinmeyi seçti. Daha da doğrusu, yaşanabilecekleri makul hale getirmeyi. Nerden nereye gelmişlerdi? Ne beklerken neyle karşı karşıya kalmıştı? Sahneye çıkması beklenen kızın yerine beklemedik bir anda çıkan kızın görüntüleri, bu görüntülerin uyandırdıkları, önemini yitirmiş gibi görünen kaygıların yerini alan başka kaygılar... Hepsi birbirine karışıyordu artık. Fakir kızı yüzüstü bırakıp, muhteris kızın vaat ettiği hayatın cazibesine kapılan fakir delikanlının hem kendisi, hem de kaderiyle mücadelesinden, ışıltılı hayatların fo-

toğraflarına geçebilirdi. Geleceğin böyle bir yolda kaçılamayacak bir keder ve eksilme üzerine kurulabileceğini bile aklına getirebilirdi. Bu lanetten, hatırladıklarının ancak artık çok tüketilmiş, sadece hayaller peşinde koşan, dahası hayatın acımasızlığıyla baş etme gücünü bulamayan insanları etkileyebilecek ucuz romanların ve filmlerin konusu olabileceğini söyleyerek kendini kurtarabilir miydi? Deneyecekti. Gelgelelim, kendine böyle bir soruyu sorma ihtiyacı duyması bile yeterince endişe verici ve iç burkucu değil miydi? Oğlu, belki de çok uzun yıllarını, geriye kalan hayatını paylaşacağı kızı yemeğe nasıl davet edeceğinden bahsediyordu. Yemekte nasıl evlenme teklifinde bulunacağını, kendisine nasıl bir gelecek hayali kurduğunu... Yapabilirdi, biliyordu. Yapması için gereken yol incelikle çizilmemiş miydi?.. Babasının tüm hassasiyetiyle üzerine titrediği tek kızının mutluluğu için birçok fedakârlığa katlanacağını, üstelik bu fedakârlıkları yapabilecek güce, imkânlara sahip olduğunu, kendisiyle adeta dertleşircesine, daha önceki bir iki sohbetlerinde boşuna mı söylemişti kız? Dertleşmelerinin merkezine, gönlünde birinin yattığını, onca talibine rağmen, sadece onu geleceğinde bir yere koyabildiğini, ancak duygularını açıkça dile getirmesini sağlayacak o adımı bir türlü atamadığını gözlerinin içine baka baka boşuna mı ifade etmiş, kendisine hissettirdiklerini asaletle ima etmişti? Alımlı bir kızdı üstelik. Herhangi bir yere girdiğinde, birçok erkeğin bakışlarını anında üzerinde toplayabilecek kadar, kendine çekebilecek kadar alımlı... Öyleyse? Oğlunun kendisini kararının doğruluğuna inandırmaya çalıştığını görüyordu Rahel. Ne yapabilirdi ama? Bekleneni vermekten başka çaresi yoktu. Onun bu sahnedeki repliğinde çok beylik sözler vardı, farkındaydı. İrdeleyici, sorgulayıcı, kafa karıştırıcı değil, destekleyici sözler... Bir gülümsemeyle, bir takdir, dahası hayranlık ifadesiyle daha etkili, inandırıcı kılınabilecek sözler...

"İyi bir karar vermişsin oğlum, tebrik ederim. Hayırlısı olsun. İstediğin zaman söylersin, annesinin babasının ziyaretine gideriz... Değil mi ya, usulen kızı istememiz lazım..."

Oğlunun yüzüne yayılan buruk sevinci de gördü o anda. Buruğu atmaya, sadece sevince sarılmaya çalıştı. O yüzde mücadele etme gücünü de görüyordu çünkü. Hatta... Hatta bu mücadelenin kendisini nasıl yorduğunu da. Ama ok yaydan çıkmıştı bir kez. Söylenmesi gerekenler söylenmiş, beklenen meşrulaştırma için en uygun zemin hazırlanmıştı. Söylenenler gördüklerinin sözlere dökülmesinden başka bir anlam taşımıyordu artık.

"Anneciğim, sağ ol... Bana hep destek oldun. Beni büyüttün, bugünlere getirdin. Bak göreceksin, bundan sonra seni nasıl yaşatacağım."

Sesi ağlamaklıydı hafiften. Rahel de ağlamamak için zor tutuyordu kendini. Bu sözlerin doğurduğu heyecan mıydı ağlama istediğini uyandıran? Ne var ki o anlarda yaşadıklarında, birbirlerine isteseler de istemeseler de yaşattıklarında, dile getiremedikleri, itiraf edemeyecekleri, ama çok derinlerinde hissettikleri öyle bir duygunun da içine düşmüşlerdi ki... Kendilerine haksızlık ediyorlardı belki. Yine de bir suçluluk hayat buluyordu içlerinde. Belki de değerlerini çok derinden sarsan bir deprem. Nicedir hayalini kurdukları bir hayatın kapısını aralayabilecek bir ihtimalin çok yakınına gelmişlerdi. Bu yakınlığın vaat edebileceği sevinci yine de doyasıya yaşayamıyorlardı işte. Neden? Bir evlilik akdi kadar bir iş akdi de yaptıkları gerçeğinden kendilerini kurtaramadıkları için mi? Buralara nasıl gelmişlerdi? Neden gelmişlerdi? Bu ihtimal, sözünü bile edemedikleri hangi ihtimali öldürüyordu? Nasıl bir vicdan meselesiyle karşı karşıyaydılar?

Daha fazlasını konuşamadılar. Gelecekte yaşayabilecekleri birkaç sahneyi şakaya vurarak konuşup, üzerlerine çöken ve

bir türlü konuşamadıkları bu ağırlığı hafifletmeye çalıştılar. Müstakbel eşinin, annesiyle babası hakkında, yine bir sohbette anlattıklarından bahsetti Yusuf. Kadının nasıl takıntılı, hastalık hastası bir kadın, babasının nasıl iyi, ama aynı zamanda da "hanımköylü" bir adam olduğundan... O başarılı, piyasada kendisini tanıyan herkesin saygı duyduğu, hatta çekindiği bu adamın evde iki kadın tarafından nasıl yönetildiğinden... Düğün için elbisesini bir terziye diktireceğini söyledi Rahel. Bu günleri çok beklemişti. İntikamını ondan alacaktı. Yıllar boyunca neler için kapris yapıldığını o kadar iyi öğrenmişti ki...

Oynuyorlardı, yine oynayabilecekleri oyunları oynuyorlardı o anlarda. Bunlar basit, onları ancak bir yere kadar götürebilecek oyunlardı ama. Kısa sürede yorulmuşlardı zaten. Üstelik çok yorucu bir gün geçirmişlerdi. Geri kalanları konuşmak içinse çok bol vakitleri vardı. Orada durdular. Geldikleri, gelebildikleri yer neresi idiyse artık. Birbirlerine iyi geceler dileyip odalarına çekildiler, yattılar. Bu konuyu ertesi akşam ailece yiyecekleri yemekte açmayacaklardı. Hele bir taşlar daha iyi yerine otursundu da...

Odasında, ardında bıraktığı bu yorucu günü gözlerinin önünden geçirirken, Rozi'nin yüzüyle karşı karşıya kaldı aniden Rahel. Boğazında tarif edemediği, adlandıramadığı bir şeyler düğümlendi. Rozi bu resimde gülümsüyor, hayata dair çok eski bir masalı anlatmaya, hatırlatmaya çalışıyordu sanki. Tarihin neresindeydiler? Ekşili köfte de, gerçek tadını alması için, zamana ihtiyaç duyuyordu. Yemek ancak içindeki tatlar birbirine geçtiğinde gerçek lezzetini buluyordu çünkü. Yapılması emek gerektiren birçok yemekte olduğu gibi... Neden hatırlamıştı bu ayrıntıyı? Hatırladığının yaşadıklarıyla bir ilgisi var mıydı? Vardı, mutlaka vardı, hatırladığına göre vardı. O anlarda sorulsa, "pastelikos"un hamurunun yoğrulmasındaki maharetten söz etmek isterdi belki de Rozi. Yine

o resmin içinde gülümsemeye devam ederek... “Elbise yetişti Madam Rahel, bakın, bu da yetişti” diyerek. Hayatın saflığını yeniden hatırlatırcasına. Tabii aynı zamanda basitliğini de... Vicdan meselesi dedikleri bu gülümsemenin derinlerinde mi yatıyordu yoksa?..

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

İkinci defter

Gidenler kalanlar

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Sabahın fısıltıları

Uyandığında ter içinde kaldığını fark etti. Gördüğü rüyanın etkisi altındaydı hâlâ. Kalp atışları hızlanmış, gözleri dolmuştu. Hatırlıyordu. Az önce ağlıyordu. Yıllardır, belki kırk, belki de kırk beş yıldır görmediği çocukluk arkadaşı, komşusu, sırdaşı Eliza'nın evinde yangın çıkmıştı. Alevlerin içinde kalan kız, kollarını uzatmış, ağlayarak, iniltiler çıkararak "Kurtar beni! Kurtar beni!" diye bağırıyordu. Nasıl da tuhaf bir duyguydu yaşadığı. Bitişikteki ev kendi evleriydi, görebiliyordu. Ama yangının oraya sıçramasından hiç endişe etmiyordu. Artık o evde yıllardır oturmadıklarını biliyordu çünkü. Daha da tuhafı, Eliza hâlâ küçük bir kızken, kendisi büyümüştü, şimdiki halindeydi. Dolayısıyla da olup bitene hiçbir anlam veremiyordu. Neden oradaydı? Kırklareli'ndeki çocukluk mahallesini, sokaklarını yıllardır görmüyordu. Oğulları defalarca kendisini oraya götüreceklerini söylemişleri ama... İçinin en çok parçalanmasına yol açansa çaresizliğiydi. Biraz yaklaşmaya cesaret edebilse başarabilecek, arkadaşını kurtarabilecekti belki. Yapamıyordu ama. Yangını sadece seyrediyordu. İşte o anlarda uyanmış, gözlerini açmış, sahneden kopmuştu. Ter geceliğini, yaşlanmışlığı ve yıpranmışlığıyla çoktan barıştığı bedenine yapıştırmıştı adeta. Alevlerin, bağrışmaların, çığlıkların sesini hâlâ duyuyor gibiydi. Eliza hâlâ çok yakınındaydı sanki. Kısa bir süreliğine hangi yatakta yattığını bilemedi bu yüzden. Sonra anla-

dı. Küçük odasında gezdirdi gözlerini. Oğlunun, başına hiçbir zaman büyük dertler açmamış Gad'ın evinde olduğunu bilmek rahatlatıcıydı, güven vericiydi. Bu güvene, içindeki yalnızlığa rağmen sarılmaya çalıştı. Keşke aynı duyguları Aşer için de besleyebilseydi. Gördüklerinin son yaşadıklarıyla bir ilgisi var mıydı? Daha fazlasını sormak istemiyordu. Rüyayı hayra yormaya çalıştı. Belki böyle durumlarda sık sık yaptığı gibi havraya gider, bir kandil yakar, dua ederdi. Eliza'yı düşündü, hatırlamaya çalıştı. Birbirlerine nasıl da uzak düşmüşlerdi. Yaşadıkları onları nasıl da ayrı ayrı yerlere atmıştı. Neler yapıyordu? Kimlerle, nasıl bir hayat kurmuştu? Dahası yaşıyor muydu? Yoksa... Yoksa bu rüya... Devam edemedi. Birileri ona Tel Aviv'e ailesiyle beraber yerleştiğini söylemişti. Yıllar önce. Hayat akıyordu, herkes için çok farklı yerlerde, belki de akması gereken yerlerde akıyordu. Su en doğru yolunu her zaman buluyor muydu? Buluyordu, elbette buluyordu. Ama ayrılıklar... Boş verdi. Gittiği yere kadar gidecekti işte. Saate baktı. Altıyı biraz geçiyordu. Ev kendi uyku seslerine gömülmüştü. Bu vakti hep sevmişti. Güne herkesten önce başlamayıysa özellikle sevmişti. Yataklarından uyku mahmurluğuyla kalkanlara, küçük dünyasının insanlarına, küçük yemek sürprizleri yapmayı da. Bu vakitlerdeki pişmiş yemek kokuları oğullarını her zaman etkilemişti. Oyun eski bir oyundu. Yıllar boyunca taşınmış, birilerinden birilerine sabırla, yaşamak için, varlığını sürdürmek adına aktarılmış o tatların taşıdıkları anlamın hissettirdiklerinin de ötesinde, başka, çok özel duygularla da sürdürülmüş bir oyun. Oyuncularının en çok bu nedenle kopamadıkları bir oyun... Gerçeğin farkındaydı. Oyunun neresinde durduğunun da. Mutfaktaki hâkimiyeti gizli bir ev hâkimiyetine dönüşüyordu böylelikle. Bu hâkimiyetin verdiği keyfin tadına bir daha varabilirdi. Duygu onu harekete geçirmeye yetiyordu. Başlayan sabah bir Cuma sabahıydı üstelik. Akşama yi-

ne herkes aynı masanın etrafında toplanacaktı. Bütün çocukları. Hayatını paylaştıkları, gelecekte paylaşabilecekleri... Lina da gelecekti annesi ve babasıyla, Dina'nın annesiyle babası da. Bir çeşit tanışma yemeğiydi hazırlandıkları. Aile büyüyordu. Kalabalık Şabat akşamı sofralarını da çok sevmişti. Duygu eski bir duyguydu. Yüzyıllar boyunca başka bir çok benzerine de geçmiş bir duygu, biliyordu. Hissettiklerini derinleştiren bu tarihe bağlılığıydı da aynı zamanda, onu da biliyordu. Ne var ki, duyduğu heyecana rağmen, yine de tam sevinemiyor, kendini bu duyguya istediğince bırakamıyordu. Yolda önemli, görebildiği kadarıyla da ağır hasarlı bir kaza meydana gelmişti. Boğazındaki düğümü nasıl çözecekti? İçine düştüğü dertten bu sefer de çıkabilecek miydi? Gece yatağa yattığında, her seferki duasını, yine düze çıkabilmekteki inancını kaybetmemek için, kendini daha çok vererek okumuştu. Birçok kelimesini anlamını bilmeden, sadece ezberinden, ancak yine de çok derinlerinde hissederek tekrarladığı bu İbranice duaya, mırıldanarak ama aslında haykırarak, her kelimesinin hakkını verebildiği İspanyolca temennilerini ekleyerek, Tanrısından, ilerlemiş yaşına rağmen, adeta küçük bir kız gibi dileyerek... Böyle durumlarda inançlı insanların yardımına her zaman farklı kılıklara girerek, kelimenin tam anlamıyla Hızır gibi koştuğunu bildiği Eliyahu Anavi'yi, çocukluğunun o efsane kahramanını yanına bir daha çağırarak... Eliyahu Anavi... Başka, ama kendisine yüzyılların beraberliğinden akanlar sayesinde çok büyük bir yakınlık duyduğu, inancın insanları ona Hızır İlyas diyordu, biliyordu. Ona çocukluğundan beri inanmıştı. Vereceği o gönül ferahlığına bir daha inandığı yerdeydi...

Meseleyi Gad'a açmalı mıydı? Karar veremiyordu. Bir abi olarak kardeşinin başına açtığı beladan haberdar edilmesi gerekiyordu şüphesiz. Gelgelelim, paylaşılacakların bir hal yolu getirebileceğini de ümit edemiyordu bir türlü.

Gad iyiydi, hem de çok iyi. Ama zayıf karakterliydi. Bu durum annelik hâkimiyetini sürdürmesine imkân tanımıyor, bu hâkimiyet ona gizli gizli bir itibar sağlamıyor, bu itibar da kendisini yaşadıklarına daha çok bağlamıyor değildi. Onu tuttuğunu koparan, daha güçlü, sert, yırtıcı bir erkek olarak görmeyi tercih ederdi ama yine de, biliyordu. Başka türlüsünü yapamazdı çünkü; hayata, kendisine daha küçük bir kızken aktarılanlardan, telkin edilenlerden, hatta dayatılanlardan sonra farklı gözlerle bakamazdı. Anneliği öğrenmeye çalıştığı günlerde beklediği erkeği büyütmek için kendince bir savaş vermişti ama, sonuçta bu savaştan yenik çıkacağını kabul etmek zorunda kalmıştı. İnsanın tabiatını, ne yaparsanız yapın, değiştiremiyordunuz. Böyle bir meseleye derhal el koyup kökten bir çözüm getirebilecek bir adam olamazdı o evet, ne yazık ki olamazdı. İyilik her zaman en iyi seçenek değildi ki... Taşlar zamanla yerine oturmuştu yine de, korkular, sıkıntılar bir şekilde atlatılmıştı, kabul etmesi gerekiyordu. Doğubeyazıt'taki uzun, kışın çetin şartlarında geçen ve kendisine ancak dönüşünden sonra anlatabildiği zatürree hastalığını tek başına atlatabildiği askerlik günlerinin ardından, Ticaret Lisesi'nde edindiği muhasebe bilgisinin kazandırdıkları sayesinde girdiği Sultanhamam'daki manifaturacı dükkânında üç yılda müdürlüğe kadar yükselmeyi başarması, ona bu çocuğun hayatla mücadelesinde o kadar güçsüz olmadığını göstermeye yetmişti. İyi bir maaş alırdı o günlerde. Patronu, işe ancak öğle vakitlerinde gelebilen, kendisine para düşkünü birbirinden güzel kadınlarla hovardalık yapmaktan başka bir hayat hedefi bulamayan oğluna abilik yapmasının karşılığını fazlasıyla verirdi. Ancak tüm şartlara rağmen, birinin yanında maaşlı bir memur olarak hayatı süresince kalacak hali de yoktu ya. Onun da neticede ticaret yapması gerekiyordu. Bu imkânı da ancak Aşer'in, iki yaş küçük kardeşinin girişkenliği sağlayabilirdi. O, tuttuğunu kopar-

mada kendisini hiç hayal kırıklığına uğratmamıştı. Uğratmasına uğratmamıştı da, onları, abisinin tam tersine artık hatırlamak bile istemediği birçok sorunla mücadele etmek zorunda bırakmıştı. Öğrenciliğinde hem çok tembel, hem çok isyankâr, hem de çok kavgacı bir çocuk olduğundan, daha on dört yaşındayken, son sınıflarını hep çift dikiş giderek okumayı da başardıktan sonra atılmıştı. Umurunda değildi, iş hayatına atılma, büyük paralar kazanma hayalleri onun için çok daha büyük önem taşıyordu sanki. Okulda attığı çift dikişler bir yerden sonra gülme malzemesi yapılabilirdi de, bu hayaller onun hayata dikiş tutturmasını ne kadar sağlayabilecekti? Serseri ruhların nasıl bir kaderi vardı? Baskıya gelemeyenlerin sivriliği yılların akışında törpülenebilir miydi? Babası okuldan atıldığını duyduğunda çok kızmıştı. Onunla artık gurur duymadığını söyleyecek kadar. Nasıl da üzülmüştü. Hayatının en unutamadığı sahnelerinden biriydi. Bu ağır sözler karşısında çocuğun öyle bir bakışı vardı ki... O isyankâr çocuk bu söylenenler karşısında nasıl da susmuştu. O bakış... O bakış nasıl bir haksızlığı anlatmak istiyordu? Gad, kardeşinin odalarında o gece boyunca ağladığını ancak çok uzun bir süre sonra söyleyebilecekti. Neden? O bakışı daha da kederli hale getiren ihtimal, içine bu öğrendiklerinden sonra düşecekti. Çok büyük maddi sıkıntılar yaşadıkları günlerdi. Birilerinin ev bütçesine katkıda bulunması gerekiyordu... Aşer bu çalışma ortamını kendisine bile bile hazırlamış olabilir miydi?.. İhtimalden kaçmak, hep kaçmak istiyordu ama bir türlü kaçamıyordu. Öğreniyorlardı, herkes öğrenebildiğini öğrenecekti. Bir sahne bir başka sahneye bağlanıyordu artık, bir görüntü bir başka unutulmuş gibi görünen görüntüyü gözlerinin önüne getiriyordu. Çalışma hayatı Aşer'den kısa zamanda, çok yakışıklı olmamasına rağmen, kadınların fazlasıyla ilgisini çekecek bir delikanlı yapmıştı. Nerden geliyordu bu cazibe? Kadınların serseri ruhlu er-

keklerden hoşlanmasından belki de, kim bilir. Onun bu özelliğiyle gizliden gizliye gurur duyardı o günlerde. Henüz on altı yaşındayken çıkmaya başladığı kızdan hiç ayrılmayan, sonunda da evlenen Gad'dan nasıl da farklıydı. Bu gururu birkaç yıl önce yaşadıkları karşısında da duymuş muydu? Durulacağını sandığı asker ocağında bölük komutanı yüzbaşıya, kendisine küfrettiği için herkesin önünde küfretmesine ne demeliydi? Belli etmemeye çalışsa da için için gururlanmıştı. Hangi anne, böyle sahip çıkıldığını, değer verildiğini gördüğünde, ruhunun okşandığı duygusuna kapılmazdı ki? Ama bu kahramanlığının ona nasıl pahalıya ödetildiğini görünce... Yediği dayak, yattığı hapis... Geçmişti yine de, bunlar da geçmişti. Abanoz Sokağı'na dadandığı, oradaki tüm fahişeler tarafından tanındığını gururla söylediği günler de, komşuları komiserin Almanca ve Rusça tercümanlığı yapan Bulgaristan göçmeni karısıyla ilişkiye girerek hayatını bile tehlikeye attığı günler de... Neler atlatılmıştı. Bu geriye dönüşü şimdi yapmasının bir sebebi vardı elbet. Şimdi... Şimdi de başına öyle bir bela açmıştı ki... Üstelik artık nişanlıyken, nişanlısı onu çok iyi idare edebilecek bir kızken, üstelik kendisini çok seviyorken... Halledecekti ama, bu meseleyi de halledecekti, inanması gerekiyordu, inanıyordu. Biraz zamana ihtiyaç duyuyordu belki. Yaşananları daha iyi görmeye, anlamaya... En azından ailece beraberdiler, iki kardeşin birbirlerinden kopmamalarını, hatta bir iş ortaklığı yapmalarını bile sağlamıştı. Bunun için, ziyaretine gittiklerinde, babalarının mezarında, hiç ayrılmayacaklarına dair yemin etmelerini bile istemişti ağlayarak. Biraz da numara yapmıştı, ama bunu sadece kendisi biliyordu. Korkuyordu, ikisi için de korkuyordu ve onların birbirlerine ihtiyaç duyduklarına tüm benliğiyle inanıyordu çünkü. Bu beraberliği daha çok, yanında her zaman gözcülük yapacak birinin olması gerektiğine inandığı Aşer için istediğiniyse daha kolay itiraf edebiliyordu artık.

Gülümsüyordu. Bu gülümseme karşısında ben de gülümseme ihtiyacı duydum. Benimkinin çok farklı bir sebebi vardı ama. Gönlünün, tüm yaşananlara ve kendisine yaşattıklarına karşın, küçük ve asi oğluna kaydığını itiraf edemediğini, hiçbir zaman da edemeyeceğini görebiliyordum çünkü. Bir kadının kendisine acı çektiren belalı bir sevgiliyi, gizliden gizliye, iyi kalpli bir sevgiliye, hatta bir eşe tercih etmesi gibi bir durumdu bu sanki. Tanıklığını yapmak zorunda kaldıklarının doğurduğu öfkede tercihinin de bir payı var mıydı? Bu soruyu da ben soruyordum. Kendimi sorularımla, onuysa o sabah yaşadıklarıyla baş başa bırakmaktan başka çarem yoktu. Hepimiz yine yapabildiğimizi yapıyorduk.

Yatağından bu karışık duygularla kalkmaktan başka çaresi yoktu. Doğruldu, tuvalete gitti, bacaklarının arasındaki bezi değiştirdi. Artık böyle bir mecburiyeti de vardı. Çişini kolaylıkla tutamıyordu artık. Doktor kaslarının gevşediğini söylemişti. Yeteri kadar yaşlanmamıştı böyle bir sorunu yaşamak için. Boş vermeyi, üzerinde durmamayı da başarmıştı ama. Sorun üzerinde fazla durmasını gerektirecek kaygıları da istekleri de ardında bırakmıştı çünkü. Çok ardında... Aron'un ölümünden sonra cinsel hayatının kapısını o kadar sıkı kapamıştı ki... Kapamış mıydı gerçekten? Yine gülümsedi. Ancak bu sefer de biraz kederle, önleyemediği gizli bir kederle. Aynanın karşısında, iyiden iyiye seyrelmiş saçlarını tararken, birkaç yıl önce aklının kısa bir süreliğine nasıl çelindiğini de hatırladı çünkü. Bir komşusu ona çok yalnızlık çeken, iki yetişkin çocuğu da Amerika'ya gitmiş, yerleşmiş, söylenenlere bakılırsa, yıllar yılı yaptığı perdecilikten kazandığı hatırı sayılır parası, bu parayla satın alabildiği bir evi, hatta artık kirada bir dükkânı bile olan ve kendisine yeni bir can yoldaşı arayan bir adamdan söz etmişti. Dolaylı bir evlenme teklifiydi bu ve o tuhaf bir şekilde hemen hayır diyememişti. Makyajına daha fazla dikkat etmeye, dudağının he-

men üstündeki beni daha çok sevmeye başlamış, hatta, daha genç görünebileceğine inandığı için, bir peruk bile almıştı. Başka bir evin çağrısıydı mı onu bu kadar çok çeken? Yoksa... Yoksa kadınlığını hâlâ yaşayabileceği ihtimali mi?.. Hayatındaki tek erkek olmuştu kocası ve onunla evlendiğinde henüz on altı yaşındaydı... Meseleyi oğullarına çekine çekine, sanki bir kızın babasına açması gibi açtığındaysa Gad'ın hiç beklemediği sertlikte tepkisiyle karşı karşıya kalmıştı. Ona göre böyle bir evlilik asla tasvip edilebilir değildi. Israr etmesi halinde de yaşadığı bu eve bir daha dönmesi asla söz konusu edilemeyecekti. Bu kadarını beklememişti doğrusu. Tepkiye nelerin yol açtığını anlamak mümkündü ama yine de şaşırmış, açıkçası kelimenin tam anlamıyla sinmiş, komşusuna da teklifi kesinlikle geri çevirdiğini söylemek zorunda kalmıştı. Aşer ise durumu o kadar önemsememiş, dahası yaşananlardan kendine bir eğlence payı bile çıkarmıştı. Asıl bu tavrı üzücü bulmuştu işin ilginci. Bu kadar kolay vazgeçilebilir olmayı mı hazmedememişti? Aynanın karşısında taranırken, tam da böyle bir meselenin ortasında, bu garip olayı neden hatırlamıştı? Üzerinde durmadı. Kendisine seyrelen saçlarının boyasının geldiğini söylemeyi daha uygun buldu. Öğleden sonra, Şabat gelmeden, banyosunu yaptıktan hemen sonra bu boya işini de halledebilirdi. Elini çabuk tutması gerekiyordu öyleyse. Mutfağa fazla ses çıkarmamaya özen göstererek yöneldi.

Sesler, kokular, çok gizli resimler

Aklında birçok yemek vardı. Söğüş dilden başlayabilirdi. Gad her zamanki gibi büyük bir dil getirmişti. Pek bereketli bir başlangıç yemeği değildi bu aslında, hemen biterdi ama lezzetliydi. Elinden geleni esirgemeyecekti yine. Maharetinin sofrada yeniden takdir edileceğini de, önce bu yemeğe el

atmasının nedenini de, çabasının doğuracağı sevinci akşamdan çok önce, bir iki saate kalmadan göreceğini de bilerek... Oğullarının hayranlığını yeniden kazanması da işten değildi yapabileceği küçük bir sürprizle, ilerleyen yıllarında hatıralarında birazdan yaşatacaklarıyla da yer alabileceğine daha çok inanması da. Saat bu anların yaşanmasına imkân veriyordu. Dili kâğıdından çıkardı, üstüne bolca tuz serpip, kanının iyice akması için bir tabağa bıraktı. Büyükçe bir soğanı ayıkladı. Özenle baktığı, artık çok eskimiş, bu yüzden de kendisine her an kötü bir şaka yapmasından korktuğu düdüklü tencereyi dolabından çıkardı, ocağın üzerine koydu. Pirinci çıkardı, yıkadı, yıkadığı kevgirin içinde, mutfağın uygun bir yerine bıraktı. Sonra dili yıkadı. Üstündeki tuz iyice gidene kadar. Aslında tuzu erken çıkarıyordu, biraz daha beklemeliydi, farkındaydı. Ama yemekleri yaparken küçük hileler her zaman vardı. Hele hele bir de imkânlar kısıtlıysa, zamanla yarışılıyorsa. Tencereye yerleştirdiği dilin üzerine üstünü örtecek kadar su, bu suyun içine de biraz tuz serpmeyi ihmal etmeden, ayıkladığı soğanı koyarak bir adım daha attı. Kapağı iyice kapatıp ocağı yaktı. Bundan sonrası beklediği gibiydi artık. Suyun kaynaması, düdüğün ötmesi, alevin kısılması...

Pişirdiği dil her zaman kendi özel lezzetini taşırdı. İddiamı destekleyecek tecrübeye sahibim. Bu tecrübenin öğrettikleri bana, yaptığı yemeğe birkaç defne yaprağıyla bir iki parça havuç eklemeyi asla düşünmeyeceğini, birilerinin bu küçük katkıyla ilgili tavsiyesini, dahası yemeğin böylelikle daha lezzetli olacağı yönündeki telkinlerini, ısrarlarını asla dikkate almayacağını da söyletiyor. Bu reddedişte sadece inatçılığın izlerini aramak, yaşananların fazlasıyla kıyısında kalmak anlamına gelebilirdi. Huzuru ve kendini var etmenin anlamını geleneğin sularında arayan bir kadından böyle tekliflere açık olmasını bile bekleyemezdiniz. Madem

böyle gelmiş, böyle gitmeli anlayışını ona her zaman çok yakıştırmıştım doğrusunu söylemem gerekirse. Farklı arayışlar onun meselesi değildi anlayacağınız. O anlardaki meselesi hiç değildi. Yemeği, elbette yine tadını tutturmayı başararak, oğullarının kalkışına yetiştirebilmek yeterliydi onun için. Tabii o akşam için yapacağı öteki yemeklerin tadını tutturmak da.

Çevresine baktı. Birçok mutfağının içine yemekleriyle birlikte anlam kazanan ne çok hatırayı sığdırabilmişti. Ne çok hikâyeyi... Sabahın derinliğindeki sesleri de duymaya çalıştı. Yemeğin pişme sesini, uykunun seslerini... Hepsi nasıl da güven vericiydi. Erken kalkanlar geç kalkanlar karşısında sık sık böyle bir duyguya kapılırdı, biliyordu. Bu duygunun geç kalkanlar için hiçbir kıymeti olmadığını da biliyordu ama yalanına yine de sığınmaya çalıştı. İçine düştüğü sarsıcı rüzgârla baş edebilmek için karşısına çıkacak her dala tutunmaya hazırdı.

Dina'ya aldırmış olduğu malzemeyle, yaşanmış ve yaşanabilecek tüm kırgınlıklar ile bitmek tükenmek bilmeyecekmiş gibi görünen çekişmelerin yol açabileceği rahatsızlıkların uyandırabileceklerinden duyduğu tedirginliğe teslim olmaktansa, bir Şabat akşamı yine "ailece" bir araya gelmenin sıcaklığına sığınmayı tercih etmeliydi. Yemekleri sabırla, yavaş yavaş, ardında bırakmayı başardığı günlerden aldığı güçle yapmaya koyularak.

Kabak dolması daha çok el tutacaktı. İşe bu yemekten başlamayı tercih etti bu yüzden. Önce uçlarını kestiği orta büyüklükteki sekiz sakızkabağını bıçakla ortalarından ikiye ayırdı, sonra da salatalık gibi soydu. Önemli iki farka her zamanki gibi dikkat ederek tabii. Farklardan ilki kabukların salatalığınkinden daha kalın ve etli soyulması, ikincisi atılmamasıydı. Şeritler halinde çıkarılan bu kabuklar üçer dörder santimlik parçalar halinde kesilip tuzlu suda bekletilme-

liydi. Gereken yapıldı elbet. Sonra sıra kabakların oyulmasına geldi. Oyulan kısımlar da atılmamalıydı, atılmadı. Oyulmuş kısımlarıysa önce ıslatıldıktan sonra suyu iyice sıkılmış iki dilim ekmeğin içi, biraz tuz, biraz da karabiberle yoğrulmuş kıymayla dolduruldu. Tencereye yan yana konan bu dolmaların üzerineyse üç bardak su ve biraz tuzla birlikte, yağda yakılmış şeker kondu. Sonuncusu yemeğin püf noktasıydı. İçine bir çorba kaşığı şekerin konduğu bir kahve fincanı sıvıyağ, tahta kaşıkla devamlı karıştırılarak kızdırılıyordu. Şeker önce kristalleşmiş gibi görünüyor, ancak yağ kızdıkça koyu kahverengi bir renk alıyordu. Bu renk de şekerin karamelize edildiği anlamına geliyordu. Dolmaların üzerine konan şeker bu şekerdi işte. Sonrası ocağın ve kısık ateşin işiydi. Özellikle kısık ateşin. Yemeğin ağır ağır pişmesi için. En lezzetli yemekler böyle pişen yemekler değil miydi? Bu yavaşlık da kendine göre bir şiir değil miydi? Kabakların pişerken uğradıkları renk değişimi, o soluk yeşilden altınımsı bir renge geçişleri de bu şiirin yaşattıkları arasındaydı o esnada etrafa yayılan kokunun hatırlattıkları da... Yaşamak gerekiyordu...

Lea'nın annesinden, büyüklerinden öğrendiği etli kabak dolması ya da yine o sofralardaki adıyla "kalavasas yenas de karne" böyle bir yemekti işte. Bu yemeği yaparken su yerine et suyu kullanmayı denemiş miydi? Ya bu suya biraz karabiber katmayı? Görmedim. Ama denemiş olabilirdi bence. Onun yaptığı kabak dolmaları bende hep o çok özel tatlarıyla kaldı çünkü.

Yemeği bu geleneğin bana öğrettikleri ve hissettirdikleriyle defalarca yaptım. Tadın uyandırdıkları ve çağrıştırdıkları taşımak zorunda kaldığım uzaklığın acısını azaltmaya yetti mi? Bir süreliğine yetti. Hikâyeyi böyle yaşamak, tarihine inancını koruma anlamına da geliyordu biraz. Yıllar bana başka yolları da gösterdi ama. Bir yol ayrımı mıydı bu aynı zamanda? Cevap, baktığım yere göre değişebilirdi. Ben ya-

şadığım coğrafyanın duygusuna bir daha sarılmayı seçtim. İlk adımlarım ürkekti biraz ama her başlangıç gibi tatlı bir heyecan da taşıyordu. Bu heyecana tutunmaya çalıştım. En kötü ihtimalle yanıldığımı görecektim. Yeni sahnemde başka sesler ve renkler de vardı artık, görüyordum. Şehrimin anlattıklarına bir daha kulak vermenin zamanıydı. Coğrafyaların ülke sınırlarına sığamayacağını bir daha hatırlamanın da. Benim kabak dolması yemeğim, farklı bir tarihin sularında yazılmış, bambaşka bir hikâyenin içindeydi artık.

Kabaklar yine aynı şekilde ikiye bölünecek, ayıklanacak ve oyulacaktı. Soyulan kabuklar da aynı şekilde üçer dörder santimlik parçalar halinde kesilip bir süreliğine tuzlu suyun içinde bekletilecekti. Ancak kıyma kuzu kıyması, et suyu dediğimiz de kuzunun kemiklerinin çok haşlanmasından elde edilen su olacaktı. Yemekte soğanın yokluğu büyük bir eksiklikti. Bu arada hazır sırası gelmişken söyleyeyim, Lea'nın mutfağındaki yemeklerin nerdeyse tamamı soğansızdı. Böyle bir eksiklikle, geleneğin izini sürerek yaptığı yemekleri, ne olmuştu da bu kadar lezzetli bir hale getirebilmişti? Kimileri açıklamayı "kaşer" etin farkında aramayı tercih ediyor. Göz ardı edilemeyecek bir gerekçe bu, kabul ediyorum. Ne var ki bu kadarı bana yine de yeterli görünmüyor. Hikâyenin içinde yemeği yapan kadar, yiyenler de vardı, kaybedilmemesi istenen bir beraberlik adına yaşananlar da. Hissettiklerim lezzetin derinliğini açıklamaya ne kadar yeter, hâlâ bilemiyorum. İhtimalin bana o tarihte yol alma gücünü verdiğini biliyorum ama en azından. Varsın kimileri yine bir hayal dünyasında yaşadığımı düşünsün. Bu duygu sadece bu tarihten değil, beni ben yapan başka bir tarihten de aldığım esinle, kendi yolculuğumu yapmaya çalıştığım günlerde de bana güç verdi, üstelik. Elimdeki büyükçe soğanı keskin bir bıçakla doğrarken tam da böyle bir yerdeydim işte. Yola çıkmıştım. Önce elli gram kadar şamfıstığını, renkleri hafiften dönmeye başladı-

ğında da soğanı kavurmaya bırakmıştım. Onun da rengi hafiften döndüğünde sıra ılık suda bir süre beklettiğim kuşüzümleri ile kıymaya gelmişti. Ancak bu sefer kıymanın fazla kavrulmasına gerek yoktu. O kızgın yağda soğan ve fıstıklarla bir iki kere çevrilmesi ve hafiften pişmesi yeterliydi. Bu arada karışımın içine biraz tuz ve karabiber ekmeyi de ihmal etmemiştim tabii. İçlerine bu kıymayı koyduğum dolmaları ben de özenle tencereye yerleştirmiştim. Üzerlerine, önce geleneğin o vazgeçilemez tadını yakalama umuduyla, yakılmış şekeri, sonra bir başka tarihin derinliğini hissedebilmek için, kuzu kemiklerinden elde edilmiş suyu ve iki üç çubuk tarçını da koyarak... Yemeğin kısık ateşte pişmesi gerektiği kuralınıysa zaten unutamazdım. İlk denememin gösterdiklerinden sonra miktarlarda biraz oynamam gerekmişti. Kendi yolumu çizmeye çalışıyordum. Geleneksel bir yemekte Osmanlı mutfağının izleri... Tatlıyla tuzlunun bir aradalığından gelen o şiirin tadı... Hayatın da tadı için... Yemeği sevmek biraz da tarihin izini sürmek değil miydi? Neyi, nerede, nasıl kaybetmiştik? Bu bir aradalıktan neden vazgeçilmişti? En derin gerçeklerimizden biri duygu iklimlerimiz değil miydi? Öyleyse?..

Sorular bizi elbette başka odalara götürebilirdi. Bu odalarda gördüklerimiz bize başka derinliklerin kapısını aralayabilirdi. Ancak hikâyemizde ilerleyebilmek için bizim yine Lea'nın yanına, o Cuma sabahına dönmemiz gerekiyor. Hem de tam kabak dolmalarını ocağa koymasının hemen ardından, o sofralardaki herkesin "kaşkarikas" adıyla bildiği yemeği yapma maksadıyla, suda bıraktığı kabuklara el attığı anlara... Yine görebildiklerimi görmüş ve o anlarda farkına varmadan hafızama yazmıştım. Kabukları bir süzgeçte sudan geçirmiş, ardından bir tencereye, bir buçuk kahve fincanı ayçiçeği yağı, iki limonun suyu, ince kıyılmış yarım demet dereotu, biraz tuz, karabiber, şeker, iki orta boy domatesin suyu ile beraber koymuştu. Tümü bir arada pişecekti. Sah-

neme yıllar sonra bu yemeği yapmak için de çıktığımda, bazı malzemeleri yine eksik bulmuştum. Açıkçası bazılarını da fazla. Domatesten vazgeçilebileceğini düşünmüştüm örneğin, vazgeçmiştim. Ayçiçeği yağı yerine zeytinyağı kullanılması gerektiğine bir daha kanaat getirmiştim, kullanmıştım. Şekerin de, tuzun da, limonun da miktarlarını biraz daha fazla tutmuştum. Benim ölçüm şuydu: iki limonun suyu, iki tatlı kaşığı şeker, yaklaşık bir tatlı kaşığı tuz... Dereotundan da vazgeçmeyi daha doğru buldum. Uzunca bir tereddütten sonra... Üç dört diş sarmısak yemeğe çok özel bir lezzet verecekti, hissediyordum. Sezgilerim beni yanıltmamıştı. Yemek benim için, oda sıcaklığında yendiğinde, vazgeçilemez bir zeytinyağlı olmuştu artık. Bir keresinde Lea'dan, bu hikâyede hiçbir yer veremediğim, açıkçası pek de fazla tanıyamadığım Madam Fani'yle yaptığı bir konuşmadan, bu kabukların erikle pişirilebileceğini de duymuştum. Bir iki kere denemiş, ancak ev halkı pek beğenmediğinden, yapmaktan vazgeçmek zorunda kalmıştı. Kabuklar önce iyice haşlanan papazeriklerinin elle sıkılıp çıkarılan suyunda, biraz yağ ve tuz katılarak pişiriliyordu. Tıpkı gelincikbalığının pişirildiği gibi. Bu yemeği yapmada ben de pek ısrarlı davranmadım açıkçası. Aklıma yatmadığımdan değil. Belki de eriklerin peşine düşmek biraz ağır gelmişti.

Dikkatli gözler kabak içleriyle neler yapılabileceğini de sorabilirdi tabii. Mücver mi? Neden olmasın? Lea'nın bu yemeği de yaptığını görmüştüm. Ancak tarihi, o anda ona başka bir ihtimali fısıldıyordu. İhtimale kulak vermişti tabii. Rendeleyip sularını iyice sıktığı bu içlere, ıslattıktan sonra yine suyu iyice sıkılmış iki dilim ekmeği, iki yumurtayı, bir kahve fincanı ayçiçeği yağını, bir su bardağı kadar rendelenmiş kaşarı, yüz gram kadar çatalla ezilmiş beyazpeyniri ve biraz dereotunu katmış, elde ettiği bu karışımı sabırla yoğurarak, dibi yağlanmış ve unlanmış tepsiye yaymıştı. Üstüne biraz

rendelenmiş kaşarpeyniri serpmeyi de ihmal etmeyerek... Sonrası, yüz seksen derecede ısıtılmış fırının işiydi... Böreğin adı, eğer bu bir börek idiyse tabii, "almodrote" idi. Adının ne kadar önemi vardı, bilemem. Kim bilir nerelerde yapılmaya başlanıp, tarihin akışında buralara gelmişti. Bazen sormak gelmişti içimden, bu adın önündeki "al" basit bir tesadüf mü, yoksa gizliden gizliye bir anlam taşır mı, diye. "Al", "El", Endülüs, Arapça, Arapçaya karışmış İspanyolca... Ne dersiniz?.. Ama belki bunun da pek bir önemi yoktu. Yine sormuş ve sorduğumla kalmıştım işte. Bildiğim, sabah kahvaltılarında çayla ya da yaz aylarında yanında karpuzla çok iyi gittiğiydi. Bu birliktelik de anlamlı değil miydi? İsteyen istediği bağlantıyı yine kurabilirdi artık.

O akşam o sofradaki yerini alan bu başlangıç yemeğinin böyle bir kaderi de vardı. Akşamdan sabaha kalan, bırakılan yemekler... Bu yemeklerin hatırlattıklarını anlatmak benim için vazgeçilemez bir değer taşımıştı. İşin içine biraz geçmiş karıştığı için belki de. Geçmiş ister istemez biraz da hüznü taşıdığı için... Bazı mutluluk anları ulaşılamayacak bir uzaklıkta kalınca... Bazı Cumartesi sabahları bu izleri de gizler, kaybedilenleri derin bir sızı gibi hatırlatırken... Bu duygu patlıcanlı gülböreğine de o kadar yakışıyordu ki... Her zamanki gibi, o sofrada ihtiyaç duyulanlardan fazlasını mı yapacaktı? İhtimal onu sadece gülümsetebilirdi. Dil pişiyordu, hatta pişmek üzereydi. Kabak dolmaları da, "kaşkarikas" da ocaktaydı. Hamaratlığı üzerindeydi, kendisine iyi yol aldığını söyleyebilirdi. Duygunun verdiği güçle gülböreklerine de el atabilir miydi? Atabilirdi. Çocukları kalkana kadar yetiştirebildiğini yetiştirirdi artık. Bu yemek de el tutan yemeklerdendi sonuçta. Ama başka çaresi yoktu, yapacaktı. Sofrada yer alacaklara çoktan karar vermişti.

Resimler yine birbirinin içinde kaybolacaktı. Yeniden inşa edilecek o hikâye için. Madem sahnede kalınacaktı, bu oyu-

nu da görmek ve yaşamak gerekiyordu galiba. Patlıcanlı gülböreği... O çocukluk dünyama kurduğum dil köprüsündeki adıyla da "bulema de berencena"... Bu sözlerin çağrıştırdıkları, zaman yolculuğumda kabak dolmasının bıraktığı tatla, hiçbir zaman unutamadığım bir duygu için buluşuyordu. Aynı yere dönüyordum. Bazı sebzelerle meyveler sadece ve sadece kendi mevsimlerine aitti... Böreği "bulema" adıyla hatırlamam da o günlerin ruhuna... Çünkü bu böreğin piştiği evlerde Türkçeden başka diller de hayat bulmuştu. Hatırlıyordum. Duyuyordum. Aynı sesler hikâyesini yeniden inşa etmeye çalıştığım o sofralardan da geliyordu. Oradaki dilin çok sahici bir yerlerime seslendiğini nasıl göz ardı edebilirdim? Bu börek de hayatıma silinemeyecek izlerle yazılacaktı, yıllar geçtikçe daha iyi anlayacaktım. Kimlerden, nasıl geçilmişti? Sorunun uyandırabileceği duygu, Lea'nın da yabancılık duymayacağı bir duyguydu, inanıyordum. Kelimelerin yine farklı olması yine önemli değildi. Mesele o kendini var etme mücadelesinin hatırlattıklarından geçiyordu, bu gerçeği hatırlamak yeterliydi. Varsın sözler farklı çağrışımlar taşısındı. Ben sadece, o tek başınalık anlarında ona da sessiz bir yolculuğu yakıştırarak, yemeğe bir derinlik kazandırmaya çalışmıştım, hepsi buydu. Yemeği nasıl yaptığına dikkat etmeyi, o anlardan da öğrenebileceklerimi öğrenmeyi ihmal etmemiştim bu arada. Seyirciliğimin zaman içinde beni nerelere götüreceğini bilemezdim tabii. Ortada bir anlam arayışına çıkmamı gerektirecek bir soru bile yoktu. Hikâye kendi doğallığıyla yazılıyormuş. Bir daha sabrın sınavından geçilerek. Ne gerekiyordu? Dört yufka, dört bostanpatlıcanı, iki yüz gram beyazpeynir, iki su bardağı rendelenmiş kaşarpeyniri, iki yumurta sarısı, bir miktar tuz, biraz tereyağı... Miktarlar kimilerine fazla gelebilirdi. O zaman da hepsini yarı yarıya indirmek mümkündü. İki yufkadan, iki bostanpatlıcanından başlayarak ve devamını ona göre getirerek... Kah-

ramanımız yola önce közlediği patlıcanları suyun altına tutup ayıklamak, yıkamak, sonra soğumaları ve süzülmeleri için bir süzgece bırakmak, ardından da tahta kaşık yardımıyla kıymakla koyulmuştu. Kıyma işinin büyük önem taşıdığını, sabır ve özen gerektirdiğini o da biliyordu elbet. Amaç, patlıcanların daha açık bir renk almalarını sağlamaktı. Laf arasında söyleyeyim, bu görüntüye hem beğendi, hem patlıcan salatası için de ihtiyaç vardı ve o, her iki yemeğin hakkını çok iyi verirdi. Kıvama gelen patlıcanın bu böreğe yakışır hale getirilmesine de sıra gelmişti bir süre sonra. Peynirleri katması bundandı. Bir miktar tuz serpmesi de. Harç hazır hale gelmişti artık. Yufkaların dört eşit üçgene bölünmeleri gerekiyordu, yine gereken yapılmıştı. Geniş tarafına kalınca bir şerit halinde bu patlıcan harcından konmuş üçgen yuvarlanarak bir çubuk haline getirilmişti. Ardından bu çubuk etrafında çevrilmiş, böylelikle de böreğin son şeklini alması sağlanmıştı. Kesilen her üçgen için aynı yol izlenmeliydi. Bu işi yaparkenki çabukluğundan ve el becerisinden etkilenmemek mümkün değildi. Fırın tepsisine özenle yerleştirdiği böreklerin üzerine biraz yumurta sarısı sürmesinin, biraz rendelenmiş kaşarpeyniri de serpmesinin, ortalarına da küçük birer parça tereyağı koymasının ardından yüzüne yayılan hafif zafer gülümsemesini de anlayışla karşılamak gerekiyordu artık. Gerisi yine fırının işiydi. Böreklerin piştikten sonra soğumaya bırakılmaları ve biraz soğuduktan sonra tüm tazelikleriyle yenmeleri dikkate alınması gereken tavsiyeler arasındaydı. Ancak o gün farklıydı. Pişirme işinin son ana bırakılmasına ne gelenekler ne de hayatın düzeni izin veriyordu. Cuma sabahlarının telaşı başka türlü nasıl açıklanabilirdi? Yemeğe daha çok vardı. Sofraya getirilmeleri yakınken onları, elbette kurumamalarına özen göstererek, fırında hafiften ısıtmaya üşenmeyecekti. Fırını bu kadarı için kullanmak gelenekleri bozmak anlamına gelmeyecekti ne de olsa. Bu sah-

ne hangi hikâyedendi? Fark etmezdi, herhangi bir hikâyeden olabilirdi. Tek söyleyebileceğim, o sabah da aynı şekilde yaşandığı ve tekrarlandığıydı.

İsteyen bu geleneksel yöntemden yararlanabilirdi. Başka arayışlara çıkma ihtiyacı duyanlarsa böreklerin üstüne kaşarpeyniri yerine Kars gravyeri veya çörekotu serpmeyi düşünebilirdi. Üçgen halindeki yufka parçaları, harç konmadan önce, çırpılmış yumurtayla yoğurdun karıştırılmasından elde edilecek bir sosla hafiften ıslatılabilirdi. Yüzyıllara dayalı bir beraberliği yaşayanların birbirlerine aktarabilecekleri tatlar ve duygular da vardı.

Lea bu böreğin Osmanlı mutfağında da bir yer edindiğinin ve daha çok kıymalısının tercih edildiğinin farkında mıydı? Farkındaydı büyük bir ihtimalle. Bu mutfağa unutamayacağım bir yakınlığı da vardı üstelik. Beğendili taskebabı da, karnıyarık da, imambayıldı da onun ellerinde çok lezzetli hale gelmişti, görmüştüm. Ancak kendi geleneğinden gelenlerin ona yeterli geldiğini de defalarca görmüştüm. Soru yine benim sorumdu, kabul etmek zorundaydım. Yemeklerin uzun yolunun sadece bir tatla açıklanamayacağına inanmak da benim tercihimdi. Böreğin geçmişe dair yolculuğunda doğurduğu duygular, hikâyeyi o sofradaki herkesin gözünde daha sahici kılmaya yetiyordu zaten. Bu resmin bana bir sabah kahvaltısını hatırlatması da bu yüzden boşuna değildi. Bu börek birçok evde, birçok yaz sabahının, özellikle de Cumartesi sabahlarının en çok tercih edilenleri arasındaydı. O günlerde çocukluklarını yaşayanların büyük kısmı belki de bu nedenle ilerlemiş yaşlarına rağmen o kahvaltıları ve kokularını unutmamışlardı. Yine o çocuklar, o ılıtılmış börekle yenen soğuk karpuz dilimlerini de hafızalarından silememişlerdi herhalde. Yazın bitmeye yüz tuttuğu günlerde, karpuzun yerini alan üzümleri de tabii. Herkes duyabildiğini duyuyordu sonuçta. Görebildiğini görüyordu. Duymak istedi-

ğince, görmek istediğince. Bazı hikâyeleri hayallerden ve küçük yalanlardan da güç alarak yeniden inşa etmek için. Bu hikâyelerle hayatına bir anlam katmak için...

O zaman abartmayalım. Aksi halde bu hikâyenin inandırıcılığını biraz zedeleyebilirim. Anlattıklarım hakkında hiç kimseye hesap vermek mecburiyetinde değilim belki ama, kendimi inandırma kaygısı bir yerden sonra istesem de istemesem de galebe çalıyor işte. Şöyle yapalım. Siz benim Lea'yı, gülböreğini dilden, kabak dolmalarından ve "kaşkarikas"tan hemen sonra sabahın o erken vaktinde yapmaya kalkışmış gibi göstermeye çalışmama bakmayın, itibar etmeyin. Bu kadarına vakit yoktu. Tavsiyem, hikâyenin akışında küçük bir değişiklik yapmanız ve bu yemeğin yapılış sahnesini, birazdan anlatacağım sahnenin hemen ardına koymanızdır. O kadar zor değil, inanın. Böyle değişiklikleri defalarca yaptım ben. İstemiyorsanız da bırakın, gitsin. Asıl önem taşıyan hatırlamak değil mi zaten? Sahnelerden biri önce hatırlanmış, bir başkası sonra, ne fark eder? Hem hafıza da her zaman birilerine makul gelebilecek bir seyir izlemez değil mi?

O sabahı bu hikâyenin seyri için hatırlamak daha doğru o zaman. Köprüyü kurmak için Lea'nın gülböreğini yapmak için ihtiyaç duyacağı yufkayı buzdolabından çıkardığı anları hayal edebiliriz mesela. Bakın.

Mutfağa önce Gad girdi pijamasıyla. Bekleneni, söylenmesi gerekeni annesinden esirgemedi elbet.

"Hamarat annem benim! Erkenden kalkmış da, bize yemekler yapmış da... Burnuma ne güzel kokular geliyor böyle!.."

Sahne için bundan daha iyi bir replik düşünülemezdi. Sonrasını uzun uzun anlatmaya gerek yok. Çünkü çok sıradan, üstelik çok beklendiği gibi. Gad'ın yanağından hafif bir makas aldığı annesinin hafiften gülümseyerek, biraz da cilveli bir hareketle sabahın böyle erken saatlerinde laubalilikler-

den hiç hoşlanmadığını söylemesi üzerine oyuna devam etmesi, hafiften aralanmış düdüklü tencerenin kapağını oyunu sürdürmek için, yaramaz bir çocuk tavrıyla açması, sonra azarlanarak mutfaktan atılması, yüzünü yıkadıktan sonra hemen giyinme ve kahvaltıya gelme davetiyle karşı karşıya kalması, bu davetin verdiği sevinçle azarlanacağını bile bile ayaklarını sürüyerek mutfaktan çıkması ve yine azarlanması da... Burada sıradanlığı bozabilecek hiçbir ayrıntı yok muydu? Belki de vardı. Lea'nın ayaklarını sürüyerek, bir çocuğu taklit ederek mutfaktan çıkan oğluna kederli bir gülümsemeyle bakması gözümden kaçmamıştı. Hakkında kısa bir süre önce düşündükleri küçük bir vicdan azabına mı yol açmıştı? Bu ihtimali göz ardı etmek istemiyorum. Belki de oğlunun saflığını sevmişti o anlarda. Onun hiç kurtulamayacağını bildiği çocuk yanını, sevgiye muhtaçlığını... Eminönü'ndeki han odasından küçük bir dükkâna geçebileceklerini söylemişti daha geçenlerde. Çalışmalarının, direnmelerinin karşılığını almaya başlıyorlardı yavaş yavaş. İşlerini büyütüyorlardı. Daha alacakları çok uzun bir yol vardı belki ama, başlangıçta göğüs germek zorunda kaldıkları akla getirildiğinde, durumları bayağı iyi sayılırdı. O da geçmişinde birçok sıkıntıdan geçtiğinden, umudunu hiçbir zaman kaybetmeyen, direnmeyi bilen bir kadın, bir anne kimliğiyle yanlarında durmaya çalışıyordu. Verdiği cesarete, telkinlerine, özellikle de dualarına her zaman ihtiyaç duyduklarına ve duyacaklarına inanarak... İyi etmişti onları bir araya getirmişti. Birbirlerini tamamladıkları ve hep tamamlayacakları fikrinin uyandırdığı güvene yeniden tutunmak istedi.

Sıcak dili büyükçe bir tabağa çıkarıp ayıklamaya başlamıştı bu fikrini kim bilir artık kaçıncı kez zihninden geçirirken. Deriyi çıkarmak kolay değildi. Etin soğumasını beklemeliydi aslında. Ama bu imkânı kendisine tanıyamazdı. Bu Cuma sabahının keyfine nasıl varılacaktı aksi halde? Çocuk-

lar mutfağa geldiğinde ayıklama işlemi bitmişti. İkisi de giyinmiş, küçük masaya oturmuştu. Aralarındaki fark giyimlerine bile yansıyordu. Gad kısa kollu mavi gömleğini bej keten pantalonunun üstüne giymiş, kravatını özenle bağlamıştı. Evden çıkarken takımı tamamlayacak ceketini de giyeceği nasıl da belli oluyordu. Aşer'in üstünde yakası açık, tropik iklimlerden gelmiş gibi görünen bol renkli bir gömlek vardı. Altında da haki renkli bir pantalon. Tavırlarındaki farklılığa da şaşırmamak gerekiyordu tabii. Büyük oğlu elinde çatal bıçak, önüne konacak tabağı az önce oynadığı o çocuk haliyle beklerken, küçük oğlu tüm canlılığıyla karşısındakilere meydan okumaya her zaman hazır o güçlü erkek havasındaydı. O da mutluluğu oynamaya çalışıyordu sanki. Tabak önüne konduğunda işte böyle bir erkek tavrıyla, abisine gülerek bakıp günün açılışını kendisine göre yaptı.

"Kordon blö restorana hoş geldiniz!"

Tam o anda yanında duran annesinin beline kuvvetle sardı kolunu.

"Ya annem, sana bir restoran açalım biz! Valla bizden fazla para kazanırsın! Ciddiyim yani!"

Cilveli bir şekilde oğlunun kolundan kurtuldu Lea. İçinden gelen ilk sözlerde, dikkatlice bakıldığında, bir anne şefkatinin yanı sıra, bir şekilde duyurulmak istenen bir sitem, hatta bir öfke bile vardı.

"Ayde bre sen de! Sen git kendinle dalga geç kel kafa!"

Aşer'in saçları genç yaşına rağmen hızla dökülmeye başlamıştı. Oğluna bu sözlerle hitap etmesinin nedeni buydu. Her zamanki gibi, bu küçük saldırıya kendine göre bir mizah anlayışıyla karşılık vermişti bunun üzerine karşısındaki adam da.

"Çok yapmaktan böyle oldu be annem! Öyle diyorlar, ben bilmem. Tutamıyorum kendimi!"

Lea'nın verdiği karşılık da şaşırtıcı değildi.

"Bak bak bak! Sabah sabah anneyle konuşmaya bak! Terbiyesiz herif! Ya ben seni adam edemedim be!"

Başka bir zamanda bu çekişmeden, böyle bir sohbetten, oğlunun kadınlar üzerindeki şeytan tüyü etkisinin verdiği gizli gururun tadına varabilir, keyfini sürebilirdi. Ne var ki şimdi durum farklıydı. Ona kızgındı, hem de çok kızgın. Lafı bu nedenle uzatmadı. Sadece gösterebileceklerini göstermeye çalışarak sesini çıkarmadan başını salladı. Görmesi gereken görmüştü Aşer. O da bu yüzden bu konuşmayı uzatmadı. Annesine böyle bir sahneyi yaşattığı için pişmandı. Ancak bu dertten sıyrılabileceklerine daha çok inanıyordu. Onun bilmediklerini de biliyordu çünkü. Çok mecbur kalırsa anlatabileceklerini, meseleyi başka yüzleriyle de ortaya koyabileceğini... Şimdilik o neşeli adamı oynaması yeterliydi. Adam edilemediğiyle ilgili tespitin kendisinde uyandırdıklarını, yine bu oyun adına, bir sitemle dile getirebilir miydi? Denedi. Abisine, o meydan okuyan bakışlarından güç alarak laf atabilirdi örneğin.

"Doğru valla! Ama bir adamın var ya, yeter. Şanslı sayılırsın!"

Kardeşine, küçük bir çocuğa bakar gibi, gülümseyerek bakıyordu o anlarda Gad. Biraz da yadırgayarak tabii, altdudağını hafiften ısırarak. Ona bir süredir öyle bakıyordu. Annesinin kendisine kel kafalı demesi üzerine verdiği o karşılık anından itibaren... Karşılıktaki cüreti ayıpladığından mı öyle bakmıştı, kardeşini kıskandığından ve bu kıskançlıkla ancak daha meşru bir hayat seçmiş adam kimliğini öne sürerek baş edebildiğinden mi? Her ikisinden de büyük ihtimalle. Bu oyun da böyle oynanmak zorundaydı. Tüm yaşananlar dikkate alındığında, aralarındaki abi-kardeş rollerinin bile değiştiğini söylemek mümkün müydü artık? Gad'ın bu gerçekle yüzleşmesi kolay değildi. Hayatın böyle aktığını gördüğü, hissettiği halde değildi. Ama yaşanması gereken yine

de yaşanır ve herkes en iyi taşıyabileceği rolü elinden geldiğince iyi oynamaya çalışır. Onun o anlarda en iyi yapabileceği de, annesinin gözlerini kırpıştırarak, bu adamı ancak sen idare edebilirsin, manasına gelebilecek bakışlarından bir çeşit dayanışma ve iktidarla ortaklık duygusu çıkarmaktı. Ya bu sahnedeki annenin hissettikleri? Onu da, madem sadece o anlardan söz ediyoruz, oğullarının yemeğini büyük bir keyif alarak yemelerinin tadına sonuna kadar varan bir kadın olarak görebilirdik. Ben öyle görmüştüm. Yanıldığımı sanmıyorum. Biraz daha yakından bakmam halindeyse başka ayrıntılar yakalayabilirdim. Elimden geleni yaptım. Artık yemeğin kokusunu bile alıyordum. Yedikleri dilin kıkırdaklı kısmının hemen yanındaki yağlı etten birkaç parçaydı. Bu parçaların konduğu suya ekmek parçaları atılmıştı. Lea, Aşer'in tabağına biraz daha fazla et koymuş ve bu hareket hiç kimsenin gözünden kaçmamıştı. Oradaki hiç kimsenin... Herkes üzerine düşeni oynamaya devam ediyordu. İtiraz eden yoktu. Bir tek oyuncu dışında. İçinden tüm bu yaşananlara, itirazın da ötesinde, isyan etmek geliyordu ama, onun da sesi o günlerde pek cılız çıkıyordu. O sabah o masada tüm bu konuşmaları dikkatle dinleyen, sadece seyretmekle yetinen, duyduklarına bazen gülen, bazen kızan, ama kızdığını belli etmeyen, en azından belli etmemeye çalışan bir oyuncu daha vardı. Suskun, küçük, çelimsiz bir çocuk... Bu çocuk, Gad'ın içine fazlasıyla kapalı oğlundan başkası değildi. Yemeklerin tabaklara konduğu andan itibaren sahneye girmişti aslında. Ama üzerindeki ışık o kadar kısık ve titrekti ki... Sessizliği, istenmeye istenmeye, o kadar benimsenmişti ki... O da o yemeğin tadını ilkin o masada tadacak, zamanın akışında da hiç unutmayacaktı. Lezzet ve bu lezzetin çağrıştırdığı sabahların tortusu, ona bu yüzden hep babaannesini hatırlatacaktı. Özellikle de tek kişilik oyununu sırf unutmamak için oynamaya cesaret etmeye başladığı günlerde... Günü geldiğin-

de çok uzaklarda bırakılacak o sabahlara derinlik katan, bu lezzetin yanı sıra, büyük bir ihtimalle sadece o sahneleri yaşayanlar için değer taşıyan, kimilerinin çok ağır bulabileceği o kokuydu da elbet. Bu koku da unutulmayacak, hatırlananları daha özlenir kılacaktı. O çocuk sessizdi ama o sabah, çok çok sessizdi. İçindeki birçok sese rağmen. Günü geldiğinde amcasını nasıl öldüreceğinin hesabını da yapacaktı. Ama bu hikâye başka bir zamanın hikâyesiydi. O sabah herkes bu hikâyenin uzağındaydı. O sabah bu konuşmaların ardından sadece o günlerin kaygıları dile gelebilirdi. Babaannesi çıkılabilecek dükkânı sormuş, ilk cevabı büyük oğlundan, çocuğun babasından almıştı.

"Hayırlısı... Olacak inşallah..."

Sonra babaannesinin sesini duymuştu çocuk.

"Olacak, göreceksiniz. Ben gece gündüz dua ediyorum. Gün gelecek o dükkânı satın da alacaksınız..."

Sonra da amcasınınkini.

"Ya ya... Para akıyor sanki..."

Sözler, iyi kötü para kazandığı halde, hem nazar değeceği, hem de kazandıklarının günün birinde hesabının sorulacağı korkusuyla, işlerin hep pek iyi gitmediğini söylemeyi tercin eden o geleneksel tüccarın sözleriydi. Onun da ustaları vardı, abisinin de... Tarih birçok insana temkinli olmayı nasıl öğretmişti. Yine de devam etmişti hikâye. Söylenenler ve söylenemeyenlerle daha uzun süre devam edeceğe de benziyordu üstelik.

O anlarda o masada, dilin piştiği yağlı ve tuzlu suya son ekmek lokmalarını banarak kahvaltılarını bitirmeye ve işlerine gitmeye hazırlanan kardeşler, annelerinin zamanla haklı çıkacağını, taşınma arifesinde oldukları dükkânı satın alacaklarını, beraberliklerini tüm yaşayacaklarına rağmen daha uzun yıllar sürdüreceklerini, her yılın ilk günü "ekmek tekne"lerine gitmeyi, yere, işlerin bereketi için bir nar çalıp

patlatmayı vazgeçilemez bir gelenek haline getireceklerini, bazı ticari bağlantılar nedeniyle İspanya'ya bile gideceklerini, çok farklı kahvaltılar da edilebileceklerini henüz bilmiyorlardı. O anlarda sadece Lea'nın bir bildiği vardı. O da karşı karşıya kaldığı meseleyi mutlaka çözmesi gerektiği ama nasıl çözeceğini bilmediğiydi. Biraz da farkına varmadan dalmıştı galiba. Oğullarının, minnet duygularını ifade etmeyi elbette esirgemeksizin, sofradan aniden kalkmalarıyla kendine geldi.

Çocuk henüz yemeğini bitirememişti. Biraz daha kalacaktı orada. Biraz yavaştı, biraz da güçsüz. "Babasının oğlu" diye düşündü Lea, hafiften kederlendi. Üzerine o kadar çok titriyordu ki... Sonra o da yemeğini bitirdi, kalktı, sessizce gitti. Aklında ertesi sabah evin kapısının altından atılacak ve daha hiç kimse uyanmadan bir çırpıda bitireceği *1001 Roman* dergisindeki maceraların nasıl devam edebileceği sorusu vardı. İnsanları bulduğu makineyle küçücük bir hale getirebilen çılgın bilgin Çapek, şatodaki hayaletin sırrını çözmeye çalışan iki arkadaşın macerası Yeşil Canavar, dev robot maymun Mitek ve kendisi gibi devlerle kavgalarının anlatıldığı Canavarlar Çarpışıyor, pankreas güreşçisi Demir Pençe... Bir de hayalden hayale sürükleyen Sihirli Göz... Düşündükçe bir heyecan kapladı benliğini... O çizgiler ve hikâyeleri hayatının çok derinlerine yazılacaktı.

Lea yine tek başına kalmıştı. Yemekleri yapmaya rahat rahat devam edebilirdi artık. Dilin geriye kalan lezzetli suyunu değerlendirmesi gerekiyordu. Bu su atılmazdı. Zaten hayat ona bayat ekmekleri bile atmamayı öğretmişti. Harp senelerini, şekere, yağa bile muhtaç kaldıkları günleri hiç unutmamıştı. Pilav yapmaya karar verdi. Kimileri bu pilavı fazla yağlı ve ağır bulabilirdi. Ama o, deyiş yerindeyse yine bildiğini okuyacaktı. Yaşanabileceklerse, yine yaşanacaktı artık.

Ya balık? Böyle bir sofradaki yeri vazgeçilmezdi tabii. Önce sosunu hazırlaması gerekiyordu. Bunun için de o çok sev-

diği sarı erikleri haşlamaya koydu. Hemen ardından da pilavı, iyice ayıkladıktan, taşlarından arındırdıktan ve yıkadıktan sonra, ocağa... Bir yemek daha aradan çıkacaktı böylelikle. Kabak dolmaları ile "kaşkarikas" pişmişti bu arada. Onları ocaktan indirdi, tenceresinde, tezgâhın üzerinde bir yere, soğumaya bıraktı. Eriklerin iyice haşlanıp yumuşaması, sonra da soğuması içinse biraz zamana ihtiyacı vardı. Bu ara da ona hafif bir kahvaltı yapma imkânı tanıyordu. Bir gün önce aldıkları, kaynatıp soğuttuktan sonra buzdolabına koydukları sütten ihtiyacı kadarını aldı, bir cezvede iyice ısıttı. Kendisine ayırdığı, annesinin mirası Çin malı çay takımından geriye kırıla kırıla sadece iki tane kalan fincanlardan birine koyduğu sıcak sütü, içine bir tatlı kaşığı şekerle, bir tatlı kaşığı kahve koyarak karıştırdı. Rahel bu takımla hiç ilgilenmemişti. Kırılmıştı. İsteseydi onunla, annelerinin hatırasını da paylaşmak için, elindekileri paylaşabilirdi. Şimdi bu fincanlar da kırılmıştı. Kazalardan ne kurtarmışsa kurtarmıştı artık. Fincanlara bu nedenle hiç kimseyi dokundurtmuyordu. Kız kardeşiyle sütü aynı şekilde içtiklerini biliyordu ama bu arada. Ne anlamı var idiyse artık. Çocukluklarından kalma bir alışkanlıktı. Vazgeçememişlerdi. İki gün önce pişirdiği bisküvilerden de iki tane aldı, küçük bir tabağa koydu. Yanına da suda bekletilmekten tuzu iyice gitmiş beyazpeynirden küçük bir parça koydu. Yüksek tansiyonu vardı. doktoru tuzu ona kesinlikle yasaklamıştı. O da bu yasağa uymaya çalışıyordu. En azından sabah kahvaltılarında... Kahvaltısını bitirdikten sonra bir sigara yaktı. Yıllardır içtiği ve yine vazgeçemediği Bafra sigarasından... "İster zengin ol ister fukara, yemekten sonra yak bir cigara" lafını nasıl da sever ve sık sık tekrarlardı. Yine tekrarladı. Doktoru, bacak damarlarında bir tıkanıklık bulduğundan, sigara içmesini de yasaklamıştı ama bu yasağa uymuyordu, uyamıyordu işte. Hele hele böyle bir zamanda hiç uyamayacaktı.

Sigarasını içerken tanıklığını yapmaya mecbur kaldığı sahneyi bir daha gözlerinin önüne getirdi. Aslında getirmek istemiyordu. Ne var ki mesele ortadaydı, görmüştü bir kere, nasıl unutabilirdi ki?.. Nasıl böyle bir sorumsuzluk yapabilmişti Aşer, nasıl?.. Aradan bir hafta geçmişti. Tam bir hafta... Ama hatırlayınca kan yine o anlardaki gibi beynine sıçramıştı. O lanetli Cuma öğle sonrası... Çevresindeki herkes, Cumaları, işlerini bitirdikten sonra, iki üç saatliğine komşu ziyaretlerine gitmekten çok hoşlandığını bilirdi. Bazen de kendisini ziyarete gelirlerdi tabii. Otururlar, sohbet ederler, birbirlerine yaptıkları yemeklerden ikram ederler, hatta bu kadarıyla da yetinmezler, bu beraberlikler için özel yemekler hazırlarlardı. Sonra da herkes evine dönerdi. Fehime Hanım'a gideceğini, yatalak annesini mutlaka görmesi gerektiğini söylemişti o sabah. Kadın devamlı kendisini soruyordu, duymuştu. Kötülemiş miydi acaba? Belki bir yardımı dokunurdu. Komşuluk dediğin böyle günlerde görülürdü. Bu söylediklerini evdeki herkes duymuştu. O da duymalarını istemişti zaten. Herkes komşuları tarafından ne kadar sevildiğini duymasına duymuştu da, duyulanların birilerine kışkırtıcı geleceğini bilememişti... Aynen dediği gibi, yemek faslını bitirdikten, banyosunu yaptıktan ve hafiften süslendikten sonra yukarı çıkmıştı. Çok sevilen, şöyle bir köpüklü kahveyle de çok iyi gidebilecek, fırından yeni çıkardığı sıcacık kaşarlı bisküvilerini de yanına alarak. Onlara bu bisküvilerin dilindeki adlarını bile öğretmişti. "Boyikos de kaşer"... O kadar ki bu bisküvileri kendisine sipariş ettiklerinde asıl adlarıyla anmaktan başka türlüsünü de getiremiyorlardı akıllarına. "Bize ne zaman 'boyikos' yapacaksın Madam Lea?.." Daha bir hafta önce isteklerini o kadar samimiyetle dile getirmişlerdi ki, ikiletmeyi içine sindirememişti bir türlü. Hele hele Mualla Hanım'ın sağlığından endişe duyarken... Onlara tarifi vermişti aslında. Yaklaşık bir bardak kadar ayçiçeği yağı, çey-

rek bardak su, bir bardak rendelenmiş eski kaşar veya gravyer peyniri, bir tutam tuz, bir tutam kırmızı biber ve aldığı kadar unla karıştırılıyor, bir hamur haline getiriyordu önce. Sonra hamur merdaneyle açılıyor, bir kahve fincanı yardımıyla küçük yuvarlaklar halinde kesiliyor, yağlanmış bir tepsiye diziliyor, üzerlerine fırçayla çırpılmış yumurta sarısı sürülüyor, biraz da rendelenmiş kaşar veya gravyer serpilerek fırına sürülüyordu. Hepsi bu kadardı işte. Verilen bu tarif üzerine bir iki kez bu bisküvileri yapmayı denemişler, ancak söylediklerine bakılırsa, onunkilerin tadını bir türlü tutturamamışlardı. Belki doğruyu söylüyorlardı, belki de sadece onun yapmasından hoşlanıyorlardı. Şikâyeti yoktu. Yaptığı seviliyordu ya...

Başlangıç keyifliydi, o sıcaklığı onlarla bir daha paylaşmasına imkân veriyordu. Hele hele bir de Mualla Hanım'ı beklediğinden daha iyi, hatta çok sevdikleri, herkesi güldüren o eski meşhurların taklitlerini yapmaya yine gönüllü gördüğünde... Onu bu haliyle seyrettiğinde hem küçük bir mutluluk duyardı, hem de üzüntü. Hayata tutunmaktaki direnişine hayranlık duyardı. Aynı zamanda bu tutunuşu, artık kalkamadığı ve ne yazık ki kalkamayacağını bildiği yatağından en çok geçmişinde bıraktığı bu komiklikleri hatırlayarak başardığını görmek de içini biraz burardı ama. O anlarda bir daha kendisine sakladığı bu duyguya kapılmıştı. "Boyikos"larının süksesi yine sükseydi bu arada. Kahve de iyiydi tabii, sohbet de, hatta baktıkları fallar da. Hiç kimse hiç kimseye kötü haberler vermemeye özen göstermişti yine. Böyle küçük yalanlara duydukları ihtiyaç da onların oyunları arasındaydı. Ancak Mualla Hanım bu taklitleri yaparken birdenbire fenalaşmıştı. Havaları durduk yerde bozulmuştu. Lea onun tansiyonunun yükselmiş olabileceğini düşünmüş, hemen eve dönüp tansiyon aletini alıp getirmek için harekete geçmişti. Onların aile hekimliğine değilse de, hemşireliğine soyunmuştu ne

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

kadardır. Hem ishale, hem kabızlığa, hem de şiddetli öksürüğe bulabileceği çareler vardı. Vantuz çekebilirdi, iğne yapabilirdi, tansiyon ölçebilirdi. Sorumluluğunun verdiği duyguyla aniden yerinden kalkmasının nedeni buydu. Merdivenlerden inerken bir tansiyon yükselmesi halinde neler yapabileceğini düşünmeye başlamıştı bile. Gelgelelim eve girince, dikkatini birdenbire, üstelik hiç beklemediği bir şekilde, başka bir yere de kaydırmak zorunda kalmıştı. Aşer'in odasından iniltiler geliyordu. Kapıya yaklaştığında bu iniltilerin nedenini anlamakta gecikmemişti. Duyduğu sevişme sesleriydi. "Bu gençlerin sabırsızlığı da ne böyle" demişti kendine. Evlenmeden önce ilişkiye girilmesine kesinlikle karşıydı. Sadece geleneklere ve dinin gereklerine karşı gelindiğinden, dolayısıyla da bir günah işlendiğinden değil, evliliğin anlamını da ortadan kaldırdığı, ilk gecenin büyüsünü bozduğu için de aynı zamanda. Ne yapabilirdi ama? Yaşanan yaşanıyordu işte. En doğrusu bu durumda alacağını alıp, sesini çıkarmadan, kendisini de fark ettirmeden çıkıp gitmek, sonra da o çok sevdiği üç maymunu oynamaktı. Ancak hani ne derler, şeytan dürtmüştü bir kere. Üstelik ne gizlemeli, her insanın içinde bir iblis, bir karanlık barınabilirdi. Kapı da aralıktı... İçeri göz ucuyla bakmıştı şöyle bir. Bakmasıyla birlikte de o şoku yaşamıştı işte. Yataktaki kız Lina değildi, oğlunun nişanlısı değildi, Rozi'ydi!.. Rahel'in yanında çalışan, o sessiz, çalışkan, içine biraz fazla kapalı bildikleri Rozi... Şaşkınlıktan, ama aynı zamanda da öfkeden, ne yapacağını bilemez hale gelmişti. Öyle orada kalamazdı ama, kendisini fark ettirmemeyi artık kabullenemezdi. Böyle bir rezaleti, hem de kendi evinde, nasıl kaldırabilirdi? Bir hışımla odaya girmişti.

"Bu ne kepazelik! Kerhane mi ulan burası!" deyivermişti sesini yükselterek.

O anda sert, öfkesini dile getirebilecek, herkes için aşağılayıcı, kırıcı sözlere ihtiyacı vardı. Söyleyebileceklerini söyle-

mişti işte. Şimdi sütlü kahvesini yudumlar, sigarasını içerken, biraz fazla ileri gittiğini düşünüyordu. Yine de kızgındı, hem de çok kızgın. Rozi'ye oğlunu ayarttığı ya da oğlu tarafından ayartılmaya bu kadar teşne olduğu için; oğluna nişanlısını aldattığı, bununla da kalmayıp genç, masum bir kızı kirlettiği için; kendisine de bu kızın içten pazarlıklılığını bir türlü göremediği için... Bir de onu, iyi bir evlilik yapabileceği fikriyle, yeğenine uygun görmüştü. Ancak o anlardaki kızgınlığı bu fikirleri henüz taşımayan, çok doğal bir kızgınlıktı. Pişmanlık duymasına gerek yoktu. Her duygu kendi anlarına aitti. Evini bir kerhaneye, Rozi'yi de bir orospuya benzetmesi anlamına geliyordu. Kız o anlarda tahmin edilebileceği gibi aniden toparlanmış, doğrulmuş, yatakta battaniyeyi üzerine çekerek, soluk soluğa, ağlamaklı, titreyen bir sesle, söyleyebileceklerini söylemişti.

"Beni affedin Madam Lea, ne olur!.. Madam Rahel'e söylemeyin, lütfen lütfen söylemeyin!.. Ne yaparım ben, mahvolurum!.."

O masum kız havasına bir anda nasıl da bürünmüştü. Gerçekten öyle miydi? İlkin kız kardeşinden korkusunu dile getirmesi de pek manidardı. Bütün suç oğlunda mıydı yoksa? O da soluk soluğaydı, yatağında doğrulmuştu. Başını önüne eğmiş, suçlu ve şaşkın bir çocuk gibi, öyle kalmış duruyordu. Kızgınlık duymasaydı bu haline gülecekti gerçekten. Kapının ağzında, sesindeki titremeyi gizlemeye çalışarak, ona seslenmişti önce.

"Yazıklar olsun! Ne diyeyim ben sana, yazıklar olsun!"

Ardından da kıza o anlarda hak ettiğini düşündüklerini söylemişti.

"Ona ben karar veririm küçük orospu!.. Şimdi hemen toparlan. Ben komşuya çıkıyorum. Döndüğümde gözüm seni görmesin. Hatta bir daha hiç görmesin e mi!"

Bu sözler karşısında kızın ağlamaktan başka hiçbir çaresi kalmamıştı. Kendisine gelince... Öfkesini bu şekilde dile

getirdikten sonra, yanlarından hızla, başka bir karşılık vermelerine fırsat tanımadan ayrılmış, odasına gitmiş, yatağının yanı başındaki komodinden tansiyon aletini alarak yukarı çıkmıştı. Aslında kendi tansiyonunu ölçse yeriydi. Gördüklerinden sonra kim bilir kaça fırlamıştı. Ama bunu göze alamazdı. Daha başka gerçeklerle yüzleşecek hali yoktu. Fehime Hanım geciktiğini, onu merak ettiklerini söylemişti. O da cevaben, tansiyon aletini bir türlü bulamadığını. Gördüklerini anlatmak, içini boşaltmak geldi bir ara içinden, yapamadı. Hayat ona, mecbur kaldığında, duygularını saklamayı da öğretmişti. Konuşmanın zamanı değildi. Mualla Hanım da düzelmişti biraz. Ama tansiyonu yükselmişti gerçekten. Dinlenmesi gerekiyordu. Bir saat kadar kalmıştı yanlarında. Eve hem dönmek istiyordu, hem de dönmemek. Sonra da kendi kendine "Ne göreceksem göreyim, daha kötüsünü göremem herhalde. Odama çekilir, kafamı dinlerim hiç değilse" deyip kalkmıştı. Kapıyı tekrar tedirginlikle açmıştı. Ev bu sefer sessizdi, hem de iyiden iyiye sessiz. Aynı tedirginlikle, ayaklarının adeta ucuna basarak, nedense ses çıkarmamaya özen göstererek odaya yönelmişti. Kapı açıktı. Gitmişlerdi. Tuhaf bir şekilde yatağı toplanmış bulmuştu. Tüm oda derli topluydu. Hiçbir şey yaşanmamışçasına. Bir kâbus gördüğüne inanmak istedi bir ara. Ancak ne yaparsa yapsın bunu başaramayacaktı.

Bir sigara daha yaktı. Aşer'le konuşacaktı, mutlaka konuşacaktı, kararlıydı. Bu lekeyi temizlemesi gerekiyordu. Bu kadarını hatırlamayı yeterli buldu. Karşı karşıya kaldığı, gerçek hayatının en sarsıcı gerçeklerinden biriydi. Gelgelelim yaşaması, dönmesi gereken başka gerçekler de vardı. Kalktı, pilava baktı önce. Suyunu çekmişti, tam kıvamında pişmiş görünüyordu. Taneli taneli... Biraz demlenmesi kalmıştı sadece. Onun için de çok uğraşması gerekmiyordu zaten. Eriklere baktı. İyi haşlanmış, yumuşamışlardı. Bir süz-

geçte soğumaya bıraktı onları da. Miktar yeterli miydi? On irice balığı vardı, yeterdi herhalde. Erik de iyi erikti ama. Sarılıkları iyiydi, dirilikleri iyiydi. Yıllardır pişirdiği bu yemek için daha fazlasını isteyemezdi. Balıkları buzdolabından çıkardı. Bu balığın Türkçe adını nasıl öğrendiğini, daha doğrusu öğrenmeye mecbur kaldığını hatırladı o anda. Fehime Hanım'a yemeğin tarifini vermeye kalktığında neyi, nasıl söyleyeceğini bir türlü bulamadığını. Ne bir ad geliyordu aklına, ne de balığı tarif edebiliyordu. Kendisi adını, Fehime Hanım da balığı bilmiyordu. Ne tuhaf ve zor bir durumdu. Onun için bu balığın adı, yıllardır içinde kaldığı dil dünyasındaki adıydı. "Gaya" deyip geçmişti, ötesini arama bulma ihtiyacı da duymamıştı. Ses benzerliğine güvenerek "kayabalığı" demişti de bulduğu içine bir türlü sinmemişti doğrusunu söylemek gerekirse. Yardımına Gad'ın Eminönü'ndeki balıkçısı koşmuştu. Sormuşlar, öğrenmişlerdi, yıllardır yediklerinin, daha doğrusu başka türlü yiyemediklerinin gelincik adını taşıdığını. Gelincik... Bu kadar basitti. "Bizimkiler olmasa, bu balık satılmaz İstanbul'da" dedi kendine, bu tuhaf, biraz gülünç, ama belli ki hiçbir zaman unutamayacağı anısını şimdi bir daha hatırlamışken. Haklı mıydı? Belki. Balığın adının aynı zamanda "Yahudi balığı"na çıkması tesadüf değildi. Onların daha çok yaşamayı, alışveriş yapmayı tercih ettiği semtlerdeki balıkçılar gerçeğin farkına çoktan varmıştı. Balık en çok kendi tezgâhlarında boy gösterebilirdi. Aralarında, bu balığın vazgeçilmezi bildikleri papazeriğini bulunduranlar bile vardı. Kimilerinin beyaz etinden dolayı çok lezzetli, kimilerininse saman gibi buldukları bu balık başka türlü nasıl pişirilebilirdi? Bu soruyu da kendine hiç sormamıştı. Sorsaydı da cevabını veremezdi zaten. Mutfağa küçük bir kızken, annesine, teyzesine yardım etmek için girdiği günden beri tarif değişmemişti. Ne yapabilirdi? Balıkları sudan iyice geçirdi, temizledi, bir tabağa usulca koydu. Erikleri, yeterin-

ce soğuduklarına kanaat getirdikten sonra, büyükçe bir çukur tabağın içine koyduğu süzgeçte elleriyle sıkarak ezdi. Süzülen peltemsi sıvı, yemekte kullanacağı, ihtiyaç duyduğu sıvıydı. Bir tepsiye aldığı bu sıvıyı iki kahve fincanı sıvıyağ, iki tatlı kaşığı şeker, bir miktar tuz ve suyla beraber iyice karıştırdı. Tepsiyi ocağa koydu, sıvının kaynamasını bekledi. Kaynamaya başladığını görünce de balıkları dikkatlice, zedelememeye özen göstererek yerleştirdi. Son iş, tepsinin üstünün kapanmasıydı. Balığın on, en geç on beş dakikada pişeceğini biliyordu artık. Herkes tarafından çok lezzetli bulunan ciğerlerinin tümünü o akşamki sofrada, küçük, sessiz, içine kapanık, iştahsız torununa ayıracağını da... Bu da onun tepkisini dile getirmesi anlamına gelecekti. Olağan günlerde bu ciğerleri oğulları ile torunu arasında eşit şekilde paylaştırırdı. Zaten hepsi çok küçük, birer lokmalık parçalardı. Ne var ki tüm yaşananlardan sonra Aşer'e böyle bir ayrıcalık tanımak hiç içinden gelmiyordu. Anlayacağını anlardı artık. Ama anlamasa da fark etmezdi. Tepki, meseleyi ortadan kaldırmayacaktı. Görebileceklerini göreceklerdi işte.

Balıklar da piştikten sonra yemeklerin hepsinin hazır olduğunu söyleyebilirdi. Tatları, baktığında anlamıştı, başta kendisinin, ama aynı zamanda da ev sahiplerinin yüzünü kara çıkarmayacaktı. Önce soğumalarını beklemeliydi. Sonra da buzdolabına yerleştirirdi. Ne büyük kolaylıktı şu buzdolabı. Eskiden yemeklerin bir iki gün bozulmadan kalmaları için ne zorluklara katlanılırdı. Hayat bir de böyle akıyordu işte.

Yemeklerin hepsini pişirmenin verdiği rahatlıkla, kendisine artık iyiden iyiye hak ettiğini düşündüğü köpüğü bol sade bir kahve yaptı. Ev sessizdi. Bir sigara daha yaktı. Birden evin ertesi sabah da böyle sessizleşebileceğini aklına getirdi. Oğulları bir bar-mitzva törenine davetliydiler. Kendisi de davetliydi. Sabah ayini için erkenden kalkmaları gerekiyordu.

Aşer gitmezdi ama, biliyordu. Öyle törenler için böyle erken kalkmaya katlanamazdı. Pek medeni bir insan sayılmazdı bu anlamda. Ancak Gad, karısı ile oğlunu alıp mutlaka giderdi. Kendisi de hafiften rahatsızlığını bahane edip gitmez, oğluyla baş başa kalıp bu meseleyi konuşurdu. Bir ihtimaldi bu tabii. Sadece bir ihtimal. Konuşulması gerekenlerin en nihayet konuşulabilmesi için...

Son nefesini yıllar önce Balat Hastanesi'nde veren annesi geldi o anda gözlerinin önüne. Çanakkale'deki çocukluk yıllarına dair anlattıkları, Kırklareli'ne gelin gidişinin hikâyesi ve o kopuş... Ona da, kendisine de terk etmelerin ve elbette aynı zamanda terk edilmelerin acısını yaşatan, tattıran o buruk kopuş... Çocukluk topraklarının kokusunu ardında bırakırken bu yaşadıklarını yaşayacağını nerden bilecekti?.. Annelerine bakamamışlardı artık. Bacağını kırmıştı. O yaşta ve o günlerin şartlarında iyileştirilebilmesi öyle kolay değildi. Kemiğin kırığının kaynaması için beklemek, sabretmek gerekiyordu. Yatağa bağlanmıştı artık. Rahel çalıştığını bahane ederek ona bakamayacağını söylemişti. Para durumları her geçen gün biraz daha kötüye gidiyordu. Eve ancak sığabiliyorlardı. Onu hastaneye yatırma kararını mecburen almışlardı. Başka hiçbir çare kalmamıştı ellerinde. Yine de vicdan azabı duymuştu. Kendisini, gereken fedakârlığı yapmadığı için nasıl da suçlamıştı. Bu duyguyla mücadele edebilmek için her Salı onu görmeye gitmeyi bir alışkanlık haline getirmişti bu yüzden. Gittiğinde yüzündeki sevinci görmek, bu sevince çok ihtiyaç duyduğunu anlamak ne kadar üzücüydü. En çok da ona "mustaçudos" götürdüğünde kapılırdı bu sevince. Yüzüne sadece sevinç değil, bir gurur da yayılırdı sanki o anlarda. Yapılması emek isteyen o cevizli lokmaları görür görmez, zor çıkan sesiyle koğuş arkadaşlarına seslenir "Gelin, gelin bakin, kizim mustaçudos getirdi, alin alin, hepinize var, alin" derdi. Koğuş arkadaşları da zar zor yer-

lerinden kalkarlar, yanına gelirlerdi. Küçük bir şenlik yaşanırdı. Annesinin sevincini dile getirmek için kullandığı sözler değişirdi, bazen Türkçe bazen Ladino dilinde söylenirdi ama bu sevinç de bu şenlik havası da hiç değişmezdi. O yaşlı kadınların yüzünü her gördüğünde içine bir sıcaklık yayılırdı. Aynı zamanda da tuhaf bir keder... Neden?.. Böyle bir gelecekten korktuğundan mı? İnsanın, yakınlarının cenazesinde, kaybettikleri kadar, kendi ölümüne de ağlaması gibi bir hal miydi bu?.. Kim bilir. Kederinin görünürde bir nedeni vardı en azından. Annesi yatağından kalkamıyordu. Kırık bacağını askıya almışlardı. Böyle yaşamak nasıl da zor olmalıydı. Geceleri neler hissederdi, nasıl uyurdu? Bu soruları kendine o günlerde de sorardı. "Mustaçudos" yapmanın zahmetine katlanmak kolaylaşır, anlam kazanırdı o zaman. Annesi ona bu tatlıyı yapmayı yıllar önce öğretmişti. Hem de verdiği dersten eğlenceli bir oyun çıkararak. Henüz daha çok küçük bir kızdı. Belki sekiz, belki de dokuz yaşındaydı. Mutfakta baş başa, en çok oynamayı sevdikleri oyunlardan biriydi bu. Ceviz havanda dövülürdü önce. Kolay iş değildi. Uzun yıllar annesini seyretmişti. Ne kadar cevize ihtiyaç vardı? Zamanın akışında miktarın bir kilo civarında olduğunu da öğrenecekti, cevizin bazı aletlerin yardımıyla daha kolay ufalanabileceğini de. Sonra yumurtaların çırpılması gerekiyordu. Ancak bu iş de çok kolay değildi. Karışım için ikisinin sadece sarısına, üçünün de sadece beyazına ihtiyaç duyuluyordu çünkü. Tuhaftı bu, belki biraz gereksizdi ama öyleydi. Soru yoktu. Madem o mutfakta kuşaklar boyunca böyle yapılmıştı. Yumurtaların sarısını beyazından ayırmayı öğrenmekle başlamıştı o da. Bir süre sonra annesi bu görevi ona verecekti. Adım adım gitmeliydi, anlamıştı. Burada da soru yoktu. Yumurtalara iki bardak şeker ile bir avuç irmik katılmalıydı bir de. Bir çeşit hamur elde edilebilmesi için... İşte o unutamadığı oyun da o zaman başlardı. Eller gülsuyuyla ıslatılır, ha-

murdan küçük bir parça alınır, küçük bir top haline getirilir ve yağlanmış bir tepsiye konurdu. O küçük topları yaparken nasıl da eğlenirlerdi. Bazen onları o halleriyle birbirlerinin ağzına atarlardı. Artık oyunu, o günlerin hatırına, tek başına oynamak zorundaydı. Bazen o küçük toplardan birini havaya atar, ağzıyla yakalardı. O günlerin hatırına. Artık bu küçük yalnızlık oyununda da ustalaşmıştı. En nihayetinde de tepsiye dizilen bu toplar fırında pişirilirdi. Piştikten sonra da üzerlerine pudraşekeri serpilirdi. Annesi, bu tatlıyı getirdiğinde, bu oyunu da hatırlar mıydı? Sormaya cesaret edememişti. Hatırlayamamasından korkmuştu da ondan galiba. Ne hissediliyorsa hissediliyordu artık. Konuşmanın bir anlamı yoktu. Geriye ne kaldıysa kalmıştı. Ya şimdi? Şimdi ne kalmıştı? Tatlıyı durduk yerde neden hatırlamıştı? Annesini neden böyle bir zamanda, üstelik o günlerdeki haliyle aklına getirmişti? İçinden yeni bir hasret geçiyordu. Kendini en son ne zaman böyle korunmasız ve kimsesiz hissetmişti? O küçük kız nereye gitmişti? Ya da nerden nereye gelmişti? Soruları cevaplamanın bir anlamı yoktu. Bildiği, bir oyunun çok uzağında kaldığıydı. Geriye bir duygu kalıyordu. Çok değerli bir duygu. Birçok başka duygunun varlığıyla da derinleşen bir duygu. Tıpkı bu tatlıdaki farklı tatların birleşerek, bir araya gelerek, ortaya özel bir tat çıkarmaları gibi... Ceviz, irmik, yumurta, şeker, gülsuyu... Her birinin bu tatta bir yeri vardı. Belki de yumurtaların bu şekilde sarılarından ayrılma gereğinin bile bir anlamı. Ya da anlam aramaya bazen gerek yoktu. Yaşananları haklarını vererek yaşamak yeterliydi. Tatlarına varmayı deneyerek. Hiçbir anının boşuna dönmediğini de bir daha hatırlayabilir miydi bu durumda? Hiçbir yaşananın aslında tesadüfi olmadığını... Annelik oyunu o küçük topları yapan küçük kızın oynadığından çok daha zor bir oyundu. O oyundan da, o oyunun yaşattığı tat adına, annesini ziyarete giden o büyük kızın oynadığından da...

Ama... Ama bu oyunlar da olmasaydı şimdi kendini bulduğu sahnede oynadığı oyunun nasıl bir derinliği, anlamı olacaktı? "Anne, sen bunları bana öğretmedin!" diye haykırmak geldi içinden. Boş verdi. Bu çığlığı büyümek zorunda kalmış birçok kızın attığını biliyordu. Gülümsedi. İçinde buruk bir sevinç vardı, bu sevincin de zevkine varmaya çalıştı. "Bunları biliyorum, en azından biliyorum" dedi kendine. "Bunlar" dediği neydi? Önemli değildi. Yine sormaya gerek yoktu. Bunlar, bunlardı işte...

Bunlar... Hayatımız... Hayatlarımız... Ben Lea'yı en çok bu yalnızlık anlarının içine düştüğü zamanlarda sevdim. O bu tarafımı, bu gerçeği hiçbir zaman göremedi ama. Ona o anlarında dokunduğumu da fark edemedi. Bizim oyunumuz... Bizim oyunumuz bir başka sessizlik oyunuydu çünkü. Adı konamamış, tarifi yapılamamış, neden yaşandığı bile yeterince anlaşılamamış bir sessizlik oyunu. Hikâye hayatlarımıza başka türlü yazılamazdı. Onu o gün de, o akşam da kaderiyle baş başa bırakmak zorundaydım. Seyirciliğimin gerekleri adına. Ben de oradaydım. Tek yapabileceğim buydu. Orada olmak. Olmanın her haliyle, aklınıza gelebilecek her manasıyla. Seyirciliğim aynı zamanda bir tanıklıktı çünkü. Unutamamak da benim kaderimdi, biliyordum. Onun o akşam neler yaşayacağını da iyi kötü biliyor, en azından tahmin edebiliyordum. O gün yaşadıkları da benim için şaşırtıcı değildi. Bu hikâyedeki hiç kimse için değildi. Hazırlıkları bittikten sonra banyosunu yapmış, saçlarını boyamış, misafirlerini ağırlamaya hazırlanmıştı. Öteki ayrıntılar önemsizdi. O akşamı da hep birlikte yaşayacaktık. Vakti geldiğinde. Ancak neden bilmem, hafızam beni şimdi ertesi sabah yaşananlara çağırıyor. Nedenini bilmiyorum. Aramıyorum da. Sadece hatırladıklarımın izini sürmek geliyor içimden, hepsi bu. Dedim ya, her hikâyenin bir vakti var. Nedenlerini aramamak gerekiyor bazen. Ben de aramıyorum.

Masumiyet neydi?

Ertesi sabah, Aşer hariç evdeki herkes, güne alışılageldiğinden çok daha erken başladı. Dina ibadet başladıktan sonra havraya gitmekten hoşlanmazdı. Böyle günlerde giyimlerine de özen gösterme ihtiyacı duyarlardı üstelik. Oraya giden herkesin paylaştığı bir duyguydu bu. Geleneklerin beklediği oyunlar için... O da kalktı. Planını uygulayacaktı. Gad'a bacaklarındaki ağrının arttığını, evde dinlenmek istediğini söyledi. Çıkacak hali yoktu. Sonra da oyununu daha inandırıcı kılma maksadıyla, odasına yürümekte zorlandığını göstermeye çalışarak gitti, yatağına yattı. Yaptığı numaraya nerdeyse kendisi bile inanacaktı. O kadar iyi oynamıştı. Yaklaşık yarım saat kadar sonra da Gad, giyinmiş kuşanmış haliyle, yanına geldi, yatağına ilişerek oturdu, bir ihtiyacı olup olmadığını sordu. Yoktu. Döndüklerinde kendisini daha iyi hissedecekti büyük bir ihtimalle. Yemek yapmak için fazla ayakta kalmıştı, zorlanmıştı, acısı da şimdi çıkmıştı, hepsi buydu. Gülümseyerek, ama biraz da düşünceli, söylediklerini olumlarcasına başını salladı Gad. Sonra da ona nerdeyse bir suçüstü yakalanmışlık duygusu yaşatan birkaç söz söyleyerek yerinden kalktı, kapıya yöneldi.

"Aşer bugünlerde fazla asabi. Bir problemi var galiba. İlgilensen iyi edersin."

Basit bir tesadüf müydü bu? Yoksa Gad sandığından daha mı uyanıktı hayatın bazı sahneleri karşısında? Düşünmek istemedi. Söylenenleri dikkate alacağını belirtmek istercesine başını salladı. Sesinin kendisini ele vereceğinden endişe ederek, susmayı tercih etti. Yatağından kalkmadı. Oğlu odadan çıktıktan sonra da sesleri takip etmeye çalıştı. Evden çıktıklarını duydu, rahatladı. Çıktıklarına iyice kanaat getirdikten sonra da kalktı, her sabah yaptıklarını yaptı. Mutfağa gitti. Yine küçük bir sürpriz yapmak geldi içinden. Aşer'e hem da-

ha çok konuşmasını sağlayacak zemini hazırlamak, hem de anneliğini hatırlatmak, bir daha, tüm sıcaklığıyla hissettirmek umuduyla... Duygu elbette yine yemekten geçiyordu. Şabat günündeydiler gerçi, ocağın başına geçip yemek yapmayı kendisine uygun bulmuyor, yakıştıramıyordu. Ancak madem din öncelikle böyle bir günde dinlenmelerini bekliyordu; yapacağının doğuracağı sonuçlarla kendine, ruhunu dinlendireceğini, üstüne üstlük bu küçük kaçamağın, kutsal annelik vazifesi adına göze alınacağından, çok büyük bir günah sayılmaması gerektiğini söyleyerek rahatlamaya çalıştı. Tanrı hiç kimseyi sınamasındı. Hem onun engin hoşgörüsüne sığınmak o kadar da kötü değildi ki...

Geriye, bu ikna çalışmasının ardından, o adımı atmak kalıyordu. Aklına bir fikir gelmişti. Buzdolabına şöyle bir göz gezdirdi. Talihi yaver gidiyordu. Eldeki malzemeler yeterliydi. Ekmek kutusuna baktı. Oraya bırakılmış, atılamamış parçalar bir araya gelince, göz kararıyla bir ekmek ederdi. Miktar yeterliydi, sorun yoktu. Aşer yemeği yapmasını ne kadardır istiyordu. Son yaşananlardan sonra isteğini tekrarlama cesaretini gösteremezdi elbet. İşte bu nedenle böyle bir zahmete girmenin tam zamanıydı. Ekmek parçalarını aldı, yumuşamaları için suya bıraktı. Bir bardak kadar eski kaşar rendeledi. Bir bardak kadar da beyazpeynir. Yumuşamış ekmek parçalarını, sularını iyice akıtmak için var gücüyle sıktı, bir tabağa koydu. Üstlerine peynirleri döktü, iki de yumurta kırdı. Tümünü yoğurdu. Sonra da elde ettiği hamurdan çıkardığı küçük köfteleri özenle kızarttı. Mutfağın kapısını açık bırakmayı tercih etmişti. Ortaya çıkan koku eve yavaş yavaş yayılsın diye. Tabii bu arada çayı ocağa koymayı da ihmal etmemişti. Bildiği kadarıyla çayın demlendirilerek içildiği ender Yahudi evlerindendi onlarınki. Bu alışkanlığı sadece Fehime Hanım'la sık sık görüşmesinden gelmiyordu. Onun hayatında, her ne kadar çok uzaklarda kalmış-

sa da, bir türlü kopamadığı Trakyalı geçmişinin izleri de vardı. Dina'nın annesiyle babası, bu kökeni dolayısıyla, kendisine "köylü" yakıştırmasını boşuna yapmamışlardı. Başını gülümseyerek, hem bu yakıştırmalarının ardındaki tavra itiraz etme, hem de bu tavırlarının yanlışlığına kendisini bir daha ikna etme umuduyla, sağa sola salladı. Başlangıçta, hakkında böyle düşündüklerini Gad'dan öğrendiğinde hem çok kırılmış, hem de çok kızmıştı. Ama zamanla, bu düşünceye bazı boşluklarını örtmek için, farkına varmadan saplandıklarını anlayınca, öncelikle kendisiyle mücadele etmekten vazgeçmişti. Zamanla neler yerine oturmuyordu ki... Köftelerin tümü kızarmıştı bu arada. Bir kayık tabakta bekliyorlardı. Tabağı masanın üzerine usulca koydu. İnce belli çay bardaklarını da çıkardı, bıraktı.

Sonra da oğlunun odasına seğirtti. İçeri, biraz da güç kazanmak için hızla, hatta pervasızca girdi. Perdeleri açtı. Ellerini çırpıp içindeki vazgeçemediği sevecenliği, sıkı düzeni seven bir annenin ruhuyla harmanlamaya çalışarak sesini yükseltti.

"Haydi bakalım prens hazretleri, uyan! Kahvaltı hazır!.."

Oğlunun mızmızlandığını görünce, aynı tavrı koruyarak, bu sefer de dürtme faslına geçti. Sesine hâlâ hâkim olmaya çalışıyordu.

"Mutfağa gel de bak, annen senin için sabah sabah ne yaptı."

"Yapmasaydın lan! Bırak da uyuyalım burada!" diyebilir miydi bu durumda Aşer? Diyebilirdi. O kadar küstahlaşabilirdi bazen. Ancak uykuyla uyanıklık arasındaki o anlarında bile eve yayılmış kokuyu almıştı. Başlangıçta, o mahmurluk haliyle, kokuyu hemen tanıyamamıştı ama gereken yere varması da çok zamanını almamıştı. Sevincini bir şekilde dile getirilmesi gerekiyordu elbet, getirmişti.

"Hay Allah iyiliğini versin! Ellerin dert görmesin be annem!"

Başlangıçtaki tavrını sürdürmekte ısrarlıydı. Sesine biraz

da kızgınlık katsa, etkiyi daha da artırabilirdi belki.

"Tamam tamam, oyalanma haydi! Soğutma şimdi şu 'boyikos'ları."

"Boyoz" ya da bir sevgi katma adına, börekçik der gibi "boyikos" demek... Böyleydi. Ekmek kurabiyesi veya köftesi diyecek hali yoktu ya... Kelime tüm doğallığıyla ağzından çıkmıştı. Sonra da mutfağa gitti. Nasılsa fazla beklemeyeceğini, oğlunun, yüzünü yıkadıktan hemen sonra pijamasıyla geleceğini biliyordu. Sorun yoktu, hoşnutsuzluğunu ifade edecekler evde değildi nasılsa. Çoğul halini hafif kızgınlığından, hatta isyan etme isteğinden kullanıyordu, farkındaydı. Esasında rahatsızlığını sürekli ifade etmekten çekinmeyen bir tek insan vardı: gelini Dina... Durumu anlattığı annesiyle babasının dolduruşuna geliyordu kız hiç kuşku yok ki, biliyordu. Kahvaltı masasına pijamasıyla oturmak... Ne büyük kabalıktı bu, ne görmemişlikti... " 'Kom il fo' olmak ne kadar da zormuş Allahım!" dedi içinden. Kendini tutamayıp güldü. Bu sefer de bazı konuşmaları adeta taklit etmek istercesine, Fransızca kullanmıştı durumu izah eden sözleri. Dili çok iyi bilmediği halde. Ama bu kadarını da biliyordu. Adabı muaşerete uymayı, kibar ve medeni olmayı bilmek için mi kullanıyorlardı bu sözleri? Öyleydi galiba... Zordu onların da işleri, çok çok zordu, evet...

Mutfağa elbette kendisini görüntüsüyle şaşırtmayarak girdi Aşer. Yine güldü hatırladıklarının etkisiyle, karşısındakinin bu gülüşe bir anlam veremeyeceğini bilerek. Ama onun da böyle bir ayrıntıya dikkat edecek hali yoktu. Masaya iştahla oturdu.

"Sen çok yaşa benim annem!" diyerek "boyikos"ları yemeye başladı. Bu kadar çok iltifatta bulunmasının bir sebebi vardı şüphesiz. Ama konuşulabilecekleri tahmin etmesinin, bu tahminin kendisini tedirgin etmesinin de bir payı var mıydı? Belki. Konuya yavaş yavaş girmeyi tercih etti. Annelik hassasiyeti başka türlüsünü gerektiremezdi.

"Ne yapacaksın?" diyerek söze başladı.

Aşer, ağzındaki lokmanın tadına varmak istediğinden, hemen cevap vermedi. Biraz da zaman kazanmak istemişti belki. Sorunun gün içinde yapacaklarıyla ilgili olduğunu sanmışçasına karşılık verdi.

"Bilmem... Lina'yla bir yerlere gideriz artık. Sinemaya, yemeğe, ne bileyim."

Bu açıklamayla elbette yetinemezdi. Biraz daha sessiz kaldılar. Meseleye başka bir yerinden girmeyi denedi sonra.

"Aranız nasıl?"

Aşer aynı tavrı sürdürebileceği yere kadar sürdürmeye kararlı görünüyordu.

"İyi iyi... Bir mesele yok..."

Yaşananlar ilişkilerine yansımamıştı anlaşılan. Ama yansımaması sorunu ortadan kaldırmıyordu ki... Başka çare yoktu. Konuya girmesi gerekiyordu.

"O mesele ne olacak peki?"

Cevap bu girişi engellemeye çalışan bir adamın cevabı gibiydi.

"Bitti o iş anne, tamam! Bir hata yaptık, bitti. Uzatma. Artık görüşmüyoruz."

Bu kadarıyla yetinecek bir kadın mıydı o? Üstelik bu sözler hiçbir istediğini anlatmıyordu. Tırnaklarını göstermekten, hatta kavgayı göze almaktan başka çaresi kalmamıştı. Annelik gücünün yanı sıra, samimiyetine ve kendisini büyüten o tarihin ruhuna sonuna kadar güvenmekten de...

"Öyle basit mi bu iş?.. Haydi nişanlını, bu gül gibi kızı aldatmanı bırak. Ya sen nasıl böyle sorumsuz, pis bir herif oldun be! Bu kadar mı şeyini tutamadın? Nasıl evlenecek, koca bulacak şimdi bu kız?"

Karşısındaki adam yemek yemeye devam ediyordu. Susuyordu. Suskunluğu rahatsızlığını, üzüntüsünü örtmek istediği anlamına gelebilirdi. Bir suçluluk duyduğu anlamına bi-

le gelebilirdi. Bu ihtimalden cesaret alarak sesini yükseltti. Kuyunun dibine tam inmeden rahat edemeyecekti, biliyordu.

"Susma öyle!.. Anlat, ne yapacağız?.. Bu haltı nasıl temizleyeceğiz?.."

Çözüm arayışına kendisini katması önemliydi. Oğlunun onun bu duruşunu fark etmesi de önemliydi, duruşundaki samimiyeti, dürüstlüğü görmesi de. Gördükleri onu konuşturabilecek, sıkı sıkıya kapanmış gibi görünen kapının açılmasını sağlayabilecek miydi? Önüne bakmaya devam ediyordu şimdilik. Yaşadıklarından, beklediği gibi, hiç utanç duymuyordu sanki. Öyle miydi, bu kadar farklı bir yerde durması ihtimaller dahilinde miydi? Gereken cevabı almakta gecikmedi. Anlatılacakları bilseydi, gerçekten duymak ister miydi ama? Bazı hikâyeleri kaldırmak kolay değildir çünkü. Ama artık çok geçti. Yaşananlar anlatılmaya başlanmıştı bile...

Rahel Teyzesindeki ilk karşılaşmalarını, herkese gösterdiği mahcubiyetin altında gizlediği o davetkâr bakışlarını, gülümsemelerini, hatta bir keresinde, tuvalete gitmesini fırsat bilerek, koridorda gizlice, sinemaya beraber, baş başa ne zaman gideceklerini sorduğunu, bu soru karşısında nasıl afalladığını, sonra işi biraz eğlenceye vurduğunu, teklifi kabul etmenin küçük bir kaçamak anlamına geleceğinin farkına vardığını, ama yine de cazip bulduğunu, çapkın tarafının bu küçük macerayı kaçırmaması gerektiğini söylediğini, kelimenin tam anlamıyla şeytana uyduğunu... Gittikleri film vampirlerle ilgili bir korku filmiydi. Bu filmi de o seçmişti. Korkunun daha çok hissedildiği sahnelerde önce elini tutmuş, sonra ilerleyen sahnelerde önce bacağını, sonra kasıklarını, sonra da... Hep korktuğunu bahane ederek... Neyse ki sinema tenhaydı. Arkalarında, yanlarında, önlerinde kimse yoktu. Vampir kadının kendisine bağladığı erkeğin kanını emdiği o sahnelerde, korkmaktan çok, önleyemediği, gizleyemediği bir haz duyuyordu sanki. Masum bir kızın yapacakları mıydı bunlar?

Duydukları karşısında donup kalmıştı. Dehşet içindeydi. Böyle bir soruya ne cevap verebilirdi? Sustu. Sadece susmayı başarabildi. Oğlu bu soruyu, belki de yaşadıklarını anlamak için, kendi kendine soruyor gibiydi zaten daha çok. Anlatmaya devam ediyordu çünkü, durmak istemiyordu. Daha sonra başka sinemalara da gitmişlerdi. Bu sefer loca tutarak. Beyoğlu'ndaki sinemalarda loca tutmanın ne anlama geldiğini biliyor muydu?

Rahel bir keresinde laf arasında söylemişti. O da o evlere gittiği günlerin birinde o kadınlardan duymuştu. Kadınlar aralarında birçok erkeğin düşünebileceğinden, hayal bile edebileceğinden çok daha fazlasını konuşurlardı bazen. Bildiğini göstermek istercesine başını salladı. Masada oturmaya devam ediyorlardı. Çayları yarılanmış, ama iyiden iyiye soğumuştu. Dirsekleri masaya dayalı, yüzü iki avucunun içinde, sessizce dinliyordu. Yaşananları zihninde nasıl canlandırabilirdi? Değil öyle bir hayat tecrübesi, sahneleri bir şekilde görmesine yardım edecek bir hayal dünyası bile yoktu. Duyduğunda böyle bir yerde nasıl yapılabileceğini sorabilmişti sadece kendine. Şimdi de soruyordu. Daha fazlası mümkün değildi. Dinlemeye devam edebilirdi sadece, dinlemişti. Hikâye kendi akışını sürdürüyordu zaten. Bir keresinde Şile'de, bir keresinde de Yalova'da başka kaçamaklar da yapmışlardı. İzmir'e iş seyahatlerine gittiğini söylemişti. Hatırlıyor muydu? Abisi sadece küçük kaçamaklar yaptığını biliyordu. Ona bile bu kaçamakları kimle yaptığını söyleyememişti. Kendisini kaptırmıştı, kurtulamıyordu. Tuhaf, hiçbir kadında görmediği, adını veremediği bir şey vardı bu kızda. Bu şey neydi? Hâlâ cevap veremiyordu. Kız yasakları yaşamaktan tahrik oluyordu sanki. Teyzesinin evinde baş başa kalmalarını sağlayacak ayarlamaları bile yapmıştı. Dikiş makinesinin hemen yanı başında sevişmek için. Bu sahneyi hep hayal ettiğini söyleyerek. Provalarda giysilerini diktiği kadınla-

BELONGTO KÂHYA'S TEAM

rı bazen iç çamaşırlarıyla da görmüştü. O sıcak evlerinde, yataklarında o çamaşırlarını da çıkardıklarında, neler yaşıyorlardı? Onların yerine de koymuştu kendini. Dikiş makinesini çalıştırırken ne çok kez ıslanmıştı... Bir keresinde de teyzesinin hiç kimsenin oturmasını istemediği o sallanır koltukta sevişmişlerdi. Bunları hep o istemişti. Bir de...

Daha fazlasını dinleyemeyecekti. Eliyle durmasını işaret etti. Oğlunun yüzüne baktı, sadece baktı. Kadınlarla maceralarını gururla anlatan bir erkeğin ifadesini bulamadı bu yüzde. Belki de bu anlattıkları uzun süredir ertelediği itirafı yapmasına imkân veriyordu. Belki de... Belki de gerçekten acı çekiyordu. Sorduğu sorular da, sorularına verdiği cevaplar da, bu ihtimali güçlendirmeye yetiyordu.

Onları o anlarda kapıldıkları, içine düştükleri şaşkınlığın içinde öyle bocalarken görmeliydiniz. Neler yaşamıştı da bu kız böyle biri olup çıkmıştı? Daha önceki, bir şekilde varlığını itiraf ettiği tecrübeleri nasıl tecrübelerdi, kimlerleydi? Ya o masumiyet oyunu? Madem bu kadar masum değildi, neden bu oyunu oynuyordu? Onlara masumiyetten ne anladıklarını sormak isterdim bu durumda. Kimin ne kadar masum olabileceğini... Ve bu masumiyetin ölçüsünü... Sorabilseydim ne derlerdi? Belki de susarlardı. Ya o savunmasızlık dedikleri? Bu kız o kadar da savunmasız değil miydi yoksa? Değildi belki. İyi de, bu bir kötülük müydü? Öyle idiyse, neden, kim tarafından böyle görülüyordu? Bir de asıl savunmasızlığın hayatı gerçekten yaşamak anlamına geldiğini söyleyebilseydim... Söyleyemedim ama, fikirlerimi, duygularımı yine içimde gizlemeyi tercih ettim. Etmeseydim de hikâyenin akışını değiştiremeyecektim zaten, biliyorsunuz. Kendimi yine o akışa bırakmaktan başka çarem yoktu. Durdum, anlamaya çalıştım.

Başını sağa sola, sinirli bir şekilde sallıyordu Lea. Bu hareketinin birçok anlama gelebileceğinin farkındaydı şüphe-

siz. Kızı artık farklı gözlerle görmeye mecbur kalmaya mı katlanamıyordu, oğlunun böyle bir belaya bulaşmasına mı? Annesindeki bocalamayı görmüştü Aşer. Bu ifade, içinde belli etmemeye çalıştığı bir zafer duygusu uyandırdı. Gösterdiği tepkide nasıl bir haksızlık yaptığını anlayabiliyor muydu? Yaptığı hakareti unutamamıştı. Son darbeyi vurmanın tam zamanıydı. Rozi'nin hikâyesindeki en karanlık tarafı da anlatmanın en doğru zamanı... Komşuları subayın karısının evine dikiş dikmek için gitmeye başladığı günlerdi. Henüz on yedi yaşındaydı. Kadının farklı istekleri vardı. Bakireliğinden kurtulması gerektiğini söylemişti. Hayatının en çılgın zevklerini ona tattırabileceğini... Kadın onu etkisi altına almıştı. Farklı tercihleri de vardı. Korkunçtu. Elinden hiçbir şey gelmemişti. Kime, neyi şikâyet edebilirdi ki?.. Sonra da kocasıyla beraber günün birinde haber vermeden başka bir eve taşınmış, çekmiş gitmişti. Kapıcının apar topar taşındıklarını söylerken yüzüne yayılan manalı gülümsemeyi kaçırmamıştı, ama onu bir punduna getirip nereye taşındıklarını bir şekilde öğrenebilmişti. İzlerini sürmemişti ama, artık istenmediğini anlamıştı. Hayat kendisine bu gerçeği daha önce öğretmişti. O yer onun için sadece bir ihtimal olarak kalabilirdi artık. Neyin ihtimali mi? Onu da kendine saklamak istemişti, saklamıştı. Kerhaneye düşmediğine şükrediyordu. Ama nerede, nasıl duracağını da bilemiyordu artık. Başka ne çılgınlıklar yapabileceğini, çılgınlığın sınırını, bittiği yeri...

Oğlunu bir daha durdurdu Lea. Bu sefer daha kararlıydı. Daha fazlasını dinlemeye gerçekten katlanamayacaktı. Onun bir sınırı vardı. O nerede duracağını bilebilirdi. Anlaması gerekenleri anlamıştı. Bunları bilmeden, hiç öğrenmeden, oğluna duyduğu öfkeyle kalması daha mı iyiydi? Karar veremiyordu. Böyle hayatların yaşanabileceğini aklına getiremezdi. Hayal bile edemezdi. Bir de kendini insanları daha bakışlarından anlayabilecek kadar tecrübeli ve sezgileri güçlü bir

kadın sanıyordu. Bunları nasıl görememişti? Nasıl olmuştu da onu masum, kendi haline, korunmaya muhtaç bir kız gibi görmeyi başarmıştı? Nasıl, nasıl, nasıl?.. Bir de onu yeğenine uygun bulmuştu. Rahel'in karşı çıkışının başka nedenleri vardı, tamam. Ama iyi ki bu kadar direnmişti kadın. Ya bir de söylediklerine aklı yatsaydı? Ya dönüşü imkânsız bir yola girilseydi? Ya... Yine durdu. Geldiği yerde soluklanmak istedi. Hatta biraz bekledikten sonra bu yerden dönmek, kaçabildiğince kaçmak... Sormak istemediği ama yine de sormak zorunda kaldığı başka sorular içini kemirmeye başlamıştı çünkü artık... Ne kadar zaman geçmişti kız kardeşiyle o bayram arifesinde bu konuyu konuşmalarının üzerinden? Belki bir buçuk, belki de iki ay... Daha fazla değildi. Bayram akşamı, yemekten sonra sofrayı toplarken, bir ara mutfakta baş başa kalmışlardı. Onu biraz suskun ve fazlasıyla düşünceli bulmuştu. Söylemeye çalıştığı ama söyleyemediği bir şeyler vardı sanki. Seviniyor muydu, üzülüyor muydu anlayamıyordu ama, çok önemli bir kararın eşiğinde görünüyordu. Kendisini dinleyip, söylediklerinden etkilenip Yusuf'la konuşmuş muydu yoksa? Aklı bu işe yatmış mıydı? O zaman ne yapacaktı? Gerçekleri söyleyecek miydi, söylemeyecek miydi? Bu sorumluluğu nasıl taşıyacaktı? Devam edemedi. Aşer de edemezdi. Farklı yerlere gitmişler, kendi sorularıyla baş başa kalmışlardı. Susuyorlardı artık, sadece susuyorlardı. Varlıklarını birbirlerine uzun bir suskunluğun içinde kalarak yeterince hissettiremezlerdi ama. Adımı Aşer attı.

"Boş ver be anne, takma kafaya... Lina'yla evleneceğim, merak etme, her şey yoluna girecek. İyi kız. Hem beni seviyor. Eh, ben de onu seviyorum. Problem yok yani... Bu karıyla da artık görüşmüyoruz diyorsam, inan. Tuhaf bir şey yaşadım, ağzımın payını aldım. Senden başka hiç kimse bilmeyecek. Bir de şunu bil de rahatla. Bizi yakaladığın gün evden çıktık, ne yaptık, biliyor musun? Meyhaneye içmeye gittik.

İkimiz de sarhoş olmak istiyorduk. O başka türlü, ben başka türlü... Farklı sebeplerden yani, başka dertlerden... Yemeğin bir yerinde kadehini kaldırdı, gülerek baktı. Sanki aşağılıyordu. Ne dese beğenirsin? 'Buraya kadarmış çocuk... Nokta... Gelecek Cuma için başka program yaptım bile...' Sanırsın on yıllık iki sevgili ayrılıyor, ben ona ayrılalım demişim de, dünyanın kötülüğünü yapmışım... Sanki karşındaki kırk yaşında kadın..."

Oğluna sarılmak geldi içinden bu sözleri de duyunca ama yapamadı. Masadan tam da o anda kalkmıştı zaten. Hazırlanacak, çıkacaktı. Teşekkür etmeyi de ihmal etmedi bu arada. Neye teşekkür ediyordu? "Boyikos"lara mı, bu dert ortaklığına mı? Ne önemi vardı. Susmak ve başını sallamakla yetindi yine. Sonrası başka bir sessizliğindi. Bir süreliğine orada öyle oturarak çakılı kaldı. Sonra kendine bir kahve yaptı. Şabat günüydü. Sigara içemezdi. Sigara içmemenin Şabat'la ne alakası vardı bilemiyordu ama o içmiyordu. Düşündü. Rahel'e bu öğrendiklerini mecbur kalmadıkça anlatmayacaktı. Hiç kimseye anlatmayacaktı. Hiç kimseye, belki de hiçbir zaman. Bu kötülüğün kendisine hissettirebilecekleriyle yüzleşmeye hazır değildi belki de. Olayları akışlarına bırakmanın rahatlatıcılığına bir daha sığınmaktan başka çaresi yoktu. Kendini yeni zaaflarıyla da görebildiği bu zamanda daha fazlasını kaldıramazdı.

Bir süre sonra geldi Aşer. Tıraş olmuş, losyonunu sürmüş, özenle giyinmişti. Gece geç vakit dönebileceğini, ayakta kalıp kendisini beklemeye kalkmamasını söyledi. Cevap vermedi. Onun söylemesiyle olmuyordu bu işler. Hem neden durduk yerde böyle bir tembihte bulunma ihtiyacı duymuştu ki? Hayat tecrübesi ona, söylediğinin tam aksine, beklenmek istediğini farkına varmadan dile getirdiği ihtimalini de düşündürtüyordu. Belki de bu günlerde özellikle daha çok yakınlığa ihtiyaç duyuyordu. Salona geçti. Her zamanki koltuğuna

oturdu. Oyalanmak için dantel de işleyemezdi. Sigara içmesinin önünde duran engel burada da karşısına çıkıyordu. Tüm sevdikleri için dua edebilirdi ama. Öyle yaptı. Sonra daldı. Rüyasında kendisini yine Kırklareli'ndeki evlerinde, ancak bu sefer küçük bir kız olarak gördü. Kaynatmak için ocağa koyduğu süt aniden kesiliyordu ve o taze sütün böyle birdenbire kesilmesine bir türlü anlam veremiyordu... Gad'ın karısı ve oğluyla beraber eve dönüşüyle uyandı. Biraz fazla gürültü mü yapmışlardı? Önemli değildi. Nasılsa uyanacaktı. Uyanmış mıydı? Gülümsedi. Bu soruyu da cevaplamadan içine gömebilirdi. Sadece kendini daha iyi hissettiğini söyleyebilirdi, söyledi.

Fotoğrafın renkleri

Hikâyeye şimdi birçok ihtimalin izini sürerek devam edebilirim. Gad annesini, moralinin biraz düzelmesi için, karısı ve çocuğuyla beraber, Boğaz'da bir yerlere, ya da Bakırköy'deki o çok sevdikleri, özellikle kuzu tandırı için gittikleri restorana öğle yemeğine götürebilir. Ancak sessizlik yine de masada, anlaşılabilir nedenler yüzünden rahatsızlık verici bir hâkimiyet kurabilir. Başka bir deyişle gerekenler bir daha konuşulamayabilir. Boşluk, siyasi ve ekonomik kaygıların doğurduğu boşluklarla doldurulmaya çalışılabilir. Bir başka boşluk için boş bir film dolu bir sinemada hep birlikte seyredilmeye gidilebilir. Yapılanlar o küçük çocuğun hayatına sıkıcı ama günün birinde özlenecek anlar olarak yazılabilir. İhtimallerin hepsi mümkün ve böyle bir hikâyede yerlerine oturabilir. Ancak bunu yapmayacağım. Onlara o öğle yemeğini evde yedirmek bana biraz daha doğru geliyor. Bu programı bir Pazar gününe yakıştırmak da. Gerekçem çok basit. Buzdolabında akşamdan kalmış birçok yemek vardır hâlâ, israfa gerek yoktur. Lea'nın öyle dışarı çıkacak keyfi de yoktur ve

yaşadıklarını hazmetmek için biraz zamana ihtiyacı vardır. Günün bu durumda daha sakin geçmesi daha makul, evet. Akşam oğlu, geliniyle beraber arkadaşlarıyla buluşmak için çıkacaklar, o, torunuyla baş başa kalacak, belki de televizyondaki Klasik Türk Musikisi programında dinleyeceği şarkılarla avunacak, biraz kendine gelecektir. Torununa Eyub Peygamber'in hikâyesini de bir daha anlatacaktır belki. Yine kendini avutmak için. Sessiz çocuk bütün bunlardan yine sıkılacaktır. Yaşadıklarının, tarihini yavaş yavaş inşa ettiğinin farkına varmadan... Tam da burada durmalıyım. Hazır tarihin inşası demişken... Neden mi?.. Sizinle paylaşmaya çalıştığım o iki sabah arasında kalan akşamı anlatmamış olmanın eksikliğini şimdi biraz daha çok hissediyorum da ondan. Hatırlayabileceklerimin günün birinde göze alabileceğim o hikâye etme vaktinde bana yol göstereceğine çok inanıyorum üstelik. Geçmişe birkaç adım atmam gerekiyor. Vakit o vakit, hissediyorum. Yine bir seyirci koltuğuna oturabilir miyiz? Bir aile albümüne baktığımızı hayal edebiliriz. Bir fotoğrafın karşısında duracağız. Dönemin ve geçmişe yolculuğun ruhuna uygun düşsün diye, elbette siyah beyaz bir fotoğrafın. Tam da buradan, kareye girenlerin içine yol alabilir miyim? Birilerini gizli bir maksatla dışarıda bırakabilir miyim? Kimi nereye yerleştirmek istediğime, ya da nerede görmek istediğime bağlı. Mümkün görünüyor. Yine de denemeden bilemem. Başarırsam bu ihtimali hikâye etme vaktinde de değerlendirebilirim belki. O zaman anlatacaklarımın sırası değişebilir. Zamanın akışını seyrine bırakabilirim. Önce Cuma sabahını, sonra bu akşamı, sonra da Lea'nın oğluyla mutfakta yaptığı, hikâyenin içinde çok önemli bir yer tutacağını daha şimdiden hissettiğim sohbeti anlatabilirim. Yapamadım, filmlerdeki geriye dönüş tekniğinden yararlanırım, olur biter. Mesela şimdi yaptığım gibi. Asıl mühimi hatırlayabilmek zaten. Unutmamak için. Hikâyenin varlık sebebi de bu

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

değil mi? Deneyelim öyleyse. Bakın. Görüyor musunuz? Ben görmeye başladım bile. Yolculuğa bir de geçmişe dönüş havası kazandırırsak dekoru tamamlamış gibi görüneceğiz sanki.

Bu fotoğrafta herkes hatırladıklarıyla yer alıyor. O akşam için gösterdikleri yüzleriyle de elbet. Gösterilemeyenlerse ancak ertelenmiş birkaç hikâyeye açılabilirdi. Dina'nın Nice'ten, kendisini bir aralar çok yakın hissettiği bir sınıf arkadaşından yıllar sonra aldığı mektubun doğurduğu, çok kolay yüzleşilemeyecek o yenilgiye dair bir hikâye gibi örneğin. Dünürünün sığındığı, yalanlarla beslenmiş o asalet karşısında Lea'nın, gücünü yemeklerinin çok takdir edilmesinden alan, başka yalanlarla beslenmiş zafer duygusunun uyandırdıkları hakkında yazılabilecek hem gülünç hem de acıklı hikâye gibi de. Orada olmaktan çok sıkılan, fotoğraf çekilirken objektife bile bakmayan sessiz çocuğun iç savaşındaki manzaralar gibi... Ama bu derinliklere girmek istemiyorum şimdi. Onları da anlatmanın zamanı var çünkü, biliyorum. Ancak bir ses, birini anlatmaktan kaçamayacağımı söylüyor. Ses kendini zamanla size de duyuracak. Onu şimdilik sadece ben duyuyorum. Hikâye böyle akmak zorunda. Kahramanımız ister istemez fotoğrafın dışında kalmış. Herkesi karşısına alıp deklanşöre basan o çünkü. Onun bu hikâyede önemli bir yeri var işte. Hatırlamak zorunda kalacaklarım istesem de istemesem de beni eşinin hayatına da bir nebze girmek zorunda bırakacak. Tabii kızlarının hayatına da. Biraz yaklaşalım öyleyse. Gösteri başka türlü seyredilemez.

Bir yalnızlık oyunu

David'in elindeki, gösterişli ve pahalı bir fotoğraf makinesiydi. Oyun devam ediyordu. Böyle pahalı denebilecek zevklere para harcamaktan hiçbir zaman alamamıştı kendini. Üstelik çok da parası olmadığı halde. İlgiye muhtaçtı çünkü. Gö-

rülmeye, fark edilmeye, hatta sevilmeye de. Elindeki bir çocuğun oyuncağıydı sanki. O da oyuncağına hayranlık duyulmasından mutluluk duymaya her an hazır bir çocuk. Hikâyesine buradan da girmek mümkündü. Biliyordum. Ticari hayatında hayalini kurduğu başarıyı bir türlü elde edememek onun için taşınması ağır bir yüktü, hem de çok ağır bir yük. Hele hele bir de aynı iştigal alanında çok büyük paralar kazanmış, piyasada kendine çok itibarlı bir yer edinmiş kayınbiraderini aklına getirdiği zamanlarda. Yanılgısının farkındaydı, şüphem yoktu. Ne var ki kapıldığı girdaptan da bir türlü kurtulamıyordu. Kayınbiraderi de durumun farkındaydı, emindim. Ancak bu yanlışını yüzüne vuramayacak kadar nazik ve güngörmüş bir insandı da aynı zamanda. Ticari duyarlılığı ve tecrübesiyle konuşmanın, uyarılarda bulunmanın bir faydasının dokunmayacağını da görmüştü belki. Tüm bunlar bir yana, eskinin birçok badire atlatmış tüccarları, kazandıklarıyla böbürlenmemeyi, elindekilerin her an gidebileceği ihtimalini göz ardı etmemeyi fazlasıyla öğrenmişti. Kız kardeşini araya koymayı da düşünmüştü birkaç nasihat vermesi için ama, açıkçası onu da çok rencide etmek istememişti. İşlerinde kocasına gizliden gizliye yardım ettiğini, ona fark ettirmeden müşteriler yönelttiğiniyse hiç söyleyememişti. Aksi halde David, yaptığı işlerin çok büyük bir bölümünü de yapamazdı. Ama bu bir sırdı. Çok sıkı tutulan, içine insan haysiyetinin de karıştığı ticari bir sır... Kız kardeşi talihsiz bir evlilik yapmıştı, o da "vazifelerini müdrik bir abi olması hasebiyle", kendini elinden gelen yardımı esirgememe mecburiyetinde hissetmişti. Yardımlarını David'i bazen bir palyaçoya benzeten karısı bile bilmiyordu. Asıl sevap söylenmeyen sevap değil miydi zaten? Sevap, sevabı yapan da, sevap yapılan da bilinmediği zaman sahiden sevaptı esasında ama, bu şartlar altında başka bir çare de yoktu. Oyun böyle yaşanmalıydı, böyle yaşanmıştı.

O fotoğraf makinesi, bu oyunda kahramanımızın tek oyun-

cağı değildi. Başka fotoğraf makineleri de değildi. O sekiz milimetrelik sessiz film oynatma makinesi de, bu makinede oynatılan filmlerin yansıtıldığı açılır kapanır perde de bu hayal dünyasının vazgeçilmezleri arasındaydı. Aileyi, tanıdıklarını, sevdiği komşularını çağırıp büyük bir keyifle gösterdiği Bud Abbott ve Lou Castello ile Lorel ve Hardy'nin komedi, ya da finalde, göğsüne mezarında büyük bir çivi çakılan, küçük çocukların geceleri yatmadan önce seyredemediği Drakula'nın korku filmlerini hâlâ hatırlayanlar vardır, inanıyorum. David o saatlerde üzerine düşen, daha da doğrusu kendisine yakıştırdığı makinist rolünü en iyi şekilde oynamak için elinden geleni yapmıştı. Evinde bir sinema vardı ve tanıdıkları kendisine böyle bir imkâna sahip olduğu için gıpta ediyorlardı, daha ne isteyebilirdi? Yüzündeki mağrur, ancak işin aslı dikkate alındığında safça ifade onu nasıl da ele veriyordu. Film oynatma makinesi, perde varken, film çekme makinesi de edinilmeliydi elbet. Zamanla çok büyük bir değer taşıyan görüntüler de kayda geçti böylelikle. Dina ile ablasının bebeklikleri, çocuklukları, bazı doğum günü kutlamaları, kavgaları, Ester'in gençliği, gittikleri plajlar, artık çoktan betonlaşmış sayfiye yerleri... Sonra da günü geldiğinde bu sinemada yapayalnız kalacaktı makinist. Yılların akışında, tuhaf bir hayata bağlanma adına, ya da tam tersi, adı konamayan bir matem havası içinde de akacaktı bu görüntüler. Onun bu görüntüleri her seyredişinde ağlamasından, sadece geçmişe duyduğu özlemi mi çıkarmak gerekiyordu? "Hayatı gözlerinin önünden film şeridi gibi geçiyordu" sözlerinin bu tek seyircili sinemada en doğru anlamını bulduğunu söylemek fazla abartılı olmazdı. Belki de o hayal perdesinde kalanlar bir yenilgiyi ya da yavaş yavaş inşa edilmiş bir yalanı anlatıyordu. O filmleri tekrar tekrar seyretmişti. Tekrar tekrar... Onu görmüştüm. Etrafının çok ıssızlaştığını mı hissediyordu? Gidenler gitmişti. Kızları başka evlerin kadınlarıydı artık. Hiç gitmeyenler

de var mıydı? Sorunun cevabını kendisinden başka hiç kimse bilemezdi. "Ya David, işte böyle eksik kaldın sen" diye mırıldanmıştı bir keresinde. Orada olduğumun farkında değildi. Kısa bir süreliğine, artık çok iyi bildiğim o görüntüleri seyretmek için yanına ilişmiştim. Çok anlamlı sözlerdi, hissediyordum. İçlerinde bir türlü dile getirilemeyen bir acıyı saklıyorlardı, belliydi. Ancak hepsi bu kadardı. Orada durmuştu. Bu anlar da unutulmazlarım arasına girecekti. Sorularını taşıdıkları için. Beni yine aşamadığım bir sınırda bıraktıkları için de... O şeritler hayatından böyle geçmişti işte. Geçmişin bu giderek ağırlaşan sessiz görüntülerinden geçen seslerini duyuyordu içinde, hiç şüphem yok. Bazı uzak sesler insanın içinde bir çığlık gibi yankılanır ya, duyduğu sesler öyle seslerdi sanki. Film gösterme makineleri değişmişti. Kameralar da... Sesli filmler vardı artık. Ne var ki o, isteyerek ya da istemeyerek, bu oyunun da dışında kalmıştı.

Bir ara pul koleksiyonculuğuna da merak sarmıştı. Büyük, birbirinden albenili defterler, cımbız, büyüteç... Bu dünya da böyle bir dünyaydı. El attığı bu işe de tutkuyla sarılmıştı. Yine tutkuyla... Onu en çok bu özelliğinden dolayı sevmiştim galiba. Kendini yaptıklarına tüm benliğiyle vermekten başka türlüsünü yapamadığı için... Etrafındaki herkes benimle aynı fikirde değildi ama, görüyordum. Yerleşikliklerine sığınarak yaşayanlar aykırılıkları kolay kolay taşıyamazlardı ki... Hakikatler de vardı üstelik, rüyaların sığmadığı günlerin akışı... Yüksekkaldırım'daki pulculardan satın aldığı pullara, gün gelmiş, aile bütçesini bile zorlayacak paralar harcamıştı. Karısının, en azından görünürde, pek de haksız sayılamayacak memnuniyetsizlikleri karşısında "Ama bunlar bir gün çok para edecek. Bir gün elimdekileri almak için peşime düşecekler. Sen çok zengin olduğumuzda neler yapacağımızı şimdiden düşünmeye başla!" gibisinden laflar etmesi, üstelik söylediklerine tüm benliğiyle inanmasıysa hem görülmeye hem de duy-

gulanılmaya yeterdi doğrusu. Kendisini bazı masallara ya da efsanelere nasıl da kaptırmıştı... İngiltere'nin Afrika'daki sömürgelerinin birinden kalmış bir posta pulu, sırf taşıdığı damga yüzünden, emekli bir coğrafya öğretmeninin hayatını değiştirmişti. Büyük ve çok zengin bir koleksiyoncuysa, Londra'da yapılan bir müzayedede, dünyada sadece iki adet kaldığı bilinen bir pula iki yüz elli bin Sterlin vermişti. Öteki pulun nerde olduğu bilinmiyordu. Adam müzayedenin sonunda kendisinde kalan pulu eline almış, herkesin gözleri önünde, sakin ve mağrur bir ifadeyle, çakmağını çıkarıp yakmıştı. Kendisine hayret dolu gözlerle bakanlara "Öteki pul bende. Şimdi dünyada sadece bir tane var!" diyerek... Elindeki pul paha biçilmezdi artık. Bu pulun değerini bir tek kendisi belirleyebilirdi... David bu hikâyeleri kimden, nerden duymuştu? Duydukları onu neden bu kadar etkilemişti? Bu soruların cevabını da bir hayalperestin dünyasından geçerek vermek mümkündü. O, hayallerinin götürebileceği her yere gitmek istemişti zaten. Hiçbir yere aslında gidemediği halde...

Görüntüsüne uzun yıllar fazla önem vermesinin ardındaysa bazı hayallerin uzantıları vardı. Gençlik yıllarında bir arkadaşının kendisini benzettiği Tino Rossi'nin, bu benzerliği daha da artırmak için, sadece saç kesimini, briyantinin o günlerdeki çekiciliğinden de güç alarak taklit etmekle kalmamış, Tünel'deki birçok plakçının kapısını aşındırarak, bulabildiği tüm plaklarını almış ve bu plakları dinleye dinleye ezberlediği şarkılarını, özellikle de "Marinella" ve "Le plus beau tango du monde"u eş dost toplantılarında, derneklerde söyleyerek, kendine üç dört yıl kadar sürmüş küçük bir krallık kurduktan, bu süre içinde büyük şarkıcılık hayallerini besledikten sonra, günün birinde sevdasından aniden, herkesi şaşırtacak bir kararlılıkla vazgeçmişti. Bu vazgeçişin sebebi sorulduğundaysa yalnızca çok sevdiği bir arkadaşının yasını tuttuğunu söylemekle yetinmişti. Söylenemeyenler bir

sınırın ötesinde kalmıştı sanki... O günlerde hiç kimse daha fazlasını öğrenmeye ihtiyaç duymamıştı. Bu olay benim henüz buralarda olmadığım bir zamanda geçmişti. Öğrendiklerim duyduklarımdan, anlatılanlardan ibaretti. Biraz ordan, biraz burdan gelenlerden. Her seferdeki gibi... Meselenin yeterince deşilmeden vazgeçilebilir görülmesinin tek bir açıklaması vardı. Hiç kimse hiç kimseyle yeterince ilgili değildi aslında... Geriye unutuşun kollarına bırakılmış ince bir ayrıntı kalıyordu. Yine anlayabildiğim kadarıyla, hiç kimseyi ilgilendirmemiş, ince, belki de gerçekten kayda değer görülmeyecek bir ayrıntı... David'in tuttuğu yas, kendisine o Tino Rossi hayalini kısa bir süreliğine armağan eden arkadaşı için tuttuğu yas olabilir miydi? Söylenenlere bakılırsa, o vazgeçiş günlerinde sadece şarkı söylemeyi kesmemiş, saç şeklini de değiştirmişti çünkü. Tam bir kopuş... Başka ne diyebilirdim?

İçinde bulunduğu çevrenin en güzel kızlarından biri olarak nam salmış, birçok erkeğin, dahası varlıklı damat adayının peşinden koştuğu Ester, o günlerde mi girmişti hayatına? Bu yastan önce mi, sonra mı? Sorunun cevabını hiçbir zaman alamadım. Bu soru önemli miydi, ona da karar veremedim. Anlatılanlardan, hırslarına yenilen iki gencin hikâyesini çıkarmakta pek zorlanmadım ama. İnsanlar peşlerinden koşanlardan çok, herkesin peşinde koştuklarını daha cazip bulmaz mıydı? Hikâye bu kadar sıradandı. Başlangıca, kavuşmanın sarhoşluğuna ikisi de kapılmıştı büyük bir ihtimalle. Kendini başkalarının gözünden seyretmenin doğurduğu yanılsama, bir gerçek gibi ne kadar taşınabilirdi ama? Görülenler ve gösterilenler bu gerçeği ne kadar yansıtıyordu? Yıllar neleri değiştirmiş, neleri kalıcı yapmıştı? Dışarıdan bakanlar ya da bakmaktan daha fazlasını yapamayanlar bu soruların cevabını gerektiğince veremezdi. Çünkü ortaya konanlar sadece ve sadece herkesin bildiği bir evliliğin fotoğraflarıydı. Ya ortaya konamayanlar? Gizli bir çekmede saklananlar? Ay-

nı oyunda ve aynı çatı altında büyümenin her türlüsünü yaşayan Korin ile Dina da bu soruları sormaya ihtiyaç duymuş muydu? Biraz şüpheliyim. Ancak anneleriyle babalarının evliliğine pek de öyle imrenilecek bir evlilik olarak bakmadıkları kesindi. Aralarında yaptıkları konuşmalarda bu duygularını bir şekilde paylaştıklarını hatırlıyorum. Ester'in bir kavga esnasında, kendisine bencil ve muhteris kadın yakıştırmasını kızgınlıkla yapan küçük kızına, tıpkı oyunların patlama anlarındaki gibi, çok saklanmış bir gerçeği içini en nihayet boşaltabilen bir kadının haykırışıyla, evliliğinin yalnızlıklarla geçtiğini, hayat dolu görünen kocasının, kendisine uzun yıllar çok ilgisiz kaldığını, hatta nerdeyse hep ilgisiz kaldığını, ablasıyla dünyaya gelişlerinin ender beraberliklerinin neticesinde gerçekleştiğini söylemesi manidar ve sarsıcıydı elbet. Eğer doğru idiyse bu söylenenler, neden onca yıl hiç kimseyle paylaşılmadan o en gizli odaya hapsedilmişti? Soru, her sahici soru gibi, başka soruları doğurabilirdi. Cevaplar yetersiz kalabilir, ya da en ikna edici açıklamalar hemen bulunamayabilirdi. Hakikiliğinden şüphe edilemeyecek tek duygu, bu itirafın ardından Dina'nın, annesiyle babasını bir hayal kırıklığı perdesinin ardında görmekten ne yaparsa yapsın kurtaramayacağıydı ama, bu kesindi. Korin başka bir evde, başka bir hayattaydı. Onun orada başka sarsıcı sırların içinde kaldığını da ancak zamanla öğrenecekti ama, yine vakti geldiğinde içlerine bir nebze girebileceği bu sırların kendisini karşı karşıya bırakacağı gerçekler o günlerinin gerçekleri arasında yer almıyordu. O günlerinin gerçeğinde, annesiyle babası arasında yıllar boyunca yaşanmış bu meselenin doğurduğu sarsıntıyı tek başına taşımak zorunda kaldığı fikrine saplanmanın yaşattığı haksızlığı taşımanın yükü vardı. Evlerimiz nasıl da cehennemimiz, geçmişimizdeki izler nasıl da yaralarımız olabiliyordu. Dina'dan bunları da duyacaktım. Bir konuşmaya ihtiyaç duyduğu anlardı, unutmadım. Ablası en

nihayet o kadar da uzağında değildi. Onunla konuşabiliyordu artık. Bu hikâyeyi de o konuşmaların birinden öğrenmiştim. Tanıklığım yine acı vericiydi. Yine o sessizliğin ve suskunluğun içine sürülmüştüm. Duyabiliyordum ama en azından. Duymanın her anlamıyla ikisinin de yanındaydım. Görüyordum. Bazı yaraların esasında hiç kapanmadığını, sızılarını hep hissettirdiğini. Zamanın sağaltıcılığına rağmen. Belki alışılıyordu, hepsi buydu. Bu yıkıntıda hikâyeyi daha iyi anlayabilmek için, ben de onlarla beraber yürümeye çalıştım. İçimden o adımları atarken, Dina'ya bir soru daha sordurmak istedim. Annesi, bu itirafta bulunurken, dile getiremediği bir başka acısını gizlemiş, tüm yaşananlara, söylenebilenlere rağmen, içinde gömülü tutmaya devam etmiş olabilir miydi? Onda bu ihtimali doğurmaya çalışmamın bir sebebi vardı elbet. Ne var ki zaman yine o zaman değildi. Karşımda babasına da annesine de çok farklı gözlerle bakan bir kadın vardı. Bu iç savaşıyla baş etmeye çalışan bir kadın... Hikâyenin bu kısmında bir başka çatışmaya meydan veremezdim. Görebildiğim kadarıyla Ester de aynı tercihi yapmıştı. Kendince bir asalet sınavıydı bu sanki. Belki de bir korku, karar veremiyorum. Bu konuşulanlardan daha fazlası o günden sonra hiç konuşulmadı çünkü bildiğim kadarıyla. Söylenebilenler söylenmiş, sonra da bir başka unutuşun sularına bırakılmıştı. Daha fazlasını deşmeyi hiç kimsenin yüreği kaldırmamıştı sanki. Kimileri sarsıntılarıyla yüzleşmemek için varoluşlarını bazı kaçışlar ve suskunluklar üzerine kurmaya çalışırlar ya, tam böyle bir yan çizme hikâyesiydi yaşanan, görüyordum.

O tarih duygusunun izini sürmek

Sofradaki çatal bıçak seslerini size duyurabiliyor muyum? Ya konuşulanları? Kokuları? Tatları? Sizin de bir çift laf söylemenizi nasıl da isterdim. Bir tarihi onlarsız inşa edemeye-

ceğimi söyleyebilmek... Lea yine maharetini sergilemişti. Sofradaki her yemeğin ayrı bir tadı, anlamı ve sırası vardı. Görülebilenler hem bu yemeklerin pişirilmesine çok emek verildiğini, hem de miktarları dikkate alındığında, o akşam bütünüyle tüketilemeyeceğini, kalanların ertesi güne bırakılacağını her haliyle ortaya koymaya yetiyordu. Sahne, geleneklerine bağlı muhafazakâr bir ailenin sahnesiydi. Yaşanması gereken, yaşanabildiğince yaşanıyordu işte. Sorgulamadan, nedenleri sorulmadan. Seçimin bir başka kendini var etme çabası olduğunun farkına bile varılmaksızın.

Ya farkına varılarak, bile bile yaşananlar? Lea'nın bazı yemekleri sofraya pişirildikleri alüminyum tepsilerde getirmesi, Ester'in düşündüğü gibi bir çeşit "köylülük" müydü örneğin? Öyleydi belki. En azından o çevrelerdeki "şehirlilik" anlayışına göre öyleydi. Lea bu gerçeği bilmez miydi? Bilirdi bence, bal gibi bilirdi. Dolapta özenle sakladığı, yıkayıp pırıl pırıl yaptığı servis tabaklarına, pişirdiği yemekleri büyük bir özenle koyduğunu defalarca görmüştüm. Kendini genç sayılabilecek bir yaşta dul bırakan kocasının ölümünün onuncu sene-i devriyesi münasebetiyle verdiği, adeta şöleni andıran o davete nasıl hazırlandığını da gördüm. Yine oradaydım çünkü. Aynı özen, sessiz seyirciliğini yapmak zorunda kalacağım o Pesah akşamında da gösterilecekti. Lina'nın annesiyle babasının eve ilk kez yemeğe geldikleri akşam da gösterilmişti. Ama o akşam başkaydı. Lea o akşam kendini tam bir aile yemeğinin ortasında hissetmek istiyordu, anlamıştım. Yakınlığı bir de böyle yaşamak ve aktarmaya çalışmak... Bu niyet onun yanında yer almamı sağlayabilirdi. Ne var ki bildiklerim, bana bu tavrın yıllardır sürmüş bir savaşta direnme anlamına gelebileceğini de söyletiyordu. "Lea'nın sofraya o tepsileri, dünürlerinin rahatsızlığını bildiği halde getirmesinin gizli bir manası da var mıydı?" sorusu aklımın bir köşesinde hep yer almış durmuştu çünkü. "Biz böyleyiz, ka-

lıbınızdan çıkın da alışkanlıklarımıza biraz saygı göstermeyi deneyin" demenin bir başka türlüsü olarak da görülebilirdi böyle bir halde bu tavır, sineye çekilmek zorunda kalınmış kırgınlıkları dile getirmenin farklı bir şekli olarak da... Karşıdakilerin payına ne düşebilirdi bu durumda? Yeterince değer görmedikleri duygusuna saplananlar, bir çeşit küskünlükle kendilerine daha çok dönmez ve bağlanmaz mıydı? Ester'i belki de en çok bu duygu çileden çıkarıyordu. O da çok büyük bir ihtimalle, neleri tercih ettiği bilindiği halde, beklediği saygıyı görmediği duygusuna kapılmıştı. Lea'nın yemeklerine yüklemekte ısrar ettiği "köylülük" sadece bu "göze hoş gelmeyen" sofra resminden kaynaklanmıyordu. Ona göre bu yemekler öncelikle fazla yağlıydı. Yemeklerin sağlıklı olması gerektiği yanılsamasıyla yaşayan bir kadın için bu tespite hayat veren itirazın savunulabilir bir tarafı vardı şüphesiz. Lea'nın yemeklerini yaparken, yağı kullanmada elini korkak alıştırmadığı kesindi. Ancak tam bu yüzden yemeklerine özel bir lezzet kattığı da kesindi.

Sofrada bu gerçeğin farkında olan biri daha vardı. Nereye gideceğini bilmeden oralardan kaçmak, uzaklaşmak isteyen o içine kapanık, sessiz çocuk... Gelgelelim bu duygusunu açık yüreklilikle, yüksek sesle dile getiremiyordu, farkındaydım. Anneannesini kırmak, üzmek istemediğinden mi? Belki. Ama bence daha fazlası vardı. Onun o günlerinde sevgisizliğe, dolayısıyla da doğruları söyleyerek birilerinin sevgisini kaybetmeye tahammülü de yoktu, cesareti de. Hayat ona herkes tarafından sevilmenin imkânsızlığını henüz öğretmemişti. Asıl önemsenmesi gerekenin kendini sevmeyi öğrenmek olduğunu da... Bunu biliyordum. Çünkü o resmi yeniden hatırlamaya, kaldığı karanlıktan kurtarmaya çalışırken, en çok onun iç dünyasına girebildiğimi hissediyordum. Etli kabak dolmasını yılların akışında o günlerdekinden çok daha fazla sevdiğini, bu sevginin yemeğin tadı kadar, kaçmak istediği sofra-

lara dönme ihtiyacını giderek daha çok hissetmesinden kaynaklandığını da bu yüzden söyleyebiliyordum, "kaşkarikas"ın o ekşiliğini kendisini bildi bileli sevdiğini de... İçinde biraz da tatlılığı barındıran, kokusu yüzünden de hep çok özel kalan o ekşilik hep yaşatılmak istenecekti. Tıpkı etli kabak dolmasındaki tuzluluğu barındıran tatlılık gibi. Hayatın kendisini hatırlattığı için belki de... Bu tatlar birbirlerinin karşıtı değil, tamamlayıcısıydı çünkü. Gerçeğin ayırdına daha iyi varabilmek için, yaşanan coğrafyanın tarihini, duygu iklimini şöyle bir hatırlamak da yeterli olabilirdi, hayatın bize verirken aldıklarını ya da alırken verdiklerini de... Tatlar, her sahici, yaşanmış tat gibi, ilk alındıkları odalardan başka odalara, başka nefesler için taşınabildikleri sürece tattılar zaten...

Hikâyenin bu bölümü tam da burada bitebilirdi. Gelgelelim o sofrada öyle bir başlangıç yemeği daha vardı ki, çağrışımları bana yine hayata dair bir başka gerçeği getiriyor. Hem de hiç es geçemeyeceğim bir gerçeği. O yemek o çocuğun da en çok sevdiği, ilerleyen yıllarda da en çok seveceği yemeklerden biriydi. Ekşili beyin... Sizin için bir anlam taşıyor mu? Eğer yemediyseniz taşıyacağını hiç sanmıyorum. Anlatacağım sahne bir başka sahneyi gözlerinizin önüne getirebilir. Rahel'in o zorlu dönemeci oğluyla beraber almaya çalıştığı akşamın öncesinde yaptığı yemeği hatırlıyor musunuz? Anlatılacak sos kızarmış köfteler için kullanılmıştı. Arada hiçbir fark yoktu aslında. Tek değişen o sosun içine konandaydı. Önce iki dana beyninin on beş dakika kadar tuzlu hatta istenirse biraz da buzlu suda bekletildikten ve akan suyun altında, üstünde hiç kan izi bırakılmayacak şekilde, zarlarının iyice ayıklandıktan sonra haşlanması, haşlandıktan sonra da pişme suyunda kısa bir süre bırakılması gerekiyordu. Sonra da süzülüp bir tatlı kaşığıyla parçalara ayrılarak bir kaba konması, üstüne de bu sosun dökülmesi. Bu hazırlık da bana bir başka mutfak sahnesinden kalacaktı. O

gün başka bir gündü ve ben yine oradaydım. Bir başka tanıklığa çağrılmıştım. Başka çarem yoktu. Aksi halde hikâyenin bu kısmı yazılamazdı.

Yemeğin, kabak dolması ve "kaşkarikas" gibi, bir gün öncesinden yapılması ve buzdolabında bekletilmesi tercih edilmeliydi. Tatların birbirlerine daha çok geçmelerine imkân vermek için... Yine de beynin, sosundaki yumurta sebebiyle, bir an önce yenmesinde fayda vardı. Bu tatlar da fazla bekletilmeye gelmiyordu, ya da hayatlarımıza kısa ömürleriyle yazılıyordu.

Beraberliklerin bıraktıkları... Kimi insanların ölümlerinden sonra da, suskunluklarıyla yaşadığını söyleyenler bana şimdi yine sesleniyor. Onları hissediyorum. Bedeli ödenmiş, birilerinde silinemeyecek izlerle bırakılmış hikâyelerin insanın hayatını anlamlı kıldığını bir daha söylüyorlar.

Şimdi güneş batıyor. Yarın yeni bir gündür diyorum. Sonra yine akşam... Bir yaz mevsimiydi... Geçmişe gömülmüş kaçıncı yazdı bu?.. Birbirimize nefeslerimizi vermek istemiştik. Hikâyelerimiz için. Hayatlarımız ve tarihlerimiz için... Verebilmiş miydik?..

Üçüncü defter
Mevlut

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Sabahın duyurdukları

Davetlilerin tümü rahat edebilecek miydi? Eni konu üç dört saatlik bir işti bu ama kimi insanlar saplantılarından bir türlü kurtulamıyordu ne yazık ki. Başka dayanacak güçleri mi yoktu? Sorunun cevabını verebilecek halde değildi. Ucu bir yerinden kendisine dokunabilirdi çünkü, farkındaydı.

Gün yeni başlıyordu. Akşama daha çok vardı. Önce yemekler pişecekti. Şöyle bir düşününce... Endişe etmesine gerek yoktu ama. Bugüne kadar ne büyük davetlerin altından kalkılmıştı. Asıl mesele beraberliklerin nasıl yaşanacağındaydı, evet.

Dina'nın annesiyle babası da gelirdi, Lina'nın annesiyle babası da, bu kesindi. Birbirlerine yine mesafeli duracaklardı ama bir aradalıklarını sağlamak için yine elinden geleni yapacaktı artık. Hüzünlü ablası Korin de gelirdi, fazla hareketli, anlaşıldığı kadarıyla da kafasının çalışma şekliyle ilgili ciddi bir sorun yaşayan oğlu ve ailede en çok sevdiği, daha ilk günlerden kanının ısındığı kocası Alber'le birlikte. Sevgisinin nedeni musikiye duyduğu derin bağlılıktı. Uzun yıllardan sonra ilk kez, içinde bulunduğu çevreden birileri genç kızlığında ud meşk etmesiyle ilgilenmişti. Şarkıları konuşmuşlardı. Bildikleri makamları da... Sonra da Münir Nureddin'i, "Endülüs'te Raks"ı, "Sana Bir Tepeden Baktım Aziz İstanbul"u... Şan Tiyatrosu'ndaki Pazar konserlerini... Bilgisine hayran kalmıştı. Tabii, itiraf etmeliydi, ken-

disine verilen değere de... Genç kızlık ateşinin üzerine serpmek zorunda kaldığı kül, hiç beklemediği bir zamanda, adamın sesi ve dokunuşuyla özenle kaldırılmıştı. Bu hayranlığı ve sevgiyi nasıl duymazdı ki... Pek sık bir araya gelememişlerdi ne yazık ki... Hayat herkesi bir yerlere itiyor, götürüyor, hatta hapsediyordu ya... Tek üzüntüsü karısı karşısında sessiz kalmasıydı. Hatta fazla sessiz. Bu sessizliğinin bir sebebi var mıydı? Vardı şüphesiz, mutlaka vardı. Sonuçta her ev ve beraberlik kendine göre bir sırrı gizlerdi ya... Boş vermek zorunda kalmıştı o da, bir daha boş vermek, istese de istemese de... İç dünyasındaki tüm kırgınlıklara, tüm isyanlara ve öfkelere rağmen, başka yaşananları da sineye çekmek zorunda kaldığı gibi... Dina'nın ailesinden hiç kimseyi sevememişti mesela, tüm çabalarına rağmen sevememişti. Bu evliliğin gerçekleşmesine de karşı çıktığı günleri hatırlıyordu da... Haklı mıydı? Hatırlamak bile istemiyordu artık. Ama rahmetlinin ısrarını, evliliğin gerçekleşmesinden yana koyduğu tavrı da unutamazdı. Yok efendim, kızın dedesini tanırmış da, zamanında kendisine birçok kez abilik yapmıştı da, adam namuslu bir tüccarmış da, namuslu tüccarın ailesinden kötü bir kız çıkmazmış da... Hey gidi rahmetli hey... Nasıl da hayal dünyasında gezen bir adamdı. Dayandığı gerekçelerin hiçbirinin kızla ilgisi olmadığını bir türlü anlatamamıştı. Peki, o neden başlangıçta karşı çıkmıştı bu evliliğe? Belki de asıl endişesi, oğlunun bu evliliği başka hiçbir kız tanımadan yapmak ve bütün ömrünce tek bir kadına bağlı kalmak istemesinden kaynaklanıyordu. Sorunun düğümlenip kaldığı yer burasıydı işte. Ama direnişini daha fazla sürdürmesinin önünde duran engel de buradaydı. Oğluyla kız nerdeyse çocukluklarından başlayarak çıkmaya başlamıştı. Kim bilir aralarında neler geçmişti. Birçok insan bu beraberliğin şahitliğini yapmıştı. Bu kızın da bir namusu vardı sonuçta. Hem onca yıl oğlundan kopmaması, engellenmemesi gereken bir

sevginin ispatı değil miydi? Bu evlilik de birçok evlilik gibi sorunlarıyla gerçekleşmiş, hayata geçmişti sonra. Yaşanması gereken yaşanacaktı, kader buydu ve gerisi boştu. Sonra ne olmuştu? Sonra, iki yıl geçmiş geçmemişti ki, onca yılını paylaştığı adam, günün birinde aniden göçüp gitmişti. Onu mücadele etmesi gereken sorunlarla baş başa bırakarak... Toprağı bol olsundu yine. Üzülmüştü, çok ağlamıştı ama isyan etmemişti. Hayatın bütün sırlarına vâkıf Tanrı'nın bir bildiği vardı muhakkak. Bu kederi verdiğine göre dayanma gücünü de verirdi. Vermişti de. On yıl da böyle geçmişti işte... Koskoca on yıl... Dile kolay... Bugün de bu matemin onuncu yılının bittiği gündü. Misafirler de bu vesileyle çağrılmıştı. Mevlut evde okunacak, sonra da hep birlikte yemekler yenecekti. Sofranın, konuşulma ihtiyacı doğuracak, en kayıtsızların bile dikkatini çekecek, hatta hayranlığını uyandıracak kadar zengin durmasını o kadar çok istiyordu ki... Biliyordu, bu tercihi için de eleştirilecekti Dina'nın annesiyle babası tarafından. Dahası, onlar da görecekleri karşısında, tüm gönülleriyle, son zamanların en gözde ve tartışılan eleştirisini yapanların kervanına katılmayı fırsat bileceklerdi. Zemin hazırdı. Böyle bir vesileyle yapıldığı duyulan ihtişamlı davetler daha geçenlerde havrada kınanmıştı Hahambaşı tarafından. "Dinimiz gösterişi kabul etmez, mevlutlar partilere döndü, günahtır!" denerek... Dinine derin bir saygısı ve bağlılığı vardı. Bu tarafını hem kendine hem de çevresine gösterebilecek, hissettirebilecek birçok imkân geçmişti eline. Biliyordu, hiç kimse onu yoldan çıkmış bir kadın olarak göremezdi. Gelgelelim öte yandan, yaşadıkları onca sıkıntıdan, birçok akrabanın, çevresindeki insanların kendilerine biraz da acımayla karışık bakışlarının hissettirdiklerinden sonra, oğullarının çok beklenmiş ticari zaferlerinin sonuçlarını herkese göstermek, ilan etmek arzusu da benliğinde o kadar galebe çalıyordu ki... Bunu rahmetlinin ruhu için de yapmalıydı üste-

lik. İçinden "Görüyor musun Aron, senin için kurulan sofrayı görebiliyor musun? Çocuklar başardı!" diye haykırmak geliyordu. İçinden haykırabildiğince haykırıyordu zaten. Hem günahsa günah! Bir bebek bile, annesinin emdiği memesini kendini tutamayıp ısırırken, saygısızlık gösterip, farkına varmadan da olsa, ilk günahını işlemiyor muydu?..

Geriye kalanlarla görülecek pek büyük bir hesabı yoktu. Öteki dünürleri, Lina'nın annesiyle babası sessiz, mütevekkil, kendi hallerine insanlardı. Mütevazıydılar, sorun çıkarmazlardı hiç. Yoksuldular çünkü. Ve belki de bu yüzden cana yakındılar. Lina'nın babasının Bankalar Caddesi'ne yakın bir yerlerde küçük, kıt kanaat gelir getiren bir elektrikçi dükkânı vardı. Geçinip gidiyorlardı işte. Hâlâ Kuledibi'nde oturuyorlardı. Şişli tarafına geçebilmeleri henüz mümkün değildi. Ama bir gün, belki bir gün onlar da oturdukları o izbe apartmandan kurtulacaklardı. Aklına getirdiğinde haline şükrediyordu. Şimdiki evleri nasıl da rahattı. Oralarda yıllarca yaşamışlardı oysa. Ne günlerdi... Onlar da yaşanmış, gitmişti işte...

Oyunda rolü olanlar

Dora'yı tam da o anda hatırladı. O da gelecekti, hiç aksatmazdı, biliyordu. Havrada yaptıkları sene-i devriyelere hep gelmişti. Bu davete elbette, haydi haydi gelecekti. Sadece iki yaş küçüğüydü ama kendisini hep çok saygı duyulacak bir abla olarak görmüştü. Geçmişlerinde yaşadıkları, paylaşmak zorunda kaldıkları günler için tabii. O zor, hatırlanması bile insana acı veren günlerin hatırına... Dora, küçük Dora... Sevgili, hakikatli, çok badire atlatmış, ama gülümsemesini, hayata bağlılığını ve insan sıcaklığını hiç kaybetmemiş teyze kızı Dora... Bu canlılık henüz çok küçük bir kızken yaşamak zorunda kaldıklarından mı kaynaklanıyordu? Kim bilir... O

geçmişi her hatırlayışında bu soru da, bu ihtimal de aklına gelirdi.

O Temmuz günleri... O günleri ne kendisi yaşamıştı aslında, ne de Rahel. Mandıralarından ayrıldıklarında nasıl da üzülmüştü. Sabah içtikleri yeni sağılmış taptaze sütü, kümesten alınmış sıcacık yumurtayı o çiğ haliyle artık içemeyeceğini, o saf insanlarla uyanamayacağını büyük şehrin yeni tanımaya çalıştığı sokaklarında her hatırlayışında ağlamak gelmişti içinden. Ağlamıştı da zaten, içini çeke çeke, bulduğu, kendini yalnız hissedebildiği her köşede ağlamıştı. Tek yapabileceği de buydu. İstanbul'a gelmişlerdi artık. Babaları büyük şehirde daha büyük işler yapabileceğine inanıyordu. Bazı hayallerin tüm ihtimallere rağmen gerçekleşememeleri de hayatın kötü şakaları arasında yer alıyordu ama. Ve bu kötü şakalar size hakikatlerin neresinde kaldığınızı gösteriyordu. Er ya da geç. Vakti geldiğinde. Tüm umutlarınızı hiçe sayarak. Hayallerimiz hakikatlerimizdi tamam da, bu hayaller her zaman mutluluk vermiyordu ki... Artık masumiyetin, ama açıkçası biraz da saflığın timsali gibi gördüğü babaları, mandırayı işlettiği günlerde, iyi müşterilerinden biri olarak gördüğü Bulgar arkadaşı Milko'yla Balat'ta açtığı muhallebici işinden de para kaybetmişti, uzak akrabalarından birinin evlendiği eski Beyoğlusporlu futbolcu Niko'yla Samatya'da açtığı işkembeci dükkânından da. Annesi bu başarısızlıkları Yahudilerle ortaklık yapmamasına yormuştu. Kocasının iyi niyeti yüzünden çok kolay kandırılabilir bir adam olduğunu bir türlü göremediğinden ya da görmek istemediğinden mi? Cehaletinden, okuma yazma bile bilmeyen bir kadın oluşundan mı? Bu soruları o günlerde soramazdı. Başa gelen çekilmişti neticede. Talihsizlik ihtimaline sığınmaktan başka hiçbir çareleri de kalmamıştı. Bu kayba ancak böyle katlanabilirlerdi. Sonra, karısının telkinlerine uyarak, kızlarının çeyizlerinin düzülmesine imkân verecek parayı da kaybetme-

den, iş yatırımlarını durdurup, cemaate yapılan bağışları tahsil etme işinde, hem mütevazı bir maaşla hem de bu bağışları yapabilenlerden, başaramadığını başaranlardan aldığı bahşişlerle ailesini geçindirmek zorunda kalmıştı babası. Bahşişlerin nispeten arttığı bayram günleri yeni ayakkabılar almayı hayal ettikleri günlerdi. "Nerden nereye..." derdi bazen annesi ama sadece bu kadarıyla yetinirdi. Bu iki kelimenin yeterli anlamı taşıdığını bilirdi de ondan belki. O günler babasının Tayyare Piyangosu'ndan kazanacağı büyük ikramiyeyi bitmek tükenmek bilmeyen bir umutla beklediği günlerdi de aynı zamanda. Hayalperestliğin sonu gelmezdi zaten. Annesinin henüz daha çocuk sayılabileceği bir yaşta, on altı yaşında, kendisinden on altı yaş büyük bir adamla evlenip aradan daha bir yıl bile geçmeden küçük bebeğini kucağına alması, Rahel'in de genç yaşında terziliğe başlaması bu hayalperestliğin bir neticesi miydi? Belki. Ama yine de babasını suçlamamıştı. O tüm iyi niyetiyle elinden geleni yapmış, başaramamıştı. Üstelik öte yandan, tarihin gösterdikleri hatırlandığında, topraklarını terk edip başka topraklarda kök salma kararı, hayalleriyle yaşamaktan başka türlüsünü yapamamış bu adamın hayatında, farkına varmadan da olsa, aldığı en gerçekçi karardı. Onlar Dora ile komşuları Eliza'nın yaşadıklarını yaşamamışlardı. Kırklareli'nden bütün mallarını satıp umutları ve hatıralarıyla İstanbul'a geldiklerinde kendisi sekiz, Rahel altı yaşındaydı. O Temmuz günlerinin yaşanmasına iki yıl kadar vardı. Yaşayanlar, kendilerininkinden çok daha kötü, karşılaştırılamayacak kadar kötü şartlar altında topraklarından kopmak zorunda kalmıştı. Haberler geliyordu. Öldürülenlerden, tecavüze uğrayan genç kızlardan bahsedenler bile vardı. Endişe içindeydiler, çaresizdiler. Ne rivayetleri doğrulayacak, ne de onlara kolaylıkla ulaşabilecekleri imkânları vardı. Şartlar o kadar farklıydı ki... Otuz yılı aşkın bir süre geçmişti aradan. Dile kolay. O

günlerde en yakın yerler bile onlara nasıl uzak görünürdü.

Eliza'yı geçmişin karanlığından, o sıcak gülümseyişiyle bakarken bir daha görmesi kaçınılmazdı artık. Onun da gelmesini isterdi. Hem de çok. Bu resmin içinde yer almasını... Ne var ki başka topraklarındı artık. Başka insanların, başka dillerin ve özlemlerin... Aralarındaki mesafe çok büyük değildi, farkındaydı. Ama yine de birbirlerine uzaktılar. Hem de çok çok uzak... Hayat onlara ne şakalar yapmıştı. O sokaklarda, o oyunları oynadıkları günlerde, ne başka şakalara kapılmışlardı, ne kadar da kayıtsızdılar oysa. Zorunlu göç ya da sürgün günlerinde o da ailesiyle beraber İstanbul'a aynı perişanlık ve hayal kırıklığıyla gelmişti, duymuşlardı. Ancak yine duyabildiği, öğrenebildiği kadarıyla, bir müddet sonra, kim bilir artık hangi sebepler yüzünden ve hangi umutlarla, önce birkaç yıl kalacakları Küba'ya, sonra da hep kalacakları Filistin'e gitmişlerdi. Kimileri abisi Şelomo'nun İrgun silahlı örgütüne katılarak, Menahem Begin'le beraber, İngilizlere karşı Filistin'in bağımsızlığı için savaşırken öldüğünü, kimileri devlet kurulduktan sonra uzun yıllar, istihbaratta çalışarak hayatını sürdürdüğünü söylemişti, kimileri toplama kamplarından kurtulmuş bir Mezopotamya tarihi profesörüyle evlendiğini, bu adamdan iki çocuk doğurduğunu, oğullarından birinin kendini Kudüs'te Kabala eğitimine vererek çıldırdığını, ötekininse aşırı sol bir partide birkaç yıl mebusluk yaptıktan sonra, ailesiyle beraber, Lübnan sınırına yakın bir yerlerde, Romen kökenlilerin kurduğu bir "kibbutz"da çiftçilik yaptığını...

Söylenenler doğru muydu? Onun o sabah bu hikâyeyi, hiç şüphe yok ki başka sözler ve cümlelerle hatırladığını görürken önce bu soruyu sormak gelmişti içimden, sonra da bu soruyu: Hiç görüşmedikleri halde, nasıl olmuştu da onlara bu haberler, üstelik birçok insanın inandırıcı bulmakta zorlanacağı bir şekilde, böyle ayrıntılarla gelmişti? Bulduğum cevap-

ların ilki acıklıydı biraz: Artık o kadar azalmışlar ve eksilmişlerdi ki, ne yapsalar duyuluyordu... Sonra da başka bir cevapla kendimi avutmaya çalıştım. Hayat, her geçen gün yenilenen araçlar sayesinde daha hızlı yaşanıyordu artık. Her anlamda daha hızlı... Bu hız mesafelerin de kısalmasını sağlıyordu, haber kanallarının daha çok açılmasını da... Gerçeğin o da farkındaydı elbet. Duyabileceklerini duyuyordu, anlayabileceklerini anlıyordu, hıza ayak uydurabildiğince uyduruyordu ama, bu gerçeği görebiliyordu en azından. Bulduğum cevaplar onun da cevapları mıydı? Sanmıyorum. Soruları ben sormuştum çünkü o değil. Haliyle ortada soru yokken, cevaba da ihtiyaç yoktu. Hikâye nasıl gelmişse gelmişti işte, doğruydu değildi, mübalağalarla, rivayetlerle doluydu, ne fark ederdi. Hikâye hikâyeydi neticede ve sahici bir tarafı mutlaka vardı. Mesele başkaydı zaten. Hatırladıkları içindeki eski bir özlemi depreştiriyordu. Onun, hikâyenin ilerlemesi için, bu özlemiyle biraz daha yalnız kalması gerekiyordu. Bu nedenle de ortalıkta bir süre daha hiç kimsenin görünmemesi en iyisiydi...

Geldiğinde Dora'ya Eliza'yı mutlaka soracaktı. Yeni haberler vardı belki. O, oralara iki sefer gitmişti sonuçta. Kendisineyse gitmek hiç nasip olmamıştı. Memleketin dışına çıkmak nasip olmamıştı hatta. Oğulları ne kadardır onu bir süreliğine oraya göndermekten söz ediyorlardı. Yıllardır görmediği akrabalarının, arkadaşlarının yanında kalsaydı, hasret giderebilseydi şöyle... Bu adımı atabilecek cesareti bulabilseydi, içindeki çekingenlikten, kendini hapsettiği bu kabuktan bir sıyrılabilseydi...

Rahel öyle miydi ya? O, yollarını bulup, her dönüşünde öve öve bitiremediği birçok yere, Paris'e, Marsilya'ya, Cherbourg'a, Portofino'ya, Napoli'ye, hatta kumar oynamak için Monte Carlo'ya bile gitmişti. Bu seyahatlerini Yakup öldükten sonra yapması ilginçti ama, yapmıştı işte. Geçen sene

de oğlu onu, karısıyla beraber, Amerika'ya götürmüştü. İmrenmiş, hatta kıskanmamış değildi ama, hissettiklerini yine de belli etmemeye çalışmıştı. "İmkânlar bu kadarmış, gün gelir yeni imkânlar doğar" deyip geçmişti. Akşam onlar da gelecekti tabii. Kız kardeşi, Yusuf ve karısı Lizet... Üç kişi daha demekti bu, iyiydi. Sofra gözlerinde giderek kalabalıklaşıyordu. Kıza pek ısınamamıştı ama fark etmezdi, yeğeni mutlu görünüyordu ya, yeterdi. İyi bir evlilik yapmıştı çocuk, görmezlikten gelemezdi. Aklını kullanmış, önüne gelen fırsatları değerlendirmeyi bilmişti. Aldığı drahomayla, talihsiz Mösyö Franko'ya istediği parayı vermiş, şirketin sahibi oluvermişti işte. Annesinden duyduğu kadarıyla da işleri kısa sürede bayağı büyütmüştü. Kendisi gibi ithalat-mümessillik yapan kayınpederinin şirketiyle birleşmeyi konuşmaya bile başlamışlardı. Çocuk daha çok ileri gidecekti çok, belliydi bu. Çalışkandı, zekiydi, hırslıydı, tuttuğunu koparabiliyordu ve iyi huyluydu; gitsindi tabii, tüm doğru insanlar gibi, o da gitsindi. Saygılı ve vefalıydı da. Kendisine ikinci annesi gibi davranırdı gerçekten. Varsın karısından pek hoşlanmasındı. Ne yapılabilirdi? Her evlilik de iyi çıkmıyordu ki... Hem atlatılan tehlikeden sonra haline, bu yaşananlara ne kadar şükretse azdı. Bir de onu Rozi'ye, o şeytan ruhlu tuhaf kıza uygun gördüğünü hatırladıkça... O sorudan bir türlü kurtulamıyordu. Nasıl böyle yanılabilmişti? Soru, ardından gelecek başka sorularla, içinde yeniden, başka sarsıntılara yol açabilirdi ama, kendini böyle bir günde böyle bir oyuna getirmek de istemiyordu doğrusu. "Boş ver, bu da geçti" demenin yolları vardı. Daha önceki birçok kaçış anında yaptığı gibi eliyle havayı bir iki kere, birilerini, o birileri kimse artık, yanından kovar, uzaklaştırırcasına hafiften dövmesi işini kolaylaştırabilirdi. Mesele kendiliğinden, üstelik göründüğü kadarıyla hiç kimsede ağır bir hasar bırakmadan halledilmemiş miydi? Kız bu evlilik işi ortaya çıktıktan sonra Rahel'in ya-

nından ayrılmış, kayıplara karışmıştı. Şimdi nerede, kimlerle yaşadığını bilmiyordu. Ancak kendilerine tüm yaşattıklarına rağmen, istediği hayatı bulabilmesini tüm kalbiyle temenni ediyordu. Artık bir tehlike olmaktan çıktığından mı? Belki. Temenni edebiliyordu ya...

Lizet'in annesiyle babasını da davet etmişti bu vesileyle. Dina'nın annesi ve babasıyla iyi anlaşırlardı, şüphesi yoktu. Ne var ki onların geleceğine pek ihtimal veremiyordu doğrusu. Ya Mösyö Viktor bir yurtdışı seyahati bahanesi uydururdu, ya da Madam Elvira bir hastalık. Kadın biraz hastalık hastasıydı galiba. Diyabeti, egzaması, romatizması, siyatiği, taşikardisi, ne ararsan vardı. Her sene, birkaç sefer duyduğu halde adını aklında bir türlü tutamadığı İtalya'daki o kaplıcalara gitmese olmazdı. Neyse işte. Neticede her insan kendi meşrebince yaşıyordu. Hikmetinden sual olunmazdı.

Dantel hissedilir

Gözlerinin önünden geçen, kendisine aynı zamanda hayatının bazı yüzlerini de hatırlatan insanlarıyla yine çok iyi bildiği bir yere gelmişti. Üstelik suskunluklarına, paylaşamadıklarına, kırıklıklarına, hatta gözyaşlarına çok iyi eşlik ettiğine inandığı işini, doğası gereği sessizce yaparken. Bu işi kendisine henüz daha çok küçük bir kızken öğreten kör babaannesini bir daha hatırlayarak tabii. "Dantel hissedilir" derdi sık sık, şimdi bir daha hatırlamıştı. Belki de göremediğindendi. Ama bu söz nedense ömrü süresince hafızasında yer etmişti. Beş altı yaşlarında ya vardı ya yoktu. Yanından günü geldiğinde sonsuza kadar ayrılacağını bilmiyordu henüz. Ayrılmasaydı kim bilir daha neler öğrenecekti. Temel bilgileri almıştı ama. Dantel hissedilir... O gün bugündür, yaptığı bu işe duygularını katmaya hep özen göstermişti. Kimi zaman sevgisini, kimi zaman sevilme ihtiyacını, kimi zaman

hasretlerini, kimi zaman affederek kırgınlıklarından sıyrılışını, kimi zaman isyanlarını... Ama bunları sadece kendisi bilirdi. Nereye hangi ilmiği, neden, kimler için attığını, hangi çiçekte kimi artık terk ettiğini, ya da çok özlediğini... İşte şimdi yine böyle yapmıştı. Geçmişinin uzak köşelerine gitmiş, dönebildiği yerden de dönmeye çalışmıştı. Parmaklarıyla dile getirebildiklerine o anda baktı. Bayağı yol almıştı. Bu yolda ortaya çıkardıklarına yine hayranlık dolu gözlerle bakılacağını yeniden hayal edince de içine daha önce birçok kez tattığı o buruk sevinç yayıldı. El işlerine hep büyük bir yatkınlık göstermişti. Böyle dantel işlerken de, brokar, nakış işlerken de, yün örerken de... Hepsini denemiş, yaptıklarıyla hayatının bazı sıkıntılarını bir nebze dayanılır kılabilmişti. Sadece kendi evine, evlerine değil, başkalarının evlerine de el emeğinden izler bırakmıştı. Zor, geçim sıkıntısı çektikleri günlerdeyse... Ne günlerdi... İşte şimdi yine hatırlamıştı. Hayatları nasıl da beklenmedik bir zamanda, üstelik hiçbir hataları yokken, nasıl da sarsılmış, değişivermişti. Hiçbir hataları, suçları, yanlışları yokken, evet. Yaşananların asıl isyan edilecek tarafı da buydu. Çıkışlar gibi inişler de vardı elbet. İnsan atmaması gereken bir adım atar, bedelini öderdi, itirazı yoktu. Gelgelelim olaylar, karşı karşıya kaldıkları bu lafları hak ettiklerini söyletemiyordu kendisine. Kocasının yıllar boyunca özenle işlettiği rakı imalathanesindeki ortağı Andon apar topar Atina'ya, meyhaneci oğlunun yanına kaçmıştı. Başka çıkar yolu yoktu. Öldürülmesi an meselesiydi. On sekiz yaşından küçük bir işçisiyle ilişkiye girmişti çünkü. Kızın abileri peşindeydi. Bir süre sonra, "suçlu"nun izini kaybettirmesiyle ortalık biraz yatışmıştı ama, imalat işi zordu. O imalathanenin işletmesini, muhasebe ve satış işlerini üstlenmişti çünkü daha çok. Böyle bir düzen kurmuşlar, yıllarca iyi kötü geçinip gitmişlerdi. İşçileri, ustaları Niko'yu hoş tutmaya çalışmıştı ama yapamamıştı. Bazı incelikleri, sırları

sadece Andon biliyordu. Bir süre sonra da Atina'dan ortaklıklarının payını isteyince işler iyice sarpa sarmıştı. Çareyi imalathaneyi bir başkasına devretmekte bulmuştu. Devralanlar, devletin birkaç yıl sonra tüm alkol imalatını "tek el"den idare etme kararını alacağını bilselerdi ona bu imkânı da tanımazlardı ama, bu mesele en azından o günlerde onun meselesi değildi. Eline geçen paranın bir miktarını Andon'a göndermişti tabii. Ticari ahlak böylesini gerektiriyordu. Onca yılın dostluğu da vardı ayrıca. Kalan parasıyla başka işler yapacağını ummuştu ama, umutlar her zaman beklenenleri vermiyordu. Çöküş başlamıştı. Para günler geçtikçe eriyordu. Hazıra ne dayanmıştı ki zaten. İki yıl arayışlar, tecrübeler ve hüsranlarla geçmişti. Bir süre sonra da kendini iyiden iyiye önemsizleşmiş hissedecekti. Sabahları yine yıllardır yaptığı gibi, tıraşını olup, giyinip kuşanıp erkenden evden çıkıyordu ama, gittiği işyerlerinin yerini Birinci sigarası eşliğinde bir acı kahve içebileceği Sarı Madam'ın kahvesi almıştı artık. Sonrası mahalledeki esnafla yarenlik etmekten ibaretti...

Şimdi durduk yerde o günleri de hatırlamıştı işte. Bir resim yine başka bir resmin içine girmişti. Durumlarına üzülmekle kalmanın sorunları çözmeye yetmeyeceğini anlamakta zorlanmamıştı. Her servetin hayata adeta bir pamuk ipliğiyle bağlı olduğunu biraz geç anlamıştı belki ama, en azından alınması gereken tedbirler konusunda gecikmek istemiyordu. Hayata tutunmak için pamuk ipliğinden güçlü bağlar vardı üstelik, inanıyordu. Bu inancını kaybetmemeliydi, hiç değilse o kaybetmemeliydi. Elinde kalan ve böyle gitmesi halinde, kendilerini ancak iki yıl götürebilecek paranın idaresini bütünüyle üstüne almıştı. Kocasının en küçük itirazıyla bile karşılaşmadan. Yenilgisini bu kadar kabullenmişti demek ki. Gad kumaşçı dükkânında yeni çalışmaya başlamıştı. Aldığı maaş kiralarını ödemeye ancak yeterdi. Çocuğun küçük bir cep harçlığına da ihtiyacı vardı üstelik. Para kaza-

nıyordu artık, gençti, ne yaşanırsa yaşansın, elbette gezmeye ihtiyacı vardı. Aşer okuldaydı, serseri ruhunun işaretlerini çoktan vermişti. Daha ne kadar tutulurdu o sıralarda bilemiyordu ama, yaşattığı kaygılar kendisine anneliği de unutmaması gerektiğini söylüyordu.

Bir çeşit çanta yerine de kullanılabilecek, farklı, çok canlı renklerdeki saten kumaşlardan yapılmış torbaların üzerine geçirdiği boncuklu, özenle işlediği dantellerden fileleri o günlere yapmaya başlamıştı işte. Çarşıya gitmiş, malzeme almış, sonra da işe koyulmuştu. Bu faaliyet, günlerinin artık önemli bir bölümünü evde geçirmeye başlayan Aron'un da, farklı gençlik ateşleri yaşayan oğullarının da gözlerinden kaçmamıştı elbet. Meraklı bakışların sorduklarına bir karşılık vermek zorundaydı. Önceleri niyetini belli etmemiş, herkesin kendiliğinden kabul etmek zorunda kaldığı aile reisliğinden aldığı güçle ama aynı zamanda da anne sevecenliğini göstermeyi de ihmal etmeyerek, yaptıklarıyla dinlendiğini söylemekle yetinmişti. Onları, hele hele kocasını rencide etmek istemiyordu. Karısının bir de eve para getirmesine nasıl katlanabilirdi? Sonra da vaktin geldiğine kanaat getirdiğinde planını uygulamak için harekete geçmiş, iki ay kadar kısa bir sürede yaptığı on beş torbayı, her türlü davranışı, gerekirse aşağılanmayı, hatta kovulmayı da göze alarak, kuaförlere girip karşısına çıkan kadınlara satmaya kalkışmıştı. Olumlu olumsuz, bazen kendisini yüreklendiren, bazen de fazlasıyla rencide eden tepkilerle karşı karşıya kalmış, ama sonunda, gide gele, çabalarının verdiği meyveleri toplamaya başlamıştı. Bir süre sonra bu vesileyle tanıştığı, müşteri edindiği kadınlardan özel siparişler bile almıştı. Çocuklara gerçeği ancak o zaman açıklayabilmiş, açıkladığında da neyi neden yaptığının zaten anlaşıldığını biraz da duygulanarak öğrenmişti. Onlar da bildiklerini annelerini incitmemek için belli etmemişlerdi. Hayatın bu safhasını herkes suskunluğuyla taşıma-

ya çalışmıştı kısacası. Yaşananları en çok Aron görebilmişti. Hem de damar sertliği hastalığının beyninde her geçen gün biraz daha çok hasar yaptığı günlerde... Bir sabahtı... Yatak odalarındaki tuvalet masasının üzeri hem malzeme, hem de yapılmış bitmiş, satışa götürülmeye hazır torbalarla doluydu. Aralarından birini eline almış, üzerinde elini gezdirmiş "Güzel çantalar, çok güzel çantalar... Sen olmasaydın ne yapardık biz..." demişti. Beraberliklerinin en mahrem odasındaydılar. Öyle miydi? Neyi, ne kadar yaşayabildiğini bir daha sormuştu kendine. Kadınlığını, istediği hayatı... Çocuk denilebilecek bir yaştayken çocuğunu kucağına almıştı. Büyüdüğünü hissedebildiği, gerçekten hissedebildiği bir yerde miydi? Evlendikten sonra uzun yıllar yatakta uyumadan önce, hatta bazen kocasıyla bir vazifeyi yerine getirmek için seviştikten sonra bile, saatlerce okuduğu romanlardaki hayatların kendisinde bıraktıklarının neresinde kalmıştı? Leon Uris, Choderlos de Laclos, Alexandre Dumas, Michel Zevaco... Neden hatırlamıştı oradaki hayatları? Bilmiyordu. Ama hatırlayıvermişti işte. Birileri sanki ona birilerinin başka bir yerde kaldığını söylüyordu. Bu fısıltının tam da o anlarda kulağına gelmesi nasıl da tuhaftı. Fazla söze gerek yoktu. Belki de tüm yaptıklarını, niyetini en baştan anlamıştı da, gördüklerini ancak o sabah söyleyebilmiş, gerçekleri kaldırabilecek bir hale gelebilmişti. Sözleri sadece bir minnet duygusunu değil, bir hayata kırgınlığı da dile getiriyordu, farkındaydı. Duydukları bu nedenle çok derinlerine dokunmuştu. Hatırladıklarını kendine saklayarak, söylenenlere ancak "Ne biçim laf o öyle!.. Allah seni başımızdan eksik etmesin" karşılığını verebilmişti bu yüzden. Aron'un bilinci bu kısa konuşmanın ardından giderek kapanacak ve ancak arada sırada geri gelebilecekti. Düğme karanlığa bile bile çevrilmişti sanki.

İki yıl kadar sürdürecekti bu uğraşı. Sonra, artık çok daha iyi para kazanmaya başlayan Gad'ın da ısrarıyla, yine sade-

ce yakınları için yaptığı o keyfi işlerine dönmüştü. Geriye zamanla bir eski resim daha kalacaktı... Aşer ile Lina için ördüğü örtüyü, babaannesinin kendisine devrettiği mirasa sadık kalma adına, hissetmeye çalışırken, çok uzaklarda kaldığını sandığı bu resmi yeniden, hem de tüm canlılığıyla görmüştü işte. Aradan başka zaman rüzgârları esmişti. Küçük oğlu da üç yıldır evli bir adamdı artık. Yüreğini en katılaştığı anlarda bile yumuşatabilen, adını taşıdığı için de özel olarak sevdiği küçük torunuysa dillenmeye başlamıştı. Çenesinin kendisininki gibi kuvvetli olacağı nasıl da şimdiden belliydi. Evleri ferahtı, sıcaktı. Salonlarında bir barları, müzik dolapları, ağaç şeklinde, rengârenk ışıklı masa lambaları bile vardı. Misafir ağırlamaktan hoşlanıyordu Aşer. Tabii annesini ağırlamaktan da. Oraya her gidişinde baş tacı ediliyordu. Gelgelim o yine de Gad'ın yanındayken kendini daha çok evinde hissediyordu.

Bazı tatlar bir tarihi gizler

Kendini evinde hissetmek... Bu sözler de onu hayatının bir başka karanlığına çekebilirdi. Ancak tam da o anda zil çaldı ve yine içinde çıkabileceği bir başka yolculuktan birdenbire koptu. Lina gelmiş olabilirdi. Yemekleri hazırlamada el vermeyi, yükünü hafifletebildiğince hafifletmeyi önermiş, o da bu öneriyi seve seve kabul etmişti. Bir sıcaklık yayılmıştı o anlarda içine. Sıcaklığı doğuran da sadece işlerinin bir nebze kolaylaşacağını aklına getirmesi değil, bu hazırlığının önemsendiğini görmekti. Ancak kapıya doğru bir iki adım attıktan sonra mutfaktan gelen kokuyu duydu ve vücudunun her zerresine bir başka sıcaklığın yayıldığını hissetti. Pek de isteyeceği bir sıcaklık değildi bu. "Borekas"ları fırında unuttuğunu fark etmişti. Çok mu fazla pişmişlerdi? Belki de yanmışlardı. "O kadar çok geçmişini deşersen olacağı budur işte, ka-

fasız Lea!" diye söylendi. Kapıyı açtı. Lina'ya telaşla "Galiba 'borekas'ları yaktım" diyebildi ancak. Hemen mutfağa seğirtti. Lina da aynı telaşla arkasından geldi. Ancak fırının kapağını açmasıyla rahatlaması bir oldu. Tam zamanında yetişmişti. Belki biraz fazla pişmişlerdi ama o kadarı fark edilmezdi. Sofranın davetliler tarafından çok sevileceğini bildiği böreklerini bir bir büyük servis tabağına hem gönül rahatlığıyla hem dışa vurmayı pek doğru bulmadığı ama yine de anlaşılmasını istediği bir zafer duygusuyla yerleştirdi. Bilen bilirdi "borekas"larını. Bu nedenle de bol bol yapmıştı. Koskoca iki tepsi. Lina gördüğü karşısında ne şaşkınlığını, ne de hayranlığını gizleyebilmişti.

"Amma yapmışsın be anne... Bunlarla bir tabur doyar!"

Yorumdaki abartı payını fazla önemsemeyebilirdi. Bu tür yorumlar hep hoşuna gider, yemeklerindeki bolluğun fark edilmesinden gizli bir haz ve gurur duyardı. Cevabı yine de mütevazılığı gerektiriyordu.

"Olsun olsun... Artsın ama eksikliği duyulmasın. Yenir, nasılsa yenir."

Yenirdi elbet, tabii ki yenirdi. O sofrada tamamiyle yenmese bile ertesi güne kalır, yine yenirdi. Bu süre içinde sadece biraz yumuşardı, tazeliğini, kıtırlığını kaybederdi ama lezzetini muhafaza ederdi. Yapılması için katlanılan zahmet son kırıntısına kadar yenmesini bekliyordu zaten.

İşe önce, artık arada sırada, en azından şeklen, çevrelerindeki bazı pastanelerde görmeye başladığı bu böreğin içini hazırlamak amacıyla, üç irice bostanpatlıcanını közlemesi, ayıklaması, sudan geçirmesi, süzmesi, iyice süzdükten sonra da tahta bir kaşığın kenarıyla döverek ezmesi, elde ettiği ezmeye, bu sefer de çatalla ezdiği yüz elli gram kadar beyazpeyniri ve iki su bardağı kadar da rendelenmiş eski kaşarpeynirini eklemesi gerekmişti. Sıra hamurun yapılmasına gelmişti sonra. Bunun için de bir bardak ayçiçeği yağına yarım bardak

eritilmiş margarini, bir bardak suyu, bir tutam tuzu ve kaldırabileceği kadar unu eklemesi yetmişti. Ayçiçeği yağı yerine zeytinyağı, margarin yerine de tereyağı kullanması hamurun lezzetini artırır mıydı? Artırırdı elbet. Ne var ki bu fikrimi de ona söyleyemezdim. Gücümün sınırlarından size daha önce bahsetmiştim. İstediğim yere kendimi fark ettirmeden girebiliyordum ama, hikâye daha ileri gitmeme imkân vermiyordu, hatırlıyor musunuz? Hamur kıvamını bulduktan sonra yapılacaklarsa biraz dikkat ve maharet gerektiriyordu. Artık nerdeyse herkesin kullandığı bir söyleyişle kulakmemesi kıvamına gelen bu hamuru iki eşit parçaya ayırmış, önce parçalardan birini merdaneyle açmış, içine patlıcan karışımını yaymış, bu karışımın üstünü de yine aynı şekilde merdaneyle açtığı öteki hamur parçasıyla örtmüştü. Sıra bu sefer de bir fincanın yardımıyla bu bütünden küçük börekler elde etmeye gelmişti. Fincan bastırılıyor, çıkan parçaya da, hazırlanan içle doldurulduktan sonra, parmaklarla bir yarım ay şekli veriliyordu. Maharet ve özen burada kendini gösteriyordu işte. En küçük dikkatsizlik böreklerin zedelenmesine veya dağılmasına yol açabiliyordu çünkü. Yağlanmış tepsiye usulca yerleştirildikten sonra da üstlerine çırpılmış yumurta sarısının sürülmesi, ardından da biraz rendelenmiş kaşarpeynirinin serpilmesi gerekiyordu. Yapılması gerekenleri aynen yapmıştı. Beklenenin dışına çıktığını söyletecek tek bir fark vardı sadece. Küçük, ince bir fark... Herkes bu küçük börekleri elde etmek için bir kahve fincanından yararlanıyordu, o biraz daha büyük, özel fincanından. Böylelikle de börekleri başkalarınınkinden biraz daha iri oluyordu. Beğenilmelerinin nedenlerinden biri buydu herhalde. Bir de iç malzemesini bol tutunca... Kendisine kısa süreli bir telaş yaşatan bu börekler işte böyle bir hazırlığın ardından o sofralara geliyordu. Adları "borekas" idi. "Borekas" ve börek... Sesteki benzerlik dikkate değerdi. Bu benzerlik de bazı uzun beraberliklerde, kelimelerin de

kendi yolculuklarını yaptığını göstermeye yetmiyor muydu?

Hazır mutfaktayken hemen işe girişmek istedi Lina. Gelininin tez canlılığı hoşuna gitmişti. Ancak o önce birer kahve içmeyi önerdi ve elbette önerisi derhal hayat kazandı. Kahvelerini içerlerken Aşer'in son zamanlarda çok artan iş yemeklerini konuştular biraz. Sadece bu kadarı söylenebiliyordu çünkü. Söylenemeyenlerin doğurduklarıysa yeterli kaygıyı ve üzüntüyü uyandırmaya yetiyordu. Lina bir kadın yarasını mı dile getiriyordu? Aile hayatlarını ona hiçbir zaman yeterince açmamıştı. O da şartları zorlayıp, kurcalayıcı diyebileceği hiçbir soru sormamıştı. Sükûtun altın olduğunu söyleyen o tarihin yolcularından biri değil miydi? Söylenenleri gülümseyerek, sadece gülümseyerek dinlemek o kadar da zor değildi üstelik. Gülümsemişti o da. Sonra işe giriştiler. Süzgeçteki haşlanmış pırasayı göstererek, pırasa köftesini yapacağını söyledi. Lina da beyin tavayı yapabilirdi. Öneri elbette gizli bir talimat niteliğindeydi. Gerçeğin farkındaydılar. "Şef"in kim olduğu belliydi, itiraz yoktu. Buzdolabından yağlı kâğıt içinde bekleyen iki dana beynini çıkardı, gelininin önüne usulca koydu. İyice haşladıktan sonra süzülüp soğumaya bıraktığı pırasanın bulunduğu süzgeci aldı, tekrar gelininin yanına geldi. İki buçuk kilo pırasa haşlamıştı ama parçalar suları iyice sıkıldıktan sonra çok küçülecekti, biliyordu. Yeteri kadar köfte çıkacak mıydı? Çıkacaktı herhalde. Her zaman böyle telaşa kapılırdı başlangıçta ama, korktuğu hiç başına gelmezdi. Bu köfteleri yapmanın en zor safhalarından biri olarak gördüğü sıkma işine kafasındaki bu sorunun verdiği sıkıntıdan kurtulmaya çalışarak koyuldu. Lina da, lavabonun başında, musluktan akan suyun altına tuttuğu dana beyninin zarlarını ayıklamaya başlamıştı. Bu safha da bu yemeğin en zor safhalarından biriydi. Kıza en keyifsiz işlerden birini vermişti. Beynin zarı akan suyun altında daha kolay çıkıyordu ama yine de dikkat ve beceri gerektiriyordu. Belli etmemeye çalışarak

yan gözle şöyle bir bakmıştı. Kızda bu özelliklerin ikisi de vardı. Üstelik bu işi daha önce defalarca yaptığı belliydi. Bir sessizliğin içindeydiler. İşlerini zamanla yarıştıklarının farkında olduklarını birbirlerine hissettirmeye çalışarak yapıyorlardı sanki. Ancak bir süre sonra gelininin, sol elinin avucunda tutup, sağ eliyle ayıkladığı beyne bakarak sorduğu soru, bu sessizliği beklenmedik bir şekilde bozmakla kalmamış, onu heyecanlandırmanın da ötesinde, deyiş yerindeyse gafil avlamıştı.

"Tant Rahel'in yanında çalışan bir terzi kız vardı... Rozi... Hatırladın mı?.."

Nerden çıkmıştı bu soru? Heyecanı konuşmanın nerelere gideceğini bilememesinden de kaynaklanıyordu elbet. Sesinin titremesine engel olmaya çalıştı yine de.

"Sessiz, kendi haline bir kızdı öyle... Ne olmuş?.."

Ne sessiz, ne kendi halinde ama... Onu neden hâlâ böyle görmek, dahası göstermek istiyordu? Böyle görünce meselenin üstü örtülecek miydi? Bu kızın yaşananlar hakkında ne kadar bilgisi vardı? Cevap şaşırtıcıydı.

"Evlenmiş... Üstelik bir subayla... Galiba Müslüman da olmuş..."

Karşılık çok kısa olabilirdi bu sefer.

"Yaa... Nerden duydun?.."

Duydukları endişelerini bir nebze dağıtmaya yetiyordu. Kızın söylediklerinde öyle bir saflık vardı ki...

"Aşer söyledi... Karaköy'de mi ne karşılaşmışlar. Ayaküstü konuşmuşlar..."

Sorular devam edebilirdi bu durumda.

"Ona mı söylemiş Müslüman olduğunu?.."

Bu soruya verilen cevap da neyin bilinmediğini çok iyi ortaya koyuyordu.

"Aşer'e bakarsan öyle. 'Bir subayla evlenince yakınlarına ister istemez sırt çeviriyorsun' gibisinden laflar etmiş de. Ondan yani..."

Söylenenlerdeki ince bir ayrıntı ile hafızasında kalan hikâye arasında, bu sefer de sadece kalp atışlarını hızlandıran değil, nerdeyse soluğunu kesen bir bağlantı kurdu o anda. Aklına öyle bir ihtimal gelmişti ki. Aşer'in baş başa kaldıkları o Cumartesi sabahı anlattıkları hâlâ hatırındaydı. O binbaşının karısı... Yoksa... Hayır hayır, bu kadar da şeytan ruhlu olamazdı bu kız! Daha neler duyacak, neler görecekti?.. Heyecanına hâkim olabilmek için hikâyeyi daha "genel" bir zemine taşımaya çalıştı.

"Bildiğim kadarıyla subaylar yabancılarla evlenemiyor. Ama kız Türk yahu! Acaba o da mı yabancı muamelesi görmüş?"

Lina kayıtsızdı. Mesele onun meselesi değildi sanki. Konuyu da öylesine açmış gibiydi zaten. Bir bilseydi...

"Hiç bilmiyorum valla... Ama öyle değildir herhalde..."

Öyle değildi herhalde, evet. Hatta bu soruyu bile sormaması gerekiyordu belki. Ama sormuştu bir kere. Belki de asıl anlam taşıyan bu soruyu sormaya ihtiyaç duymasıydı. Aklına gelenlerin üzerinde fazla durmak istemedi ama. Dursaydı kim bilir nerelere gidecekti. Gelgelelim, içinde oldukları vakit, böyle bir meselenin uzun uzadıya konuşulmasına da pek imkân vermiyordu. En iyisi konuyu tam zamanında kapamaktı.

"Neyse canım, bize ne, madem öyle, mutlu olur inşallah, ne diyeyim..."

Cevap vermedi Lina. Konu onun için de kapanmış mıydı? Beyinleri ayıklama işini de bitirmişti bu arada. Bir sonraki safhaya geçeceğini söyleme ihtiyacı duydu.

"Tamam anne, bu iş bitti. Şimdi şunları haşlayayım. Tencere nerdeydi?"

O da pırasaların suyunu iyice sıkmıştı. Elle çalışan bir kıyma makinesi vardı. Suyu akıtılmış, birbirlerine karışmış parçaları bu makineden geçirmeye başlamıştı bile. Tencerelerin yerini gösterdi. Lina'nın en uygun bulduğunun içine önce zarlarını ayıkladığı beyinleri, biraz su ve bir tutam tuz-

la beraber ocağa koyuşuna yine göz ucuyla ama aynı zamanda da büyük bir memnuniyetle baktı. Kız gerçekten biliyordu ne yapacağını, sorun yoktu. Beyinlerin en çok on beş dakika haşlanmaları gerekiyordu. Bunu da biliyordu, emindi. Sonra yanına yaklaştığını gördü. Hâlâ az önce konuştuklarının etkisi altındaydı. Ama sessizliğini daha fazla sürdürmesi bu etkiye daha çok kapılmasına yol açabilirdi. En iyisi uzaklaşmaktı. Yapmakta olduğu yemeğe dikkatini vermesi, hatta çekmesi bir çare olabilirdi.

"Tamam, işin zor kısmını geride bıraktık. Bundan sonrası daha kolay. Ya kızım, ellerim pırasalı bak, bana buzdolabından şu kıymayı bir getirsene."

İstenen gerekendi, yerine getirildi elbet. Yetmedi, kıyma kıyılmış pırasanın üstüne kondu. Bununla kalınmadı, önceden bir kenara konmuş ıslatılmış iki ekmek diliminin de suyu sıkıldı, aynı yere kondu. İki yumurta ile bir tutam tuz ve karabiber de... Gülümsedi. Tek bir söyleyebileceği vardı, söyledi.

"Aferin kız, kapmışsın sen bu işi!.."

Gelini biraz kırılmış numarası yaptı bu sözleri karşısında, gördü.

"Aşk olsun anne!.. Hiç pırasa köftesi yapmadım sanki..."

Bu çıkış gülümsemesinin artmasına, yüzündeki ifade de gelininin bu kırgınlık oyununu sürdürmesine neden olabilirdi ancak.

Söyleyebildiklerinin verdiği güvenle, ocaktan tencereyi almadan önce süzgeci evyeye koydu. Tencereyi beyinlerle beraber içine boşalttı. Sonra da süzgeci tezgâha koyduğu tencerenin üzerine yerleştirdi. Beyinlerin iyice süzülmeleri için... Pırasalı kıymalı karışımı yoğurmayı bitirdiği anlardı. Karışımda yarım kilo kıyma vardı ama kokusu geliyordu. Sıra köftelerin şekillendirilmesine gelmişti. İşe koyulduktan kısa bir süre sonra gelininin de yardımına geldiğini, üstelik köfteleri kendininkilere uygun bir şekilde yapmaya özen gösterdiğini

görünce içinden bir sevgi dalgası geçti. Bu kıza yıllarla edindiği tecrübeyi daha çok aktarması gerekiyordu... Yemekler bir de böyle anlam kazanmıyor muydu? Ancak ustalık sevgisini ölçülü göstermeliydi. İçinden geldiği mutfak geleneği ve terbiyesi adına... Gelininin yaptığını çok doğalmış gibi karşılar göründü bu yüzden. İş bittikten sonra da, yerini bir daha hissetmek ve hissettirmek için, önce köfteleri kızartmaları gerektiğini söyledi. Beyinler de kızaracaktı ama onlar biraz bekleyebilirdi. Hem soğumaları da gerekiyordu. Sadece üzerlerini bir tülbentle veya tencerenin kapağıyla örtse iyi ederdi. Soğurken kurumasınlar diye...

Tavaya koyduğu yağ kızarırken, köfteleri önce una, sonra da çırpılmış yumurtaya buladı. Yağın iyice kızdığını görünce de köfteleri sırayla tavaya koydu, dikkatlice kızarttı. İşin bu safhası biraz tartışmalıydı. Yemek yapma zevkine güvendiği bir arkadaşı, bu köfteleri sadece una bulamakla yetindiğini söylemişti. Bir gün böylesini de deneyebilirdi. Aklı yatmıyor değildi. Ancak tam da bu kadar çok misafiri ağırladığı bir ziyafette böyle bir denemeye girişmek ona dereyi geçerken at değiştirmek gibi geliyordu. Bindiği atın sırtında gidebilirdi şimdilik. Güvenlik ihtiyacının doğurduğu kaygı bir daha galebe çalmıştı. Tabii aynı zamanda beğenilmeye, takdir edilmeye duyduğu ihtiyaç da... O kadar ki, bir ölümü anma vesilesiyle bir araya getirmek istediklerine vereceği yemek için ziyafet sözünü kullandığının bile farkına varamamıştı. Dikkatini bu ince ayrıntıya çekmeyi, beni bırakın, hiç kimse başaramazdı o anlarda. Tabii köfteleri önce una, sonra yumurtaya, sonra da galeta ununa bulamamanın daha iyi bir sonuç verebileceğini ikna etmeye de. Becerisine güvendiği arkadaşının önerisini hayata geçirmekte bu kadar zorlanan bir kadın, biraz tuhaf gelebilecek bu öneriyi nasıl dikkate alırdı? Hele hele köftelerini kızarttıktan sonra, kuzu kemiklerini uzun uzun haşlayarak elde edebileceği suyun bulunduğu

bir sahana koyarak bir de külbastı yöntemiyle pişirme önerisini hiç dikkate almazdı. Deneseydi yemeğine bir başka tat katabildiğini görürdü, mutlaka görürdü eminim, ama denemezdi. Kısacası köfteler yine geleneksel yoldan bir daha gidilerek kızartılmış, hazırlanmış yemekler arasındaki yerini almıştı. Servise daha çok vardı. Arada soğurlardı. O saat geldiğinde de, sofraya sıcak gelmeleri için, birazdan kızaracak beyin parçalarıyla beraber, ama tabii ki ayrı tepsilerde, fırına şöyle bir gösterilmeleri yeterli olacaktı.

Beyinler kızarma kıvamına gelmişti bu arada. Gelini, çukur bir tabakta çırptığı iki yumurtaya göz kararı koyduğu unu yavaş yavaş yedirmiş, iyice kıvamlı bir sos elde etmişti. Geriye bir tatlı kaşığıyla alınacak parçaların bu karışıma bulanıp, hem yanmamalarına hem de fazla yağ emmemelerine dikkat edilerek kızartılmaları kalıyordu. Yağın ısısını ayarlamak önemliydi. Yapılması gereken kısa bir süre içinde yapıldı, bitti.

Onları gördüm. Bu safhaların hepsinde de orada, yanlarındaydım. Size her ayrıntıyı aktarabilirim ama oradaki kokuyu aktarmam, hissettirebilmem mümkün değil. Ne yapsam boş. Pırasa köftelerinden gelen koku başkaydı, beyin parçalarından gelen koku başka. Gelininin gösterdiği beceriye hayranlıkla bakan kadının benliğine bu kokuların içinde ayrı bir huzurun dolduğunu da gördüm. Ne var ki benim gördüklerim ancak bir yere kadar önemliydi. Hatta galiba hiç önemli değildi. Hikâyenin onun gözleriyle görülmesi ve bu görülenlerin ışığında akması gerekiyordu çünkü.

O sıralarda tarama yapmayı düşünmeye başlamış, oğlu için birçok fedakârlığa katlandığını gördüğü bu kızın, elinin iyiden iyiye lezzetli olduğunu söylememek için hiçbir nedeni kalmadığına kendini ikna etmişti. Gerekeni sadece memnuniyetini dile getirerek değil, bir öneride bulunarak da yapabilirdi.

"Aferin kızım, ellerine sağlık. Benim serseriyi emin ellere teslim ettim ben, tamam. 'Meoyo kon agristada'yı yapmayı da biliyor musun?"

Soru karşısında sadece gülümseyebilirdi bu kız... Kayınvalidesi ekşili beyin demek istemişti, bu kadarını anlayabilmişti. Yemeği, hakkında iyi kötü bir çift laf söyleyebilecek kadar tanıyordu ama açıkçası nasıl yapabileceğini tam bilemiyordu. Söylenmesi gereken buydu, söylenmişti. Sözler sahneye yine o biraz sert, ama çokça sevecen annenin çıkması için yeterliydi.

"Tamam tamam, bir gün öğretirim, çok kolay. Beynin zarını iyi ayıkladın mı gerisi fasarya. Ama çok lezzetli bir yemek. Yapacağın alt tarafı bir sos. Hem bu sosu başka yemeklerde de kullanabilirsin. Anlatırım. Sana geldiğimde de yaparız istersen, fark etmez. Aşer bu yemeği çok sever."

Aşer bu yemeği çok sever. Cümleyi eskilerin deyişiyle pek manidar bulmuştum. Bu tadın yaşatacakları da mı oğlundan geçiyordu? Duyduğu bu zafer duygusunun sarhoşluğuyla gelininin gözlerinin buğulandığını göremezdi o anlarda. Gelini de gözlerinin neden buğulandığını anlatamazdı. Hissedilenlerin kökleri başka bir zamana aitti ve o anlarda yaşananların karanlık tarafında kalıyordu. Karşılık yine suskun bir gülümsemenin ardına saklanabilirdi. Ancak onun bu gülümsemeyi de gerektiği gibi görmesi mümkün değildi. Söylemek istediklerini söyler söylemez, taramayla birlikte domatesleri ve limonu çıkarmak için buzdolabına yönelmişti çünkü. Aslında bir değil, iki yemek hazırlığı içinde olduğu birazdan anlaşılacaktı. Hatta üç... Aslında üçüncüsü pek yemek sayılmazdı ama, sofranın en itibar görecek tabaklarından biriydi, tecrübesi böyle bir iddiayı taşımasını rahatlıkla sağlıyordu. Taşıdığı bu fikir, elinin yıllardır özenle kullandığı pembe camlı tereyağlığa uzanmasına neden oldu. Tereyağının bu tabağın hazırlanacağı vakte kadar yumuşaması gerekiyordu.

BELONGS TO KÄNTUS TEAM

Margarin, "borekas"ların hamuruna kullanıldığından, zaten ortadaydı. Yine aynı yemek için ihtiyaç duyulmuş kaşarpeyniri de gözünün önündeydi. Yapmayı düşündüğü yemeğe yetecek büyüklükte bir parçaydı, sorun yoktu. İki bayat ekmek dilimini daha ıslanmaları için suya bıraktı. Birazdan istediği gibi yumuşarlardı. Gelinine hangi işin sorumluluğunu yükleyebileceği o anlarda aklına geldi. Çok büyük bir ihtimalle ona bir yemek daha öğretecekti. Doğru bir yerde durup durmadığını anlamak için soruyu en yalın şekliyle sordu. "Domates yenas de kezo"yu biliyor muydu? Cevap beklendiği gibiydi. Bilmiyordu. Tek anlayabildiği, peynirli domates dolmasından söz edildiğiydi ama hepsi bu kadardı. Bu cevap karşısında işin yine başa düştüğünü söylemekten başka çaresi yoktu. İlk adımları atması gerekiyordu, attı. Domateslerden birini aldı, bıçakla ikiye böldü, çıkan parçaları, içlerini oyduktan sonra, tersinden büyükçe bir tabağa koydu. İşe buradan, böyle başlaması gerektiğini, yine kendine biçtiği rolün istediği hafiften buyurgan bir sesle söylemeyi özellikle gözeterek... İkinci domates için de aynısı yaptı, üçüncü domates için de... Sonra sıra küçük bir gösteriye gelmişti. Domatesleri elindeki çorba kaşığıyla oyduğunu göstermek de rolden beklenenler arasında yer alıyordu. Ancak bu iş biraz alışkanlık ve ustalık gerektiriyordu. Yeni başladığı için ona kabak oyacağını kullanmasını öneriyordu bu nedenle. Bu sözleri söylerken gelininin önüne bir domates ile kabak oyacağını koymuştu bile. Bu ani davet karşısında kızın işe girişmekten başka çaresi kalmamıştı. İlk deneme başarılıydı. İkinci deneme de. Gördükleri karşısında yüreklendirici sözlerini ifade etmekten geri kalmadı. Dahası, işi hepten ona bırakacağını bile söyledi. O da bu arada taramayı yapacaktı. Sonrasını zaten gösterecekti. Kendi işiyse bilen için zaten çok kolaydı. Yüz gram kadar çiğ taramayı zarlarını ayıkladıktan sonra, sularını iyice sıktığı iki ekmek diliminin içleriyle beraber bir

salata tabağına koydu. Bir limonun tamamını sıktı. Limon suluydu, ihtiyacını karşılayacaktı. Yağ şişesini de yanına aldı. Bir çorba kaşığıyla ekmeklerle taramayı iyice karıştırdı. Sonra da azar azar koyduğu yağı bu karışıma sabırla yedirdi. Kaşığı her yağa koyuşunda aynı şekilde, saat ibresinin yönünde çevirmeye özen göstererek. İşin sırrı buradaydı. Yağın azar azar, karışım bir krema kıvamını alana kadar konmasında ve kaşığın bu şekilde kullanılmasında... Gereken kıvamı elde edebildiğine inandıktan sonra, bu sefer de limonun suyunu azar azar katması gerekiyordu. Gerekeni yapmıştı o da. Kısa bir sürede beklediklerinin gerçekleştiğini görerek. Limon bu kremayı daha da topluyordu. Bu kadarıyla kalmıyor hem renginin açılmasını hem de daha parlak bir hal almasını sağlıyordu. Görüntü tamamdı. Ya tat? Limonla tuz kırılmış olmalıydı. Ekmek kırıntılarını dilinde hissetmemeliydi. Küçük bir kaşıkla küçük bir miktar alıp ağzında gezdirdi. Taraması biraz daha yağ ve limon istiyordu, koydu. Artık sona gelmişti. Kıvamı bir daha tutturmuştu. Gerisi eldekini bir kayık tabağa küçük bir tepe şeklinde koyma işiydi. O da son anda yapılırdı. Şimdilik buzdolabına konması yeterliydi. Servis hazırlanırken tepenin üstüne birkaç zeytin de konduğunda görüntü daha şık olurdu. Bir yemeği daha bitirmenin huzurunu yaşayabilirdi artık. Gelinine baktı. Domatesleri oymakla kalmamış, gerekeceğini laf arasında öğrendiğinden kaşarpeynirini de rendelemişti. Aynen dendiği gibi, göz kararı kadar bir miktarı. Aslında bu yemek için bir buçuk bardak gerekliydi ama, malzemeyi hassas teraziyle ölçecek halleri yoktu ya... Bu düşüncesini de geliniyle paylaştıktan sonra içini iyice yağladığı fırın tepsisine, ters çevrilip süzülmüş domatesleri bu sefer de oyulmuş tarafları üste gelecek şekilde yerleştirdi. Her birinin içine yarım çay kaşığı şeker koydu ve biraz tuz serpti. Ayrı bir tabakta yüz elli gram kadar geleceğini tahmin ettiği beyazpeyniri çatalla ezdi. Bu

peyniri üç çırpılmış yumurtanın bulunduğu bir çukur tabağa koydu sonra. Aynı tabağa rendelenmiş kaşarı da koydu, karıştırdı. Malzemeyi domateslerin içine doldurdu. Gelininin dikkatini ince bir ayrıntıya çekmeye ihtiyaç duydu bu arada. Domatesleri tam doldurmamak gerekiyordu. Aksi halde karışımın ısındıktan sonra dışarı taşması işten bile değildi. Sofraya fırından çıkar çıkmaz sıcacık geldiğinde birçok insanın iştahını anında kabartabilecek yemeklerdendi bu, biliyordu. Hele hele bir de domates en iyi zamanında o eşsiz kokusunu da bulmuşsa... Saatine baktı. Vakit vardı. Domateslerin sofraya fırından çıkar çıkmaz gelmesi gerekiyordu, evet. Bir süre daha tepside bekleyebilirlerdi.

Sofraya kazandırmak istediği zenginlik havasının en iddialı tabaklardan birinin hazırlanmasına geldi sonra sıra. Buzdolabından balık yumurtasını çıkardı. Tereyağını, yumuşaması için, daha önce çıkarmıştı. Çünkü bu sefer tereyağı kullanması gerektiğinin farkındaydı. Lina'nın gördüğü karşısında bir sevinç duyacağının da. Balık yumurtasını kim sevmezdi ki. Hayal kırıklığına uğramadı.

Misafirlerle de paylaşacağı lezzet değildi ama burada önem taşıyan, sadece, aynı zamanda kendini kaptırmaktan en başından beri kurtulamadığı zenginlik gösterisine katkıda bulunacağına da inandığı ihtimaldi, ben de o sessizliğim içinde bu gerçeğin farkındaydım. Balık yumurtası her zaman pahalıydı çünkü, ancak zengin sofralarında bir yer bulabilirdi. O anlarda çok sevdiğim bu peynirli domates dolması için de tereyağı kullanmasının daha doğru olabileceğini söyledim kendime. Hatta sadece zeytinyağı. Peynirlere biraz sarmısak bile katılabilirdi. Üstlerine hafiften kırmızı toz biber serpilebilirdi. Ama ihtimaller yine yalnızca benim ihtimallerimdi. Kendi yalnızlığım için... Alışmıştım artık. Düşünmüştüm, yeterdi. Yine boş verip geçmekten başka çarem yoktu. Hem o anda yaşananları seyretmek, neler olabileceğini görmek daha önem-

liydi. Suskun seyirciliğimin gerektirdiklerini yaşamaya devam ediyordum.

Ekmek kutusundan küçük pastane ekmeklerini almasının tam zamanıydı. Bu tabağı da geliniyle el ele vererek hazırlamak istiyordu. Ondan ekmekleri ortalarından ikiye ayırmasını istedi. Üzerlerine tereyağı sürmesini de. Balık yumurtasını keskin bir bıçakla dilimlemeye başlamıştı bile bu esnada. Sonra kesilmiş dilimlerin etrafındaki koruyucu balmumu tabakasını dikkatlice çıkarması gerekecekti. Tereyağı sürülmüş ekmeklerin üstüne bu dilimlerden birer tane koydu mu, iş tamamdı.

Çelimsiz, içine kapanık, iştahsız, herkese dikkatli dikkatli, sessizce bakan torununun da en çok sevdiği tatlar arasındaydı bu. Birden hatırlamıştı. Hatırladığı, elindeki parçanın bir kısmını ona ayırmayı düşünmesine yetiyordu. Gülümsedi. Böyle durduk yerde gülümsemesine neden olan çocuğun ertesi sabahki kahvaltıda, elde kalan parçadan çıkacaklarla hazırlayacağı ekmek dilimlerini görmesiyle duyabileceği sevincin hayali değildi sadece, arada sırada sorduğu tuhaf sorulardı da. Bir keresinde "abudaraho" adının nerden geldiğini bile sormuştu. Elindeki parçaya bir daha baktı. Tamam, aralarında balık yumurtasına "abudaraho" diyorlardı, bu söz kulağa biraz garip, hatta hafiften komik geliyordu ama, o da nasıl bilsindi... Hiç merak etmemiş, haliyle de öğrenmeye kalkmamıştı ki... "Abudaraho", "abudaraho"ydu işte. Daha yaygın adı da, balık yumurtasıydı, çünkü balığın yumurtasından yapılıyordu, yetmez miydi? Hangi balığın yumurtasından mı yapılıyordu? Ondan da çok emin değildi. Ama kefaldendi galiba. Evet evet, kefaldendi, birilerinden duymuştu. "Likorino" da bu balıktan yapılmıyor muydu? Ne güzeldi onun tadı da. Tuzluluğu, o is kokusu... Bu sofrada ona da yer verebilirdi. Ama artık çok geçti. Nasıl aklına gelmemişti? Gad'dan almasını isteyebilirdi oysa. Eminönü'ndeki me-

zecisi gerçekten iyisini veriyordu. İri iri. "Likorino" dediğin şöyle bir yarım kilo tartmalıydı zaten. Daha fazlasını düşünmekten vazgeçti. "Neyse artık, bu kadar eksiğe de katlanalım" demekten başka çaresi yoktu çünkü. Ama torununun bu tuhaf sorularını, dahası hallerini düşünmekten kurtulması o kadar da kolay değildi. Kim bilir büyüdüğünde ne olacaktı bu çocuk. İyi bir tüccar olabileceğinin işaretlerini veremiyordu maalesef. Nasıl versindi? Doğru dürüst hesap bile yapamıyordu. Aklı bir karış havadaydı. Böyle tuhaf sorular sormakla kalmıyor, sürekli hayaller kuruyor, etrafına hiç kimseyi ilgilendirmeyen hikâyeler anlatıyordu. Onu kaç kere ders kitaplarının başında, uzaklara dalıp gitmişken yakalamıştı.

Çocuğu tüm bu sahnelerin içinde ben de görmüştüm tabii. Kendini tanımaya, belki de kabul etmeye çalıştığı günlerdi, hissediyordum. Çünkü ben de onunla beraber yürümeye çalışıyordum. "Abudaraho" ile ilgili sorusunu, babaannesinin aksine, hiç de öyle anlamsız ve lüzumsuz bulmamıştım üstelik. Ne çok yıl geçmiş aradan. Hiç beklemediğim bir zamanda, İstanbul'un çok uzağına düştüğüm günlerde karşılaştığım Yunanlı bir genç kadının söyledikleri karşısındaysa çok tuhaf oldum. Ailesinin şehrimden geldiğini, uzun yıllar önce Atina'ya yerleştiğini söylemişti. Tam da doğduğum yılda. Kumkapı'da meyhanecilik yapmış dedesi, doğduğu şehir için duyduğu özlemle ölmüştü. İçindeki derin kırgınlıkla... Ortak mezelerimiz üzerine konuşuyorduk, laf lafı açıyordu. Paylaşılacak ne çok hikâyemiz vardı. Neden bilmem, o çocuktan söz etmek de gelmişti içimden. Sorduğu tuhaf sorulardan, tuhaf davranışlarından... Gülmüştük. "Abudaraho"dan da söz etmiştim. Anlamıştı. Sözün Yunancadan, "avro taraho"dan geldiğini söylemişti. Balık yumurtası anlamına geliyordu. Kelimeler yine yolculuklarını yapmıştı. Paylaşılan coğrafya bir daha en sahici renklerini ve sorularını doğurmuştu. Öğren-

diklerimi o çocuğa da, babaannesine de ne kadar anlatmak isterdim. Ama onlar da kendi yolculuklarını yapmıştı. Birbirimizin çok uzağındaydık artık. Belki de bu yüzden çok tuhaf olmuştum. Hatırlıyordum. Lea torununun bu hallerine üzülme saplantısından kendini kurtarıp gelecekte nasılsa düzeleceği, en azından yolunu bulacağı ihtimaline sığınmayı tercih etmişti o günlerde. Böylesi daha kolaydı. Hafiften tereyağı sürülmüş ekmeklerin üzerine ayıklanmış balık yumurtası dilimlerini koymak kadar kolay. Servisten belki yirmi yirmi beş dakika kadar önce fırına girecek domates dolmalarının dışında tüm yemekleri hazırlamış olmanın huzuru ve sevinci içindeydi. Sonrası o akşam için yaşanacak ve hatırlanacak hikâyenin devamıydı artık.

İşte tam da o anlarda, kendini en iyi zamana ayarlamış gibi geldi Aşer. Hiç şüphe yok ki böyle bir çabası olmamıştı. Üstelik kan ter içinde kalmış görünüyordu. Küçük kızının ağlamasını bir türlü durduramamıştı. Çaresizliğine mi sinirlensin, kızının huzursuzluğuna, hırçınlığına, inatçılığına mı, bir türlü karar veremiyordu. Bu ısrarlı ağlamanın nedenini hemen anlamıştı Lina. Kızcağızın altının değiştirilmesi gerekiyordu. Bebeği hemen alıp salona götürdü. Yanında çok özenle yıkadığı bezlerden birkaç tanesini getirmişti, sorun yoktu. Bu bezleri hep kendisi yıkardı, eve haftada bir temizliğe gelen kadının eline hiç vermezdi. Kendisine boklu bezlerin temizliği verildiği için, kızına lanet etmesinden korktuğundan öncelikle, bir başkasına böyle bir işi vermeye çekindiğinden değil. Bu endişenin bir aslı yoktu belki. Ne var ki böyle bir fikre kapılmıştı bir kere, elinde değildi. Annelik böyle bir şeydi işte. En azından onun gözünde böyleydi.

Aşer rahat nefes alabildiğini her haliyle belirtir hareketlerle mutfağa girmişti sırtından bu ağır yükün kalkması üzerine. Oğluyla bir anda baş başa kalmıştı. Fazla vakti yoktu, farkındaydı. Gelini işini bitirip mutfağa birazdan dönecekti.

Böyle bir fırsatı kolay kolay yakalayamayacağını bilerek kafasındaki meseleye lafı fazla döndürüp dolaştırmadan girmeyi denedi.

"Rozi'yi görmüşsün."

Aşer sözlerini pek önemsememiş gibi, hemen cevap vermedi. Beyin parçalarından birini aldı, ağzına götürdü ve lokmasını çiğnerken, bir iki laf söylemekle yetindi.

"Gördüm ya... Evlenmiş. Hem de kimle biliyor musun?"

Bazı bağlantıları kurabilmenin gururuyla cevap verdi.

"O binbaşıyla... Yani o kadının kocasıyla..."

Oğlunun olayları takip etmekteki başarısını takdir edeceğini, kendisini şaşırtamadığı için şaşacağını zannediyordu ama, öyle olmadı. Bunun yerine ağzına bir de "boreka" götürdü. Küstahlık derecesine varan bu kayıtsızlık karşısında kızgınlığa kapılmaması mümkün değildi.

"Bana bak!.. Siz görüşmüyorsunuz, değil mi?"

Aşer hâlâ ona bakmıyordu. Konuyu gerçekten önemsemediğinden, yemeği de daha cazip bulduğundan mı, bir kabahatini örtmeye çalışmasından, dolayısıyla da konuşmaktan kaçmayı tercih ettiğinden mi? İkinci ihtimali aklına getirmesi bile yeterince rahatsız ediciydi. Lina'nın ayak seslerini duymasaydı, sohbet kim bilir nerelere gidecekti. Artık devam edemezlerdi. Çok geçmeden torununu, annesinin kollarından, kendi kollarına aldı, kokladı. Bebekler nasıl da güzel kokardı. Çocuğun keyfi yerine gelmişti. Gülüyordu. Nasıl bir kaderi olabileceğini düşünmedi o anda. Asıl önemlisi o andı çünkü. Bu güzelliği tek gölgeleyense, çok önemsediği bu konuşmada istediği yere varamaması, konunun yarım kalması ve birçok sorusuna cevap alamamasıydı. Oğlunun hissettiklerini önemsemezcesine balık yumurtalı ekmeklerden birini ağzına götürmesi karşısındaysa kızgınlığına hâkim olamaması çok doğaldı artık. Bu kızgınlığı, artık herkesin bildiği üslubuyla dile getirmesi de.

"Yeter! Bak hepsinin şeklini bozuyorsun. Kaba herif, ne olacak!.."

Bu türden ifadeleri ilkin yadırgamıştı Lina. Sonra o da alıştı. Anneyle oğul arasında çok derin bir sevgi bağı olduğunu anladığındaysa bu çekişmeleri kendi doğal akışlarına bırakıtı. Bu laflar karşısında da güldü bu yüzden. Gelininin bu gülüşünü görmezlikten gelmeyi tercih etti. Aslında çok kızgındı. Bu çıkışı da göstermek istediği kızgınlığının bir anlık dışavurumuydu. Aşer anlaması gerekeni anlamış mıydı? Soruya cevap vermek kolay değildi. Sonra çocuklar salona gitti. Mutfakta bir süre daha kalmak istediğini söyledi. Yemeklere bir daha baktı. Ne içilecekti? Hemen bir çırpıda limonata yapmak geldi içinden. Herkes alkol almak istemeyebilirdi. İsteyenler için şarap da vardı, rakı da... Aron'un hatırasına... Belki de orada, onlarla beraber olacak ruhu için... Boğazında bir şeyler düğümlendi. İstese bile adını veremeyeceği bir şeyler... On yıl geçmişti aradan, evet. Bu sofra onun için kuruluyordu. Ölümden sonra hayat dedikleri biraz da bu muydu yoksa?

Her yemek bir hayat gibiydi

Tam bu sorusunun hatırlatabileceklerine dalmak üzereydi ki ev kapısının açıldığını duydu. Bu sefer de öteki oğlu gelmişti, öteki gelini ve torunuyla beraber. Ev sevdiklerinin sesleriyle giderek renkleniyordu. Saate baktı. Fazla gecikmemişlerdi. Dina'nın çok değer verdiği, hâlâ görüştüğü Notre Dame de Sion'dan arkadaşının Neve Şalom'daki nikâh töreninden geliyorlardı. Kız yıllardır beraberliğini sürdürdüğü adamla en nihayet evlenebilmişti. Gelininden çok dinlemişti Lea. Nasıl da sabırla beklenmiş, çok ertelenmek zorunda kalınmış bir mutluluktu bu. Yaşananlardan sonra orada olmak istemesi çok doğaldı tabii. Zamanlama kötüydü farkındaydı. Böyle anma akşamının öncesinde kayınvalidesinin yemekleri

hazırlamasına yardım edemeyeceği için çok üzülüyordu ama elinde değildi. Neyse ki Lina bu açığı kapatmış, yardımlarına koşmuştu. Ona ne kadar teşekkür etse azdı...

Lea büyük gelininin bu duygularını anlayabilirdi. Mazeretinin çok geçerli bir mazeret olduğunu da söyleyebilirdi. Hikâyeyi, üstelik havrada onca tanık karşısında taçlandırılan bu nikâhın ne kadar beklendiğini biliyordu. Böyle bir günde yanında olmamasını işten kaytarma gibi görmekten yine de kurtaramıyordu ama kendini. Ona bu duyguyu yaşatan hangi tarihti? Hangi kötülük? Bu sorular onun soruları değildi, bir daha benim sorularımdı. O, o anlarda, düğünle yasın aynı günde yeniden bir araya gelmesini sağlayan tesadüfün yaşattıklarından bir anlam çıkarmayı tercih edebilirdi ancak. Ortaya çok beylik bir sonuç çıkaracağının elbette farkına varmaksızın.

O anlarda, o evde herkesin gözünden kaçan, en azından heyecanı gereğince fark edilemeyen bir buluşma daha yaşanıyordu. Sessiz ve içine kapanık çocuk, küçük amca kızına çok derin bir sevgiyle sarılmıştı. Aynı karşılığı aldığını çok derinlerinde hissederek... Bu derin sevgi yılların akışında nasıl yaşanacaktı? Soruyu sorsa bile kendisine iyi bir temenninin ötesinde bir cevap bulamazdı. Ama büyü biraz da bu cevapsızlıkta değil miydi? Bir de şu gerçek vardı tabii. Hiçbir soru boşuna sorulmuyordu. Hiçbir hikâye de sorular sorulmadan anlam kazanamıyordu.

O akşam, tüm oyuncularının sahiciliklerine bir şekilde dokunabilecek akşamlardandı. Yemekler lezzetlerini duygu tarihlerinden ve bu tarihin yaşattıklarından da mı alıyordu? Yakında kalanlar mı, daha derin izler bırakmıştı, uzakta kalanlar mı? İhtimal biraz fazla abartılmış, ancak bazı romanlarda hayat bulabilecek ihtimallerden biriymiş gibi görünüyor. Davetlilerin tümü gelmişti, hatırlıyorum. Mevlut için beklenen haham bile tam zamanında gelmiş, gereken duayı uzun uzun,

hakkını vererek okumuştu. Aşer'den okumadan önce beklediğinden de yüksek bir para almıştı çünkü. Yemekler elbette beğenilmişti. Mevludu dinlerken ağlayan Lea'nın en mutlu anlarıydı onlar. Rahel o anlarda önce burnunu çekmiş, sonra da kaşımıştı. Yakınındaki insanların kabul etmekte zorlandığı, sinirlendiği hareketleri karşısında hep böyle yapardı. Bu fiyakalı ziyafetin kendisine hissettirdiklerine mi kızmıştı, ablasının yemeklerinin övülmesine mi? Haham bu sohbetlerin hiçbirine katılmamıştı. Üzerine düşen görevi yaptıktan sonra, birkaç lokma yiyip müsaade istemişti. Daha fazla kalmasının yakışık almayacağını düşünmüştü herhalde. Rahel gece ablasının yanında kalmıştı. Uzun uzun konuşmuşlardı. Bir ara, Rozi'yle ilgili haberi vermekten de çekinmemişti Lea. Duydukları karşısında kızın talihsizliğinden dem vurmuştu Rahel de. Üzülmüş müydü? Öyle görünüyordu. Belki de kimi insanların çok yakınlarındaki mutluluğu bile ıskalayabileceklerini söylemek istemişti. Ancak Lea yine daha fazlasını kurcalamamıştı. Bildiklerindense hiç söz etmemişti. Rozi'nin kendileriyle beraber olduğu günlerde ne kadar geleneklerine bağlı, hatta dindar bir kız gibi göründüğünü de hatırlamıştı ama, bu hatırladıklarını da paylaşamamıştı. "Her evin bir sırrı var" diyebilmişti sadece. Rahel başını sallamıştı. Her evin başkalarıyla paylaşılamayacak sırları vardı, evet. Tıpkı pırasa köftesinin ne kadar eti ya da başka bir malzemeyi gizlediğinin bilinmemesi gibi. Birbirlerine iyice karışmaları için ne çok emek gerekiyordu üstelik, ne çok ustalık, ne çok sabır... Aynı duygu tarama ile "borekas"ın hem içi, hem de hamuru, için söz konusu değil miydi? Yemekler ile hayata dayanma savaşı arasında ince ama çok sağlam bir bağ olduğunu kim söylemişti? Tarihin neresindeydiler o zaman? Bilemezlerdi ki... Bilselerdi... Bilselerdi o gece yaşadıkları yorgunluğa yorgunluk derler miydi? Hayatları tüm yaşadıklarına rağmen hâlâ, hayal bile edemeyecekleri o kadar çok ihtimale açıktı ki...

Dördüncü defter

Orayı atlayacağım

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Sabah

"Önce kuzuyu halledelim" demişti Lea, hatırlıyorum.

Varlığımı duyurmadan duymaya, kendimi göstermeden görmeye, üstüne üstlük görmek istemediklerimi bile görmeye yazgılıydım yine. Bu oyunun daha ne kadar süreceğini bilmiyordum ama, o sabah başlayan perdenin uzun süreceğini hissedebiliyordum. Bu hikâyeyi başka türlü yazamazdım. Orada kalmalıydım. İstesem de istemesem de... Şimdi de hatırlamak zorundayım. Bir kader bu sanki. Belki de bir geçmişin yükünden kurtulma mücadelesi. Bu kaderi biz mi inşa etmiştik? Biz... Biz kimdik? Ben bu "biz"in neresindeyim?.. Cevap yok... Hiç cevap veren yok... Şaşırtıcı mı?.. Bir cevap beklediğim, umut ettiğim için mi birilerine seslenmeye çalışıyorum şimdi?.. Yine cevap yok... Belki de bu oyunu, tüm hikâyelerimdeki gibi, yine tek başıma oynuyorum. Belki de en başından beri öyleydi. Belki de böyle olduğu için hikâyeler birer sığınaktı. Hayatın gerçeklerinden kaçmak için. Yeni bir hayat kurmak için. Hayalleri ve yalanlarıyla... Çünkü onlar daha dayanılırdı, daha kolay taşınabiliyordu...

"Önce kuzuyu halledelim" demişti Lea. Görüyordum. Duyuyordum. O anlarda hiç sevmediği halde ıspanakları yıkama işini üstlenen Dina'nın bu teklife itiraz etmeye ne niyeti ne de hali vardı. O, bu sözler karşısında başını sessizce sallarken, büyük bir ihtimalle, onca yemeği yapma işinin altından nasıl kalkacaklarını düşünüyordu daha çok. Bana da bu

imkânı, hakkında edindiklerim veriyor elbet. İşte bir Pesah akşamı daha gelmişti. Yine bir araya gelecekler, aynı masanın etrafında toplanacaklardı. Yine konuşabileceklerini konuşacaklar, birbirlerine, gizliden gizliye de kendilerine, söyleyebileceklerini söyleyeceklerdi. Bu kaygıyı da, bu sıcaklığı da yaşamak güzeldi. Ama bu yemeklerin gereğince pişirilmesinin, sofrayı en ince ayrıntıya kadar dikkat ederek kurmanın, bazı çekişmelerden doğabilecek tatsızlıkları sürekli düşünmenin verdiği gerginlik vardı ya... Bu yükü yine taşımak zorunda kaldığını görmek, üstelik daha yıllarca taşıyacağını bilmek o kadar ağırına gidiyordu ki... İki yıl kadar önce, bayram yaklaşırken, Gad'ın da hazır bulunduğu bir akşam yemeğinde, bu işi eltisiyle her yıl dönüşümlü olarak üstlenme fikrini ortaya atmış, ne var ki aldığı karşılık bu kaderi tayin etmeye yetmişti. Kayınvalidesi her seferki sert tavrıyla sahneye çıkmış, Pesah yemeğinin her zaman ailenin en büyüğünün evinde yenmesi gerektiğini, küçüklerin büyüklere gelmesinin yüzyıllardır vazgeçilemeyecek bir gelenek halinde sürdüğünü ifade etmekle kalmamış, dolaylı bir yoldan büyüğün ve son sözün kimde olduğunu hatırlatarak noktayı koymuştu. Ne yapabilirdi? Kadın sadece annelik üstünlüğünü değil, geleneğin gücünü de arkasına almıştı. Kocasına bakmıştı. İtiraz edeceğe benzemiyordu. Söylenenler hoşuna bile gitmişti sanki. Yüzündeki gülümsemeden bu sonucu çıkarmak zor değildi. O an anlamıştı. Oyun bitmişti. Tartışmanın bir faydası yoktu. Yine yaşanacaklar yaşanacaktı. Bu sohbeti uzatmak da gelmemişti içinden. Kısa bir süre sonra televizyonda hafta boyunca iple çektiği dizi başlayacaktı. Ne yakışıklı adamdı şu doktor... Ne kadar romantik... Ne kadar da talihsiz... Daha geçen hafta gittiği yerde o kadınla yaşadığı aşktan bile nasıl vazgeçmek zorunda kalmıştı. Çok dokunmuştu gördükleri. Neden dokunmuştu, kendisine bile söylemek istemiyordu. Ama dokunmuştu işte. Gece yatağında bu hikâyeyi

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

düşündükçe gözleri dolmuştu. Doktor kadar geride kalan kadını da düşünmüştü elbet. Yaşanamayan aşklar onu hep ağlatırdı zaten. İyi de doktor daha ne kadar kaçacaktı? Suçsuzluğunu ispat edebilecek miydi en sonunda? Edecekti herhalde. Böyle diziler hayat gibi değildi, adaletin er ya da geç tecellisinden yanaydı. Ama o bencilce, bu kaçışın daha uzun süre devam etmesini istiyordu. Her kaçış yeni bir macera demekti çünkü. Bir de... Bir de kaçma, hep kaçma fikri, kaçış üzerine kurulan bir hayat hikâyesi mi onu cezbediyordu yoksa? Kaçmak, başka yerlere gitmek, gidilen her yerde başka bir hikâye yaşamak. Seyrederken gizliden gizliye bu hayale de mi kapılmıştı? Belki. Bir mahzuru yoktu. Hissettiklerini içinde yaşatıyordu zaten. Orada durmuştu ama. Peşinden gidemeyeceğini bildiği hayalleriyle, tercih ettiği dünyada, tek başına... Kayınvalidesinin söylediklerine bu duyguların arasında sadece "Siz bilirsiniz" karşılığını vermiş, sofrayı hızla toplayarak, mutfağa yönelmişti. Tabakları, bardakları, o akşam kirlenmiş ne varsa bir an önce yıkamak için... O anlar için bu kadarı yeterliydi. Hayatlarımızı bazı fırtınaların uzağında sürdürmemize imkân veren limanlarımızda kendi hapishanelerimizi nasıl inşa ettiğimizi, yan çizmelerimizin bize ne bedeller ödettiğini düşünmeninse hiç zamanı değildi. Hem bazı hayatlar sadece filmlerde yaşanmaz mıydı? Dahası filmler çoğu kez hayaller için seyredilmez miydi? Hem kendi hayatının nesi vardı? Sahip olduklarına şükretmemek biraz da haksızlık etmek anlamına gelmiyor muydu? Artık çok daha rahat bir evde yaşıyorlardı. Mutfakları daha rahattı, salonları daha rahattı, odaları daha rahattı. Çünkü hepsi daha büyük ve havadardı. Gayrettepe Şişli gibi boğucu değildi. Yeni taktırdıkları uzun anten sayesinde, havanın açık olduğu günlerde, Bulgaristan televizyonunu bile seyredebiliyorlardı. Televizyonları da yeniydi, açılır kapanır ahşap bir kutusu da vardı üstelik. Esnaf bu bayramı kutlayacak müşterilerine

çoktan alışmıştı. "Matsa" almak için profiterolünü çok sevdiği pastaneye gitmesi yeterliydi. Paketler vitrine de dizilmişti, daha ne olsun. Bu görüntünün yabancısı değildi aslında. Şişli'deki bir iki pastanenin vitrinleri bayramın haberini önceden veren bu "matsa" paketleriyle dolardı. Tuhaf bir duyguya kapılırdı aslında gördükleri karşısında. Bir yandan bir gizlerinin, kendi içine kapanık kalmasını tercih ettikleri bir hayatın açığa çıkmış gibi görünmesinden, sokak ortasında çıplak kalmışçasına rahatsızlık duyar, hatta bu "özgürlük" ortamının günün birinde aleyhlerine gelişeceği endişesine kapılır; diğer yandan da yaşadığı bölgede, madem pastaneler bile böyle bir tercihi yapabiliyor, kendini, "benzerleriyle" beraber yaşamaktan, güvende hissederdi. Esnafla konuşulurken "matsa"ya hâlâ "hamursuz" deniyordu, hatta bayram için de aynı ad kullanılıyordu ama, bu kadarına da razı olmak gerekiyordu artık. Bir gelenek konuşulabiliyor, açık açık yaşanabiliyordu ya. Ne kadar sağlam ve sarsılmaz bir özgüvendi bu? Soru başka derinliklere yol açabilirdi. Gelgelelim bu sorunun da o akşam yaşadıklarından geçmesi beklenemezdi. O anlarda sadece geçici kaygılarıyla yol alınabilirdi. Rahat yürümeyi zorlaştıracak bir engel çıkmadıkça da sorun yoktu. Herkes yaşayabileceğini yaşıyordu ya... Onu o sabah o itirazsızlığa hazırlayan bir tarih vardı. Yaşananlara böyle bir yerden baktığımızda bu kanıya fazla zorlanmadan varabilirdik.

Lea bir cevap beklemiyordu zaten. Kararını bildirmiş, hayata geçirmek için kollarını sıvamıştı bile. Yemeğin pişme süresi dikkate alındığında tercih doğru bir zamanlamayı işaret ediyordu aslında. Evdeki imkânları düşündüğünden kasaptan kuzu budunu birkaç parçaya ayırmasını istemişti ama, fazla yağları ayırma işini kendisi yapacaktı. Tabii abartmadan. Etin tadının biraz da yağından geldiğini biliyordu. Kuzunun bu sofranın vazgeçilemezleri arasında yer aldığını da... Tarih yine anlatıyordu. Yemeği yapmak biraz maharet

BELONGTO KANTUS TEAM

gerektiriyordu. Ama işin bazı inceliklerini kapmıştı. Yıllardır aynı yoldan gidiyordu. Çevresindekiler yediklerinin lezzetini dile getirme ihtiyacını sık sık duymuştu. Başlamalıydı öyleyse. Mesela, cevap vermediğini görünce, gelininden, beraberliklerini hissetmek ve hissettirmek için, aslında rahatlıkla yapabileceği bir işi yapmasını isteyerek.

"Patatesleri ve soğanları soyar mısın?"

Dina bu sorunun da bir rica anlamı taşımadığının farkındaydı. Uzatmadı. İstenen zor bir iş değildi, kolayca halledilirdi. Küçük bir direnç, kendini biraz daha iyi hissetmesini sağlayabilirdi ama.

"Tamam... Şu elimdeki ıspanakları bitireyim, hemen. Patateslerin kabuklarını soyayım mı?"

Kayınvalidesinin dikkatini patateslerin bahara çok yakışan özelliğine çekmek istemişti belli ki. O da, hangi nedenden, ihtiyaçtan kaynaklanırsa kaynaklansın, hangi ad altında hayat bulursa bulsun, bir şeyleri bildiğini gösterme kaygısına düşen insanların kendilerini bulduğu yerdeydi o anlarda. Sorunun yöneldiği kadın, kendini kuzunun fazla yağlarını çıkarmaya kaptırmış görünmekle beraber duyması gerekeni duymuştu. Oyun ona bir kayıtsızlığı oynaması gerektiğini söylüyordu ama. Etlerden gözlerini ayırmadan cevabını vermesinin sebebini bu kaçınılmazlıkta arayabilirdik.

"Yok yok, boş ver... Sen bildiğin gibi ayıkla. Herkes bir değil. Ama önce soğanları hallet."

Arpacık soğanlarını ayıklamanın biraz el tutacağını biliyordu. Etlerin yağları ayıklanırken bu da aradan çıkmalıydı. Pek de uzun sayılamayacak bir sürenin sonunda amaca ulaşılmıştı. Eti bu soğanlarla beraber bir tencereye koyması için engel kalmamıştı. Biraz su ekledi, az da tuz serpti. Sonra da kısık ateşte pişirme işini başlattı. Etin yumuşaması için bu yöntemi benimsemişti. Pişirme süresi bazen iki saati bile aşabiliyordu. Sonra bu etleri suyuyla, patates-

leri de ekleyerek, bir tepsiye koyup yarım saat kadar fırında kızartmak kalacaktı geriye. Daha fazlasına gerek yoktu. Ne eti haşlamaya, yumuşatmaya başlamadan önce tereyağında kızartmak vardı alışkanlıkları arasında, ne de pişirme suyuna birkaç defne yaprağı ve karabiber tanesi eklemek. Bu eti, fazla yağlarını ayıklayıp yıkadıktan sonra bir tepsiye koyup kekik, soğan ve sarmısakla ovmak, üzerine üç dört yemek kaşığı eritilmiş tereyağı eklemek de, hatta kırmızıbiberin lezzetinden hafiften yararlanmak da yöntemlerinden değildi, ovma sosunu, tereyağının yemeği çok ağırlaştıracağını düşünenler gibi, zeytinyağı, ince kıyılmış soğan ve sarmısak, iki üç tatlı kaşığı domates salçası, biraz da biberiyeden yapmak da. Yaptığı et lezzetli oluyordu sonuçta, şurdan burdan duyduğu bu yöntemler onu pek cezbetmiyordu. Yemek iddialı olduğu yemeklerden de değildi üstelik. Kuzu eti, yılın öteki günlerinde, hele hele bir de fırında böyle pişmiş haliyle, evinde zaten pek yenmezdi. Ama bu bayramda... Bu bayramda mutlaka yenmeliydi. Nedenini torununa defalarca söylemişti. Her söyleyişinden sonra, bu nedeni doğuran hikâyenin daha önce anlatıldığının hatırlatılması üzerine, hafızasının kendisine artık kötü oyunlar oynadığı bahanesine sığınarak... Mirasın gerektiğince aktarıldığına, hiçbir şüpheye yer bırakmaksızın kanaat getirmek gerekiyordu. Belki unutulmadığına, hatırlandığına da... Öğretmen de öğrenci de tekrarını yapmak zorundaydı, şart buydu, tarihi gündelik, akıp giden hayatta taşımak da buydu. Anlamam gerekenleri anlamaya çalışmıştım. Oyunun bir parçasıydı bu, evet. Hikâyeyi yıllardır, tabii başka bölümleriyle de, bu bayramın yaklaştığı günlerde parça parça, tekrar tekrar, yorumlarıyla dinlemek zorunda kaldığı için sıkılan, ama yine de sıkıldığını belli etmemeye çalışan o sessiz çocuk, duyduklarının günü geldiğinde, bir duyarlılığın derinlerine inmesine çok yardım edeceğini bilemezdi tabii. Ya Lea? O geleceği görüyor muydu? Gör-

düğü için mi kendisine aktarılanları bu kadar ısrarla anlatma kaygısına düşmüştü? Soruya ikna edici bir cevap bulmak kolay değil. Ben ona, bu hikâyeleri bir çeşit vazife sorumluluğuyla anlatmak istemiş olabileceği ihtimalini daha çok yakıştırıyorum. Onun için asıl önem taşıyan, o tarihten gelenlerin hem hayata hem de birbirlerine bağlanmaları ve en temel değerlerini kaybetmemeleriydi galiba. İnanç buydu. Hayatın temeli de buydu belki. Tanrı Musa'ya ilk kez yanan bir çalı halinde görünmüş ve onu halkının kurtarıcısı olarak seçtiğini söylemişti. Esaret altında yıllardır feryat eden kardeşlerini kurtararak "süt ve bal" ülkesine götürmesi gerekiyordu. O da zaten çok iyi, bir prens gibi yetiştirildiği saraya gitmiş, Firavun'dan Tanrısı adına, bir rivayete göre kekeme olduğundan, abisi Harun'un ağzından halkını azat etmesini istemişti. Firavun da bu istek karşısında gülmüş, "Bu Tanrı kim oluyor da kendini benim tanrılarımdan üstün görüyor?" diye sormuştu. Bunun üzerine Mısır'ın başına on bela yağmıştı. Tüm sular kan olmuştu önce. Nil Nehri'nden çıkan kurbağalar bütün ülkeyi istila etmişti. İnsanlar ve hayvanlar bitle dolmuştu. Yırtıcı hayvanlar şehirleri basmıştı. Bulaşıcı hastalıklar yüzünden ülkenin hemen hemen tüm hayvanları kırılmıştı. Mısırlıların vücutları yaralarla dolmuştu. Bütün ekinleri ve ağaçları mahveden bir dolu yağmıştı. Üç gün üç gece boyunca her yer karanlığa gömülmüştü. Ve Firavun her seferinde, önce kabul eder gibi göründüğü halde, azat etme kararından caymış, gitmelerine razı olmamıştı. Direncin kırıldığı onuncu ve son belaya kadar... Mısır'daki tüm ilk doğan çocuklar ölecekti... Tanrı kendisine inananlardan birer kuzu kurban etmelerini istemişti. Ondan akacak kanla da evlerine bir işaret koymalarını... Böylelikle bu işareti gördüğü her evi atlayacak, atlanan her ev bu belayı da atlatacaktı. Kurban kanı gördüğüm her evi atlayacağım... Pesah, daha doğru söylenişiyle de "pasah" atlama anlamına geliyor-

du zaten. Bayramın kutlandığı sofrada, o günleri anmak için, bu nedenle mutlaka kuzu eti olmalıydı işte. Bu bela Mısır'ın başına gelen ve Firavun'u yıldıran son belaydı, evet. Çünkü ölenler arasında kendi oğlu da vardı. Musa'ya "Halkını topla ve git!" demekten başka çaresi kalmamıştı. Kurban, Tanrı'ya inanan herkesin hem hayatının kurtulmasını hem de hürriyet yolunun açılmasını anlatıyordu bu hikâyede. Yemeğin nasıl yapıldığı bu yüzden bir yere kadar önemliydi. Neden yapıldığı bilindikten ve unutulmadıktan sonra...

Lea'nın o çocuğa, bu bayram ve anlamı adına aktardığı başka hikâyeler de vardı. Onlar da sıraları geldiğinde hatırlanacak, tekrar tekrar anlatılacaktı. Kendini ailesine, çocuklarına böyle bir tarih duygusu ve bağlılığıyla da adamış bu kadının o bayram sabahında kuzuyu bildiği gibi pişirir, dahası o sofrayı bildikleri için hazırlarken, hikâyesini bir daha, tüm ayrıntılarıyla yaşaması o kadar da kolay değildi ama... En azından o bayram sabahı için değildi. Aklı, istese de istemese de, başka bir yere takılıydı çünkü artık. O bayram sabahı farklıydı, daha önceki bayram sabahlarından çok daha farklı... O bayram, ruhundan beklenenlerin tam aksine, ne zaman biteceği bilinmeyen bir ayrılığı, ihtimal bile verilmemiş bir kopuşu da beraberinde getiriyordu... Yusuf ile Lizet, besbelli uzun bir düşünme döneminin ardından, ülkeden ayrılmaya ve Meksika'ya yerleşmeye karar vermişlerdi. Yol görünmüştü, gidiyorlardı. Üstelik bu bayramdan sadece birkaç gün sonra... Onlarla beraber kız kardeşi de, yarım asırdan uzun bir süredir hayatında olan Rahel de gidiyordu. İki kız kardeş, bu ayrılığın arifesinde uzun uzun konuşmuşlardı. Söyleyebileceklerini söylemişler, hatırlayabileceklerini hatırlamışlardı. Paylaşabildiklerinin yanında içlerine gömdüklerinyise sadece kendileri bilecekti. Birbirlerine duyuracakları bir eksiklik de olacaktı elbet. Bu ihtimale o kadar çok inanmak ve sarılmak istiyordu ki... Doğdukları günden başlaya-

rak hep aynı havayı, aynı coğrafyanın iklimini, tarihini, kaderini paylaşmışlardı. Ortak kaygıları, ortak savaşları, ortak umutları ve kırıklıkları... Hayat onları zamanla ayrı evlere, ayrı insanlara çekmişse de istedikleri zaman hemen görüşebilme, birbirlerine sarılma, tutunma ihtimaline sahiptiler. Oysa şimdi... Onu o sabah işte bu nedenle elinde kalan "şimdi"nin uyandırdıkları, çocuklarına yıllardır anlattığı, aktarmaya ve miras olarak bırakmaya çalıştığı, yüzyılların ötesinden gelen hikâyelerden çok daha fazla meşgul ediyordu. Öyle çok sesli ve kırılmalarla yüklü bir sarsıntıydı ki bu... O kalıyor, kız kardeşi gidiyordu. Kalanın gözünde, bir başka umuda gidenin sağladığı, belki yalanlar ve yanılsamalarla da yüklü, ama yine görmezlikten gelinemeyen, biraz da gizli bir hasetle taşınan bir zaferi vardı. Bu duyguyla baş etmesi kolay değildi. Karşı karşıya kaldıkları ona geçmişini ve gerçekleştiremediği, derinlerinde sakladığı hayallerini de hatırlatıyordu çünkü, eksiklik ve yanlışlık gibi yaşadıklarını da... Ablalık iktidarının bir yalan olduğunu da... Rahel gidiyordu artık... Ne çok anlattığı, hatırlattığı vardı bu sözlerin. Bu yeni gerçeğiyle de yaşayabilecekti, inanıyordu. Onu kıran, dahası öfkelendiren, çileden çıkaran, sadece bu ayrılığın hissettireceği eksiklik değildi zaten. Meselenin içine girdikçe daha iyi görebiliyor ve anlayabiliyordu. O en çok kız kardeşinin üzüntüsüne, neler hissettiğini çok iyi anladığı halde saygı göstermemesi bir yana, gitmeyi yeni bir hayatın başlangıcı gibi görmesine içerliyordu. Bu hayalde kendisi yoktu çünkü. Hepsi bu kadar mıydı? Bence değildi. Bence diyorum, çünkü gerisini deşmek yine bana kalıyordu. Rahel'in ona, sadece oğlunun göç etme kararını almadan önce defalarca gittiği şehirle ilgili anlattıklarına dayanarak yaşayacağı hayattan söz ettiği anlarda, bakışların dile getirdiği, kelimelere dökülemeyen ama için için hissettirilen eski bir savaşın yeniden yaşandığını görmüştüm. Büyük bahçeli, havuzlu, tenis kortlu, uşak-

lı, kapısında şoförlü arabanın beklediği bir hayatı ballandıra ballandıra anlatıyordu. Henüz görmediği, kendisine anlatılan bir hayattı bu. Yaşanmadan bağlanılmış bir hayat... Neden?.. Ben burada gidenin de kendini doğru bir hayata inandırmak için mücadele verişinin izlerini yakalamıştım. Lea da bu izleri görmüş müydü? Sanmıyorum. Hayat insanları bazen endişelerine ve açmazlarına o kadar hapsedebiliyordu ki... Kırıklıkların yaşattıkları başkalarının kırıklıklarını duymada bizi o kadar sağır, görmede o kadar kör yapabiliyordu ki... Lea'nın bakışlarında da böyle bir hayata belki de hiç giremeyeceğini bilmenin kırgınlığı gizleniyordu, ama o da üzüntüsünü bu yaştan sonra memleketin çok uzağında kalmanın kolay olamayacağı fikriyle örtmeye çalışıyordu sanki. Yaşamak zorunda kaldıklarıyla barışması zordu. Yaklaşık on beş yıldır ailenin içinde birçok gelgitin tanıklığını yapmış olan Dina da gerçeğin farkındaydı, hissedebiliyordum. Üzüntüsünü, bir bayram sabahına yakışır şekilde, telaşlı bir hazırlıkta gizlemeye çalışan bu kadına sarılmak istemiş miydi? Neden böyle bir hisse kapılmıştım bilmiyorum ama kapılmıştım işte. Belki de hikâyenin böylelikle bir başka derinlik kazanmasını bekliyordum. Tüm isteklerine rağmen bu sarılmayı kendisine de kayınvalidesine de yaşatamayacağını biliyordum çünkü. Aradan birçok kırıklık geçmişti. Tüm beraberliklere rağmen birçok ayrılık. Böyle evlerde yaşayanlar birbirlerine kolaylıkla sarılamazlardı üstelik. Elde, sadece onca yılın paylaşımlarından değil, daha birçok yılı beraber yaşamaya yazgılı olma fikrinin uyandırdığı bir dayanışma ihtiyacı kalmaz mıydı bu durumda? Onun o anlardaki sözlerini başka türlü yorumlayamazdım. Bende bu ihtimali doğuran da bu sözlerdi galiba.

"Yusuf'un kararına ne denir bilemiyorum. Uzun uzun düşünmüşler taşınmışlar demek ki. Haklarında hayırlısı olur inşallah. Zor iş ama, çok zor. Sen kalk, bu yaştan sonra baş-

ka ülkeye git. Ben en çok Tant Rahel'e üzülüyorum ama. Öyle atıp tuttuğuna bakma sen. Üzülüyordur."

Zeki kadındı, hayatın oyunları, cilveleri karşısında uyanık durmayı fazlasıyla öğrenmişti Lea. Gelininin bu sözlerinin başka bir zamanda, başka şartlar altında, bir avutma maksadı taşıdığını rahatlıkla sezebilir, anlayabilirdi. Ancak bu sefer anlamamış, ya da söylenenlerin doğruluğuna inanmak ona o anlarda daha yakın gelmişti. Durduğu yeri verdiği cevaptan anlamak mümkündü.

"Ne yapsın o da... Annelik işte... Oğlu nereye gidiyorsa, o da oraya gidecek."

Bu sözler de başka bir zamanda, başka şartlar altında başka türlü anlaşılabilir, bir sitem, inceden inceye bir iğneleme şeklinde algılanabilirdi. O da oğlunun yanında kalarak istemediklerini yaşamaya katlanmıyor muydu? Ama söylenenlerde kötü niyet yoktu bu kez. Bu saflığa ikisi de inanabilirdi. Meseleyi biraz kutsallaştırarak daha taşınabilir bir hale getirmeye çalışıyordu, hepsi buydu.

Yemekleri unutmamamız gerekiyordu bu arada. Aslında hatırı sayılır adımlar atılmıştı. Kuzu etleri tencerede pişmeye, yumuşamaya devam ediyordu. Patatesler soyulmuş, fırına girmek için bekliyordu. Ispanaklar yıkanmakla kalmamış, süzülmüş, ince ince doğranarak böreğe katılmaya hazır hale getirilmişti. Haşlanan ve iyice yumuşayan pırasa parçaları da süzülmüş, dahası soğuyarak bir başka böreğe girmeye hazır hale getirilmişti. Sırasını bekleyen "matsa"lar da bir süre suda bekletilerek iyice yumuşamıştı. Beyazpeynir ezilmiş, kaşar rendelenmişti. Bunların hepsi bir zaman işiydi ve o sofraların vazgeçilmezleri arasında sayılan ıspanak ve pırasa böreklerinin hazırlık safhalarıydı. Paylarına düşeni yapmışlardı. Burada kimin ne yaptığı değil, işin yapılması önemliydi artık. Son dokunuşlar zaten Lea tarafından yapılacaktı. Bu süre içinde suskunlukları da paylaşmışlar-

dı, yaşadıkları anların ve yaptıkları işlerin gerektirdiği sözleri de. Bunlar da o kadar önemsizdi. Ya da önemliydiler de bu hikâye için kayda değer görülmeyebilirlerdi. Asıl önemlisi akılda kalabileceklerdi. Hikâye akla geldikçe hatırlanmaya değer bulunanlar... Lea'nın "Tamam kızım, 'ençusa'ları bana bırak, sen enginarlarla ilgilen" demesi gibi örneğin. Çünkü bu cümleyle, tüm paylaşılanlara rağmen, son söze sahip olma kararlılığı bir daha hissettirilmek isteniyordu. Dina'yı kayınvalidesine sarılmaktan alıkoyan engel tam burada ortaya çıkıyor, varlığını yeniden duyuruyordu. En nihayetinde de, yapılacak böreklere, hangi dilde konuşulursa konuşulsun, "ençusa"dan başka bir ad verilemeyeceğini bir daha hatırlatıyordu. Yemekler hayatlarında ancak bu adla gerçek anlamlarını buluyor, uyandırdıkları çağrışımlarla hayatlarında yer almaya devam edebiliyordu. Aslına bakılırsa bu kelimeyi kullanırken küçük bir hata da yapmıyor değildi. Ispanakla yapılan böreğe, söylediği gibi "ençusa de espinaka" denirken, pırasayla yapılanına, neden bilmem "fritada de prasa" deniyordu çünkü aslında. O kadar da kusur herkeste olurdu ama. Üstelik her iki börek için aynı kelimeyi kullanıp bu yanlışı sürdüren, tekrarlayan çok insan vardı. Bana bu durumda böreklerin sofraya gelmeden önce nasıl şekil kazandıklarını bilmek ve unutmamak kalıyordu. Hikâyede başka türlü yol almam mümkün değildi zaten.

Böreklerin pırasalısı benim gözümde her zaman daha çok emek ve zahmet gerektireniydi. Lea da öyle düşünüyor olmalıydı ki, ilkin bu böreğe el atmıştı. Onu tanıyordum. Önce daha çok zorlayanları aradan çıkarmak isterdi. İşe kuzudan başlaması bu alışkanlığının en belirgin işaretlerinden biri değil miydi?

İki buçuk kilo pırasayı irice parçalar halinde kestikten sonra haşlamış, soğuyup süzülmelerinin ardından eliyle sıkabildiğince sıkmış, sonra da kıymak için, o geleneksel köf-

tesini yaparken de kullandığı elle çalışan kıyma makinesinden yararlanmıştı. Eski bir alışkanlıktı bu tabii. Kim bilir kaç yıllıktı o makine. Artık hatırlayamıyordu bile, hatırlamak da istemiyordu. İstese bu işi keskin bir bıçakla da yapabilirdi, biliyordu. İnsan kendini hatıralarından koparmaya pek kolay yanaşamıyordu ama. Hele hele belirli bir yaşa da gelince... Kıyılmış pırasalara daha sonra ıslatılmış, iyice yumuşamış ve elbette suyu sıkılmış üç "matsa"yı, iki yumurtayı ve bir buçuk bardak rendelenmiş kaşarpeynirini, biraz tuz ve karabiber serpmeyi de unutmayarak katmış, elde ettiği harcı iyice yoğurmuştu. Son safha bu karışımın iyice yağlanmış bir tepsiye yayılmasından, üzerine de yine rendelenmiş kaşarpeynirinin hafiften gezdirilmesinden ibaretti. Fırın yapacağını yapacaktı artık.

Ispanak böreği için izlenecek yol pek farklı değildi aslında. Yıkanmış ve ince ince doğranmış iki kilo ıspanak kurumaya bırakılmış, kuruduktan sonra da ıslatılarak yumuşatılmış, ardından suyu sıkılmış üç "matsa", üç yumurta, bir buçuk kahve fincanı sıvıyağ, bir su bardağı kaşarpeyniri, yüz elli gram kadar çatalla ezilmiş beyazpeynir ve bir tutam tuzla beraber iyice yoğrulmuştu. Yağlanmış tepsiye yayılan bu karışımın, üzerine biraz kaşarpeyniri serpildikten sonra, orta hararetli bir fırında pişmesi gerekiyordu.

Haşlanmış katı yumurta iki böreğin yanında da iyi gidiyordu. Haşlandıktan sonra ayıklanmaları, fırında ısıtılmaları, hatta biraz esmerleştirilmeleriyse hem ayrı bir şıklıktı hem de lezzeti artıran bir özellikti. Bayağı ilerlemişlerdi aslında. Böreklerin pişmesi uzun sürmezdi. Gad'ın, karısının telkinleriyle, belli ki çok para dökerek yaptırdığı mutfak için uygun bulunan Alman malı fırın çok iyi bir fırındı.

Bu iş de bittikten sonra kuzuyu sürerdi fırına. Etler iyice yumuşamıştı. Sofrada sebzeye elbette yer verilmeliydi. Dina'nın enginarı pişirmesi de çok zaman almazdı. Bayra-

mın geleceğini bilen manavları başka birçok devamlı ve hatırlı müşterisi için yaptığı hazırlığı onlar için de yapmış, enginarları ayıklamıştı. En zor ve sıkıntı veren safha kendiliğinden atlatılmıştı böylelikle. Onlarla aynı dil ve inanç dünyasında yaşayanların evlerinde bu yemeği pişirmenin pek bir zahmeti de yoktu üstüne üstlük. Bezelyesi yoktu, baklası yoktu. Hiçbir eşlikçi sebzesi yoktu. Önce üç, istenirse dört limonun suyuna beş altı çorba kaşığı zeytinyağı, üç çorba kaşığı şeker, yaklaşık bir çorba kaşığı tuz gerekliydi. Bu karışıma enginarların üstünü örtecek kadar da su eklendi mi, yemek artık pişmeye hazır demekti. Aslında iyi bir sos elde etmek için enginarlar konmadan önce bu suyun tahta bir kaşıkla iyice karıştırılması tercih edilmeliydi. Kıvamlı bir hal alması için. Dahası, tatlar birbirlerinin içine daha iyi geçsin diye. Hatta rayihalarının daha iyi hissedilmesi için, pişme esnasında tencereye suları sıkılmış limonlardan bir ikisinin kabuklarının konması da dikkate değer bir öneri olarak kabul görebilirdi. O mutfakta bu arayışlara hiçbir yer yoktu ama. Bu arayışlar ilerleyen yıllarda benim arayışlarım arasında yer alacaktı. Sos lezzetliydi her şekliyle. İçindeki kılçıkları iyice ayıklanmış, beşer altışar santim uzunluğunda kesilmiş sopalar da bu sosun lezzetini artırıyordu. Hele hele bir de içine biraz ekmek banılınca. Bu bayramda böyle bir zevkten yoksun kalacaklardı elbet. Ama enginar yine de enginardı. Oda sıcaklığında yenecek bir zeytinyağlı olarak o sofralardaki yerini bu görüntüsü ve tadıyla almıştı. Tazeydi, sofraya yeni bir mevsimin, baharın esintisini de getiriyordu hafiften. Pesah bayramı farklı günlere düşebilirdi ama her zaman için baharda kutlanırdı çünkü sonuçta. O suya ekmek banılamamasının en önemli nedeniyse bayramın bütün özelliğini, hatta ruhunu ortaya koyuyordu. Sekiz gün süresince ekmek yemeleri yasaktı. Onun yerine "matsa" yemeleri gerekiyordu. Atalarının binlerce yıl önce Mısır'dan, Firavun'un

serbest kalmaları fikrinden cayıp kendilerini yine alıkoyması korkusuyla apar apar topar, ekmeklerini mayalayamadan yola çıkmak zorunda kalışlarının hatırasına. Düşünüldüğünde, bayramın adı gibi bu ekmeğin de adı yanlıştı aslında. Birçok insanın diline "hamursuz" adıyla geçmişti. Oysa "mayasız" demek gerekiyordu. Sadece basit bir tercüme hatası mı vardı burada? Yorum da, soru da o içine kapanık küçük oğlundan gelmişti. Söyledikleriyle yine hiç kimse ilgilenmemişti. Hamursuz hamursuzdu işte, bayram yaşanıyordu, öyle gelip öyle gitmişti, daha fazlasını kurcalamaya ne gerek vardı? Hem her ad doğru muydu ki, bu da olsundu? Dahası, bazı yanlışlar zamanla doğruymuş gibi kabul edilmiyor muydu? Anlaşılmamak, önemsenmemek çok üzmüştü çocuğu, hatırlıyorum. İşin kötüsü, buna benzer karşılaşmaları ilerleyen yıllarında daha çok yaşayacaktı. O bayram sabahı başka kaygılara ve hikâyelere gebeydi. Başka umutlara ve kırgınlıklara. Başka sorulara... Hele hele yemekler de bir telaş içinde yapılırken kim uğraşabilirdi onunla? Enginarların ocakta piştiği dakikalardı. Sofrada başka sebzeler de olmalıydı ama, bu kadarı yetmezdi. Neyse ki onları pişirmek de kolaydı. Aynı yalınlık bezelye için de geçerliydi, havuç için de. İsteyenin, kuzu etinin yanında, patateslerle birlikte yemesi için sofraya getirileceklerdi. Eline çabuk Lea bir kilo bezelyeyi bir çırpıda ayıklamıştı bile. Sonrası sadece bu bezelyelerin içine biraz yağ, bir tutam tuz ve göz kararı şekerin konduğu suda pişirilmesinden ibaretti. Benzeri bir karışımla, temizlenip tavla zarı büyüklüğünde kesilmiş havuçları da pişirecekti.

Böyle el ele verilerek pişirme işinin nihayetine varılmıştı işte. Yemekler hazırdı. O sofranın vazgeçilmezleri arasında yerini alacak marullar da yapraklarına ayrılıp iyice yıkanmıştı. Onların da kölelik günlerini hatırlatması gerekiyordu. Tek başlarına yendiklerinde ağızda bıraktıkları acı tat düşünüldüğünde... Sofrada, Mısır'dan çıkış hikâyesi hep birlikte

okunduktan ve hatırlandıktan sonra, kısa bir duanın ardından, bir tatlıyla beraber yenmeleri âdet haline getirilmişti bu yüzden. Tatlının adı "haroset"ti. Onun da evde yapılması tercihler arasındaydı. Hazırlıklara bir su bardağı kadar kuşüzümünün bir gece öncesinden, suda bekletilmesiyle başlanıyordu. Ertesi sabah da pişirme işine bir bardak kadar da hurmanın ayıklanmasıyla devam ediliyordu. Bir portakalın kabuğunun rendelenip içinin dilimlenmesi, bir elmanın soyulup parçalara ayrılması da gerekiyordu, bütün malzemelerin yarım bardak kadar suda kısık ateşte pişirilmesi de. Haşlanan meyveler daha sonra püre haline getiriliyordu. İlave edilecek şeker miktarıysa yapanına göre değişiyordu. Lea her seferki gibi temkinli davranarak bu tatlıyı bir gün öncesinden yapmıştı. O da sofradaki yerini alacaktı. Bir marul yaprağı içine konacak bir parça "matsa" ile beraber, yemeklerden hemen önce, hatırlanması gereken hikâyenin bitmesine yakın anlarda, yine hatırlamaya dair birkaç cümlenin ardından yenmesi için... O anların da duygulandırıcı bir tarafı vardı. Hikâyenin yıllardır okunduğu, özenle saklanmış, kimileri çok okunmaktan bir hayli yıpranmış, yılların ağır yükünü taşıdıklarını her halleriyle belli eden ince kitaplarda, bu birkaç cümlenin geçtiği sayfalar, o marul yapraklarından akan "haroset" damlalarının bıraktığı lekelerle doluydu. Sayfaların sararmışlığı ile bu lekeler geçen zamanın sessiz tanıklığını yapıyor gibiydi. Yaklaşık üç bin yıldır, farklı dillerin hayat bulduğu coğrafyalarda, farklı savaşlar ve elbette özlemler yaşanarak okunmuş bir hikâyeydi bu. Bu coğrafyanın payına, İbranicenin yanı sıra Ladino dili de düşmüştü. Herkes sofraya oturduktan sonra hikâyenin hangi dilde okunması gerektiği kısa bir süreliğine tartışılır ve karar genelde Ladino lehine verilirdi. Hikâyeyi çocukların da anlaması ve hafızalarına yazmaları için. İbranice sadece dua kitaplarında kaldığından ve gündelik hayatın dilinden çoktan çıktığından. O günlerin çocukla-

rı hâlâ Ladino konuşabildiğinden. Onların bu dilde yürümelerini sağlayacak anneanneleri ile babaanneleri vardı çünkü. Zamanın akışında dillerinin de bir başka anlaşılmazlık duvarına çarpacağını akıllarına bile getirmemişlerdi. Kopuş çoktan başlamıştı aslında. Ama onlar henüz bu dil sürgünün farkına henüz varmamışlardı, mesele buydu. O büyük dalganın bu küçük ve dar kıyıyı nasıl yuttuğunun iyice görülmesi için bir neslin daha sahneye çıkıp hayata katılması gerekecekti.

Akşam

O akşam başkaydı yine de. Birçok alışılmış Pesah akşamından çok daha başka. Gerçeği aradan yıllar geçtikten sonra daha iyi görebiliyor ve anlayabiliyorum. Onca benzer bayram akşamının arasında en çok bu akşamı hatırlayışımı başka türlü nasıl açıklayabilirim? Anlar, bakışlar, duruşlar giderek kendilerini hatırlatıyor ve bugünlere bir "yazı" ruhuyla geri dönüyor. Bir "yazı" ruhuyla... Beni büyüten coğrafyaya yakışırcasına...

İlkin David ile Ester gelmişti. Kıyafetlerine yine özen gösterdikleri her hallerinden belli oluyordu. Ester'in üzerinde açık kahverengi, biraz "taba"ya kaçan, kaşmir bir elbise vardı. Göğsünden başlayıp boynuna kadar gelen yakut rengindeki dört düğme ile ince altın gerdanlığı fark edilir bir uyum içindeydi. Saçlarını biraz daha kısa kestirmekle kalmamış, her zamankinden daha koyu bir kahverengiye de boyatmıştı. Yeni tarzı bir zamanlar büyük fedakârlıklarla alınmış inci küpelerini daha görünür kılıyordu. Küçük altın saati ne markaydı? Belki Zenith, belki de Movado... En iyi ihtimalle de Omega... Artık hatırlayamıyorum. Makyajı abartılı değildi. Akşamın dini içeriğinin o da farkındaydı şüphesiz. Bu abartısızlık, ilerleyen saatlerde elbette solmaya yüz tutacak canlı kırmızı rujla muzipçe bir tezat teşkil ediyor gibiydi. Ama bi-

lemezdik. Belki de ayrıntılara gösterilmek istendiğinden çok daha fazla özen gösterilmişti.

David de şık sayılırdı. Beyaz gömleği, kendinden desenli ipek kravatı, füme gri takım elbisesi, ceketinin ön üst cebine koymayı ihmal etmediği, kravatının renginde, deseninde ipek mendiliyle ve yeni boyatıldığı her halinden belli siyah ayakkabılarıyla... Özellikle şık gelmek istemiş gibiydiler. Bir nedeni var mıydı? Vardı şüphesiz. Görmek istediklerinizi bazen görür, bazen de göremezdiniz. Bazen söyleyebilir, bazen söyleyemez, sadece içinizdeki yollarda yaşatırdınız. Kendilerini daha iyi hissetmeye mi ihtiyaç duymuşlardı? Kolay kolay dile getiremeyecekleri bir meseleyle mi yaşamaya çalışıyorlardı? Zamanla öğrendiklerim sadece bir ihtimal olarak kalacaktı. Gelgelelim o akşam bu ihtimalin de çok uzağındaydım. Sorularım da şimdinin soruları zaten, o zamanın değil. O anlarda yakalayabildiğim ayrıntıları yakalıyordum. Kimse varlığımın farkında değildi yine. Artık alışmıştım. Hikâyenin kaderinde kendimi böyle var etmeye çalışmak da vardı. Bana çizilen bu yolda sabırla ve sesimi çıkarmadan yürümek zorundaydım. Rolümü en iyi şekilde oynayabilmem için... Hikâyenin "yazı"sı o çok alışılagelmiş söyleyişle, taşların ancak zamanla yerine oturmasını gerektiriyordu. Ben de görecek, anlayabildiklerimi anlayacaktım. Anlayamadıklarımsa yanımdan geçip gidecekti. Tıpkı hayattaki gibi, hayatımızdan geçenlerle girdiğimiz ilişkilerdeki gibi... Olayların akışını değiştirecek gücüm yoktu. Değiştiremedim de sonuçta. Yaşananlar tanıklığını yaptıklarımdı. Anlatabilmem için. Kendimi haritanın bir yerlerinde görebilmem için. Anlamlı, ayrılıklar ve hasretlerle işlenmiş bir acıyı yaşadığıma inanmam için...

Ester'in içeri girerken elindeki kutuyu, ev sahibesi payesini kızının yerine Lea'ya vererek uzatırken, o bir türlü vazgeçemediği "kontes" edasıyla iyi bayramlar dilemesi; David'in hakkındaki "şarlatan" yorumlarını desteklercesine gözlerini

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

açarak ve gülerek, çok değerli bir hediye getirmişçesine karısının verdiğini bakışlarıyla işaret ederek "masapan, masapan!" deyişi; Dina'nın babasını, bu davranışı karşısında, gözlerini kısıp yadırgayan bir gülümsemeyle, ama yine de sevgiyle görmeye çalışması; yanında duran kayınvalidesininse gülümseme oyununa katılarak, kibarlığı da elden bırakmamaya gayret ederek, ama gerçekten gayret ederek hoş geldiniz deyişi ve iyi bayram dileklerine karşılık verişiyse kaçırılmayacak bir sahneydi doğrusu. "Getire getire 'masapan' mı getirdiler? Ben evde daha iyisini yapardım" der gibiydi içinden. O anlarda "masapan" yapmadığını da, nasıl yapılacağını bir çırpıda hatırladığından da emindim. Bir kilo kadar bademi kaynar suda bir süre bekletmek gerekiyordu. Kabuklarını ayıklamak için... Sonra da bu bademler bir makineden geçirilerek iyiden iyiye ufalanmalıydı. Bir kaba, üç su bardağı şekerin üstüne konan kâfi miktardaki su kaynatılmalı, şeker fazla bağlanmadan karışım, bir limonun suyu ve ufalanmış bademlerle beraber devamlı karıştırılmalıydı. Su tekrar kaynamaya başlayınca da tencere ocaktan indirilmeli, soğumaya bırakılmalıydı. Son iş elde edilen tatlıya bıçakla şekil vermekten ibaretti. Baklava şekli en çok tercih edileniydi. Bademezmesinin evde yapılanıydı bu işte... Hikâyenin akışına bu kısa hatırlama rahatlıkla sıkıştırılabilirdi, evet. Herkes kıyısında bir kendine inanma savaşı veriyordu ya...

Sonra salona geçmişlerdi. Gelenler önce sofranın kurulduğunu, bembeyaz örtünün üstündeki, sadece kalabalık davetlerde ortaya çıkarılan, kızlarının çeyizinde getirdiği, bir zamanlar, ancak taksitle alınabilmiş Rozenthal marka yemek takımı ile gümüş çatal bıçakları, Bohem şarap kadehlerini, su bardaklarını, böyle bir sofrada mutlaka bulunması gereken, her biri bir başka anlamı ifade eden, "agada" okunurken çocuklara taşımaları için verilen, içinde üç "matsa"nın olduğunu bildikleri saten torbayı, küçük bir tabağın içine konmuş

küçük bir koyun bacağı parçasını, bir başka tabaktaki kereviz yapraklarını ve küçük bir kaptaki sirkeyi, sonra da duvarda bir süredir yer alan, müzik dolabındaki pikaba Andy Williams'ın bir plağını koymuş Gad'ın, zenginliğinin yeni gösterilerinden biri gibi görülebilecek natürmort tabloyu görmüşlerdi. İçinde "Love Story" şarkısının da olduğu otuz üç devirli bu plaktan gelen müzikle eve Batılı bir hava da mı verilmek isteniyordu? Gad da, kapıya gelip onları karşılayamadığı için özür dileme nezaketini ihmal etmeden, bu ilk gelen misafirlerine iyi bayramlar dilemişti. Tabloyu gördükleri andaysa elbette belli etmemeye özen gösterdiği bir gurur, buna karşın ne kadar çok para verdiğini belirtmeye çalışır bir el hareketiyle "İbrahim Safi" deyivermişti. David'in bu açıklama karşısında ne denmek istendiğini anlamışçasına, daha doğrusu çok büyük bir ihtimalle sadece adını duyduğu bu ressamın öneminin farkında olduğunu kanıtlamak istercesine hayranlıkla gülümsemesi ve beklenen takdir dolu gözlerle önce damadına sonra da kızına bakması amaca ulaşıldığını hissettirmeye yetiyordu elbet. Hiç kimse onun, kendisini daha çok sevdirmek ve kabul ettirmek için, çevresindekilere istediklerini verecek zekâya fazlasıyla sahip olduğunu aklına getirmemişti. Oyunun bu sahnesinde böyle bir şüpheye yer yoktu çünkü. Yine duyulmak istenenler duyulmuş, görülmek istenenler görülmüştü. Sahne, aynı neden yüzünden, Ester'in "Meyveler nasıl da sahici gibi duruyor, insanın elini uzatıp alası geliyor" derken nasıl saçmaladığının, övgüsünün resimle hiçbir ilgisi olmaması bir yana, bir sanat eserini nasıl değersizleştirdiğinin farkına varılmasına da izin vermiyordu. Biraz havadan sudan da konuşulduktan sonra, bayramın yüzü suyu hürmetine, bir iki gün öncesinden, o akşam yemekten sonra hem sofranın toplanmasına, hem de bulaşığın yıkanmasına gelecek kapıcının kızı Nesibe'ye iyice parlattırılan gümüş tepsinin üstüne konmuş gümüş kâsenin için-

de, bu sefer de Lea'nın mahareti için övülmeyi beklediği beyaz tatlı ikram edilecekti. Sonradan gelecek tüm misafirlere ikram edileceği gibi... Tatlının böyle bir bayramda yenmesinin yasak olduğunu da duymuştu Lea birilerinden ama, doğrusunu söylemek gerekirse neden böyle düşünüldüğüne bir anlam verememişti. Hem öyle olması da o kadar önemli değildi sonuçta. İsteyen yer, istemeyen yemezdi. Geleneklerine bağlı kalmayı hayatının en önemli amaçlarından biri gibi görmüş bir kadının hiçbir yere koyamadığım yan çizmelerinden biri miydi bu? Bilemezdim. Hem belki bu soru da sadece benim sorularımdan biriydi. Onun için o anlarda en çok önem taşıyan sadece tatlının tadının kabul görmesi değil, ikramın da gerektiği gibi yapılmasıydı görebildiğim kadarıyla. Tatlının o kâseden alınmasını sağlayacak gümüş kaşıklar da iyice parlatıldıktan sonra sorun yoktu. Herkes için bir kaşık olmalıydı. Tatlı yendikten sonra, kullanılan kaşık, yarısı su dolu bardağa bırakılmalıydı. İsteyen, kâsenin yanında bulunan, bu sefer bütünüyle dolu kristal bardaktan su içebilmeliydi. Bu bardaklar da pırıl pırıl olmalıydı. Oyun yine gerektiği gibi oynanmıştı. Misafirlerin hepsi sıraları geldiğinde o tatlıdan, o küçük törenin gereklerine uyarak birer kaşık almış, övgülerini esirgememişti. Resim için de övgüler esirgenmemişti tabii. Yarım saat içinde de davetlilerin tamamı bir araya gelmişti.

Yusuf ile Lizet, birkaç gün sonra gidecekleri için, kendilerini sahnenin daha çok ortasındaymış gibi hissetmişlerdi. Bu duygudan kaçmaları mümkün değildi. Herkes bir biçimde lafı bu gidişlerine getirmiş, farklı anlamlara gelebilecek ifadeler takınmış, ancak hiç kimse iyi dileklerini ifade etmeyi es geçmemişti. Oyunun içinde Rahel de vardı elbet. O biraz daha sakin ve inançlarına sığınmış görünüyordu. "Kader bizi oraya götürüyor. Tanrı biliyor ne yaptığını. Sırlarına kim karışır" sözleri ne kadar onun sözleriydi? Cevabı bugün de bulamıyorum. Bildiğim, hayatının hiçbir döneminde

dine bu kadar yakın durmadığı, hatta bu konuda birçok insanın sert çıkışlarına hedef olmasını sağlayacak fikirlerle yaşamayı tercih ettiğiydi. Rozi'nin yaptığı evliliği bile savunmaya kalkmıştı bir keresinde. Adamın Yahudi olmamasının ne önemi vardı, kız yıllardır aradığı ve hak ettiği mutluluğu bulmamış mıydı? Mutluluğun dinle imanla pek de o kadar alakası yoktu. Ablasının kaşer et yemekteki tercihine de güler geçerdi. Başka kasaplardan da iyi et almak varken, daha fazla para vermeye ne gerek vardı? Ablası, yine dinin gereklerine uyma tercihi yüzünden, midye, karides, ıstakoz gibi kabukluları hayatı süresince ağzına almamıştı. Neler kaybettiğini bilseydi, yememeye devam eder miydi? Bu görüşlerini farklı yerlerdeki farklı karşılaşmalarımızda dile getirmişti. O anlarda yüzünde kendini kanıtlamaya çalışan bir çocuğun ifadesini de görmüştüm. Yanılmış olabilirim tabii. Ama her seferinde böyle bir duyguya kapılmam sadece benim saplantım mıydı? Ya tüm bu tercihlerin ve tepkilerin ablasıyla hayat kazanması, bir şekilde ablasından geçmesi? Bunlar bana bıraktığı cevapsız sorulardı. O akşam inancına bağlı bir kadın kimliğine bürünmesini bu yüzden çok şaşırtıcı bulmuştum. Oyunun bir parçası mıydı bu da? Bu sahnede de ablaya dair, görülmek istenen, kapanamamış bir hesap mı vardı? Belki de sadece gidişine, hatta gidişinin doğruluğuna inandırmak istiyordu kendini. Aynı doğrulama kaygısı Yusuf'ta da vardı sanki. Yemekten önce Gad ve Aşer'le bir ara baş başa kalmıştı. Söylediklerine ister istemez kulak misafiri olmuştum.

"Çocuklar, korktum açıkçası. Korktum da ondan gidiyorum. Memleket kötüye gidiyor, farkında değil misiniz? Bu kadar çok para kazanmışım. Bakın göreceksiniz, bu ülke yakında komünist olacak. Sokaklarda yazılmadık duvar bırakmadılar. Gidiyorsam başka bir sebepten değil..."

Dinleyenler gülümsemeye, söylenenleri sakin sakin dinlemeye çalışmışlar, ama doğrusunu söylemek gerekirse, so-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

ğukkanlılık sınavında kendilerinden bekledikleri başarıyı pek gösterememişlerdi. Tedirginlik, anında onlara da geçmişti. Tam tamına kuzenleri gibi düşünmeseler de. Öyle bir tarihten geliyorlardı ki... Öyle bir temkinlilik miras devralmışlardı ki... Başkalarının yerini neden komünistler almasındı? Kapıcıları Hasan annelerine dalga geçmek için "Ecevit iktidara geldiğinde ben senin evinde oturacağım" bile demişti. Tamam, Ecevit komünist değildi ama, hava yine de bazı insanlar için böyle bir havaydı. Şakanın ardındaki niyet önemliydi asıl, bu şakayı yaptıran zihniyetti. İşin nerelere kadar gideceğini kestirmek zordu. Mikrop, polislere bile bulaşmıştı. Onların bile komünistleri vardı. Devlet denetimi kaybediyordu. Demirel'e daha ne kadar güvenebilirlerdi? Aşer tam da o anda bir hamle yapma ihtiyacı duymuş gibiydi. Belki o da kendini içine düştüğü durumun doğruluğuna inandırmaya çalışıyordu.

"Meksika'da öyle bir tehlike yok mu yani?"

Yusuf'un cevabı hazırdı.

"Meksika Amerika'nın arka bahçesi oğlum! Ne yapar eder, orayı bırakmaz. Ama bu ülke Rusya'nın burnunun dibinde. Adamlar sıcak denizlere inmek istiyor."

Yaklaşımın dikkate alınmaya değer bir tarafı vardı şüphesiz. İyi de Türkiye kimin arka bahçesiydi? Aşer daha ileri gitmemişti. Aklında bir ihtimal daha vardı ki, düşündükleri onu biraz rahatlatıyor, kendisine kuzeninin gidişine daha meşru bir neden bulmaya çalıştığını söyletiyordu. Elinde delil yokken, sadece rivayetlerden güç alarak, hele hele böyle bir akşamda düşüncelerini aralarındaki tüm samimiyete rağmen dile getiremezdi yine de. Yusuf bu servetini pek de "yasal" yollardan edinmemişti ama, adı gibi biliyordu. İplik ithalatı işine girmişti uzunca bir süredir. Piyasadaki birçok tüccar, yurtdışında kurduğu paravan şirketler aracılığıyla malları ülkeye nasıl ucuza sokup gümrük vergisini düşürdüğünden,

bu tezgâhın yürümesi için ödediği rüşvetlerden, faturasız sattığı mallardan söz ediyordu. Rivayetler almış yürümüştü. Asıl korkusunun kaynağını burada aramak gerekiyordu belki de. Çünkü bir açık vermesi ve yakalanması halinde sadece parasına el konulmazdı. Edindiği serveti, dolayısıyla da ticari başarısını kıskanmıyor değildi. Ama yine de onun ağır cezada yargılanmasını ve hapse girmesini istemezdi. Hissettikleri, hatırladıkları susması için yeterliydi, susmuştu.

Bir süre sonra seslerini kısarak, adeta fısıldaşarak, çekildikleri köşede, sınırlarının ve hayal güçlerinin elverdiği ölçüde, yasaklı maceralarını da konuşmaya başlamışlardı. Yıllardır yaptıkları gibi... Beni fark edemedikleri için yakınlarına sokulmakta zorlanmadım. Maceraları kadınlarla ilgili hayalleri ve yalanlarıyla da yazılmıştı. Oyuncular bu gerçeğin ne kadar farkındaydı bilemiyorum ama bu oyunu oynamaktaki ısrarları görmezlikten gelinecek gibi değildi. Yusuf birçok kez gittiği Meksika'daki kadınları da, çapkınlıklarını da, haliyle zaferlerini de ballandıra ballandıra anlatıyordu. O kadınların ne kadar serbest fikirli olduklarını, nasıl ateşli seviştiklerini, aralarında evli kadınların da olduğunu, aslında tercihini daha çok onlardan yana kullandığını, çünkü onların da macera aradığını ve bu arayışın büyük bir heyecan verdiğini, böyle birçok ilişki yaşadığını, muhtemelen de yaşamaya devam edeceğini... Hep geçici maceralar yaşıyordu haliyle. Çoğu kez iki, bilemedin üç sefer yatıyordu onlarla. Onlar da daha fazlasını istemiyor, beklemiyorlardı. Anlattığı tahrik edici sahnelerin ayrıntılarını hayal etmek dinleyenlere kalıyordu artık. İşlerini düzene soktuktan sonra onları oraya çağıracaktı. Gelip görürlerdi. Hem gittiği yerde dil sorunu da yoktu. Orada herkes İspanyolca konuşuyordu. Tamam, çocukluklarında öğrendikleri İspanyolcadan farklıydı ama, uyum sağlamak hiç de zor değildi. Kendisi sağlamıştı bile. Buralara vardıktan sonra sohbetlerini daha fazla dinle-

mek gelmemişti içimden. Alber'in başında bordo renkli kadife kipası, masanın üstünde duran o eski hikâye kitaplarından birini elinde tutarak, tatlı sert, neşeli bir ifadeyle " 'Agada'yı bu akşam okumayacak mıyız!" demesi, dikkatlerin bir yerde toplanmasını sağlamıştı zaten. Uzun boyu ve incecik, sıska sayılabilecek bedeniyle tam bir tezat teşkil eden davudi sesiyle herkesin ilgisini çekmeyi bir anda başarmıştı. Bu ses o musikinin dünyasına girmesinin yolunu da açmıştı. Geçmiş zaman... Nasıl da uzaklarda kalmıştı o günler. Yakınları bilirdi. Ben de bir keresinde anlatırken duymuştum. Çocukluğunda, yeniyetmeliğinde, Yeldeğirmeni'nde yaşadığı günlerde, Üsküdar Musiki Cemiyeti'nden Mevlevi komşusu Sebahattin Bey'in kendisini nasıl sabırla yetiştirdiğini... Sadece musikiye değil, hayata dair de çok önemli derinlikler almıştı ondan. Çok iyi insandı, yıllar önce bir gece aniden vefat etmiş, ona bir hanendelik ihtimali bırakmıştı. İşte bu nedenle, biraz da ondan kalan hatıraya hürmeten, televizyonda her kandilde naklen yayınlanan mevlitleri tüm benliğini vererek, bazen gözlerini kapatarak, bazen de gözyaşı dökerek dinlerdi. Sebahattin Bey ona iyi bir hanende olabileceğini söylemişti. Çok çalışması gerekiyordu ama mümkündü, inanması halinde mümkündü. Gelgelelim o pek inanamamıştı galiba. Sonra iş gailesi, medarı maişet motorunu götürme mecburiyeti... Kopmuş gitmişti işte... Evde plakları vardı. Onları dinliyordu. Sadece dinliyordu. Bazen yine gözleri dolarak. Bazen de şarkılara ancak mırıldanarak eşlik etmeyi tercih ederek. Sesini içine gömmüştü sanki. Bunları böyle uzun uzun anlattığı akşam neredeydik? Yanımızda başka kimler vardı? Geçmişin bu kısmı da, neden bilmem, bir sis perdesinin ardında kalmış. Bana, nasıl desem, bir rüya gibi geliyor şimdi bu hikâye, bir çeşit masal gibi. O kadar uzak. Ama sesi ortadaydı, sadece bir rüyadan geliyor olamazdı. Dikkatleri böyle çekmek istemesi de bu tarihle ilintiliydi. Başlangıçtaki "kiduş"

duasını da "agada"yı da ondan başka hiç kimsenin okuması beklenemezdi o akşam. Telaşını anlamak mümkündü. Küçük ailesi içinde yine sahneye çıkacak, yolun bir yerlerinde kaybettiği hanendeyi yaşayabildiğince yaşayacaktı. Kırıklıklarını elbette bir daha karanlıklarında yaşatarak. Ama aynı zamanda bu kırıklıkların çok uzağında durmaya da çalışarak. O akşam neşenin yaşanması, hem de sonuna kadar yaşanması gerekiyordu çünkü. O akşamki ruh, hürriyetin ruhuydu. Çünkü bu bayramda esaretten kurtulmanın tarihi hatırlanıyor ve hatırlatılıyordu. Nasıl da acıklıydı aslında oyunun bu kısmı, nasıl da çelişkilerle dolu. Görünürde herkes böyle bir ruh için bir araya gelmişti. Ya hakikatler? Gün gelecek Alber'in içine gömdüğü acının başka topraklara kök saldığını, bu köklerin başka bir yenilmişlik duygusuna sürgün verdiğini, ona taşımakta çok zorlandığı bir başka sürgünü yaşattığını da öğrenecektim. Yine görmeye, anlamaya çok geç kaldığımı kabul ederek... Onun o akşam o "agada"yı okuma zamanında, kendi küçük sahnesinde, o neşe ve hürriyet oyununu oynamaya ne çok ihtiyacı varmış meğer.

Ötekilere gelince... Kimin, neyi, neden, nasıl oynadığını görebilmek, en azından sezebilmek için, nelerin nerede bırakıldığını biraz bilmek gerekiyordu elbet. Hikâyem çoktan parçalanmış, hatta bazı parçaları hepten kaybolmuş, ama kalanları ısrarla bir arada tutulmaya çalışılan bir resim gibiydi. Bu resimde yer alanları bazen çok yalnız, bazen çok uzaklarda kalmış gibi de bulabiliyordunuz. O masadaki Korin bana bu hissi bir daha hatırlatmıştı. Ailenin belki de en iyi, en yumuşak huylu, en hassas, kim bilir, belki de bu yüzden en talihsiz kızı Korin... Alber'in vefakâr karısı, çevresindeki birçok insanın deli dediği, aile bireylerinin bile uzağında tutmayı yeğlediği, üstün zekâlı Sami'nin annesi, Dina'nın ablalığını bir kader gibi taşımak zorunda kalmış Korin... Bir de bence ailenin tartışılmaz en güzeli... O akşam da çok üzgündü ve üzüntü-

sünü yine gülümseyerek, sadece içinde hapsetmeye çalışarak, hiç kimseye sezdirmemeye çalışıyordu. Kolay paylaşılabilecek bir üzüntü değildi bu. Lisedeki üstün başarısından sonra Yale Üniversitesi'ne burs kazanarak ekonomi okumaya giden, üstelik başarısını orada da sürdüren oğlu, dördüncü sınıfa geldiğinde okulu bırakmaya karar verdiğini, bu şerefsiz sistemin, kendisine çok para getirecek şerefsiz uşaklığını yapmaktansa, farklı bir yolda yürümeyi çok daha anlamlı bulduğunu yazmıştı son mektubunda. Uzun süredir ertelediği yolculuğa en nihayet çıkabilecekti. Yeterli cesareti toplamıştı. Bu yolculuğu yapmaması halinde hayatını hep eksik yaşadığı duygusundan bir türlü kurtulamayacaktı. Belki kendini hepten dine adardı, belki de İstanbul'a artık hiç dönmezdi. Annesinin nereye, neden gittiğini anlayacağından emindi. Daha fazlasını söylemesine gerek yoktu... Bu mektubun varlığından elbette haberdar değildim o akşam. Taşıdığı satırlardan da, başka yaşananlardan da ancak birkaç yıl sonra haberdar olacaktım. Şimdi hafızam bana kötü bir oyun oynamıyorsa, o akşamdan yaklaşık altı yedi yıl kadar sonra... Alber bir kalp krizi geçirerek aniden vefat etmişti. İki kız kardeşin yine birbirlerine kenetlendikleri günlerdi. Babasının cenazesine gelmemişti Sami. Bu durumu etrafa açıklayabilmek çok güç olmuştu. Ağır bir hastalık geçirdiği için karısının yanında durmaya mecbur kaldığı, ama oradaki havrada "kadiş" duasını okuduğu, dahası gereken tüm duaları yaptığı yalanıyla idare etmeye çalışmışlardı. Ne yalandı ama. Onun orada, kimlerle yaşadığını bile bilmiyorlardı artık. Ne kadar inandırıcı olabilmişlerse olmuşlardı. Olamamaları Korin'in pek de umurunda değildi zaten. Kederi o kadar derindi ki... Onca yılını paylaştığı, kendisine gerçek anlamda yoldaşlık etmiş adamı beklediğinden çok daha erken kaybetmişti. Oğlu senede üç dört defa mektup yazıyor ve bu mektuplar her seferinde giderek kısalıyordu. Dünyanın farklı şehirlerinden kartlar da atıyordu

bazen. İstanbul'a henüz gelemeyeceğini söylüyordu. Bu "henüz" hep vardı, sürekli zikrediliyor ama bir türlü bitmiyordu. Çalışmalarını tamamladığında gelecekti, mutlaka gelecekti. Onu yanına da çağıramıyordu. Belirli bir yerde kalamıyordu çünkü... İlkin o Pesah akşamından birkaç gün önce aldığı mektubu okumuştu kız kardeşine, sonra da bazılarını. Hepsini duymuştum tahmin edebileceğiniz gibi. O günlerde konuşulanları da duymuştum tabii. Alber bu yaşananlara nasıl da üzülmüştü. Ölümünü çabuklaştıran bu üzüntü müydü? Korin kendini bu ihtimale uzak tutmak için elinden geleni yapıyordu. Görebildiğim buydu. Aksi halde oğlunu affedemeyecekti. O sohbette, gözleri dolu doluyken, kocasının son yıllarında besteler yaptığını, hatta dördünü yıllardır bir kenarda tuttuğu udunu da eline alarak kendisine okuduğunu söylediği anlarsa, en çok içime dokunan anlar arasındaydı. Bu besteler yoktu ama artık. Hiçbir zaman da olamayacaktı. Alber bu besteleri kayıt altına almamış, kendine yakışır bir şekilde, sonsuzluğa götürmüştü.

O akşam bu anıların çok uzağındaydık henüz. Korin için asıl sürüklenmenin başladığı günlermiş. Şimdi daha iyi anlıyorum. O masada gülümsemesinin ardında derin bir acıyı gizleyen sadece o değildi ama. Alber de değildi. Yılların, unutmaların ördüğü o sis perdesinin ardından görmeye çalıştıklarım beni belki de sadece birkaç an süren, ama o hayatlar adına çok önemli ipuçları veren sahnelere götürüyor. "Agada" okunuyordu, hikâye akıyordu, tarih akıyordu ve başka bir yerde akan hikâyeler o anların derinlikleriyle anlam kazanıyordu. Kocasıyla beraber başka bir hayata doğru yol almanın heyecanını paylaşıyor görünen Lizet'i, bu hikâye okunurken birkaç kez çok uzaklara dalmış, hatta içinde bulunduğu ortamdan iyiden iyiye kopmuşken yakalamıştım örneğin. Bir iki kere de gözleri hafiften dolmuştu sanki. Hürriyet duygusu bir yanılsama mıydı? Bir ara Lina'nın da bu ba-

kışları yakaladığını fark ettim. Tam bu anların birinde, göz göze geldiklerini de... Lizet eğer deyiş yerindeyse yakalandığı duygusuna kapılmış, ancak tedirginlik duymamış, görene başını hafiften sallayarak, bakışlarıyla kendini nasıl çaresiz hissettiğini anlatmaya çalışmıştı sanki. Neler anlatılabilmiş, neler anlaşılmıştı? Sorunun cevabı verilemezdi. Belki de hiçbir zaman verilemeyecekti. O anlardan daha fazlasını bekleyemezdiniz. Hiç kimse bekleyemezdi. Bu kısa, anlamlı sahnenin oyuncuları bile...

O sofrada Alber hâlâ o hikâyeyi okur, ötekiler de onu, ellerindeki, bazıları çoktan yıpranmış kitaplara bakarak takip ederken, başka yerlere başka duygularla gitmiş, hiç şüphe yok ki başka fırtınalara kapılmış biri daha vardı. Böyle sahnelerden yıllar boyunca kaçmak, kaçmak, kaçmak istemiş o sessiz, içine kapanık çocuk... Onu da görmeden edemezdim. O, o yılların sofralarında hep bu haliyle karşıma çıkmıştı. Öyle miydi gerçekten? Onunla ilgili başka, hatırlanmaya değer hiç mi sahnem yoktu? Vardı elbette, hem de çok vardı. Gelgelelim hikâyenin sınırları, daha iyi bir söyleyişle kaderi, bana ancak bu kadarını yazdırabiliyor. O çocuk o sofralardan kaçmak istemekte haklıydı. Haklılığını doğuran, çok iyi bildiğim kırıklıkları ve bu kırıklıkların içinde açtığı, ancak zamanla daha iyi görebileceği bir yol vardı. Kendini yürümeye en nihayet ikna edebileceği bir yol. Gitmek, gitmek, gitmek... Bu sözleri de çok insandan duymuştu. Duydukları nasıl da içine dokunmuştu. En kederli, en karanlık, en yalnız anlarında tarifini yapamadığı bir umuda, ertelemelerle beslenen bir umuda nasıl da tutunmasını sağlamıştı. Gitmek, gitmek, gitmek... Günü geldiğinde gidecekti. Gitmesi ne kadar gitme idiyse artık. Ama herkes gidebildiğince gitmiyor muydu? Bunları da biliyorum, hem de çok iyi biliyorum. Yanında, o anlardaki gibi, yıllarca bulundum çünkü. Yıllarca. Onun da beni fark etmediğini bilerek. Çünkü bu da bir kaderdi. Gü-

nün birinde o da gidecekti, evet. "Aileler, sizden nefret ediyorum"... Bu satırları okuduğu günlerdi. Başka bir dilde ve zamanda kendisi gibi yaşayanlar vardı. Kendisine inancını böyle sözler, başkalarının sözleri üzerine inşa etmek bir başka türlü acıklıydı ama, o günlerde, o güçsüzlüğünün içinde, ancak bu kadarını yapabilirdi. Bunlar da bir hazırlıktı elbet. Hazırlık çok uzun sürecekti, çok büyük bedelleri gerektirecekti ama hazırlık yapılmadan da yolculuğa çıkılmazdı ki... "Aileler, sizden nefret ediyorum"... "Yeryüzü nimetleri" neredeydi gerçekten? O da kendi yeryüzü nimetlerini yaşayacak mıydı? O günlerde çok yakıcı bir soruydu bu.

O akşamı o çocuk için daha dayanılır hale getiren tek dokunuşsa yanında oturan, her geçen gün biraz daha çok sevdiği amca kızının dokunuşuydu. Artık beş yaşına gelmişti. Hikâye okunurken, yine geleneklerin gerektirdiği küçük oyunu oynamaktan, o saten torbaya konmuş "matsa"ları taşımaktan büyük keyif aldığı söylenebilirdi. Torbayı ailenin en küçüğü taşımalıydı. Bu özelliği ona sofranın merkezinde durduğu, herkesin kendisiyle ilgilendiği duygusunu vermeye yetiyordu. Çocukları oyuna katmanın, tarihe yavaş yavaş ortak etmenin yollarından biri de buydu galiba.

Hikâye tıpkı geçmiş yıllardaki gibi bütünüyle okunduktan ve tüm törenleri hatırlandıktan, yaşandıktan sonraysa yemeklerin sofraya getirilme faslına geçilmişti. Alber boğazını ıslatma bahanesiyle kadehinden hatırı sayılır birkaç yudum şarap almış; Lea, Dina, artlarından da Lina servis sorumluluğunu paylaşmak yerlerinden kalkmış; Yusuf belki nezaketen, belki uzun yoluna çıkışının uyandırdığı kaygıyla baş etmek, belki de cesaretinin ne kadar takdir edildiğini duymak için, bu bayramı ve aile ortamını çok özleyeceğini, uzun süre için dönemeyeceğini söylemiş, beklediği birkaç iyi dileğin ifade edilmesiyle hem istediğini almış, hem de sofraya ani bir sessizliğin çökmesinin önüne geçmişti. Karınlar açtı, kısa

ama rahatsız edici bir suskunluk beklenesiydi. Alber'in o anda "İnsan bir çaba gösterince Tanrı yardımını esirgemez" gibisinden son derece beylik, kendisinin bile büyük bir ihtimalle pek inanmadığı sözlerinin yanına koyduğu "Yeter ki ne istediğini bilesin ve sevdiklerini üzmeyesin" sözleriyse, kim ne derse desin, çok manidar görünüyordu. Oradaki herkes onun art niyetle konuşmayacağını bilirdi yine de. Sözlerinin üzerinde bu sebeple fazla durulmadı. Hiç kimsenin aklına kendisine ait bir meseleye, kırgınlığa dair bir serzenişte bulunmuş olabileceği de gelmedi. Söylenenler anlamlı, hani ne derler "oturaklı" bulundu sadece, saygıyla karşılandı. Musikinin ruhu adına arada sırada ifade ettikleri, nedendir bilinmez, onu ailenin fikirleri her zaman önemsenen "filozof"u yapmıştı. Bu sözler de geçip gitmişti sofradan. Korin'in çok derinlerinde bir yere saplandıktan sonra tabii.

Sonra herkes benim de birkaç saatimi geçirdiğim mutfakta pişirilen yemekleri yemeye başlamıştı. David yine sahneye çıkmış, "Döktürmüşsün yine Madam Lea, sendeki bu maharetli parmaklar kimsede yoktur valla" diyerek, oradaki birçok insanın farklı şekillerde duyabileceği, biraz ölçüsüz bir iltifatta bulunmuştu. Lea da herkesin önünde böyle övülmekten, övene pek sevgi duymasa da, elbette çok büyük bir sevinç duymuş, memnuniyetini yüzüne asıl söylemek istediklerini söyleyemediğini gösterir bir ifade kazandırmayı da ihmal etmeyerek "Afiyet olsun. Böyle bir bayram gününde, çocuklarımızla beraber toplanmışız, daha ne isteriz!" sözleriyle dile getirerek sofranın ortasına adeta küçük bir el bombası atmıştı. Sadece ailenin parçalanmasına ne kadar üzüldüğünü değil, karşı karşıya kaldığı bu terk ediliş duygusunun kendisini ne kadar kırdığını da daha iyi anlamıştım o anda. Bir serzeniş fırsatı yakalamış ve hissettiklerini bir şekilde duyurmak istemişti. David'in söylediklerine gelince... Onun da bu sözlerini hiçbir art niyet taşımaksızın, sadece saflığın-

dan, düşüncesizliğinden sarf ettiğini o sofradaki herkes bilirdi. Ama söylenenler yine de birçok insanı yaralama özelliğine sahipti. Bağlantıları kurma dikkatini gösteren ve onun gibi hayal dünyasında gezmeyen bir insan, bu yemeklerin hazırlanmasında kızının da bir payı bulunduğunu düşünebilirdi. Sözlerin asıl kırıcı tarafı böyle bir ihtimalin bile akla getirilememiş olmasından geliyordu galiba. Dina tam da o anlarda göz göze geldiği Lina'ya, başını sağa sola sallayarak, üzüntüsünü de ifade etmeye çalışarak, boş ver dercesine bir işaret yapmıştı. Sofradakiler onunla o akşam bakışlarıyla işaretleşmek için anlaşmış mıydı? Durumu az önce söylemek istediklerini söyleyebileceği kadarıyla söyleyen Lea, beklenmedik ama çok yerinde bir çıkışla kurtarmıştı.

"Sadece beni değil, Dina'yı da tebrik etmeniz gerekiyor. O da olmasaydı, bu yemekler çıkmazdı."

Destek hemen gelmiş, beklenen neşeli hava ortaya bir anda yayılmıştı. Lea bu kadarıyla yetinmemiş, adil ve değerbilir kayınvalide rolünün tadına vara vara, Lina'ya da paye vermeyi ihmal etmemiş, gelinlerinin ikisinin de çok maharetli olduğunu, oğullarının eşlerinin kıymetini bilmeleri gerektiğini laf arasında söyleyivermişti. İyi kayınvalideyi oynadığının farkındaydılar. Gelgelelim masadan gelen alkışlar karşısında da gülümsemekten daha fazlasını yapamazlardı. Alkışların daha çok kime yönelik olduğunuysa herhalde düşünmek bile istememişlerdi. En az alkış Ester'den gelmişti ama, görmüştüm. Kocasının Lea'yı böyle övmesine mi içerlemişti, kızını göz ardı ettiği için kendini düşürdüğü duruma mı, bir türlü karar veremiyordum. Bu hareketi eve döndüklerinde küçük bir tatsızlığa yol açacaktı, emindim.

Oyunun bu basit kısmı önemli değildi ama. Asıl önemlisi, Lea'nın iltifata verdiği ilk karşılıkla ortaya attığı bombaydı. Sofradaki öteki hoşnutsuzluğu gösteren Rahel'di bu yüzden de. Sözlerin hangi maksatla söylendiğini anlayacak zekâya

da, sezgiye de, tecrübeye de sahipti. Hoşnutsuzluğunu yine önce burnunu çekip ardından kaşıyarak göstermişti, ama bu ayrıntıya benden başka hiç kimse dikkat etmemişti galiba. Fark etmem işine yaramazdı biliyordum. Daha fazlasını yapamazdım. Ancak en büyük hoşnutsuzluğu, hatta hoşnutsuzluğun da ötesinde kırgınlığı, sofranın başka bir köşesindeki Korin ile Alber yaşayacaktı elbet. O sofraya onların çocukları gelmemişti. Duygularını dile getirebilecek gücü ve cesareti nasıl bulabilirlerdi? En iyisi susmaktı. Bir burukluğun yanına bir başka burukluk daha konacaktı.

David bu arada, farkına vardığı hatasını düzeltmek için, kendi ölçülerine göre bir mizah anlayışıyla "Her başarılı şefin arkasında başarılı bir yardımcı vardır" diyerek meseleyi daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmiş, ancak Dina kırgınlığını gizlemeyi bilen bir kadının olgunluğuyla "Haklısın babacığım, benim annemden daha çok öğreneceğim var" deyip işi yine tatlıya bağlamıştı.

Yemekler daha sonra hiç kimseyi rahatsız etmeyecek, tarihi olayların anlamı gibi hoş, siyasi ve ekonomik sorunlar gibi boş konuların konuşulmasıyla yenmiş, kahveler için salona geçilmişti. Davetlilerin o anlarda iyi bir yemek sonrasının keyfini yaşadığını söylemem hiç kimseye şaşırtıcı gelmez herhalde. İyi de, kahveler içilirken, herkesin küçük gruplar halinde gündelik hayata dair, zamanın akışında çok büyük bir ihtimalle unutulacak sohbetlere daldığı anlarda, David'in yanında oturan Rahel'e "Bazen öyle hatalar yaparız ki, ömür boyu acısını çekeriz" demesini nasıl karşılamak gerekiyordu? Bu sözler hem şaşırtıcı, hem de çok düşündürücüydü. Söylediklerini sadece kısa bir süre önce sofrada yaşanan tatsızlıkla bağdaştıramazdım. Çok üzgün, derinden kırgın, hatta yılgındı. Onu hiç böyle görmemiştim. Rahel duydukları karşısında başını önüne eğmiş, yerdeki büyük Isparta halısına bir süreliğine sessizce bakarak, kederle başını sallamıştı. Çok duy-

gulanmıştı, hissediyordum. Nedenini anlayabilmem mümkün değildi. Belki de bilmediğim bir acıyı paylaşıyorlardı. Sınır bir daha karşımdaydı. Her zamanki gibi görebildiklerimin bana yaptırdığı yorumlarla yetinebilirdim sadece. Hangi hakikatin içindeydiler? Hangi çaresizliğin? Hangi sırrın? Nerden bilecektim. Bu soruların gerekli olup olmadığını bile bilmiyordum. Durdum bu nedenle, orada durdum. Daha fazlası yoktu.

Birçok evin tarihine kazınmış, dahası büyüdüğünü sanan ve farklı yerlere savrulmuş birçok insanı çocukluk ülkesine çağıran bir köprü vazifesi de görmüş, yaşlıların küçüklere yine mirası aktarma duygusuyla söylediği ve söylettiği şarkı söylenmemişti o akşam. İki paraya satın alınan küçük bir oğlağın şarkısıydı bu. Öyle başlıyordu en azından. Şarabın getirdiği hafif sarhoşluk ve beklenebilir dikkat dağınıklığı karşısında zihnin ne kadar diri kaldığını ölçmeye de yönelik bir çeşit tekerlemeler bütününden oluşuyordu. Eğlendirici zekâ oyunlarıyla anlam kazanan bir tarafı vardı. Ancak neden bilmiyorum, ben şimdi bu şarkıda mizahın içine saklanmış bir keder de buluyorum. Eminim, o çocuk da öyle hissediyordur. Oralardan çok uzaklaştığından mı? O insanları kaybettiğinden mi? Kim bilir. Bazı sevinç anları geçmişin karanlıklarında kaldıklarında, insana çoğu kez bir keder gibi döner ya, tam da öyle bir haldi bu sanki... "El Kavretiko"... Şarkının o dildeki adı buydu. "Oğlakçık" anlamına geliyordu. Başka derinlikleri arayanlar şarkının yüzyıllar boyunca o tarihte yaşananları özetlediğini de söylüyordu. O akşam "El Kavretiko"yu söylemeye hiç kimse ihtiyaç duymamıştı. Kapıyı açabilecek tek insan sahneye yine sesiyle çıkmak isteyebilecek Alber'di. Başlasaydı kendisine eşlik edebilecek birilerini bulurdu mutlaka. Ne var ki o kırgınlığı ve belki de yenilgi duygusunu taşıdığı akşamda böyle bir yola çıkması kolay değildi. Bunu oğluna söylemeli ve anlatmalısın... Bu cümle de mirasın cümlelerinden biriydi... Korin ile Alber... O ahengi, acılarına rağmen

BELONGS TO KANTOS TEAM

bozmamışlardı o akşam. Ne zarif insanlarmış. Gerçeği bu kadar geç görebildiğim için çok üzülüyorum. Ne yapalım. Hayat biraz da böyle galiba. Yaşanan yaşanır, yaşanamayanlar ya da eksik kalanlar ve kaldığı hissedilenlerse anlatılarak taşınmaya çalışılır. Bu kaderle de barışığım artık.

Gece

O gece başka sırları da taşımaya gebeydi. Rahel orada kaldı. Ablasıyla giderayak, son paylaşabileceklerini paylaşmaya ihtiyaç duyduğu için herhalde. Sofra toplandı. Bulaşıklar yıkandı. Tabaklar, bardaklar, çatallar, bıçaklar, şarap kadehleri özenle yerlerine kondu. Bir dahaki davette yeniden, başka birliktelikler adına kullanılmak üzere... Bir başka deyişle gelecek gösteriye kadar... Rahel bu gösterilerde uzun yıllar yer almayacaktı. Bunu biliyordu. Bunu konuşmasalar, konuşamasalar da biliyorlardı. "Kader böyleymiş" diyebilirlerdi, demediler. Zaten öyleydi; demelerinin bir anlamı yoktu. Ama Rahel'in ablasına yeni hayatı için beslediği hayallerden yine söz ettikten sonra "Yusuf hayatının kararını aldı, başka çaresi yoktu" demesinin, derken de sesinin çatlamasının bir anlamı vardı muhakkak. Lea bir açıklama beklemiş, ama beklediğini alamamıştı. Anlamıştı. Kız kardeşi daha fazlasını söylemek isteseydi, söylerdi zaten.

Hayat akıp gidecek, çocuklar büyümeye devam edecekti. Tabii anneleri ve babaları da... Zaman büyük bir üstattı ya... Hiçbir an boşu boşuna yaşanmaz, hiçbir bedel yok yere ödenmez derler. Yeter ki o anlar da, o bedeller de sahici olsun. Yeter ki hakiki bedeller göze alınsın. Hakiki bedeller... Hakiki hayatlar için... Yıllar sonra öğreneceklerim bu dileği o kadar anlamlı kılacaktı ki...

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Oyun

İşte böyle... Gördüğünüz gibi hâlâ buradayım. Gitmeyeceğimi, daha doğrusu gidemeyeceğimi, sizi bekleyeceğimi biliyordunuz, değil mi? Tarihimin kırık parçalarını toplamadan nereye gidecektim? Bu günleri başka türlü nasıl anlayabilirdik? Hem hikâye henüz bitmedi ki... Zamanın ancak bir yerine gelmiş, sonra da durmuşum. Yaslarıyla yüzleşmekten kaçanlar ile geçmişlerini taşıyamayanlar hep böyle yaparlar, biliyorsunuz. Tarihin bir kısmı onlar için hiç yaşanmamıştır sanki. Oysa yaşanmıştır. Hem de tüm anları ve ölümleriyle... O kadar ki, hatırlamak istemeyenlerde bile etkilerini sürdürürler. Bakın ben de şimdi aynı kaçışa sığınıyorum. Ancak kendimle bir kavga verdiğimi söylemeliyim. Şimdi karşınızda yıllar boyunca yazdığı ve içlerine hiç unutamadığı hikâyelerini koyduğu defterlerini, bir anlamda da mahremiyetini teslim eden bir hikâye kahramanı var. Bir hikâye kahramanı diyorum, dikkat edin. Çünkü gerçek bu. Ne demek mi istiyorum? Metin kendini yavaş yavaş mı inşa ediyor? Belki öyle. Şimdi sormanın sırası. Size bu defterleri getiren kadınla karşılaştığınızda neler hissettiniz? Söylemenize gerek yok, biliyorum. Ne beklenmedik karşılaşma, değil mi? Bu oyunu bize kim yaptı? Bakın bu sorunun cevabını veremiyorum işte. Zaman zaman sizin de benim gibi sadece bir hikâye kahramanı olduğunuzu aklıma getirmiyor değilim ama, haddimi bileyim, kaldığım yerde kalayım ve bana tanınan imkânlarla

yetineyim, diyorum sonra. Hem şimdi içim biraz rahat. Bu defterleri okumanızı sağlayabildim ya... Kendime çekilmemin ve yolda kalışımın nedenlerini ne kadar anlatabildim ama? Kararı siz vereceksiniz. Geçmişin harabelerini ne kadar hissettirebildiysem artık. Elimden geldiğince yanınızda kalmak istiyorum. Köşemde bekliyorum. Sessizce. Görebiliyor musunuz? Görmüyorsanız da birazdan göreceksiniz. Bu hikâyenin derinliklerinde beraber yürüyeceğiz. Gidebileceğimiz yere kadar. Hem yolumuzu hem de yolculuğumuzu yaşamak ve anlamak için... Kendimizi ve birbirimizi daha iyi anlamak için... Bu yolda nefes alırken bir nefes de bırakmak için... Başkaları için bir nefes... Başkalarının da nefesi için... Bu duygunun sıcaklığına öyle inandım ki... Gelin... Bu küçük ve titrek ışığı siz de görebiliyor musunuz?..

Mektup

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

1

Yazdıklarınızı okurken ne kadar çok duygulandığımı anlatamam. Beni unuttuğumu sandığım ne çok yere ve ana götürdünüz. Unuttuğumu sandığım diyorum, çünkü biliyorsunuz, insan hiçbir yaşadığını hafızasından bütünüyle silemiyor. Sadece zaman zaman hatırlamamayı seçiyor. Farkına vararak ya da varmayarak. Bilerek ya da bilmeyerek. Geçmişe dair bazı lanetlerden kurtulmak için. Korunmak için...

İyi ettiniz de yazdınız. Tamam da neden bu kadarıyla yetindiniz? Elimdeki bu defterler bana biraz daha çalışmayla bir roman yazabilirdiniz dedirtiyor. Kitap yazmak tek anlamlı eylem değil elbet. Hayatın kendisi de var, gönül tarihimiz de var. Bize bazı kaybetmelerin kazanmak anlamına gelebileceğini fısıldayan savaşlarımızın öğrettikleri de var. Vicdanımız var. Kendimizi öğrenme savaşımız... Bu savaş ne çok ölümü yaşamayı ve hatırlamayı gerektiriyordu, değil mi?.. Koparıldığımız yerleri özleyişimiz, özümüze dönmek için aldığımız yaralar... Ben meseleye bu taraftan baktığımda yazmayı bir kader gibi gördüm. Soruyu sormam bundan. Şimdi bu yalnızlık sohbeti nereye gider bilmiyorum. Deneyeceğim ama, bir daha deneyeceğim. "Yazı"mız için... Bu kelime bile sözünü ettiğim kadere ne kadar yakışıyor. Dilin küçük, ama bana hep anlamlı gelmiş oyunlarından biri işte. Elimizde ne var? Yalan her yere bulaşmış. Farklılıkları hissetmek, gerçekten hissetmek değil, farklılık oyununu oynamak geçerli artık. Reklam-

lar bile tüketimin her dokunduğunu tükettiğinin farkında ki, bu kandırmacaya hedefi yaptıklarını ortak etmeye çalışıyor. Kendini farklılaştırmaya davet bile sıradanlaşmış. Çünkü bu oyunun sınırları dahilinde kalan herkes seyrediyor, üstelik öncelikle kendini seyrediyor. Bu söylediklerimi bir isyan, bir çığlık olarak görün lütfen, gizli bir kibir olarak değil. Çünkü ben de bu yalanın neresinde kaldığımı bilmiyorum. Yaşadıklarımdan sonra ne diyebilirim ki... Anlattıklarınız bana şimdi nasıl da masum görünüyor, bir bilseniz... O kadar ki gördüklerimi anlatıp anlatmamakta bile tereddüt ediyorum. Elimden geleni yapacağım yine de. Hikâyenin ancak böyle gerçek anlamını bulabileceğine inanıyorum çünkü. Hiç şüphe yok ki bazı mahremiyetlere girmek zorunda da kalacağım. Olsun. Yazılanları bu halleriyle yayımlamak gibi bir zorunluluğumuz yok zaten. Neleri karanlıkta bırakıp neleri gün ışığına çıkaracağımıza birlikte karar veririz. Vakti geldiğinde... Bu metinleri bir romana dönüştürmemiz gerekecek daha, işimiz çok. Önce hatırlayabildiklerimizi hatırlayalım öyleyse. Hatırlayalım, evet. Bende kalanları daha fazla taşıyamayacağım çünkü artık. Hele hele bu defterlerin ardından... İçimde yıllar boyunca neleri tutmuş, saklamışım meğer. Şimdi daha iyi anlıyorum. Hatırladıkça gördüklerimin bana boşuna yaşatılmadığını da anlayabiliyorum ama. Belki de bu hikâyeyi yazmaya çağrılmıştım. Belki de bu hikâyenin kahramanları bile bile beni kendilerinin seyircisi kılmıştı. Herkes bir şekilde hatırlanmak, dahası unutulmamak isterdi ya... Seyircinin de ötesinde bir sırdaştım bir ihtimalle onlar için. O zaman?.. O zaman tüm bildiklerimi anlatmam ne kadar doğru olacak?.. Bilmiyorum. Yazının büyüsü beni nerelere götürür bilmem. Bu bilinmezliği ve uyandırdığı heyecanı hep sevdim zaten. Aksi halde onca kitabı yazamazdım.

Evet, ben de yapabildiğim kadarıyla alınyazımın izini sürdüm. Anlattığınız o sessiz, içine kapanık, olduğu her yer-

de sıkılan çocuğun çıkış kapısını yazarlıkta bulduğunu düşündükçe tuhaf, buruk bir sevinç kaplıyor içimi. Aslında yazarlığı hâlâ öğrenmeye çalışan biriyim demem daha doğru ama galiba. Öyle birkaç kitap yazmakla bu iş bitmiyor. Hele hele meseleler hiç çözülmüyor. Otuzlarımın sonunu yaşıyorum artık. Anlamaya çalışıyorum. Daha derinleri arıyorum, başka karanlıklara doğru yürümeye çalışıyorum. Bu ihtiyaç tükenmedi. Büyük bir ihtimalle de tükenmeyecek. Ama ne gizleyeyim, halimden memnunum. Belki o anlattığınız özellikler hâlâ içimde. Hâlâ içime kapanığım, hâlâ bulunduğum yerlerden çok çabuk sıkılıyorum, hâlâ gitmek istiyorum ama en azından kalemim sayesinde çıldırmaktan kurtuldum. Birileri beni çok uzaklardan çağırıyordu. O seslere doğru gitmek zorundaydım, gittim. Hem benim de duyurmak istediğim bir sesim vardı. Geldiğim yer için savaşmam gerekiyordu. Ardımda bıraktığım fırtınalı, hayaletlerimle savaşmak, aynalarımı taşımak zorunda kaldığım günler ile bugünlerim arasında küçük bir fark var. Çok küçük ama beni bir nebze de olsa hayata bağlayan bir fark. Anlatabildiklerimin verdiği güçle, belki de kaybetmeyi öğrendiğimden, hatta bazı kaybetmelerin insana zamanla bir kazanma şeklinde dönebileceğini gördüğümden, kendimi biraz daha huzurlu hissediyorum. Fırtına eskisi kadar hasar vermiyor, dahası hissedilmiyor anlayacağınız. O kadar üşümüyorum. Korunaklı bir iki liman var. Bir zamanlar kızdıklarım ve korktuklarımla alay edebilme gücünü bile bulabiliyorum kendimde. Korunmak için. Ama kimi insanlara "Benim de şimdi bir bildiğim var" dercesine gülümseyebilmek o kadar yüreklendirici, bazen de eğlendirici bir duygu ki... Gelgelelim, beni anlattığınız o günlerin lanetinden yine de tam anlamıyla kurtulamadığımı itiraf etmeliyim. Tüm çabalarıma rağmen kendimi istediğimce özgürleştiremediğimi söylesem, inanır mısınız? Çocukluk ülkesinin gizli sokaklarında, odalarında, ay-

nalarında yaşananların yaptığı hasarlar kolay kolay tamir edilemez, dahası anlatılamaz derler, doğrudur. Anlatamıyorsunuz işte, elinizdeki kelimelere rağmen anlatamıyorsunuz, içinizdeki yıkıntıları farkına vararak ya da varmayarak, girdiğiniz, yaşamak istediğiniz her eve taşıyorsunuz. Sonuçta o günlerin yaraları dışarıdan kapanmış gibi göründüğü halde, içinizde kanamaya devam ediyor. Yazdıklarınızdan, bu duygumu anlayabileceğinizi hissediyorum. Yanılma ihtimalim yok mu? Elbette var. Kendimi ne kadar tanıdığımı bile yeterince bilmezken...

Kırılgan bir insan oldum çıktım, anlayacağınız. Kırık da diyebilirsiniz. Bu tarafımla barışığım ama artık. Kitaplarımı önce yazma ihtiyacı duymamı, sonra da yazmamı sağlayan en güçlü duyguymuş bu, yıllar geçtikçe daha iyi anladım. Benim gibi yaşayanların, yol aldıkça daha çok duyma imkânı bulduğum seslerinden de güç almayı bildim. Onlarla karşılaşabildiğim anlar, hayatımın en duygulandırıcı, kederli, aynı zamanda da en yüreklendirici anları arasında yer aldı. Hem bizi farklı kılan, başkalarına hatalarımız olarak görünen doğrularımız değil mi? Zaaflarımız, açmazlarımız, hatta beceriksizliklerimiz değil mi? Kırıklıkların görülme şekli ya da hiç görülmemesi hakkında gösterdiğim, kimilerine aşırı ve gereksiz gelebilecek hassasiyetim de böyle bir hata ithamıyla anlam ve değer kazanabilir, biliyorum. İtirazım yok. Hem ben tüm acılarımızı da bize verilmiş bir armağan gibi görüyorum artık. Kendimizi daha iyi anlamamıza imkân veren bir armağan... Bana iki yıl önce bir tanıdığımın anlattığı ve gerçekliğine kefil olduğu bir hikâyeyi şimdi hatırlamanın tam zamanı. Dersimli bir saz ustası varmış. Sazlarını özenle yapar, yaptıktan sonra kırar, ardından tamir edip, tekrar yaparmış. Bir gün sormuşlar tercihinin sebebini. O da "Kırılanın sesi daha derinden gelir" demiş. Anlatabiliyor muyum?

2

Neyse... Biz anlatmak istediğimiz hikâyeye gelelim şimdi. Defterlerinizde önce bebekken, sonra da o Pesah akşamında yanımda gösterdiğiniz küçük Lea geçen hafta evlendi. İyi bir seçim yaptı bence. Eşi, artık yerleştiği San Francisco'da bilgisayar mühendisliği okumuş. Bizim kız gurbete gelin gidecek haliyle. O da grafik tasarımı okudu. Fotoğraf çekiyor, seyahat etmeyi seviyor. Çok sıradan bir özgeçmişteki gibi değil mi?.. Görünürde öyle. Birilerinin farklı diyebileceği özelliklere sahip olabilmek için hiçbir zaman çaba göstermedi zaten. Yapabileceğini yaptı, yapamayacakları üzerinde de fazla durmadı. Ancak başkalarında böyle bir görüntü bırakmak istedi demem daha doğru. Zamanın akışında çok yakınlaştık. İç dünyasını biliyorum. Hem de artık kolay kolay anlatamayacağım kadar.

Aşer sert bir baba oldu. Şaşırdınız mı? Sanmıyorum. Hayatın onu böyle bir yere neden getirdiğini anlamakta pek zorlanmıyorsunuzdur herhalde. Her sertliğin altında muhtemel bir özgüven eksikliğinin yattığını da. Talihsizlik, acı veren karşılaşmaların getirdiklerinden doğuyordu. Henüz on dört yaşındayken çalışma hayatına atılmak zorunda kalışının hatırlattıkları ve hissettirdikleriyle hiçbir zaman barışamadı. Burada olmadığınız, ya da en azından bana olmamış göründüğünüz yıllarda çok sorun yaşandı. Lina büyük sabır gösterdi. İki kere boşanmanın eşiğine geldiler. Bir süre sonra da sabır kelimenin tam anlamıyla direnmeye, hatta inada dönüştü. Onu da anlamaya çalıştım. Geçmişi, bu ilişki için verdiği savaş dikkate alındığında, ayrılmayı hayatının yenilgisi gibi görmesi kaçınılmazdı. Nişanlılık devreleri uzun sürmüştü. Sonra da evlenmişlerdi, kızları dünyaya gelmişti. Bu kadarını biliyorsunuz. Ancak o günlerde sizin de göremedikleriniz vardı. Babaannemin hiç tanımadığım, ben doğmadan ön-

ce ölen büyükbabamın onuncu sene-i devriyesi için mutfakta hazırlık yaptığı sabah onu kederli yüzüyle de gördüğünüzü anlatmaya çalıştığınızı hatırlıyor musunuz? Sebebini ancak yıllar sonra öğrenebildik. Bilin bakalım, kocası o günlerde kimle geçici bir macera yaşamıştı?.. Biraz düşünmeniz halinde doğru bir tahminde bulunacağınızdan hiç kuşkum yok. Fazla zorlamayayım. Rozi'yle... Bizimkilerin her geçen gün bir şeytan kadın gibi gördüğü ve göreceği o masum görünüşlü kızla... Herkes bu ilişkiden, artık nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, bir şeyleri eksik duymuş ve öğrenmişti. Macera pek uzun sürmemişti ama, yeterli üzüntüyü vermeye yetmişti. Sonrası malum. Yaşanan yaşanmış, hayat istenen akışına girmiş. Ben de açıkçası daha fazlasını öğrenemedim. Bu ilişkinin varlığından da bir kavga esnasında, eski defterler karıştırılırken haberdar oldum. Sizin defterlerden farklı defterlerdi bunlar. Hafızanın derinliklerine yazılmış defterlerden. Bir akşamdı. Şimdi lafı fazla uzatmamın bir anlamı yok. Hikâyenin karanlıkta kalmasını tercih ettiğim tarafını istemeden şahit olduğum bir sohbetten duyduklarımla yeniden inşa edebileceğimi söylememse benden başka hiç kimseyi duygulandırmaz herhalde. Buna karşın Lea ile paylaştıklarım, eğer açık olmayı başarabilsem, birçok insanı etkiler, biliyorum. Ama şimdilik bunu yapamam. Bu hikâyeye karışmış başka insanlar için de yapamadığım gibi. Bıraktıkları hatıraların değeri, sayelerinde yazabileceğim hikâyelerden çok daha önemli. Onları daha iyi duymalı ve görmeliyim. Bir yola çıktık. Görebileceğimizi göreceğiz artık. Herkes bir iz bırakmak ister. Bu defterleri yazmak istemenizi de başka türlü nasıl açıklayabiliriz? Bakın şimdi insanlarımızı yeniden hatırlıyoruz. Onlar da bu tarihten yapabildikleri ve yapamadıklarıyla geçtiler, bizde bırakabildiklerini bıraktılar. Hatırlanma umutlarını da beraberlerinde götürerek... Oyun bu kadar basit işte.

3

Bende kalanları gerektiğince anlatabileceğime öncelikle kendimi inandırabilmem için, sizi o düğün akşamına götürmeliyim galiba. Hikâyeme buradan devam edebilirim. Neyi hatırlayacağımı veya anlatabileceğimi, neyi uyduracağımı veya unutacağımı henüz bilmiyorum. Tek yapabileceğim, bu satıra kadar yaptığım gibi, kendimi çağrışımların rehberliğine teslim etmek. Ne kadar uzayacağını da henüz bilmediğim bu mektubun sonuna geldiğimde olayların birbirlerine daha ikna edici bir dille bağlanmaları gerektiği hissine kapılabilirim. Bu his bende bir eksiklik duygusu doğurabilir. Yaşananların böyle hatırlanması gerekiyordu, her hatırlananın kendine göre bir akışı ve doğrusu vardı da diyebilirim. Doğrular da yanlışların içinde değer ve anlam kazanıyordu sonuçta. Yaşadıklarımıza daha çok inanmamız için. Hele bir yürümeye devam edelim öyleyse, görebileceklerimizi birlikte görelim.

Dini nikâh merasiminin bir Pazar günü Neve Şalom'da icra edildiğini söylememe gerek yok herhalde. Belediye nikâhının iki gün önce kıyıldığını ve ailenin tüm bireylerinin ancak havradaki nikâhtan sonra bu evliliği meşrulaştırabildiğini de söylememe gerek sanırım. Havranın hıncahınç dolu olduğunu, davetli kadınların birbirinden şık kıyafetleriyle orada arzı endam eylediklerini, akşamki kutlamaya elbette daha az insanın çağrıldığını, kendilerini düğün sahibi hissedenlerin herkesin karşısına başka, daha şık kıyafetleriyle çıktığını da... Bunlar tahmin edebilecekleriniz, beklediklerini, sizi hiçbir şekilde şaşırtmayacak görüntüler. Haliyle sözlerini etmeye gerek yoktu diyebilirsiniz. Evet, yoktu belki. Ama ben sahneyi bir maksatla gözlerinizin önüne getirmek istedim. Duygularımı daha iyi anlatabilme umuduyla... Şöyle bir düşünün... Şık kıyafetler, şık bir yer. Herkes rolüne hazırlanmış görünüyor. Herkes yine küçük yalanlarına sığınmış.

Mutluluk oyunları, bir gülüşün fotoğrafları... Çünkü bazı anların unutulmaması gerekiyor... Girişteki bir görevli elindeki listeye bakarak herkese oturacağı masayı söylüyor. Masalar yuvarlak ve büyük. On, on iki kişilik. Kim, kimle oturacak? Ne zor, ne zahmetli hazırlıklar... Böyle bir ortam işte. Herkes yerleşiyor. Bembeyaz örtünün üstünde bardaklar, tabaklar, çatallar, bıçaklar, kolalı peçeteler. En ince ayrıntıya bile dikkat edilmiş. Sonra gelin ile damat gümbür gümbür bir müzik eşliğinde salona giriyor... *Carmina Burana*... Bu pespayeliğe nasıl da içerlemiş, sonra da gülmüştüm. Söylemiştim ama. Lea bu evlilikle ilgili her yapılanın sıradanlaşmasını istemiş gibiydi. Bir ara müzik çalarken önümden geçtiklerinde göz göze geldik. Gülümsüyordum. Biraz da hafiften küçümsercesine. "Ukalalık yapma, otur oturduğun yerde!" dercesine baktı. Bakışlarımızla konuşmaya da alışmıştık. O da hafiften gülümsedi. Gülümsemesinde bir fettanlık vardı, yıllar içinde inşa ettiğimiz dostluğumuz, sırdaşlığımız vardı. Çok güzeldi. Bana çok güzel görünmüştü en azından. O anları hiç unutmadım. Galiba ömrüm boyunca da unutmayacağım. Tabii başka anları, karşılaşmaları ve söylenenleri de...

4

Rahel yıllar sonra bu düğün için İstanbul'a dönmüştü. Oğlu, gelini, yeni hayatında dünyaya gelen torunu Miriam ve torununun eşi Miguel ile birlikte. Aile bambaşka bir resim veriyordu. Gülümsemeler yine görülmek istenmeyen bir oyunun replikleri içindi. İnsan resmin içinde nelerin yaşandığını, hangi duyguların nefes alıp verdiğini bilseydi, başka duygulara kapılırdı herhalde. Ben de Yusufla o uzun sohbeti yapmadan önce resmi aslındakinden çok farklı görmüştüm. Bu resim aileye bir taraflarıyla yabancılaşmış, dahası hafif-

ten tepeden bakan akrabaları yansıtıyordu öncelikle. Yıllar onları hayat tarzlarında da, dillerinde de çok uzaklara düşürmüştü sanki. Masamızda hem neşe hem de hüzün vardı. Lea, etraftan kendisinden bekleneni, gülücüklerini ve mutlu yüzünü göstermeyi esirgemeyerek, hayatı süresince beraber yaşayacağını göstermek istediği adamın kolunda, masaları bir bir dolaştıktan ve herkesle beraber sevincinin fotoğraflarını çektirdikten sonra, en nihayet masamıza dönmüştü. Ağır bir yük taşımanın yorgunluğunu taşıyor gibiydi. Gergindi. Lina'nın, her zamanki anne sevecenliğiyle önündeki peçeteyi alıp alnındaki ve yüzündeki teri, makyajını bozmamaya elbette dikkat ederek, hafif bir dokundurmayla almaya çalışması karşısında "Ay anne tamam! Abartma!" demesi, derken de tepkisinin ölçüsünü biraz kaçırmış gibi görünmesi bu gerginliği en azından benim gözümde ortaya koymaya yetiyordu. Aşer kızına gülümseyerek, ama aynı zamanda da kederle bakıyordu. Kolay mıydı? Kızını bir başka erkeğin kollarına bırakışını meşrulaştırmak için böyle bir eğlencede bir araya gelmişlerdi. Bazı eğlenceler, derinlere inildiğinde, nasıl da acıtırdı esasında insanın içini, nasıl da hiç deşilmek istenmeyen kırıklıkları, hatta ölümleri gizlerdi... Ben de gülümsüyordum. Dışarıdan bakanlar bu gülümsemede sadece Lea'ya duyduğum sevgiyi bulurdu. Ama o daha fazlasını görebilirdi, emindim. Bu düğün yemeğinin saçmalığını, verilen hediyelere teşekkür ederkenki nezaket gösterilerini, mutluluk temennileri karşısında takındığı mazbut genç kız halini nasıl içten içe alaya aldığımı fark edebilirdi örneğin. Sırt çantasıyla Avrupa'yı iki ay boyunca gezen, kuzeniyle Ginsberg'in şiirlerini yüksek sesle okuyan o anarşist ruhlu genç kıza nasıl şüphe ve hafif bir kederle baktığımı da görebilirdi. Hissettiklerimin ona bir şekilde dokunacağını da... Yanılmamıştım. Tepki gelmekte gecikmedi.

"İşine baksana sen!" dedi Lea birden herkesin ortasında.

Daha da gülümsedim. Kızmış mıydı gerçekten, kızgınlığı mı oynuyordu, anlamak kolay değildi ama bu kadarı bana fazlasıyla yetiyordu. Hâlâ konuşabiliyorduk demek ki. O da gülümsememek, hatta gülmemek için zor tutuyordu kendini, belliydi. Gülseydi, ben de kendimi tutamazdım. Ondaki özel yerimin sarsılmadığına inanmaya o kadar ihtiyacım vardı ki. Masadakiler bu çıkışa bir anlam veremedi tabii.

"Haydaa! Ne oldu şimdi?" dedi annem hayretle.

Babam her zamanki gibi durumu idareye çalıştı. Hayim'e gülümseyerek baktı. Ona bir sır verircesine kulağına eğildi. Sesi o anları paylaşan herkesin duyabileceği kadar yüksekti oysa. Bunu istediğinden şüphem yoktu zaten.

"Hep böyle çekişirler, kedi köpek gibi... Bakma sen onlara, aralarından su sızmaz..."

Bir açıklama yapmaya mecburdu sanki. Lina da bu mecburiyeti hissedenlerin sırasına girdi. Ailenin yeni bireyinin gördüklerini yanlış anlamasından çekinmelerinin nedenlerini bir deşsem, kim bilir neler bulabilirdim.

"Kardeş gibi büyüdüler... Vardır bir bildikleri..."

Yaşadıklarımızı, paylaştıklarımızı bir bilselerdi. Sohbet bu minvalde uzayıp giderdi, Lea da sahneye çıkabilirdi. Oyunu sürdürmek mi isterdi, çıkışını meşrulaştırabilecek basit bir açıklama mı yapardı? Sadece bir ihtimalden ve cevabını bilemediğim bir sorudan söz ettiğim nasıl da belli, değil mi? Fırsat bulunamadı. Yusuf'un masamıza gelişi, annemin ona tüm iyi niyetiyle, ama galiba takındığı kibirli havayı biraz da bozma maksadıyla "Ne karizmatik adam olmuşsun. Ak düşmüş saçlar, yüzündeki kırışıklıklar... Tam bir olgun erkek..." demesi, amcamın hem içinde olduğu ruh hali, hem de kuzeninin zenginliği karşısında kapılmaktan bir türlü kurtulamadığı haset duygusuyla baş edebilmek için yine mırıldanarak söylenişi, akışı birdenbire kesintiye uğrattı. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, hiç kimse bana herkesin de duyabilece-

ği bir şekilde, kulağıma eğilerek "Seninle Boğaz'da baş başa bir yemek yiyelim" demesini beklemiyordu. Açıkçası ben de beklemiyordum. Arkamdaydı, ellerini omuzlarıma koymuştu. Nazik, ama yine de o kibirli gülümsemesiyle bakıyor, bir cevap bekliyordu. Aslına bakılırsa bir soru yoktu ortada, sadece bir talep vardı. İstediklerini kabul ettirmeye alışmış başarılı bir adamın talebi. Üzerinde durmadım, bir çekişmeyeyse hiç girmedim. Davet hoşuma gitmemiş de değildi üstelik. Biraz da şaşırmıştım galiba. Duygularımı örtmeye çalışarak "Neden olmasın?" demekle yetindim. "Yarın birde otele gel, birlikte gideriz" dedi bunun üzerine. Patron gelmemi istiyordu. Bu sefer rahatsızlığımı dile getirmeden kaçamadım. "Baş üstüne efendim!" diyerek. İki omzumu da dostça sıktı sözlerim karşısında. Sesimdeki yakınlığı hissettiğinden belki de. Biraz ilerideki Rahel'e takıldı o anda gözlerim. Masamızın çaprazında oturuyor, bize dikkatle bakıyordu. Konuştuklarımızı merak ediyordu büyük ihtimalle. O da iyi yaşlanmıştı. Bakışları hâlâ canlıydı. Kendisinden çok daha fazla çöken ablasıyla arasındaki yaş farkı daha da büyümüştü sanki. Babaannem adına üzülmüştüm. Onun bu görüntüyü de mesele yaptığından şüphem yoktu.

Bu konuşmalar yapılır, sözlerle bakışlar birbirini arar, biraz bulur, biraz da bulmazken, sahneyi masamızın öteki çaprazında oturan David'in, zaman zaman çok hüzünlü bulduğum komedyen dedemin de gizliden gizliye, dikkatle seyrettiğinin farkına varamamıştım. Farkındalık davetlilerin gitmeye başladığı anlarda geldi. Gece bitiyordu. Yemekler yenmiş, o bildik, sıradan mutluluk temennilerinde bulunulmuş, şarkılar söylenmiş, hatta sonlara doğru, büyüdüğüm tarihte nasıl bir yeri varsa artık, Yidiş havaları eşliğinde, omuz omuza dans bile edilmişti. Pespayeliğin son sınırıysa düğünlerin nerdeyse tamamında yine herkesin yaptığı gibi, birlikte göbek atılmasıydı. Farklı kültürlerin beraberliği işte, fena

mı, diyebilirsiniz. Üstelik göbek atmak daha buralı da diyebilirsiniz. Ama bu sahneler neden bilmem, benim hep midemi bulandırmıştır. Bir açıklaması vardır muhakkak. Yine de sormadan edemem. Açılışı tangoyla yapılan bir davet, neden bir göbek havasıyla nihayet buluyordu? Her yerden geçilmek, her farklı zevkte durulmak istendiği için mi? Belki. Böyle davetlerde eğlenmek, mutlaka eğlenmek gerekiyordu ya... O akşam çok derinlerime kazınan anlar da yaşadım ama. Lea ile dans ettiğim anlar gibi örneğin. "Feelings" adında bir şarkı vardı bir zamanlar, hatırladınız mı? O şarkı çalmaya başlamıştı. Feelings... Duygular... Vakit kaybetmeden onu dansa kaldırdım. O da bu daveti bekliyormuş gibi bakmıştı sanki. Pistte başkaları da vardı. Birbirimize sarılabileceğimiz kadar sarıldık. Hemen hemen hiç konuşmadık. Ona sadece bu şarkıyı bende unutulmaz kılan şarkıcıdan söz ettim kısaca. Adı Mike Brant'tı, genç yaşında intihar etmişti. Biraz daha sarılmış, sokulmuştu. Bana tutunmak, ya da kendisine tutunabileceğimi söylemek için mi? Bilmiyorum. Bu ihtimali de yaşadıklarıma bir anlam katmak için uyduruyor olabilirim. Ama duygu güzeldi. Onu öyle bir gecede, bir şarkı süresince de olsa yanımda hissetmek güzeldi. Gece yavaş yavaş bitecekti sonra. Herkes kalkacak, masalar boşalacaktı. Lea da kalkacak, gidecekti. Tek bir kelime bile söylemeden, gülümseyerek, elini hoşça kal dercesine sallayışı da gözlerimin önünden hiç gitmeyecek, biliyorum. Ben de kalktım. Yarılanmış, bitirilememiş içki kadehlerine, çoğu tam yenmemiş tatlılara baktım. Görüntü hüzün vericiydi. Yaşadıklarımızı hangi yaramızın ya da eksiğimizin doğurduğunu bulmayı size bırakıyorum. İşte o anda çekingen bir erkek sesi beni bu görülebilenlerden de, uyandırdıklarından da birdenbire kopardı. Ses dedemin sesiydi. O da çok yaşlanmıştı. Gerçeği her geçen gün biraz daha çok görüyordum. Ama buz rengi gömleği, bordo kravatı, mavi pantalonu, beyaz keten ceketi ve ceketinin

ön üst cebine koyduğu ipek mendiliyle yine de gecenin en şık adamlarından biriydi. Mutluluğu eskisi gibi oynayamıyor gibiydi artık. Belki de vazgeçmişti. Oynamaktan, hayallere kapılmaktan, hatta hayattan... Söyledikleri bu halini tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyordu.

"Sana yemekte hep baktım evladım. Ben de senin gibi sıkıldım. Yusuf Bey sana ne dedi?"

Baktım. Bunu ne kadar önemsediğine bir anlam verememiştim. Anlamıştı. Toparlanmaya çalıştı.

"Yani biraz yüzünün değiştiğini gördüm. Seni üzdü mü?"

Merakının sebebi bu muydu gerçekten? O anlar için başka cevabım yoktu. Sadece şüphe etmeye devam edebilirdim.

"Beni yemeğe davet etti" dedim.

O oyuncu haline yine dönmeye çalıştı. Zorlanıyordu, farkındaydım. Emekliliği çoktan geldiği halde sahneden bir türlü kopamayan, ezberini de bazen unutan aktörler gibiydi. Artık sadece sufle alarak sahnede kalabilen aktörler gibi... Gelgelelim, bu replikler bile geçmişin derinliklerinde kaybolmaya yüz tutuyordu, görebiliyordum. Gözlerini yine takdir etmek için büyüttü. Bu bakışları da hatırladınız değil mi? Bu kadarıyla yetinebilir miydi? Ona kızamazdım. Boşluğun üzüntüsünü taşımak zorunda kaldığımız ve üzülmekten daha fazlasını yapamadığımız anların içine düşmüştük.

"Size afiyet olsun" dedi. "Anlatacakları vardır. Eh tabii o da bir yazarla yemek yiyecek. Adam ne yaptığının farkında canım..."

Gülümsüyordu. Aradığı kelimeleri bulmuştu sanki. Ancak bu sefer de ben duyduklarımla yetinmemiştim. Şüphe, neden bilmem, biraz daha büyümüştü içimde. Kendimi kaptırmıştım bir kere, elimde değildi. Konuşmasına sesini titreten kelimelerle devam etmesi duygumu daha da güçlendirmişti üstelik.

"Neden evimize gelmiyorsun artık? Bak, bizi çok ihmal ettin sen. Gel, benim de sana anlatacaklarım var. Daha çok öğ-

reneceğin var. Bu ihtiyar adamın öyle çok konuştuğuma bakma sen. Ben asıl söyleyeceklerimi daha söylemedim. Sakladım durdum ama her şey boş, çok boş..."

Bu sözleri de çok anlamlıydı. En anlamlı tarafları da çıplaklıklarındaydı. Benim de sana anlatacaklarım var... Buradaki "de" maksatlı mı kullanılmıştı, yoksa öylesine mi söylenmişti? Gereksiz bir soruydu bu belki. Yine bir yanılgıya kapıldığım ihtimalini göz ardı edemezdim. Ama duygu çok güçlüydü, itiraf etmem gerekiyor. Sorumun cevabını ilerleyen günlerde kısmen alacaktım. Başkalarından duyacaklarım, o evde anlatılmak istenmiş olabileceklerin öyle hassas bir yere oturmasına yol açacaktı ki... Ancak o zaman da ben o eve gitmek istemedim. Arayacaklarımı duyamayacağımdan, ya da tam tersi duyacağımdan endişe etmiştim. Hikâye beklediğimden çok farklı bir yerde akıyor, yatağını bulmaya çalışıyordu.

Yıllar yılı, farkına vararak ya da varmayarak, isteyerek ya da istemeyerek, hani nerdeyse soluk alıp verircesine ayrıntıların ardına düştüm ve bu ayrıntılarda hep bir hikâye ihtimali gördüm. Bu yolculuğu kim bilir kaç yıldır yaşıyorum. Artık daha farklı yaşayabileceğimi sanmıyorum. Bende bu duyguyu o düğün gecesinde karşılaştığım ve kalemimin bana bugün yeniden getirdiği başka yüzler de hatırlatıyor galiba. Görmüş, anlamaya çalışmış ve hafızamın bir yerlerine bırakmışım. Hikâyelerini günün birinde yazmak ister miyim, istesem yazabilir miyim, bilemiyorum. Zaman yine en doğru kararı verecek. Onları şimdilik, yolun bir yerlerinde bırakmak zorundayım. Unutmak istemediğim bir durak bu. Ne kadar süreceğini de bilemediğim bu zaman zarfında, beni hep çağıracağını bildiğim sesleri ve yüzleriyle birbirlerini görürler mi, görseler neler yaşarlar, birbirlerine neler yaşatırlar, söylerler, anlatırlar? Sorunun cevabı yine adımlar atıldıkça verilecek. Yol devam ettikçe. Bu benim o akşama çok yakıştırdığım, kısa, mütevazı ama bana çok anlamlı

gelen resmi geçidim olacak. Ancak şimdilik, bu hikâyede küçük de olsa bir yerleri bulunabileceğine inandığımdan, sadece Eliza ile Dora'dan kısaca söz etmekle yetineceğim. Onların da hikâyesini günü geldiğinde anlatabileceğim umudunu içimde saklayarak.

Eliza ilerlemiş yaşına rağmen çok canlı ve hayat dolu görünüyordu. O kadın çekiciliğini hâlâ koruduğunu söylemek bile pek abartılı sayılmamalıydı. Hayatı süresince birçok haksızlığı ve kederi göğüslemek zorunda kaldığından mı? İhtimali göz ardı edemezdim. Geceye beklenmedik, ya da tam tersi, uzun süredir beklendik konuklardan biri olarak girmişti. Onu düğün eğlencesinin devam ettiği bir zamanda, çok daha sahici haliyle, terasta tek başına sigara içer ve Haliç manzarasına bakarken yakalamıştım. Ben de o terasa biraz hava almak için çıkmıştım. Oturduk, konuştuk. O anlarda ne kadar konuşulabilirse artık. Mezopotamya tarihi uzmanı, on iki dil bilen, toplama kamplarından kurtulmuş Macar asıllı kocasından da, Diyarbakır'a sık sık seyahatler yapan, Güneydoğu'yu avucunun içi gibi bilen oğlundan da, bilgisayarındaki bir soruna bakarken kendisine daha iyi bir hafızaya ihtiyaç duyduğunu söyleyen torunundan da, söylenenleri nasıl anlamaz göründüğünden de, burada bıraktıklarının kendisine artık tarih öncesi gibi uzak geldiğinden de... Geriye neden ancak uzun yıllar sonra dönebildiğiniyse bir başka sohbete bırakmak istedi. Kitaplarımı okuyacaktı. Bir dahaki karşılaşmamızda bana hayatından "epizodlar" da getirecekti. Anlatmam ve yaşadıklarını yazmam için. Bunlar onun sözleriydi. Ne zaman, nerede karşılaşabileceğimizi söylemediğiniyse sonradan fark ettim. Belki de hikâyesinin ardına düşmemi istiyordu.

Dora birçok acının üstesinden gelmiş kadınların buruk sevincini taşıyordu yüzünde. Uzaklarda, çok uzaklarda bırakılmış o Temmuz sabahında Lea'ların evine henüz daha çok kü-

çük bir kızken, annesi ve babasıyla beraber, Kırklareli'ndeki evlerini ve bakkaliye dükkânlarını hepten kaybetmenin sarsıntısıyla sığınışlarının izlerini de, İstanbul'a ve hayata yeniden tutunmaya çalışırken oturdukları apartmanın çamaşırları asmak için de kullanılan en üst kattaki terasta tutku halinde güvercin beslediği, uçurtma yaptığı, bu tutkusu yüzünden de okulda bir türlü başarılı olamadığı, hatta biraz "eserekli" gibi görüldüğü günlerin, nalbur Moşon'la çok zor şartlar altında evlenişinin, ilk üç hamileliğinde düşük yapmasının acısını da gerilerde bırakmış görünüyordu. Bu hikâye Trakya'da başlamış, İstanbul'un farklı sokaklarında devam etmişti. Birçok insanın bırakın hatırlamamayı, varlığından bile haberdar olmadığı felaket onda nasıl devam etmişti? Görülebilenler bir nebze anlatıyordu. Ya görülemeyenler? Sorunun cevabı için ona biraz daha yaklaşmayı göze almak gerekiyordu şüphesiz. Zamanın bir yerlerine bir ihtimal daha bırakılmıştı.

Sahne renkliymiş, değil mi? Daha da renkliydi, inanın. Ancak dediğim gibi, ben onları başka bir resmin ve hikâyenin içinde görmek istiyorum şimdi. Bu hikâyenin dışında kalması gereken bir resmin. Zamanın neyi gösterebileceğini henüz bilmeden. Şimdi, bunca oyuncu arasında, defterlerinizde önemli bir yer verdiğiniz bir başka oyuncuyu da mı arıyor gözleriniz? Tahmin edebiliyorum. Eğer sezgilerim beni yanıltmıyorsa, birazdan okuyacaklarınız beklentilerinizi boşa çıkarmayacak. Öyleyse Yusufla ertesi gün yediğimiz yemeği anlatmanın vaktidir.

5

Otele tam zamanında vardım. Beni lobide bekliyordu. Rahat bir spor kıyafet giymişti. Omzuna da spor, ama çok şık bir çanta asılıydı. Düşünceli ve üzgün görünüyordu. Karşım-

da akşamkinden çok farklı bir insan vardı. Kibirsiz, çok daha samimi. Bir taksiye bindik, Tarabya'ya gittik. İstanbul'un nasıl değiştiğini konuştuk yol boyunca. Konunun açılması ve uzun uzun konuşulması kaçınılmazdı. Buralardan ayrıldığından beri dönmemişti. Bunca yıl nasıl böyle uzak kalabildiğini sordum. "Anlatacağım, göreceksin" dedi. Beni neden yemeğe davet ettiğini de sordum. "Onu da anlatacağım" dedi. Ama önce çok sevdiği restoranı bulmak istiyordu. Talihliydik. Restoran aynı adla, pek az değişmiş, elbette günün koşullarına uydurulmuş haliyle, bıraktığı yerde duruyordu. Bu restoranın bu hikâyede çok çabuk bulunması gerekiyordu. Çünkü yaşanacaklar ve paylaşılacaklar dikkate alındığında, aramakla kaybedilecek vaktin hiçbir önemi yoktu. Asıl önemlisi, solunacak hava ve konuşulacaklardı çünkü. O hava biraz değişmişti ama, söyleme ihtiyacı duymuştu. Belki sohbete böyle bir yerden başlamalıydık, bilemezdim. Garsonlar da değişmişti elbet. Onu orada artık hiç kimse tanımıyordu. Tam bir yabancılıktı yaşadığı. Tuhaf bir uzaklık... Bulunduğumuz yer bir zamanlar sık sık geldiği, herkes tarafından büyük yakınlık gördüğü yerdi oysa. Tahmin edebileceğiniz gibi bu sözler de onun sözleriydi. Öyleyse? Nedendi buraya gelmekteki ısrar? Böyle bir gerçekle karşılaşabileceğini tahmin etmesi çok mu zordu? Onu bu restorana bağlayan neydi? Bunlar da benim sorularımdı. Anlatacaktı, hepsini anlatacaktı. Cevapsız bırakılmış birçok sorum vardı artık. Seçtiği masaya bu sorular ve duygularla oturmuştuk. Meze tepsisi geldi. O işadamı özgüveniyle baktı bu sefer. Hangisi oydu? Belki de hepsi, kaçınılmaz bir şekilde hepsi. Bir tercihim var mıydı? Rakı içecektik değil mi? Lakerdanın, çirozun, pilakinin, patlıcan salatasının, zeytinyağlı yaprak sarmanın, beyazpeynirin ve kavunun kalması benim için yeterliydi. Madem tercihimi istiyordu, söylemiştim. Başını salladı söylediklerim karşısında. Ama başka mezeler de aldı. Çok meze aldı. Yiyebileceğinden

de çok. "Param var, her istediğimi alabilirim" mi demek istiyordu? O kadar kötü niyetli olmamalıydım belki ama, soru aklıma gelmişti bir kere. Kabalık edip bu soruyu da sormayı kendime yakıştıramadım. Yeterince birikmiş sorum vardı zaten. Henüz hiçbirine cevap alamamıştım. Hem bir hasret gidermek istiyor da olabilirdi. Yıllardır ayrı kaldığı lezzetler için beslediği, gizli tuttuğuna inanmak istediğim bir hasret. Her mezenin şöyle bir tadına bakma, en azından kokusunu alma ihtiyacı... Böyle bir ihtimale bağlanmak daha insaniydi. Bu durumda onca mezenin sadece önünde durmasını istemesinde bile bir sıcaklık bulabilirdim. Kaldı ki yavaş yavaş duymaya başlayacaklarım beni bu ihtimalin de ötesinde, çok daha derinlerde bir yerlere götürecekti.

Öncesi yine asıl konuşulacaklara bir hazırlık görüntüsündeydi. Birçok kalıcı sohbet böyle başlamaz mıydı zaten? Tereddütler, çekingen dokunuşlar, asıl konunun çevresinde dolanmalar, hatta bazen birkaç anlığına bir yerlere dalmalar, hafiften titreyen sesler... Bu anları hep anlamlı bulmuştum. Anlatmak isteyeni daha savunmasız gösterirlerdi. En nihayet anlatabilmenin, paylaşmanın zamanı gelmiştir... Ne çok beklenmiş, ertelemeden geçilmiş, bir kapının eşiğinden dönülmüştür... O anları mezeleri konuşarak yaşadık. Belirli bir yaşa gelenlerin birbirlerine söyleyebileceği en beylik lafları söyleyerek. Eski özen kalmamıştı... O kadar da beylik laflar değildi belki de bunlar. Çünkü ben söylediğime inanıyordum. Ne tatlarda bulabiliyordum artık özeni, ne de de sunumda. Bu da bir yanılsama mıydı yoksa? Mümkündü, elbette mümkündü. Otuzlarımın sonlarını yaşıyordum dediğim gibi. O da ellilerinin sonlarında olmalıydı. Tatlar, ne kadar değişirse değişsin, geçmişte bırakılanlar, yaşanmış ya da yaşanmışlığıyla bugünlere taşınmak istenen bir hayattan, biraz da hayallerle beslenerek bugünlere ne kadar farkına varılmaksızın yüceleştirerek getirilirse getirilsin, çok özel tatlardı yine de. Dün-

yanın başka yerlerinde kolay kolay olamayacak tatlar... Bu duyguda hem onun hem de benim sözlerim vardı. Bu duyguyu biliyordum. Yemeklerin kendi iklimlerinde gerçekten yaşanabildiğini ve asıl lezzetlerini koruyabileceğini, uzaklara gidenleri çağırabileceğini, hatta bir coğrafyanın en güçlü çağrıları arasında yer aldığını, uzaklarda kalanlara uzaklıklarını daha çok hissettirdiğini de biliyordum. Bu uzaklığın sadece mesafelerde değil, zamanda yaşanabileceğini de... Hissettiklerimizi böyle paylaşmamız güzeldi elbet, anlamlıydı, duygulandırıcıydı, dahası yediklerimize ayrı bir lezzet katıyordu. Bu kadarıyla yetinmeyecektik ama herhalde. Şehrin yirmi yılda nasıl değiştiğini konuşmak için de buluşmamıştık büyük bir ihtimalle. Sitemimi gülümseyerek karşıladı. Gülümsemesi ne çok duyguyu kucaklayabilirdi. Bir mahcubiyet geçmişti içimden. Yine sabırsızlık göstermiştim. Büyük bir ihtimalle bu mevzuyu, gidip dönmeyenlerin hikâyesini, beraberlerinde götürdüklerinin bıraktığı boşluğu artık konuşmak istemiyordum da ondan. Önemsemediğimden değil tabii, daha çok içimi acıttığı için. Farklı bir yere geçmeye çalıştım bu nedenle. Ondan yaşadığı şehri biraz anlatmasını istedim. İyi bir adımdı. Havadaki ağırlık biraz hafiflemiş gibiydi. Yaşadıklarının bu tarafını anlatmaya çok gönüllü görünüyordu zaten. Ülkede büyük zenginlikler vardı. Ancak büyük güvenlik tedbirlerine de ihtiyaç duyuluyordu. Hoş değildi tabii. Yine de alışmışlardı. İnsan her duruma alışıyordu. Alışabileceğine inandıktan sonra... Hem elde edebildiklerinden, başarılarından kaynaklanan bir gurur, hem de birçok hayalinin cazibesini kaybetmesinden gelen bir bıkkınlık, hatta bezginlik vardı sanki sesinde ve bakışlarında. Sonra da sözü daha dokunaklı bir yere getirdi. Sözlerindeki samimiyeti görmezlikten gelemezdim.

"Çok mutsuz bir çocuktun. Üzülüyordum haline ama o da yolunu bulacak diyordum. Bulmuşsun, öğrendiğimde çok se-

vindim. Kitapların çıkmış, yazar olmuşsun, kurtarmışsın kendini...”

Kitaplarım çıkmasına çıkmıştı da, yazar olabilmiş miydim, bilemiyordum. Hele hele kendimi kurtarıp kurtarmadığımı hiç bilemiyordum. Gülümsemeyi seçtim. Böyle görülmenin keyfini sürmek istemiştim herhalde.

“Fena değil durumum, evet. Ama daha yapacak çok işim var” demekle yetindim.

Başını salladı söylediklerimi onayladığını belirtmek istercesine.

“Ne iyi... Hâlâ yapacak bir şeylerin olduğuna inanıyorsan ya, kıymetini bil. İnanmaya devam ediyorsun yani, böyle bir imkânın var...”

Söyledikleri anlamlı, düşündürücü ve duygulandırıcıydı. Bu duygunun izini sürmek istemiştim galiba.

“Başka türlü nasıl yaşanabilir ki?.. Umutlar bazen aldatıcı olsa da...”

Durdu, önüne baktı. Gözlerini masadan ayırmadan, konuya en can alıcı yerinden girdi.

“Ben ölüyorum... Bunları düşünmeme gerek kalmadı artık...”

Olduğum yerde donakalmıştım. Gerçek bir ölümden mi söz ediyordu, ölümü anlatan bir duygudan mı? Soramadım. Sadece sustum. Yutkundum. O anlarda boğazımdan tek bir lokma geçemezdi. Hangi kelimelerle cevap verecektim? Fazla zorlanmama gerek kalmadı. Konuşmaya ihtiyacı vardı zaten, bıraktım.

“Bir tesadüf eseri öğrendim. Rutin kontrollerimi yaptırıyordum. Bir sürü analiz yapıldı. En iyi hastanelere, doktorlara gittim. Aynı şeyleri söylediler. Hastalık hızla yayılmış, yayılmaya da devam ediyor. Verdikleri ilaçlarla bundan sonra ömrümü biraz daha fazla uzatabilirler. Ama o da çok uzun sürmez herhalde.”

Hâlâ susuyordum. O da biraz sustu. Doğru sözleri bir türlü bulamıyordum. Dinleyerek duygusunu paylaşmaktan başka bir çarem yoktu sanki. Kısa bir süre sonra söyledikleri beni hikâyenin daha da dokunaklı bir tarafına çekti.

"Annem bilmiyor. Yüzüne bakarak nasıl söyleyebilirim ki?.. Yakında evlat acısı yaşayacak. Üzerimde çok emeği var, çok. Bugünlere onun da yardımıyla geldim. Yazık... Bunları hak etmiyor. Sen git o kadar çalış, hayat mücadelesi ver. 'Direndim, mükâfatımı aldım' diyorken... Ama ben ne yapabilirim ki?.."

Bu sefer bir çift laf söylemek geldi içimden.

"Hep düşünmüşümdür. Böyle durumlarda söylemek mi daha iyidir, söylememek mi? Geride kalacak için de çok zor taşınır bir acı var. Sevdiklerin için... Belki yıllardır söylemek isteyip de söyleyemedikleri vardır, yapmak isteyip de yapmadıkları, yapamadıkları. Onlara bu imkânı da vermek gerekmez mi. Ne bileyim..."

Hâlâ bana bakmıyordu. Belki de bu söylediklerimi düşünüyordu.

"Haklısın... İnsan bazen hatalarını düzeltmek isteyebilir..."

Yine sustuk. Karşımda çok farklı bir insan vardı artık. Birden baktı. Gözleri dolmuştu hafiften.

"Seninle bu yüzden buluşmak istedim. Bana yardım etmen gerekiyor."

Soran bakışlarla gözlerine bakmaya devam ettim. İçmeye devam ediyorduk. Önce benim boşalan rakı kadehimi doldurdu, sonra kendininkini. Su, buz servisi, hepsini yaptı. Hayat kavgasından zaferle çıktığına inanan, ne istediğini bilen işadamının görüntüsüne, elbette farkına bile varmaksızın, birkaç anlığına geri dönmüştü. Bazı kimlikler tüm yaşananlara rağmen insana yapışır derler. Hoşuma gitsin gitmesin, bu yüz de onun hayatına yön vermiş yüzlerinden biriydi, ne yapabilirdim? Sormak istediğim sorular artıyordu. Duyduğum

ihtiyacın o da farkındaydı, hiç kuşkum yoktu. Bakışlarının beni başka yerlere çektiğini de görebiliyordum ama. Daha da anlatmak istedikleri vardı, belliydi. Yine de yol almamızı sağlayacak adımı atamıyordum. Duruyordum. Sadece duruyordum. Fazla bekletmedi. Anlattıkları, hikâyeyi bambaşka bir yere taşıyacak, şaşırtıcı bir romanı hatırlatabilecek kadar sarsıcıydı. Ölümün, asıl ölümün hangisi olduğunu sorduracak kadar sarsıcı.

"Uzun yıllar önce annemin yardımcılığını yapan sessiz bir terzi kız vardı... Rozi... Onu hatırlıyor musun?"

Başımı içimdeki burukluğu gizlemeye gerek görmeksizin, ama yine gülümsemeye çalışarak salladım. Konuşmamayı seçmek daha doğrudur bazen. Duygularınızı bir süreliğine kendinize saklayabilirsiniz. Bekleyecektim. Duyacaklarımın beni hikâyenin bilmediğim karanlık bir tarafına götürebileceğini seziyordum. Sezmesine seziyordum da, şimdi bulunduğum yere götüreceğini, ne gizleyeyim, hayal bile edemezdim. Sessizliğim, devam edebileceğini anlamasına yetmişti.

"Annemin evindeyken arada sırada baş başa kalırdık. Bir akşam da uzun uzun konuşmuştuk. Benden etkilendiğinin farkındaydım. Aslına bakarsan ben de ondan etkilenmiştim. Ama kafam o günlerde çok karışıktı. Büyük hayallerim vardı. Hayata eksilerle başlamıştım. Dünyaları fethetmek için büyük bir hırsa kapılmıştım, elimde değildi. Zengin olmak, güçlü olmak, herkesin hayranlığını kazanmak istiyordum. Aklımdan bir iki sefer onunla evlenmek de geçti. İyi bir eş olabilir miydi? Soru aklımdan hiç çıkmıyordu. Bir yuva da kurmak istiyordum ben. Bakma sen, öyle kız mız peşinde koşuyordum ama, esasında evine bağlı bir adamdım. Peki, ben ne yaptım? Hayallerim için kendimi başka bir hayata teslim ettim. Kendini sattın da diyebilirsin, mahzuru yok. Şimdi bu lafları daha kolay söyleyebiliyorum. Hikâyesi uzundur, şimdi anlatmayayım. Bir saklım gizlim var diye değil, teferruatlar-

da kaybolmak istemiyorum da ondan. Her şey baş döndürücü bir hızla ilerliyordu. Lizet'le evlenmeye karar verdiğimi duyduğunda çok üzülmüştü herhalde. Kısa bir süre sonra da annemin yanından ayrıldı. Tek laf etmedi, bir sitemde de bulunmadı. Asil bir ayrılıştı. Biliyor musun, bana suçluluk bile hissettirmişti. Vicdan azabı gibi bir şeydi. Ben zaten kendimi suçlu hissediyordum. Ama kime karşı asıl, onu hiç karıştırma işte. Tek çarem, işimdeki başarılarımla avunmaktı. Bazen onu aklıma getiriyordum. Ne hissediyordum biliyor musun? Sanki ona ihanet etmiştim. Tuhaf değil mi? Ama mesele bu da değildi. Bal gibi biliyordum. Ben aslında kendime ihanet etmiştim. Böyle hissettiğimi ve hissedeceğimi anlamış mıydı? Nerden bilecektim. Nerelerdeydi, kimlerleydi, onu da bilmiyordum. En çok da beni düşünüp düşünmediğini merak ediyordum, iyi mi? İnsan kötüdür. Peki, en büyük korkum neydi? Onun bir başkasıyla mutlu olması. O kadar bencildim. Belki de o kadar pişman. Psikoloğa gittim, 'Bu aşk değil' dedi. Kendimi ondan çok seviyormuşum. Bu da vardı tabii, şimdi inkâr etmeyeyim. Ama ben yine de onu unutamıyordum. Halbuki evliydim. Karımı da seviyordum, yalanım yok. Hayatıma alışmaya çalıştım. Zenginlik hayallerim bitmek bilmiyordu. Durmam gereken yeri göremiyordum. Annem benimle gurur duyuyordu, mutluydu. Lizet anlayışlıydı, sevgi doluydu. Sonra ne oldu dersin? Bir gün çıkageldi. Aniden. Peki ne zaman? Lizet'le beşinci evlilik yıldönümümüzü kutlayacağımız gün. Tam o gün. İşyerime geldi. 'Geçiyordum, uğradım' diyerek. Tesadüfün bu kadarı olur muydu? Sormuş soruşturmuştu demek. Daha zekice bir sebep bulabilirdi. Anlamazlığa geldim. Halinden tavrından çok etkilenmiştim zaten. O silik kız gitmiş, yerine kendine güvenen, hatta nasıl diyeyim, biraz da küstah bir kadın gelmişti. Ofisimin ihtişamından çok etkilendiğini söyledi önce. Kendime iyi bir hayat kurmuşum, çok başarılı olmuşum... Bir sitem mi vardı burada? Bilemezdim. So-

ramazdım da. O zaman da 'Neden sitem olsun ki?' diye sormaz mıydı? Hem belki bir art niyeti de yoktu. Yine anlamazlığa geldim. Hatta neyi, nasıl bilerek yaptığımı göstermek için 'Bu daha ne ki... Henüz işin başındayız' dedim. Böyle hırslı bir genç işadamı edasıyla, tam öyle. İyi savunma mı? Tartışılabilir. Ama en kolayı buydu. Tahrik edici bir gülüşle baktı. 'Evet, işin başındasın, doğru' dedi. Artık ne demek istediğini sorabilirdim. Ama bu imkânı tanımadı. Lafı hemen evliliğime getirdi. Mutlu muydum? Çocuğumuz var mıydı? 'Mutluyum' dedim. Başka ne diyebilirdim ki? Çocuğumuz yoktu henüz, gerçeği gizlemedim. O da evlendiğini söyledi. Bir yarbayla. Şaşırmıştım. Şaşkınlığımı gizleyemedim. 'Şaşıracağını biliyordum. Herkes şaşırıyor. Ama ben mutlu değilim, hiç değilim' dedi. Bu sefer de olgun, cesur ve çok görmüş geçirmiş kadın havasına bürünmüştü. Mutsuzluğunun sebebini sordum. 'Bunu şimdi burada mı anlatmamı istiyorsun? Beni yemeğe davet etmeyecek misin?' dedi. Bacak bacak üstüne attı. Bacaklarını cömertçe açtı. Bakacağımı, hatta etkileneceğimi biliyordu tabii, kaçmazdı. Saate baktım. Öğle vaktiydi. Bir yemekten ne çıkar ki, dedim kendime. Sonra yine buluştuk, başka yemeklerden de ne çıkar, dedim. Birkaç ay böyle geçti. Sonra bir kere bir otel odasında sevişmekten ne çıkar, dedim. Sonra iş seyahatleri uydurup birkaç yurtdışı kaçamağı yapsam, ne çıkar. Sürükleniyordum, resmen sürükleniyordum. Bunu görüyordum. Ama yaptıklarım kaçamak değildi, yaşadığım sıradan bir çapkınlık macerası değildi, bunu da görüyordum. Başımın belada olduğunu da... Evli bir adamdım ve bir subayla evli bir kadınla ilişkim vardı. Ondan yine de kopmak istemiyordum. Sonra bir gün geldi, kocasından boşandığını söyledi. Öyle, pat diye. Bana hiç söylemeden yapması gerekenleri yapmıştı. Ne diyebilirdim? Rahatlamıştım. Ama neden rahatlamıştım, anlayamamıştım doğrusu. Maksadı daha ciddi bir ilişki yaşamamız idiyse mümkün değildi. Ben hâlâ

evliydim ve karımdan boşanmaya hiç niyetim yoktu. Belki de kocasının bizi beraber basarsa yaşayacaklarımdan kurtulduğum için huzura kavuşmuştum. Bu boşanmanın daha büyük bir belanın habercisi olduğunu göremeyecek kadar basiretim bağlanmıştı. Ona bir ev açmakta hiç mahzur görmedim. Param vardı, problem değildi. Asıl problem... Asıl problem ona âşık olmamdaydı. Ne yapacaktım? Benim karımdan boşanmam o kadar kolay değildi. Mesele çok karışıktı. Yine de durumu iyi idare ediyordum doğrusu. Ama sonra... Sonra artık idare edemeyeceğim bir olay oldu. Hamile kalmıştı. Öğrendiğimde dünya başıma yıkıldı. Sevgilim, bak metresim demiyorum dikkat et, çünkü onu hiç öyle görmedim, karımdan önce hamile kalmıştı. O kadar çok özlediğim çocuğu bana onun vermesi mümkündü. Bu çocuk bu şartlar altında doğmamalıydı, doğamazdı ama. Karnındaki bebeği aldırması için çok yol denedim. İkna etmeye çalıştım olmadı, öfkemi kustum, ne isterse yapacağını, ısrar etmesi halinde onu terk edeceğimi, başının çaresine bakması gerekeceğini söyleyerek tehdit ettim, gene olmadı. Bebeği aldırırsa karımı boşayacağım, birlikte yeni bir hayat kurmamız için elimden geleni yapacağım yalanını bile uydurdum. Reddetti, hep reddetti. Her ne pahasına olursa olsun, bu çocuğu dünyaya getireceğini söyledi. Bir akşam kızgınlıkla bebeği kesinlikle kabul etmeyeceğimi açıkça söylediğimdeyse tehdit sırası ona gelmişti. Kapıdan çıkmaya hazırlandığımda 'Bizden o kadar kolay kurtulamayacaksın' dedi, hiç unutmuyorum. O ve karnındaki bebek, benim de bebeğim, bana karşı biz olmuşlardı, düşünebiliyor musun? Bu sözlerin hayatımın en acı sözleri arasında yer alacağını nerden bilebilirdim? Bilmediğim bir şey daha vardı. O da bu tehdidin kurusıkı bir tehdit olmadığıydı. Birkaç gün sonra karımı buldu ve ona tüm gerçekleri anlattı. Herkes artık seçimini yapmalıydı. Evde kopan fırtınayı düşün artık. Ne sorumsuzluğum kalmıştı, ne sevgisizliğim, ne kepazeliğim, ne

vefasızlığım, ne de nankörlüğüm. Ah, bu sözlerin nereye vardığını, neden söylendiğini bir bilseydin. Ama dediğim gibi, bu çok uzun bir hikâye. Lizet'in durumu çok açıktı. Bir insan zayıf duruma düştüğünü hissettiğinde en yaralayıcı olabileceğini düşündüğü silahlarını kullanır. Bana bir diyet ödetmek istiyordu. Ama bu saldırıyla mücadele etmeye ne gücüm ne de halim vardı. Annem ne yapacağını bilemez hale gelmişti. Aramızdaki dostluğa halel mi getirmesin, evliliğimin, onca emek vererek kurduğum düzenin yıkılmasına engel olmak için elinden geleni mi yapsın, bir türlü karar veremiyordu. Bir yandan mahcuptu, bir yandan öfkeli, görüyordum. Herkes savaşını başlatmış, silahlarını çekmişti. Kim kimle daha ne konuştu, nasıl konuştu, bilmiyorum. Ama sonuçta önüme bir teklif getirilmişti. Madem savaştan başladık, devam edeyim. Bir çeşit barış antlaşmasıydı bu. Ne kadardır düşündüğüm Meksika'ya gidip yerleşme projesini hayata geçirecektik. Teklifi Lizet getirmiş, annem desteklemişti. Başka bir çare kalmamıştı. Birlikte, ama buralardan çok uzakta, mesele daha da açığa çıkmadan, kendimize yeni bir hayat kuracaktık. Karım seçimini yapıyordu işte. Bağrına taş basacak, bu olaya sünger çekecek, ama beni ona bırakmayacaktı. İktidar korkusu nasıl bir korkudur, o zaman anlamıştım. İktidarımın, gücümün, yaşananlara hâkimiyetimin iskambil kâğıtlarından yapılmış bir ev kadar dayanıksız olduğunu da. Bir üflemeyle yıkılabilecek kadar dayanıksız, o kadar. Hissettiğim buydu, tam da buydu, inan. Peki, ben ne yaptım? İktidara, güce sığındım, tabii. Aslında büyük zenginler genelde öyledir, biliyor musun? Onlar karşılaştıkları tehlikeler karşısında fakirlerden daha çok korkarlar. Neden mi? Çok basit. Daha çok kaybedecekleri vardır da ondan. Bir bedel ödüyordum. Kendime 'Vicdan sahibiysen bu bedeli ödeyeceksin' diyordum. Ne dediğimi anlayabiliyor musun, emin değilim. Tahmin edebilirsin neler yaşadığımı, tabii ki bir yorumda bulunabilirsin ama,

mevzuya girebilir misin? Ben de pek anlatamam. Neyse, boş ver. Lizet meseleyi daha fazla deşmemişti. Asaletinden, görgüsünden mi, kadınlık hırsından mı, karar vermek zordu ama deşmemişti, doğruya doğru. Çok kırgındı tabii. Ama bu kırgınlık onu her türlü savaşı göze alabilecek kızgın ve sert bir kadın da yapmıştı. Ona, o dediği Rozi'ydi tabii anlamışsındır, kimin gerçekten 'biz' olduğunu göstereceğini ve beni bu cehennemden kurtaracağını söylüyordu. Ama ben hangi 'biz'in daha gerçek bir 'biz' olduğunu bilecek durumda değildim artık. Ben de kızgındım. Kızgın olmasına kızgındım da, bu kızgınlığı daha çok kendime duyuyordum galiba. Kararımı vermiştim. Tercihimi karımdan ve yeni hayatımdan yana kullanacaktım. Rozi'ye ne söyleyebileceksem söyledim. Ona çok uzaklara gideceğimi ve buraları hepten unutmak için elimden geleni yapacağımı, falan filan. Teslim bayrağını çekeceğine inanıyordum. Hâlâ vakit vardı. Direnmekten vazgeçebilir, çocuğu aldırmayı artık kabullenebilirdi. Bu şartlar altında bu çocuğu dünyaya getirmeye nasıl gönlü razı gelebilirdi? Bir bencillik değil miydi yaptığı? Asıl cinayet, bir insanı böyle bir dünyaya getirmek değil miydi? Bu soruların hepsini sordum. Bunlar benim son ikna etme çabalarım, hatta şimdi söylemek daha kolay, çırpınışlarımdı. Tabii, esasına bakarsan, kendimi de ikna etmeye çalışıyordum. O günlerde pek farkında değildim ama öyleydi. Yıllar geçtikçe neler yaşadığını daha iyi anlıyorsun, duygularını daha iyi tartıyorsun. Peki, bu kadar çok çalıştım, çabaladım, bu kadar çok soruyla onun kararından döndürmeye çalıştım da, sonuçta ne oldu dersin? Bana sadece küçümseyici bir gülümsemeyle baktı. Küçümseyici bir gülümsemeyle, duyuyor musun? Bu gülümseme gözlerimin önünden hiç gitmedi, hep benimle geldi. Ne yaptıysam, nereye gittiysem... Tabii o sözleri de... 'Bizden hiçbir zaman kurtulamayacaksın...' Lanetlenmiştim sanki. Tam bir lanetti bu, evet. Daha iyi bir kelime bulamıyorum. Seçimimi böyle yapmıştım

demek. O zaman bana onlarsız bir gelecek temenni etmekten başka çaresi kalmamıştı. Kader buymuş, ne yapılabilirdi. Ayakta kalacaktı, kendisi için daha fazla üzülmeme gerek yoktu. Bir yolunu bulacaktı mutlaka. Bana yolumun açık olmasını söylemek kalıyordu sadece. Ben de kendi yolumda gitmeliydim artık. Doğru bulduğum yolda... Aynen böyle söylemişti. Ne diyebilirdim? Geriye dönüş yoktu artık. Madem böyle bir hayatı seçmiştim. Çekip gitmiştim ben de. İçimde hâlâ küçük bir umut vardı. Kendi kendime 'Vazgeçecek' diyordum, 'mutlaka vazgeçecek'. Bu umuda bağlanmaktan başka çarem kalmamıştı. Ben daha meşru bir hayatı bir hayatı seçmiştim. Onu son görüşümdü. Pesah bayramı yaklaşıyordu. İstanbul'daki küçük ailemle son defa bir araya gelecektim. O Pesah akşamı babanın evinde, ben, karım, annem, hepimiz böyle bu fırtınanın içindeydik işte. Ama hayat bana olduğumdan başka türlü görünmeyi çok iyi öğretmişti. Evinize herkesin takdirini kazanmış adam olarak gelmekten başka hiçbir çarem yoktu. Aklım başka bir yerdeydi ama, rolümü yine de iyi oynamıştım. Çevremdekilerin hayranlık dolu bakışlarıyla avunmaya çalıştım. Oynadıkça oynuyor, başarı hikâyeleri uyduruyordum. Ne yalancı bir özgüvendi. İçim acıyordu oysa. Bu arada ona yüklüce bir para bırakmayı da, oturduğu daireyi satın alıp üstüne yapmayı da ihmal etmemiştim. Vicdanımı temizlemeye, rahatlatmaya çalışıyordum tabii, farkındaydım. Lizet bu yaptıklarımı bilmedi. Bilseydi de fazla tantanasını yapmazdı. O kadar büyük bir zafer kazandığına inanıyordu ki... Sonrasını duydun, gördün. Planladığımız gibi Meksika'ya gittik, yerleştik. Başlangıç, her başlangıç gibi zordu. İşlerimi düzene sokmam, oradaki hayata alışmam... Üstesinden geldik ama. Sonra... İki yıl kadar sonra şeytan dürttü, ona telefon ettim. Sakindi. Aramamı bekliyordu sanki. Sormamı beklemeden söyledi. Bir kızımız olmuştu. 'Onu sensiz büyütüyorum' dedi. Nasıl içime dokundu bilemezsin. Zaten

bir parçamı İstanbul'da bırakmıştım. Bir de bunları duyunca... Tek bir soru bile soramadım ama. Nasıldı? Bana benziyor muydu? Beni soruyor muydu? Soruyorsa ne diyordu? Doğruyu söylemeyecekti büyük ihtimalle. Ama o İstanbul'a gelip gelmeyeceğimi sordu. 'Henüz değil' diyebildim sadece. Bu 'henüz'ün yirmi iki yıl süreceğini tahmin bile edemezdim. Ona, bana bıraktığı banka hesap numarasına sürekli para gönderdim. Kızımızın eğitimi için. Daha iyi bir hayat yaşayabilmesi için... Kendisini kabul etmemiş bir babanın yokluğunda ne kadar iyi bir hayat yaşayabilecekse artık. Miriam yeni doğmuştu. Birkaç aylıktı. Ona verebileceğim bütün sevgimi vermeye çalıştım. Ama bu sevgime rağmen, İstanbul'da dilini bile bilmediği bir kız kardeşi olduğunu söyleyemedim. Bak aradan yıllar geçti, hâlâ bilmiyor. Lizet de bilmiyor, annem de... Bu benim sırrımdı. Bazı geceler ne kâbuslar gördüm. Ve bir gün, hayat hep böyle devam edecek derken, sana bahsettiğim hastalığımı öğrendim. Düğün, buraya gelmemizin bahanesiydi. Hastalığım olmasaydı hiç gelmeyecektim belki. O kadar dönemiyordum. Kızımı bensiz bırakmıştım ya... Hep erteliyordum, onu en nihayet görebileceğim, görmeye cesaret edebileceğim günün hayalini kuruyordum. Kendimi nasıl affettirebileceğimi devamlı sordum kendime. Kafamda ne çok senaryo yazdım, bir bilsen. İnsan hiç ölmeyecekmiş gibi yarına bırakıyor. Hayat çok uzunmuş gibi... Ama gerçekler bazen suratına öyle bir çarpıyor ki... Bak şimdi nasıl da geç kaldım. Hikâyenin başka acı tarafları da var. Bu söyleyeceğimi duyunca da çok şaşıracaksın belki. Ben... Ben kızımın nasıl bir kız olduğu hakkında en ufak bir bilgiye bile sahip değilim, biliyor musun? Rozi bana bir açıklamada bulunmayı hep reddetti. Arada sırada mektuplaştık. İşyerimin adresini vermiştim tabii. Onun hiçbir fotoğrafını göndermedi. Tek bir fotoğrafını bile, düşünebiliyor musun? Birkaç kez istedim ama göndermedi. 'Sen onu reddetmemiş miydin?' dedi hep. Red-

detmiştim, haklıydı. Üsteleyemedim. Nasıl bir suçluluk duyuyordum, anla. Bu suçluluk beni nasıl bir çaresizlik içinde bırakıyordu, onun karşısında ne kadar güçsüz bırakıyordu... Bir de İstanbul'a bir türlü gidemeyince... Yani ben kızımın hayalini kurdum hep. Rüyalarımda onu hayal ettiğim yüzüyle gördüm. Onunla sadece hayal ettiğim sohbetler yaptım. Film gibi değil mi, bir roman gibi... Ama öyle. Ben de onu böyle yaşadım işte. Gördüğün gibi benim de hayalperest bir tarafım var. Bilinçaltı insana fena oyunlar oynar. Bazen farkına bile varmazsın. Onu yine rüyamda gördüğüm bir gecenin sabahında, birden babamı çok küçük yaştayken kaybettiğimi hatırladım. Hayatın zorluklarıyla nasıl babasız mücadele etmek zorunda kaldığımı... Ben de onu babasız bırakmıştım. O sabah çok ağladım işte. O anlarda onun da beni düşünüyor olmasını nasıl istedim. Neyse, boş ver. Ben en iyisi sana hikâyenin devamını da anlatayım.

Buraya geldiğimin daha ikinci günü karıma, birkaç eski arkadaşımı görmeyi de bahane ederek, tek başıma gezmek istediğimi söyledim. Gidebileceğim yere gidecektim işte. Aklımdan kimi geçirdiğimi nerden bilecekti? Unutmuş gibiydi. Ama ben unutmamıştım. Ne yaptığımı tahmin etmen zor değil. Telefon ettim, 'Görüşelim' dedim, kabul etti. Bir yerde kahve içtik, konuştuk. Küskün görünmüyordu. Belki öyle görmek istiyordum ama, görünmüyordu gerçekten. Yıllar ikimizi de sakinleştirmişti. İsteseydik yine beraber olabilir miydik? Kim bilir. Olmadık tabii. Lafı bile geçmedi. Hem ne için olacaktık ki? Bunu neden isteyebilirdim? Yeni bir zafer için mi? Hâlâ istendiğimi, hatta unutulmadığımı görmek için mi? Başka bir zaman olsaydı böyle düşünebilirdim. Ama böyle bir zamanda... Hayalimdeki geçmişle sevişecektim sonuçta. Belki de yapamadıklarımla. Boş işlerdi bunlar artık, çok boş işler... Ama mevzuyu bir yolunu bulup kızımıza getirmeden de edemezdim. Neredeydi, neler yapıyordu, nasıl bir kız olmuştu? Se-

si titredi. Gizlemeye çalıştı ama titredi, gördüm. İyi olduğunu söylemekle başladı. Üniversitede iç mimarlıkta yüksek lisans yaptığını söyledi sonra. Akademisyenlik ile sahada çalışmak arasında bir türlü karar veremediğini de, bir hocasıyla ilişkisi olduğunu da... Adam hiç yoksa yirmi beş yaş büyüktü ondan. Zor işti. Göreceklerdi ama, onlar da göreceklerdi. Hepimiz görmemiş miydik? Tartışmamayı seçtim, sadece baktım, gülümsemeye çalıştım. Hazır laf görmekten açılınca, onu görüp göremeyeceğimi sordum. Göremeyeceğimi söyledi. Sesi daha da titredi. Hayır, bu doğru değildi, hiç değildi. Zamana ihtiyaç vardı. 'Pek zamanım yok' dedim. Gerçeği onun da bilmesi gerekiyordu, söyledim. Gözleri doldu, ama yine de yapamayacağını söyledi. Neydi bu? 'Bu kararı tek başına alamazsın' diyerek onu ikna etmeye çalıştım. Kızımızın da bütün bunları bilmeye hakkı yok muydu? Nafile. Hayat böyle akmalıydı. Bensiz yaşamaya alışmışlardı. Karar yıllar önce verilmişti. Üstelik kızımız beni yıllar önce zaten öldürmüştü. Gerçek bir ölüm müydü bu, beni duygusal olarak mı öldürmüştü, anlayamadım. Ama her ikisi de üzücüydü, nereden bakarsan bak. Sonra ne dedi, biliyor musun? 'Bu anı yıllarca bekledim...' Nasıl içime dokundu bilemezsin. İşte o zaman bana ne kadar kırıldığını daha iyi anladım. Durumum onu yumuşatmaya yetmemişti. Bir şey daha söylemek istiyordu da söyleyemiyordu sanki. Ama sorsaydım da söylemeyecekti, hissediyordum. Kaderime razı olmalıydım. Hepimiz olmuştuk. Gerçekleri değiştirmek için çok geç kalmıştık, çok çok geç... İşte hikâyem bu. Hayatımda beni en çok sarsan kadını yeniden görmüştüm ama, bu büyük sarsıntıdan doğan, dünyaya gelen kadını göremeden bu dünyadan gideceğim. Kendimi ona tanıtamadan... Aynı şehirde aynı havayı soluyorduk, onun çok yakınındaydım artık ama geçmişin, aradan geçen yılların, ayrılığın, tamir edilemeyecek hatamın duvarı aramıza girmişti. Bunu da söyledim. 'Bu duvarı biz mi ördük?' dedi. Bak, yi-

ne 'biz' olarak karşıma çıkıyordu. Ne diyecektim? Yıllar bana bazı ısrarların hiç fayda etmeyeceğini de öğretmişti. Sustum. Suçlu bir çocuk gibi başımı önüme eğdim. Yüzüne bakamıyordum. Tekrar baktığımdaysa acı acı gülümsediğini gördüm. Oyun bitmişti. Bu sefer gerçekten bitmişti. 'Yaptıkların iyi ya da kötü, er ya da geç seni bulur. Cennet de cehennem de bu dünyada' derdi babam. Son günlerde hep bu sözlerini hatırlıyorum. Öldüğünde o da benim yaşlarımdaydı. Bu kadar yaşamak da bizim kaderimizmiş, ne diyebilirim. Bu restoran, hayatımın kadınıyla en sık geldiğimiz restorandı. Şimdi hikâyemi sana neden anlattığımı anlayabiliyor musun? Söyleyeyim. Birinin yaşananları böyle teferruatıyla bilmesi gerekiyordu da ondan. Ben yavaş yavaş, sessizce sahneden çekiliyorum. İnsan ardında kendini unutturmayacak bir şeyler bırakmak ister. Bu hikâyeyle ne yaparsan yaparsın artık. Günün birinde yazmak istersen de, ki açıkçası isterim, hatta itiraf edeyim, sana bunları yazman için de anlattım, hiçbir ayrıntıyı atlamadan yaz ama, yine de kızımı düşün. Sen bilirsin yapacağını da ben söylemiş olayım. Ne bileyim, isimleri değiştir, yerleri değiştir, zamanı değiştir. Yeter ki o üzülmesin, anlayabiliyorsun, değil mi? Ama nasıl bir babası olduğunu görsün, mutlaka görsün. Birkaç gün sonra gideceğim. Bir daha dönemem. O kadar kırgınım ki, gönlüm doğduğum bu topraklarda ölmeye bile razı değil. Bu toprak bile beni kabul edemez artık diyorum, o kadar. Şimdi daha iyi anlıyorum. Ben Meksika'ya yalnız kendime yeni bir hayat kurmak için gitmemişim, sessiz sedasız bir sürgüne de çıkmışım. Rozi'yi görmeye de gidebilirsin. Hatta git. Kızıma beni anlat. Ona kendisini çok sevdiğimi söyle. Hiç kimseyi sevmediğim kadar..."

Durdu. Sesi çatladı. Hikâyesini hayatımın en kederli hikâyesi olarak saklayacağımı söyledim. Sadece kendini o anlarda mutlu hissetmesi için sarf ettiğim sözler değildi bunlar. Samimiyetimi hissetmiştir, eminim.

BELONGS TO KANTUS TEAM

Yanındaki çantadan çıkardığı büyük zarfı uzattı o anda. Çanta sahnede boşuna görünmemişti demek. Sözleri hayatın son vakitlerine tutunmaya giderayak daha çok çalışan bir adamın sözleri gibiydi.

"Bu zarfın içinde kapalı bir zarf daha var. Kızım için... Diğeri senin. Rozi'ye nasıl ulaşacağın, telefon numarası, adresi... Onu görmeye..."

Yine durdu, sesi çatladı. Gitmem gereken zamanı söylemeye çalışıyordu, anlamıştım. O haberi bekleyecektim. Anladığımı bakışlarımla, başımı sallayarak göstermeye çalıştım. Tüm istediklerini yapacağımı da... Tek bir kelime bile söylemeden. O da anladığımı anlamıştı, başka söze gerek yoktu. Restorandan çıkmış, biraz yürümüş, kıyıdaki, denize bakan bankların birine oturmuştuk. Sahne benim için çok tanıdıktı. Oyuncuları farklıydı, konuşmalar farklıydı, duygu farklıydı ama ben yine de bir tekrarı yaşıyordum. Tanıdığım bank bu bank mıydı? Söylemem kolay değildi. Belki yanındakiydi, belki biraz ilerisindeki... Önemli değildi. Bu kıyıda bir başka ölümün kokusu vardı, asıl kalan buydu. Hatırlanması gereken, büyük bir ihtimalle de hiçbir zaman unutulamayacak, kim bilir belki de bir gün hayal edilecek, inşa edilmeye çalışılacak bir hikâyede hayat bulacak bir ayrılığın kokusu... Bir dündü, başka, çok yaralı, bir devri de hatırlatan bir dün... Duygumu birkaç kelimeyle dile getirmeye çalıştım. Sevgiyle baktı. "Seni hiç konuşamadık" dedi. Çok önemli bir hayat hikâyem olmadığını söyledim. Yaşadıklarımı yazdıklarımla güzelleştirmeye, anlamlı kılmaya çalışıyordum sadece. Ya da yaşadıklarım bana hayal kurma imkânı veriyordu, hepsi buydu. Denize bakıyordu. Gülümsüyordu. Belki de artık yeterince büyüdüğümü düşünüyordu. Büyümüş müydüm? Bilmiyordum ki... Bu sorunun cevabını hiçbir zaman bulamayacağım üstelik.

Sonra biraz daha sustuk. Gördüğüm manzara, bana o tanıdık hikâyenin içinde günün birinde yerini bulacağını hisset-

tiğim bir başka duyguyu da uyandırıyordu. Duygumu dile getirebilir miydim? Denedim.

"Bu koy bana geçmişimdeki birkaç insanı hatırlatıyor. Hepimiz bir yerlere gitmişiz. Açıklar çok fırtınalıymış."

Sustuk. Sonra yine bende uzun süre kalacak, farklı yerlerde manasını bulacak cevabını verdi.

"Nereye gidersen git, hep başlangıç noktasına dönersin derler ya, dünyanın yuvarlaklığını ispat etmek için, işte şimdi hissettiğim de bu..."

Tahmin edebileceğiniz gibi, bu karşılaşma son karşılaşmamızdı. Aslına bakarsanız, yaşadıklarımız dikkate alındığında, ilk ve son karşılaşmamız. Bu hikâyeyi size onun böyle uzun bir monoloğundan geçerek anlatmam dikkatinizi çekmiştir belki. Yazdıklarımdan sonra fark edebiliyorum. Anlatılanlar kelimesi kelimesine böyle miydi? Değildi tabii. Hatta monolog kesintilere de uğramıştı, hatırlıyorum. Bunlar benim hatırladıklarım, hatırlayabildiklerim. Belki unuttuklarım bile vardır. Kendimden eklediklerim de... Çok büyük bir ihtimalle kelimelerine benim kelimelerim de karışmıştır. Sesine benim sesim de... Yeniden inşa edilmeye çalışılan anların kaderidir bu. Hikâyeyi istediği gibi günün birinde yazarsam, farklı bir şekilde yazabilir miyim, bilemiyorum. Belki de başka bir yol bulurum, kim bilir. Daha çok inanacağım, içime sinecek bir yol... Ama anlatacaklarımın özü değişmez, duygusu kalır, biliyorum. Yola çıkmaya daha vakit var. Ben şimdilik sadece hatırlamak istediklerimi hatırladım. Hikâyenin beni nasıl içine aldığını, dahası kendine nasıl tutsak ettiğini de hatırlamam için. Bir kapının bir başka kapıyı nasıl açtığını, bu yolda hiç beklemediklerimle nasıl karşılaştığımı, hayatın hepimize ne gibi oyunlar oynadığını ve bu oyunların yaşadıklarımıza anlam kattıkları kadar, bizi bazen hangi ıssızlığa çekebileceğini... Yanlış kimdeydi, neredeydi, inanın, soramıyorum bile artık. Yanlışın da, doğrunun da insandan insa-

na, yerden yere, zamandan zamana değiştiğini bilmiyor değilim. Bu keşif benden yıllar önce yapılmıştı. Ama ne yalan söyleyeyim, hikâyeden bu kadarını da beklemiyordum doğrusu. Hayat öğretiyordu, evet. Öğretiyordu da ne oluyordu? Bakın, yine cevabını veremeyeceğim bir soru soruyorum. Ama biz, bu sorunun uyandırdığı duygunun izinde, yolumuzu daha iyi anlayabilmek için, yürüyebildiğimizce yürümemiz gerektiğini de söylemiş miydik? İzler... Bu izler de bizim yazımızdı sanki...

6

O karşılaşma Yusufla son karşılaşmamızdı ama, hikâyenin sonunu elbette getirmiyordu. Beklenen ölüm haberi üç ay kadar sonra geldi. Çok üzülmüş ama şaşırmamıştım. Kendimi bu sona hazırlamıştım da ondan belki. Cenazenin buraya getirileceği gibi bir son dakika haberini boşuna bekledim. Kimliğini çok derinden inşa eden toprağına bu kadar uzak düşmüş müydü gerçekten? Sadece sormakla yetiniyorum. İhtimaller beni hiç istemediğim yerlere götürebilir çünkü. Hikâye kimilerine sıradan gelebilirdi ama çok yakınlarımda yaşandığı, dahası istesem de istemesem de durduk yerde içine çekildiğim, kahramanlarından biri kılındığım için bana çok acıklı gelmişti. Tanıklığını yaptıklarım duygumu daha da derinleştiriyor. Hele hele oğlunun ölümünün ardından hayatını sürdürmek zorunda kalan Rahel'i bu defterlerde hayat bulan anılarla da daha yakından görebildikten sonra. Hayatındaki erkeklerin erken ölümlerinin bir lanet gibi ardından geldiğini aklıma getirmek bile bana yetiyor. Verdiği mücadelenin büyük bir ihtimalle son demlerinde tüm bu acıların neden çekildiğini de kendine sormuş muydu? Üstelik insanları ve taşıdığı coğrafyaları arasında bu kadar parçalanmışken...

Söyledikleri ve göstermeyi tercih ettikleriyle yetinemezdim. Hayallerinin gerçekleşebildiğini görmüş mutlu bir kadındı belki de gerçekten. Ama ben neden bilmem, bir iki seferinde, seyrettiğimin aslında sadece bir mutluluk oyunu olduğu izlenimine kapıldım. Bu yalan da onun doğrusuydu tabii. Üstelik bir yalan olmaktan bile çıkacak kadar. Onun, oğlunun yanından bir daha dönmemesiye ayrılışı karşısında, kendini oyununun neresinde gördüğünü bilmeyi nasıl da isterdim. Ne var ki tüm bu hissedilenler benim için bir sır olarak kaldı. Hikâyenin çekiciliğini, elbette bıraktığı eksiklik yüzünden, cazibesini hep sürdürmüş karanlık tarafıydı bu. Sırrın çözülmesi adına gelecekte başka karşılaşmalar yaşar mıyım? Bilmiyorum. Size sadece onu buradaki son oyununun içinde nasıl gördüğümü anlatabilirim şimdi. Bu oyunda da, anlayabildiğim kadarıyla, ablasıyla arasında soğuk rüzgârlar esmişti. Birkaç sahnenin tanıklığını yaptım. Yeni ülkesinde yaşadığı hayatın muhteşemliğinden söz ediyordu. Yıllar geçtikçe daha da anlamsızlaşan savaş oyunu devam ediyordu anlayacağınız. Gülmekle ağlamak arasında bir sınırdaydım. Bu sınırda titreyişler ile gözyaşları birbirine geçer, gizli bir köprü kurardı zaten. Hele hele bir yemek hakkında konuştukları, birbirlerine yaşattıkları, içinde eski bir kederi barındıran o derin mizahla yazılmış oyunlardan fırlamış bir sahne gibiydi. Kız kardeşine çocukluğundan beri en çok sevdiği yemeği yapmıştı babaannem. Ispanaklı kuru fasulye... En azından bu sahnede üstünlüğü eline geçirme sevdasındaydı sanki. Hem geçmişte bıraktıklarını paylaşacaklar, hem de ona eskilere ait bir tadı, üstelik çok büyük bir ihtimalle arada sırada hasretini çektiğine inanmak istediği aile ortamında tattırarak, kaldığı yerin hâlâ ne kadar yaşanası bir yer olduğunu hatırlatma fırsatını eline geçirecekti. Yemeğin nasıl yapıldığını biliyordunuz, değil mi? Fasulyeler elbette, yumuşamaları için, geceden suya konmuştu. Sabah ilk iş, haşlanmala-

rı gerekiyordu, haşlanmıştı. Ispanakların çok iyi yıkanması gerekiyordu, yıkanmıştı. Biraz süzüldükten sonra doğranması gerekiyordu, doğranmıştı. Sonra bir tencereye bir kahve fincanı sıvıyağ, bir çay kaşığı domates salçası, ıspanak, kuru fasulye hep beraber konmuş, iyice karıştırılmış, üzerlerine de iki bardak et suyu konmuştu. Bir tutam da tuz konmuştu tabii. Hepsi bu kadardı. Babaannemin bu yemeği servis tabağında getirirkenki gizli, çocukça, safça gururu, ama bir o kadar da sahici sevinci, defterlerinizde birkaç kez kullandığınız ifadeden esinlenerek söyleyeyim, görülmeye değerdi doğrusu. Tant Rahel'in, aynen yine defterlerinizde anlattığınız gibi, bazen kızdığı, bazen de duygulandığı durumların içine düştüğü anlardaki hareketini yine tekrarlayarak burnunu çekip, başparmağı ile işaretparmağı arasında tuttuktan sonra kaşıması da. Sofrada birçok insanın başka sofralardan bildiği, yabancısı olmadığımız dilin sofralarına gelince "filikas" adını alan muskaböreği de vardı, ıspanaklardan arta kalan saplarla yapılmış, yine bu sofralarda "ravikos" adıyla yerini almış yemek de. Lezzetli bir zeytinyağlıdır, değil mi? Göz kararı ikişer santim uzunluğunda parçalar halinde kesilip tencereye konan kökler, bir limonun suyu, bir tutam tuz, biraz sıvıyağ ve üstlerini örtecek kadar suyla beraber pişiriliyordu. Sıvıyağ dediğimiz zeytinyağı tabii, söylemeye gerek bile yok. Limonu da daha fazla mı olmalı? Belki. Ispanağın yapraklarıyla hemen hemen aynı ölçülerle yapılan benzeri yemeğe biraz pirinç konuyordu, hatırladınız mı? Ben bir gün bu yemekten ilham alarak, köklerle yaptığıma da pirinç kattım. Çok az ama. Ne bileyim, bir buçuk kilo ıspanaktan çıkan köklere yarım su bardağı kadar, fazla değil. Yemek hem farklı bir tat kazandı, hem de daha doyurucu oldu. Tavsiye ederim. Bir de başka yemekler için keşfettiğinizi anladığım küçük püf noktasının bu yemek için geçerlilik kazanabileceğini itiraf etmem gerekiyor. Tencereye önce limon, zeytin-

yağı, tuz ve su konarak iyice karıştırılmalı. Karışım peltemsi bir hal aldığında yola daha iyi çıkılıyor, kabul ediyorum. Ardından köklerle pirinç bu sıvının içine yine iyi karıştırılarak konmalı. Pişirme süresi çok uzun değil. Kısık ateş şart. Arada sırada hafiften karıştırmak da. Ispanakların rengi iyice değişince, daha açık bir ifadeyle koyu yeşil bir renk aldığında, pirinç de iyiden iyiye yumuşamış oluyor. Biraz dinlendirmek yeterli. Her zeytinyağlı gibi oda sıcaklığında yenince tadına doyum olmuyor.

Bu arada, size sofrayı eksiksiz anlatabilmek için, yanlış hatırlamıyorsam "köftes abafadas" denen haşlama köftelerin de masada sahne aldığını söylemem lazım. Yine hatırlayabildiğim kadarıyla, bu yemek de kolay bir yemekti. Babaannemden çocukluğumda gördüklerim bana şimdi çok uzaklarda kalmış gibi görünüyor ama, yemeği nasıl pişirdiğini hayal meyal hatırlıyorum. Yarım kilo, elbette kaşer et satan kasaptan alınmış orta, hatta tercihen az yağlı kıyma, iki dilim ıslatılmış, suları iyice sıkılmış ekmek içi ile bir tutam da tuz eklenerek iyice yoğuruluyor, karışımdan elde edilen köfteler, bir bardak su ile bir kahve fincanı sıvıyağdan elde edilen sosta pişiriliyordu. Babaannem pişirme esnasında köfteleri bir iki kez çeviriyor muydu? Tek hatırlayabildiğim, sosun en az köfteler kadar lezzetli olduğuydu. Bana yıllar sonra bu yemeği yaptıran da bu sosun hatırlattıkları, dolayısıyla da geçmişten gelen çağrısı oldu. Hayal kırıklığına uğramadım. Köftenin özsuyu bu sosa karışmıştı. Belki de köfteleri bir iki kez, elbette zedelememeye çalışarak çevirdiğim içindir, bilemem. Neticede, tabiri caizse, kafama göre bulduğum bir yöntemdi. Ne kadar doğruydu, gerekliydi, bilemiyorum. Bu pişme suyunun da köfteler konmadan önce tahta kaşıkla iyice karıştırılması doğru bilinmiş alışkanlıklar arasına katılmıştı. Yağ ise, söylemesi bile fazla, elbette yine zeytinyağıydı.

Şimdi sofrada yaşananlara gelelim. Tant Rahel de bu tadı

iyi hatırlıyordu ki, ilk hareketi, sofraya pişirildikleri sahanda getirilen köftelerin sosuna eliyle büyükçe bir parça ekmek banıp ağzına götürmek oldu. Çevresindekilerde ısrarla çok şık ortamlarda nerdeyse bir kontes hayatı yaşadığı izlenimini bırakmak isteyen kadından eser yoktu o anlarda. Doğallığı nasıl hoşuma gitmişti. Bu ayrıntı babaannemin de gözüne çarpmış mıydı? Sanmıyorum. O daha çok ıspanaklı kuru fasulyeyle ve kız kardeşinin göstereceği tepkiyle ilgiliydi. Üzülerek söylemeliyim. Sonuç onun açısından tam bir hüsran ve hayal kırıklığıydı. Tant Rahel'den hiç de o beklenen coşku ve duygulanma gelmemişti. Neler beklendiğini tahmin ettiğinden ve o çekişmeyi sürdürmeyi yeğlediğinden, duygularını gizlemeyi mi seçmişti, ablasının sandığının tam aksine, bu yemekle ilgili duygusunu kaybettiğinden, başka birçok duygusu gibi, oralarda yaşamak adına bilerek, isteyerek öldürdüğünden mi? İkisi de çok kötü değil mi? Belki de bu yemeği o kadar da sevmiyordu. Sadece "Ispanaklı kuru fasulye... Senelerdir yemiyorum. Tadını bile unuttum" demekle yetinmişti, son derece soğuk ve kayıtsız bir sesle. Bu arada tüm konuşmaların Ladino dilinde yapıldığını söylememe gerek yok herhalde. Dikkatinizi çekebileceğine inandığım, aslında yine bu oyunun parçasıymış gibi görünen bir başka ayrıntının da üzerinde durmam gerekiyor. Tant Rahel belki farkına vararak belki varmayarak, ama bana sorarsanız bile bile, konuşmasına sık sık yıllardır yaşadığı ülkede öğrendiği İspanyolcadan kelimeler de karıştırıyordu. Tavrını, yine yaşadığı hayatın üstünlüğünü, bu nasıl bir üstünlükse artık, öncelikle ablasına, sonra da oradaki herkese bir de böyle hissettirebileceği yanılsamasına düşmesinin dışında nasıl yorumlayabilirdik? Saçmalığının da ötesinde, acıklı bir durumdu bu bana kalırsa. O, bu haliyle, çocukluk dilinin saflığını yitirdiğini gösterebilirdi ancak. Ne var ki babaannem burada da oyuna gelmişti. Sadece bakışlarıyla ifade etmeye çalıştığı hoşnut-

suzluk, kız kardeşini mutlu etmekten başka hiçbir işe yaramamıştı ama. Ne diyebilirdim? Kırgınlığın kökleri çok derinlere iniyordu sonuçta.

Tüm bu sahneler acıklı bir saçmalıktan ibaretti. Bir başka yerden seyredildiklerindeyse gülünç bir tarafları vardı. Neyi, nasıl görmek istiyorsanız, öyle görebilirdiniz. Yemeğin tarifi konusunda giriştikleri küçük kavgadaysa her ikisi vardı sanırım. Tant Rahel'e göre ablasının bu yemeğe domates salçası katması yanlıştı. Kuru fasulyenin tadı bozuluyordu. Babaannemse yaptığının doğruluğunda diretiyor, tarifi annesinden, hatta anneannesinden aldığını söyleyerek, geleneğin gücünü yine arkasına almaya çalışıyordu. Tant Rahel'in eline konuşmanın tam da burasında yeni bir fırsat geçmişti. Ablasını en zayıf yerinden bir daha vurmak için... Evet, sorun buradaydı zaten. O hiçbir zaman yeniliklere açık olamamıştı, hep öğretilenlere, geleneklerine göre yaşamıştı. Geleneklere inanmak o kadar kötü müydü? Hele hele bir de bu inanç bir varlığını sürdürme meselesine gelip dayanınca... Babaannem bu sözleri bir tespit gibi görebilir, hatta doğruluklarına sarsılmaz bir güven duyduğu için, seve seve kabullenebilirdi. Ne var ki yorum kız kardeşinden gelince, ister istemez bir ithama dönüşüyordu. Tant Rahel bu sözlerini söylerken, hiç şüphe yok ki yazarlığımı da dikkate alarak, benden güç almaya çalışıyordu, hissediyordum. Yeniliklere açık olmak... Geleneklerin yaşatabileceği sıcaklığa, insanın bireyliğini hapis altına almadıkları sürece, ben de inanıyorum aslında. Hatta itiraf etmeliyim ki bu muhafazakâr tarafımı o kadar kötü bulmam. Yeter ki muhafaza edilmeyi hak eden değerlerimiz olsun. Bu değerler bireyliğini yaşamaya engel de değildi üstelik. Ama kim ne derse desin "yeniliklere açık olmak" da sihirli sözlerdendi, gizleyemem. Hayatın doğru bir yerinde durmayı anlatıyorlardı da ondan, herhalde. Bu davete hiçbir zaman kayıtsız kalamamıştım. O anlarda da kalamadım ve sahneye çık-

BELONGS TO KANTUS TEAM

ma ihtiyacı duydum. Ben de yemeğin domates salçasız daha çok lezzet kazanabileceğini düşünüyordum. Fikrimi bu kadar dolaysız bir yoldan dile getirmek içimden gelmemişti ama. Tant Rahel'e böyle açık bir destek veremezdim. Kibirli tavrını, nedenlerini anlayabildiğim ve hangi zaaflardan kaynaklandığını görebildiğim halde rahatsız edici buluyordum çünkü. Ancak daha önemlisi, babaannemin yanlış bir iş yaptığını kabullenmenin bana ilerleyen günlerde pahalıya patlayacağından da endişe etmiştim. Bu yükü taşıyamazdım. Evdeki huzurun bozulması, bu durumdan da benim sorumlu tutulmam söz konusu olabilirdi. Bu nedenle önce onun gönlünü almak, sonra da kendimi göstermek için, yemeğin salçasız düşünülebileceğini, ancak buna rağmen öteki yemekler gibi bana çok lezzetli geldiğini söylemeyi de ihmal etmeyerek, burada ikisinin de göremediği çok önemli eksikler olduğunu, asıl soğanın yokluğunun üzerinde durulması gerektiğini söyledim. Önce soğan, ince ince kıyıldıktan sonra, yağda biraz kavrulmalı, tam renkleri dönecekken öteki malzemeler katılmalıydı. Et suyu yerine de düdüklü tencerede iyice pişirilmiş dana kemiklerinin suyu kullanılmalıydı. Hele hele bu pişirme esnasında ortaya çıkan ilikler katılınca çok daha iyi bir sonuç elde ediliyordu. Yemek belki biraz ağır, ama kesinlikle daha lezzetli oluyordu. Babaannem bana yine o itiraz eden, söylenenlere aklının yatmadığını ifade eden gülümsemesiyle baktı. Ona kalırsa gereksiz uydurmalar ve oyunlar peşindeydim. Tant Rahel'in yüzündeyse şaşkınlığını gizleyemeyen bir kadının ifadesi vardı. Benden böyle bir çıkışı beklemiyordu herhalde. Yine burnunu tutup kaşımıştı tabii. Bir çift laf etme, kendini toparlama ihtiyacı duyduğu kesindi. Söyleye söyleye, beni onca zaman sonra sadece bir yazar olarak değil, aynı zamanda bir aşçı olarak da bulduğunu söyleyebildi ancak. Ne iltifattı ama... Çaktırmadan dalga geçmeye çalıştığı o kadar belliydi ki... Ben de aşçılıkta, ne yaparsam yapayım, se-

viyelerine yükselemeyeceğimi söyleyerek kendi dalgamı geçtim. Hoş, tespitimde bir doğruluk payı da yok değildi. Babaannemin tecrübesi ve bilgisindeki derinlikle nasıl rekabet edebilirdim ki?.. Hem o aynı zamanda ustam da değil miydi? Benim o anlarda en çok istediğim, bu hafiften küçümseyici ifadeye, yetersizliği oynayarak, fark ettirmeden bir başka küçümseyici tavırla karşılık vermekti. Tant Rahel'in defterlerinizde bir iki kez belirttiğiniz yemekle pek bir arasının olmadığı gerçeği bana da ulaşmıştı sonuçta. Babaannemse, kendini kendine o anlarda fazlasıyla hapsettiğinden ve ıspanaklı kuru fasulyesinin yol açtığı hayal kırıklığının neticeleriyle cebelleştiğinden, sözlerimde sadece bir iltifat görebilirdi. Annemin tam da o anlarda, günün birinde yemeklerin duyguları ve tarifleriyle başrolü oynayacağı bir roman yazmayı düşündüğümü belirtmesi amacıma ulaşmamı engelleyebilir, oyunumu bozabilirdi. Yetersizliğe soyunmuştum ya... Hem üstelik bu kitabı yazıp yazamayacağımı bile bilmiyordum henüz. Öylesine aklıma gelmiş, annemle paylaşma gafletinde bulunmuştum işte. Keşke söylemeseymişim. O bu yazarlık maceramı benden de çok önemsiyordu galiba. Yaptıklarımı, üstelik hiçbir kitabımı da doğru dürüst okumadan, manikürcüsü güzel yeşil gözlü Nalan, yıllar yılı apartmanda yöneticilik yapmaktan büyük keyif alan emekli albay Nizamettin Bey, haftanın en az üç günü gittiği marketin sahibi eski zeytinci Hulki Bey ve komşusu Madam İda'yla bile paylaşıyordu, duyuyordum. O kadar utanmıştım ki... Tant Rahel'in bu haber karşısında kitabımın iyi satıp çok para getirmesini temenni etmesiyle tehlikeyi atlattım. Başka bir zamanda yaşansaydı, bu sahneyi çok eğlendirici bulurdum. Ama ne yazık ki söyleyemediklerim de vardı ve bu zorunlu gizlenme içimde çok kederli bir resmin çizilmesine yol açmıştı. Yusufla bir gün önce konuşmuştum. Yavaş yavaş, sinsice, hatta kalleşçe yaklaşan bu ölümü bilselerdi, bu kırgınlıkları böyle deşmeyi akıllarına

BELONGS TO KANTOS TEAM

getiriler miydi? Hayat insanları bir de böyle yokluyordu işte. Bilmeden, kendimizi bazen fazlasıyla önemsediğimizden, bizi birbirimize başka yüzlerimizle gösterebilecek derinliklerimizi nasıl da ıskalıyorduk.

Yemekler yenmişti. Bir ara yanıma yaklaştı Tant Rahel. Babaannem sofrayı topluyor, annem kahve pişiriyordu. Yusuf'la buluştuğumuzu, baş başa yemek yediğimizi biliyordu. Neler konuştuğumuzu sordu. Nasıl bir karşılık verebilirdim?

"Hayat tecrübelerinden bahsetti. O kadar ilginç bir hayatı olmuş ki, günün birinde yazarım bakarsın" dedim.

Yalan yoktu söylediklerimde. Ne kadar duygulandığımı elimden geldiğince göstermeye çalışıyordum. Söylediklerimden biraz rahatsızlık duymuş gibiydi. Şimdi, bazı bağlantıları kurunca bu rahatsızlığının nerelerden kaynaklanabildiğini anlamam zor değil. Karşımdaki bir başka oyunda, başarılı kadın oyununda ustalaşmış bir oyuncuydu aynı zamanda. İyi, derinlik taşıyan mizah, kederlerle mücadele etmenin en güçlü silahlarından biridir bilirsiniz. Tarih bize ya bu kederlere sığınarak hayata bağlanmayı seçenleri, bu kederi bir sakinleştirici gibi yaşayıp gerçekleriyle yüzleşmekten kaçanları, ya da bu mizahtan güç alarak direnmeyi, isyan etmeyi tercih edenleri anlattı. Bu mizah bazen umut doluydu, bazen rahatsız edici. Onun söylediklerim karşısında verdiği karşılığı hangi duyguyla derinlik kazanıyordu? Hayallerim bana bitmeyen bir anne korumacılığının yıllar boyunca taşıttığı yük ile kendini birilerinde unutulmaz kılmaya duyduğu ihtiyaç arasında kurulmuş bir köprüyü getirdi. Birkaç anlığına. İhtimallerin ikisi de üzücüydü. Ama başka türlüsünü yapamamıştım. Belki de asıl üzücü olan benim onu böyle görmemdi.

"Benimki onunkinden de ilginçtir. Sen bir de bana gel, bak neler anlatırım."

Gülümseyerek, söylediklerinin doğruluğunu kabul ettiğimi belirtmek istercesine baktım. O anlarda konuşamazdım. Kı-

sa bir süre sonra nasıl daha ilginç olacağını düşünürken daha fazlasını yapamazdım. Duyguyu içimden atmaya çalışıyordum. Hayatın yeni sınavları bizi yine bir yerlerde bekliyordu.

Kahvelerimizi içerken bu kahvenin tadının dünyanın hiçbir yerinde bulunamayacağını söyledi Tant Rahel. O anlar, haşlama köftenin suyuna ekmeğini bandığı anlarla birlikte, o öğle yemeğinde kendisi olmayı başardığı ender anlar arasındaydı.

7

O günler hayatıma böyle sarsıcı, kolay kolay unutamayacağım karşılaşmalarla yazılıyordu. Yusuf'un ölüm haberi en çok babaannemi sarstı. Onun için bir yarı anne gibiydi. Doğduğunda, annesinin sütü gelmediğinden, emzirme görevini seve seve üstlendiğini, biraz da gizli bir gururla, birkaç kez söylemişti. Bu sarsıntıda, nedense aklıma ilkin bu ayrıntı geldi. Ne önemi vardı gerçekten bilemiyorum. Belki de kız kardeşiyle çekişmesi içinde böylelikle bir başka unutulamayacak ve korunacak resmin çizilmesini sağlamıştı. Ona bu haberi verip vermemekte çok tereddüt ettik ama sonra öğrenmeye hakkı var diye düşündük. Uzun süre suskunluğa gömüldü. Bu yası taşımaya en çok onun ihtiyacı vardı. Geceleri, sık sık bölündüğünü tahmin ettiğim uykularında oraya uçup, kız kardeşiyle birbirlerine yıllar boyunca ördükleri duvarı yıkmayı, ablalığını bir de böyle yaşamayı istemiş miydi? Geçmişe dair birçok hatıra da bu gecelerden geçmiş miydi? Kim bilir. Ama artık gidemeyeceğini görmüştü galiba. Belki uzatacağı elin istediğince tutulamayacağından korkmuştu. Belki de hayata karşı daha da sertleşmiş olabileceğini düşündüğü kız kardeşini bu haliyle görmek istememişti. İç dünyalarımızın cehennemi bizi anlatamayacağımız öyle çok odaya götürebiliyordu ki...

BELONGS TO KÂHYA TEAM

Bu sözlere neden ihtiyaç duyuyorum biliyor musunuz? Sadece babaannemin yeğeninin ölümü karşısında duyduklarını tarif etmek ve bana hatırlattıklarını açığa vurmak için değil. Ondan ilerleyen yıllarda bir roman kahramanı çıkarmak istediğimden de değil. Bende böyle bir cümleyi doğuran, oyunun sizinle şimdi paylaşmak istediğim devamı aslında. Deyiş yerindeyse yaşananların en yakıcı tarafı. Cehennem çağrışımı yersiz ve sebepsiz değil, göreceksiniz. Yaşananların beni er ya da geç Rozi'ye götüreceğini tahmin etmişsinizdir, eminim. Bir izi sürmek, vasiyet edilenlerden sonra, bir kaderdi artık benim için. Onu görmekten kaçamazdım. Nasıl karşılanacağımı bilmiyordum tabii. Karşılaştığımızda neler göreceğimi, hissedeceğimi de. Ona ne diyecektim? Kızına ne diyecektim? Babasının hiç tanıyamadığı bir genç kızla karşılaşmanın ağırlığı bile bana yetiyordu. Göreceklerimin neticelerine katlanmakta kararlıydım ama. İhtimaller beni sadece Yusuf için değil, hayata dair sorularım ve günün birinde yazacaklarım için de çekiyordu. Hikâye içimde yürüyordu artık. Ya da... Ya da daha kötüsü beni çoktan içine almıştı. Yine beklemediğim bir sahnenin tam ortasında kalacağım hissi varlığımı o kadar eline geçirmişti ki...

Yusuf'un verdiği zarfı açmanın zamanıydı artık. Büyük zarfın içinde iki zarf vardı. Birinin üzerindeki yazı yeterince anlatıyor, yönümü çiziyordu: "Dünyanın en kırgın babasından..." Kapalıydı. Kimi beklediği belliydi, açamazdım. İkincisinin üzerinde adım vardı. Altında da şu sözler: "Dinlemeyi ve yazmayı bilen bir yazar için..." Bu hitap da yeterince anlamlıydı. Yazıldığında bu uzun sohbeti henüz yapmamıştık. Kendisini dinleyeceğimden nasıl bu kadar emin olabilmişti? İşadamlığından gelen ikna etme yeteneğine güvenmişti belki de. Ama ben şimdi daha çok samimiyetine güvendiğini düşünmek istiyorum. Hayal kırıklığına yol açsaydım bu zarfı vermeyecek miydi? Verecekti bence, yine de verecekti. O za-

man da ona beni utandırma ihtimali kalırdı. Neyse ki bu ihtimal yaşadığımız, paylaştığımız derinliğin içinde kaybolup gitti. Bu durumda sözlerinden bir minnet duygusunun önceden dile getirildiği sonucunu çıkarabilirdim. Tavrı sadece duyarlı değil, aynı zamanda zekiceydi de. Çünkü teşvik edici bir tarafı da vardı. Yazmayı biliyor muydum gerçekten? Açıkçası hâlâ tereddüt içindeyim. Bu konuda nasıl desem, hep aşamadığım bir özgüven sorunu yaşadım. Yazdıklarıyla böbürlenen, bir kibre kapılan yazarlara da bu yüzden gülüp geçtim. Ne yapılırsa yapılsın büyüklenmenin bir anlamı yoktu. Çünkü daha büyüğü hep vardı ve o büyüğe hiçbir zaman ulaşılamayacaktı. Hem hiçbir kitabımı okumadan böyle bir kanıya da varamazdı. Zekice dememin nedeni buydu işte. Neyi ima ettiğini anlayacağımı da biliyordu elbet. Maksat, basit bir iltifatta bulunmak değildi. Benden hikâyesini bir yolunu bulup yazmamı bekliyordu. Bazı dolaylı yolların uyandırabileceği etkinin sıradan, açık yollardakinden çok daha güçlü olabileceğini de keşfetmişti demek. Zarfı açtığımda hikâyenin izini daha çok sürmem gerektiğini de anladım. Bu hikâyenin içinde başka bir hikâye, oyunun içinde başka bir oyun barınıyordu sanki. Ellerimde birçoğu kötü çekilmiş siyah beyaz birkaç manzara ve şehir fotoğrafı vardı. Bazıları İstanbul'a aitti, bazıları başka şehirlere. Ayrıntılara dikkat ettiğimde hepsinin değilse de birçoğunun nerede, hatta hangi zamanda çekildiğini çıkarabilirdim. Gördüklerim bende birkaç çağrışım kırıntısı, dahası ihtimal uyandırabilirdi. Ancak aralarına konan birkaç deniz fotoğrafı beni daha çok zorluyordu. Issız gibi görünen bir kıyı... Hepsi buydu. Belki de oralara gitmeyi hayal etmişti. Açıklama yoktu, tek bir satır bile yoktu. Çok zekiceydi. Bende giderayak birkaç hikâye yolu açmak istemişti sanki. İhtimalleri yine zihnimde mi üretmiştim? Belki. Bu fotoğrafların bu zarfa boşu boşuna konmadığı fikrinden yine de kurtaramadım kendimi. Dediğim gibi,

hikâyenin içinde bir başka hikâye saklanıyordu, nefes alıp veriyordu artık. Nerden başlayacaktım? Fotoğrafların sırrı benim için hâlâ bir sır, çağrıları hâlâ kulaklarımı tıkayamayacağım bir çağrı. Çekmecelerimin birinde, o zarfın içinde zamanlarını bekliyorlar. İkinci zarfın beni çağırdığı yere gidebildim ama. Gitmeyi göze aldığım yerde bazı sorularımın cevaplarını da bulabileceğim ümidi yola çıkışımı daha heyecanlı kılıyordu. Tek ümidim bu değildi tabii. Rozi'yi görmem kaçınılmaz bir hal almıştı. Büyük zarfın içinden telefon numarası ile adresi de çıkmıştı. Başka bir açıklamaya yine gerek duyulmamıştı. Şişli'de, Sıracevizler Sokağı'nda bir evdi. Çocukluk günlerime dönecektim demek ki aynı zamanda. Uzun yıllar bu sokakta yaşamıştık. Basit bir tesadüftü elbet. Ama yine de ilginçti. Bu yaşadıklarımı yazma cesaretini bulsaydım eğer, karşıma da başka bir adres çıksaydı, hikâyede kendimce başka bir renk ve duygu bulmak için, böyle bir ayrıntıya yer vermeyi hayal edebilir miydim, bilmiyorum. Hani aynı zamanda kahramanın kaderle ilişkisini de dile getirmek için... Uzun yıllardan sonra aynı yere dönmek... Unutamadığım birçok kitapta yerini bulmuş, anlamını hâlâ sürdürebilen bir hikâyeydi... Şimdi anlatmaya çalışacağım sahnede böyle bir ayrıntı ne kadar önemli bilemiyorum ama. Onu da zamana bırakalım artık. Tabii tekrar ediyorum, günün birinde bu hikâyeyi yazabileceksem...

Rozi'nin evine elbette sokağın bana istesem de istemesem de hatırlattıklarıyla gittim. Kendimi hatıralarıma fazla kaptırmamaya çalışarak... Bir akşam vaktiydi. Neden böyle bir vakti seçmiştim? Bilmiyorum. Hikâyeye daha çok yakışacağını düşünmüştüm herhalde. Öyle çok tasarlanmış bir tercih değildi. Gidip gitmemekte bütün gün kendimle mücadele ettikten sonra, gitmemeyi gitmekten daha ağır bir yük olarak taşıyacağıma kanaat getirmiş ve bir anda evden dışarı adımımı atmıştım. Tarihimin bana oynamış olabileceği oyu-

nu, hafızamın derinliklerinde gizlenenleri deşecek durumda değildim. Hikâye kendisi için akmalı ve yaşanmalıydı. Bu nedenle de habersiz gitmeyi seçmiştim. Böylesi daha iyiydi. Onu hazırlıksız yakalamak istiyordum. Kendisiyle baş başa kaldığı anların birinde bulma umuduyla... Evde olmayabilirdi. Döner, başka bir zaman tekrar gelirdim o zaman da. Beni kabul edemeyeceğini söyleyebilirdi, fark etmezdi. O zaman da zarfı bırakıp giderdim. İçimden geleni söyleyerek, ya da sadece susarak. O anlar neyi gerektiriyorsa artık. Zili çalarken bu ihtimallerin hepsini düşünüyordum. Hiçbir hareket, hayat belirtisi yoktu. Bir daha çaldım. Bu sefer daha ısrarlıydım. Sonrası yine sessizlikti. Derin bir sessizlik. Bekledim. Birileri kulağıma kapının ardında beklediğini, gözden baktığını fısıldıyor gibiydi. Sanki... Sanki o da bekliyordu. Sanki birbirimizin aslında karşısındaydık da, bizi sadece bir kapı ayırıyordu. Hem çağıran, hem de kabul etmekte zorlanan bir kapı... Son kez çalacaktım ki, parmağım tam zilin üstüne gidiyorken o kapı açıldı. Karşımdaydı. O da değişmişti tabii. Yirmi iki yılda kim değişmemişti ki?.. Ama ne gizleyeyim, iyi yaşlandı yakıştırması bir insana ancak bu kadar uyabilirdi. Gördüğüm biraz daha kederli, ama insanı bakışlarıyla fazla zorlanmadan etkisi altına alabilecek bir kadındı artık. Uzun uzun baktı önce. Sonra da güldü. Tahrik edicilikten, hatta biraz tedirgin etmekten çocuksuluğa, masumiyete nasıl da inanılmaz bir geçişti o. Ben de gülümsemeye çalıştım.

"Ne kadar değişmişsin... Sokakta görsem tanımazdım" dedi.

Daha da gülümsedim. Durduğum yerde çakılı kalmıştım sanki.

"İçeri gelmeyecek misin?" diye sordu.

Söyleyecek söz bulamadım. Yine gülümsemeye çalışarak kendimi davetin bana göstereceklerine teslim ettim. Bir iki adım gerisinden yürüdüm. Üstünde pembe bir eşofman vardı. Altından donunun izi görünüyordu. Büyük bir dondu.

Ayaklarında o pofuduk denen terlikler... Yalnızlığın izleriydi miydi bunlar, doğallığın mı? Adımımı attığım ev beni biraz şaşırtıcı bir görüntüyle karşı karşıya bıraktı. Ne bekliyordum bilemiyorum ama, böyle bir ev beklemiyordum doğrusu. Koltuklarla kanepenin üzerine tütün rengi kılıflar geçirilmişti. Eski usul. Anneannemin evi böyleydi mesela. Yıpranmasınlar diye koltukların üstüne geçirilen kılıflar sadece misafir geldiğinde çıkarılırdı. Büyükçe bir masanın üzerinde kumaşlar, iskemlelerin üzerindeyse elbiseler vardı. Dikiş makinesi salonun tam ortasındaydı. Evle atölye arası bir yerdi sanki geldiğim. Neler düşündüğümü anlamışçasına, biraz da cilveli bir ifadeyle açıklama gereği duydu.

"Gördüğün gibi... Eski meslek devam ediyor. Geleceğini bilseydim, ortalığı toplardım."

Önemli değildi. Ben de bir açıklama yapma gereği duydum.

"Seni doğallığının içinde yakalamak daha iyi. Zaten bu yüzden haber vermedim."

İyi bir başlangıçtı bence. Söylediklerimden cesaret almış gibiydi. Koltuklarla kanepeyi işaret etti eliyle.

"Bunlar da ancak önemli misafirler gelince kaldırılıyor. Dedim ya, geleceğini bilmiyordum."

Kılıfları kastediyordu, anlamıştım. Hafif bir alay da var mıydı sözlerinde? Neden geldiğimi anlamış mıydı? Bozuntuya vermedim. Söylediklerine, mevzuya duygusal bir yerden girmeye çalışarak karşılık verdim.

"Dedemin evi de öyle. Kendimi bildim bileli... Kılıflar korur, yıpranmaları geciktirir."

Sesinde hafif bir titreme hissettim o anda. Bir anlam veremediğim bir titreme...

"Sahi mi?.. Desene bazı evlerde eski gelenekler hâlâ sürüyor..."

Başımı salladım. Kısa bir suskunluğun ardından, sesine bir canlılık katmaya çalışarak elini sırtıma koydu.

"Ya, otursana Allah aşkına... Ne içersin? Sana bir kahve yapayım istersen. Ihlamur, adaçayı da kaynatabilirim. Bu arada pandispanya yaptım. Tesadüf değil. Sık sık yaparım, denk geldin işte. Bu da eski usul."

Hafiften alaycı tavrı yine kendini göstermişti.

"Bir ıhlamur içerim. Ne kadardır içmiyorum" dedim.

Bu sözlerim üzerine de yüzüne görmezlikten gelemeyeceğim bir keder indi. Konuşsa belki yine sesindeki titremeyi duyacaktım. Onu üzecek laflar etmek istemiyordum. Gelgelelim bu anlar da karşılaşmamızı giderek daha anlamlı hale getiriyordu, farkındaydım. Yine de, eğer varsa, bazı meseleleri böyle ayaküstü deşmenin ne yeriydi, ne de zamanı. Gördüklerimin hiçbirini görmemişçesine devam ettim. Aradan sadece birkaç saniye geçmişti zaten. Duygular kelimelerin anlattığından çok daha uzun sürelerde yaşanır. Üstelik gülümsüyordum.

"Pandispanya da yerim tabii. Yıllardır yemiyorum. Ama gerçekten yıllardır. Sen de yirmi, ben diyeyim yirmi beş, o kadar..."

Yine kısa bir sürede o canlı, hayat dolu sesine dönmüştü. Bu sesi duyurma kaygısındaydı da sanki biraz.

"Tamam o zaman, otur. Bak sehpanın üstünde dergiler var. Biraz oyalan bakalım. Sen elbiseler yerine kadınlara bakarsın artık. Ha bu arada elbise dedim de, sakın etrafı karıştırmaya kalkma. Bazıları bitmedi. Nasıl hatırlıyorum. Sessizdin messizdin de etrafı çok karıştırırdın sen küçükken. Hâlâ öyle misin? Eline bir makas verirdik, fazla kumaşları keserdin. Oyalanırdın öyle tek başına..."

Haklıydı. O kumaş parçalarını kesmekten çok hoşlanırdım. Bazılarını da saklardım. Ne amaçla, neyi düşünerek, hatırlamıyorum. Nasıl da unutmuştum. Söylemeseydi belki hiç aklıma getiremezdim artık. Ama bu görüntünün aklında kalması beni etkilemişti. Karşılaşmanın uyandırdığı bu-

ruk sevinci göstermeye çalışarak ellerimi havaya kaldırdım. O anları hatırlamasına hayret ettiğimi de belirtmeye çalışmıştım; uslu duracağımı, hiçbir yere dokunmayacağımı da... İstediğini görebilir, anlayabilirdi. Güldü ve gitti. Tek başıma kalmıştım. Bu samimiyet nereden geliyordu? Onunla da yıllardır görüşmüyorduk. Belki yirmi yıldan bile fazla. Üstelik çok sık da bir araya gelmemiştik. Aramızda çok büyük bir yaş farkı da vardı. Öyleyse? Ya benim bu havaya uyum sağlamamı nasıl açıklamalıydı? Belki ikimiz de farklı tedirginlerimizi böyle bir oyunla örtme çabası içine girmiştik. Aklıma ziyaretimin nedenini anladığı, hatta olan bitenden sonra zaten beklediği ihtimali geldi. Yusuf'un öldüğünü biliyor muydu? Bilmiyor idiyse söylediğimde nasıl bir tepki gösterecekti? Biliyor idiyse, haberi verdiğimde duygusunu hangi sözlerle ifade etmeyi tercih edecekti? Hangi bakışlarla, hangi duruşla? Soruları kendime sormam bile kalp atışlarımın hızlanmasına yetiyordu. Çevreme bakmaya devam ettim bu arada. Önümdeki sehpanın üstünde birçok ayrıntı birbirinin içine girmiş, dağınıklık içinde sanki kendine göre bir dünya inşa etmişti. Girebilmek için çaba göstermek gerekiyordu. Sehpanın yüzeyi aynalıydı. Birkaç parça ayna yan yana gelmişti. Hepsi bu kadardı. Yusuf'la yaşadıklarına dair bir ipucu yakalamaya çalıştım. Bir fotoğraf, bir biblo, o seyahatlerinden kaldığı duygusunu verecek küçük bir hatıra eşyası... Yoktu. Bana ilişkiyi anlatabilecek tek bir ayrıntı bile yoktu. Kızıyla ilgili bir iz de yoktu. Tüm izler başka odalara ve çekmecelere çekilmiş, ya da evin çok uzağında, her anlamda uzağında bir yerlere sürülmüştü sanki. Hiçbir tahribat yapmadan mı? Birden, size çok tuhaf gelecek belki ama, kızının adını bilmediğimi fark ettim. Yusuf söylememiş, ben de hikâyeye ve duygusuna kendimi fazlasıyla kaptırdığımdan, sormayı aklıma bile getirmemiştim. Aklıma birden bir başka korkunç ihtimal daha geldi. Yoksa... Yoksa bu ad da mı bilinemeyenler, yaşa-

namayanlar arasında kalmıştı? Bana verdiği ve çantamda taşıdığım zarfın üzerinde yazılanlar bu ihtimali güçlendirmeye yetebilir miydi? "Dünyanın en kırgın babasından..." Hayır hayır, bu kadar büyük bir hainlik, kıyıcılık olamazdı. Kin bu kadar büyük olamazdı. Olamaz mıydı?

Tam bunları düşündüğümde salona döndü. Ellerindeki tepsiyi sehpanın üstüne bıraktı. Dağınık saçlarını toplamıştı. Hafif bir makyaj yapmıştı. Eşofmanını çıkarmış, rahat, dökümlü, dekolte bir elbise giymişti. Değişim şaşırtıcıydı, hem de çok şaşırtıcı. Tepsiyi sehpaya bırakırken memelerinin nerdeyse tamamını gördüm. Aynı samimiyet oyunu devam ediyordu.

"İşte ıhlamurunuz da geldi beyefendi. Umarım istediğiniz gibi olmuştur."

Ne gördüğümü fark etmemesi mümkün değildi. Gülümsemişti. Biraz mahcup mu olmuştu, yoksa beni mahcup etmek mi istemişti? Yoksa bu sahnede de kendine mahcubiyeti oynamayı mı yakıştırmıştı? Yine bir açıklama yapma ihtiyacı duydu. Açıklama kimi nereye, nasıl taşıyacaksa artık.

"Öyle bakma... Pek görülecek bir tarafları yok."

Yüzüm kızarmıştı büyük bir ihtimalle. Gülerek baktı. O gülüşüyle. Sonra devam etti.

"Elbisemin desenlerinin yani. Kumaş öyle çok özel bir kumaş değil. Bir çırpıda dikmiştim. İlk gözüme çarpan buydu dolapta. Seni ev kıyafetimle ağırlayacak değildim herhalde."

Mahcubiyet bana da geçmişti. Bu gerçek bir mahcubiyetti ama. Suçüstü yakalanmış gibiydim. Ne düşünmüştü? Beni bile bile tuzağa düşürmüş, ben de düşmüş müydüm yoksa? Söylediklerileyle üzerimde kurduğu etkinin tadına mı varmaya çalışıyordu? Yine güldü. Nasıl da bir delicilik ve kışkırtıcılık vardı bakışlarında. Bu yüzü o anlarda daha iyi görmüştüm.

Yanıma oturdu. Pandispanyanın rengi çok güzeldi. Tıpkı çocukluğumdaki gibi... Küçük parçalar halinde kesilmiş, bir

tabağa konmuştu. Bir başka tabakta da bademezmesi vardı. Onlar da eşkenar dörtgenler halinde kesilmişti. Ev usulü... Gördüklerimi o da görüyordu.

"Bademezmesini ben yapmadım, pastaneden aldım. Kendim için... Pandispanyaya çok yakışıyor, bu yüzden..." dedi.

"Neden?" diye sordum.

Önce tabağına aldığı bir parça pandispanya ile bademezmesine baktı. Sonra da hafiften bir tebessümle anlatmaya başladı.

"Eskiden nikâh merasiminden çıkarlarken davetlilere pandispanya verilirdi. Şöyle küçük bir parça... Aynen gördüğün gibi... Üstünde bademezmesi, hatta bir iki de bademşekeri olurdu. Hepsi selofan kâğıdından bir paketteydi. Paket kurdeleyle sarılırdı. Ben bu merasimi hiç yaşayamadım..."

Lafın nereye gittiği ya da götürülmek istendiği belliydi. Mevzuya ima yoluyla da olsa, çok dokunaklı bir yerinden girmişti. Gerçekleşemeyen bir hayalin matemi bu kadar uzun mu tutulurdu? Anlattığı küçük paket gözlerimin önüne geliyor, geçmişimin karanlıklarından yaşadığımız anlara çok silik bir görüntü halinde dönüyordu. Ancak büyük bir yanılgı içindeydi. Bu küçük paket nikâhlardan sonra değil, sünnet merasimlerinden sonra verilirdi. Gerçeği ona hatırlatmaya gönlüm el vermedi. Kendine belki de bile bile, yıllardır inandığı bir yalan bulmuş, kırgınlığını bu oyunla daha taşınabilir bir hale getirmeyi seçmişti sanki. Büyüyü nasıl bozabilirdim? Bu cüreti nasıl gösterebilirdim? Yazarlık hastalığım nüksetmiş, kendime bu ayrıntıyı göz ardı etmem gerektiğini söylemiştim. Duyduklarım bir hikâyede mutlaka yerini alacaktı. Hem yalan o kadar da büyük bir yalan değildi. O geleneksel sünnetin gerçekleşmesi için o geleneksel nikâhın da kıyılması gerekmiyor muydu? Asıl mevzuya girmekte zorlanıyordum. O adımı benden bekliyor gibiydi. Ancak ben de biraz daha etrafta dolanmaya kararlıydım.

"Şimdilerde pandispanya dendiğinde pek az insan böylesini hatırlıyor."

Çıkışım onu biraz rahatlatmıştı. O canlı, belki oyununu oynayarak hayata sıkı sıkı tutunmaya çalışan kadına yine geri dönmüştü.

"Evet ya!.. Artık herkes pasta yapmaya yarayan keki hatırlıyor, değil mi?.."

Buradan devam etmek iyiydi, kolaydı, ikimiz için de rahatlatıcıydı.

"Ama Yahudi evlerinde pandispanya dendiğinde hep bu anlaşılırdı" dedim.

Öyle miydi? Bu görüntü, bu tat, sadece o evlere mi aitti? Yoksa... Yoksa unutuş dalgası bu lezzeti de mi yavaş yavaş yutmuştu? Biraz daha ileri gittim.

"Nasıl yapıyorsun anlatsana."

"Bunu mu?" diye sordu, elinde tuttuğu küçük parçayı göstererek.

Başımla evet anlamına gelebilecek bir işaret yapınca da işini iyi yapmanın verdiği özgüvenle ve elbette tarifi vermenin keyfini sürerek anlatmaya başladı.

"Bak şimdi... Önce beş yumurtayı dört kahve fincanı şekerle beraber mikserde çırpıyorsun. Sonra buna azar azar dört kahve fincanı un ile bir tatlı kaşığı kabartma tozu katıyorsun. Buna da hem bir limonun suyunu hem de bu limonun kabuğunu rendeleyerek ekliyorsun. İyice karıştırıyorsun, tamam mı? Hepsini bir kek kalıbına döküyorsun ama önce bu kalıbı yağlamayı unutma. Sonra doğru fırına. Yalnız dur. Fırının hararetinin çok yüksek olmaması lazım. Orta hararet. Yarım saatte tamamdır. Püf noktası ne? Pişip pişmediğini anlamak için bir kürdan kullan. Kolay, değil mi?"

Anlattıklarını ilgiyle, büyük bir keyif alarak dinlemem hoşuna gitmişti ama biraz merakını da uyandırmıştı galiba. Sormadan edemedi zaten.

“Neden bu kadar ilgileniyorsun? Yani ne bileyim...”

Cümlenin sonunu getirmesine gerek yoktu. Anlamıştım. Böyle bir durumda daha da şaşırmasına yol açacağına inandığım bir karşılık verdim.

“Yakında bir yemek kitabı yazmayı düşünüyorum da ondan.”

Güldü. Hem de kahkahalarla güldü. Espri yaptığımı sanmıştı herhalde. Tamam, hayalim mesleğin erbabı insanlara komik gelebilirdi ama onun gülmesi başkaydı, farkındaydım. Gülmesi biraz asabi bir gülüştü de aynı zamanda. Ciddiyetini korumaya çalışan bir insanın gülümsemesiyle karşılık verdim. Toparlandı, anlamakta gecikmedi.

“Ciddi misin sen?”

Aynı gülümsemede ısrar ettim. Doğruldu. Bu sefer samimiydi, görüyordum.

“Ciddisin... Bunu yapacaksın...”

Bir açıklama yapmam gerekiyordu artık.

“Tam bir yemek kitabı sayılmaz aslında. Yani yemekler var, tamam. Tarifler bile var. Hem de anlatmaya çalıştığım hikâyenin özünde, temelinde... Asıl önemsediğimse hikâyeler. Bu yemeklerin etrafında bir araya gelen insanlar. Biraz fazla iddialı ama öyle. Yazabilir miyim, başarabilir miyim, bilemiyorum. Ama ben insanların hayata bakışlarının bile o sofralarda ve tatlarda şekillendiğine inanıyorum. Bir de kimler nerelerden geçmiş, nasıl yaşamış, görüyorsun. Anlayacağın, mesele öyle göründüğü gibi basit değil, yemek tarifleri verme işi değil. Bak, mesela şu pandispanya... Anlamını düşündün mü? Çok kolay. İspanyol ekmeği... Neden şimdi bu ad? Ne olmuş da ekmek böyle kek haline gelmiş? Yoksa başından beri hep böyle miymiş? En mühimi bu ad neden korunmuş? Göç yolları mı? Kafam çok karışık. Ne yapacağımı bilemiyorum açıkçası. Çok insan tanıdım. Bakarsın onları anlatırım. Bakarsın... Bakarsın seni de anlatırım...”

Elleriyle "istemem" anlamına gelebilecek bir işaret yaptı ya da duruşunu ben öyle yorumladım. Belki de gerçekten istemiyordu. Ama hayat bana "istemem" demenin, dahası demeye ihtiyaç duymanın çok istemekten gelebileceğini de öğretmişti. Bu fikri de kendimde tutmayı tercih ettim. Karşılık verebilmek için kitabı yakın zamanda yazabilmemin pek mümkün görünmediğini söyledim yalnızca. İstediğim yere yavaş yavaş yaklaşıyordum. Nasıl bir dilde ilerleyeceğimi, parçaları nasıl birleştireceğimiyse henüz bilmiyordum. Doğrusu onları da kendi kopuklukları içinde bırakmaktı galiba. Her kitabın bir kaderi vardı. Bir yolu... Hayat gibi... İnsan bu uzun yürüyüşünde unuttuğunu ya da hiç karşılaşmayacağını sandığı insanlarla da yaşamak zorunda kalıyordu. Akıp gidiyorduk işte...

Beni sehpanın üstündeki pandispanya ile bademezmesine bakarak dinliyor, hafiften gülümsüyordu. Uzun süredir yakınında olmayanlar onun da mı karşısına çıkmıştı yoksa? Dünyasına ancak sohbeti başka bir yere taşıyarak nüfuz edebilirdim. Lafı döndürüp dolaştırmadan. Bu kadar hazırlık yeterdi.

"Yusuf öldü..." dedim.

Acılı bir haberi bekleyen, kaderini taşımaya hazır o insanların halini hatırlatırcasına başını salladı. Dergilerin bulunduğu büyük sepetin yanındaki sigara paketine uzandı. İçmek isteyip istemediğimi sordu, istemediğimi söyledim. Israr etmedi. Bir sigara aldı, yaktı. Paketi de ortaya bıraktı. Sehpanın üstünde küçük bir küllük de vardı. Paris'ten, hediyelik eşya dükkânlarının birinden alınmış gibi görünen küçük bir küllük... Arayıp da o dağınıklığın içinde gözümden kaçmış ipuçlarından biri olabilir miydi bu? Öğrenmeye çalışmadım. Sorunun cevapsız kalması daha iyiydi. Böyle bir cevapsızlık bu anları yazmaya cesaret ettiğimde bana bir hayal kurma imkânı tanıyabilirdi. Eli tam da bu ölüm haberini aldığında küllüğe uzanmıştı. Basit bir tesadüf ihtimaliyle yetinemez-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

dim. Gözlerim o anda birbirine bağlanmış kumaş parçalarının altında kalmış, sadece sırtlarını görebildiğim iki Linda Ronstadt albümünü de seçti. Dalgınlığım inanılır gibi değildi. Bu kadar yakınındaki ayrıntıları nasıl böyle kaçırabilirdi insan? İyi de neden tam da o anlarda onları görmüştüm? Üstelik çok kısa bir süre içinde. Sonra sırada başka bir karşılaşma vardı. Kendimi o aynaların içinde bir daha gördüm. Acılı bir sahnenin ortasındaydım artık. Dudakları ve elleri hafiften titriyordu, görüyordum. Bir süreliğine sessiz kaldık. Sakin durmaya çalışarak sigarasından birkaç nefes aldı. Sonra da hafiften meydan okurcasına ilk söyleyebileceklerini söyledi.

" 'Sadede gelelim şimdi' diyorsun."

Çok kırgın bir kadının sözleriydi duyduklarım. Örselenmiş, yaralanmış bir kadının sözleri... Basit bir karşılıkla yetinemezdim.

"Buraya sadece bu haberi vermek için gelmedim."

O anda baktı. Gözlerindeki yaşları gördüm. O kırgınlıkla gülümsüyordu. İstediğimi söyleyebileceğimi, hatta sorabileceğimi de mi anlatmaya çalışıyordu? Adımlarımı atmadan sorularımın cevabını alamazdım.

"Hikâyenizi biliyorum. Uzun uzun konuştuk."

Neler anlattığını sordu. Farkına varmadan kendini savunmaya almış gibiydi. O yemekte duyduklarımı hiçbir ayrıntıyı kaçırmamaya özen göstererek anlattım. Size hatırladıklarımı aktarmadan önce küçük bir idman yapmıştım anlayacağınız. Sözler benim sözlerimdi yine ama hikâye aynı hikâyeydi. O restorana ve o masaya yüklenen anlama kadar... Tabii, tahmin edebileceğiniz gibi, araya yorumlarımı da kattım. Sohbeti sözümü kesmeden, yüzüne yayılan farklı ifadelerle sürdürmeyi tercih etti. Kimi yerde buruk bir sevinçle gülümsedi, kimi yerde bu gülümsemesi şaşırma, hatta hafiften küçümseme ifadelerini taşır göründü. Kimi yerde duyduklarına başını iki yana sallayarak itiraz eder, kimi yerde pişmanlık du-

yar gibiydi. Kimi yerde de çok duygulandı. Öyle ki ağlamamak için elini ağzına bile götürdü, bastırdı. Sonra sustum. Bu sefer de ben bir sigara yaktım. Ihlamurun yarısı fincanda kalmış, soğumuştu. Önemsemedim, geriye kalanı da yavaş yavaş içtim. O da bir sigara yaktı. İkimiz de biraz sustuk. Aynı insanı içimizde bıraktığı farklı görüntülerle hatırladığımızdan şüphem yoktu.

"Yememiş içmemiş, bayağı anlatmış..." dedi sonra.

Sesinin tınısı değişmişti. Biraz rahatsız ediciydi bir tınıydı bu ama, çok sahiciydi, duyuyordum. Bir şefkate şeytanca bir ifade de mi eşlik ediyordu? Etkilenmiştim. Biraz da tedirginlik mi duymuştum? Bilmiyorum. Onu, o anları anlamaya çalışıyordum sadece. Belki de bu nedenle aklıma ilk gelen ve hiç kuşku yok ki en sıradan soruyu sordum.

"Ne hissediyorsun?"

Soru şeklinde verdiği cevap beni bu karışık duygunun içine daha çok almaya, hatta hapsetmeye yetebilirdi sadece.

"Sence?.."

Hislerinin bana nasıl yansıdığını söyledim. Onu nasıl gördüğümü... Sözümü sakınmadan... En kötü ihtimalle bana kapının yolunu gösterecekti. Korktuğum başıma gelmedi. Yine güldü. Aramızdaki yaş farkını, benimkinden çok daha sarsıcı bir hayat yaşadığını mı göstermeye çalışıyordu? Duyduklarım elbette kalp atışlarımın hızlanmasına yol açacaktı. Önce gerilimi artırmak istercesine, söyleyeceklerine hafiften gizem katan bir giriş yaptı.

"İyi de eksik anlatmış... Yani aşk dünyamı..."

Soran gözlerle bakmaktan başka bir çarem mi vardı? Baktım ben de...

"Onunla anlattığı gibi cilveleştiğim günlerde başka bir adamla başka bir maceram da oldu."

İstediği etkiyi bırakmayı başarmıştı. Şaşırmıştım. Anlatacaklarını bilmediğim için tabii. Utanarak değil, yine meydan

okurcasına bakıyordu sanki. Bu meydan okumayı doğuran, güçlendiren neydi? Hınç?.. Öfke?.. İntikam?.. Belki de hepsi. Ama neye, kime, bilemiyordum işte. Devam etti.

"Amcanla... Onunla yatağa girdiğimde bakire değildim. Kendisine fazla güveniyordu. Her kadını beceririm havasında dolaşıyordu ortalıkta. Beni becerdi de. Yani o öyle sandı. Nasıl becerildiğini fark etmedi bile. Belki fark etti ama fark ettiğinde artık çok geçti. Bir keresinde babaannen bizi yatakta yakaladı. Yüzünü görecektin. Süklüm püklüm bir adama dönmüştü. Palavracı erkeklerden nefret ederim. Onlar hayatı yaşayamazlar. Yaşayamadıkları gibi, en yakınlarına bile yaşatamazlar. Ben nasıl bu hale geldim sanıyorsun? Neyse, boş ver şimdi. Biz enselendiğimiz o anlara dönelim. Burada kalmıştık değil mi? Ben aslında çok eğlenmiştim. Ne faciaydı ama! Hemen masum kız ayağına yatmıştım. Rolümü çok iyi oynamıştım. Ben her rolümün hakkını verdim. Amcana da kendimle ilgili öyle bir taciz hikâyesi anlattım ki, dinlerken yüzünün aldığı şekli görmeliydin. Çok eğlenmiştim evet, çok... Anlattıklarımın gerçekle yakından uzaktan ilişkisi yoktu. Nasıl da uydurmuştum. Bir gün sana da anlatırım. Beni bir daha görmek istersen tabii. Bak o zaman benim de içimde nasıl bir yazar var, görürsün. Bir gün ben de bir kitap yazarım bakarsın. Ne yani, bu hikâyeyi sana bırakacağımı mı sandın?"

Aklı sıra beni en hassas yerimden vurmaya ve tepkimi ölçmeye çalışıyordu. En hassas tarafım bu değildi ki... İstemesi halinde bu hikâyeyi yazarak sahiplenmesinin hiçbir mahzuru yoktu. Duygunun içindeydi, ne diyebilirdim? En doğrusu tepki vermemekti. Öyle yaptım. O da bu iddiasını çok önemsemiyor olmalıydı ki, bu niyetinin üzerinde fazla durmadı. Onun derdi anlatmaktı artık, sadece anlatmak, hissediyordum. Anlatmak... Belki de bir çeşit günah çıkarmak... Kendisini daha iyi görmemi ve anlamamı sağlamak için... Bir si-

gara daha yaktı. O anda bu kışkırtma oyununu ben de oynamak istedim. Belki de karşımdakinin zayıf olduğuna inandığım tarafıyla oynama sırası bana gelmişti. Repliği bulmakta çok zorlanmadım.

"Şimdi hangi rolünü oynuyorsun?"

Fettanca gözlerini kıstı, gülümsedi. Bu gülümsemenin başka anlamlara da geleceğini henüz bilmiyordum. Sahne yine onundu.

"Şapşal amcanla evlendikten sonra da uğraştım biraz. Ama sonra vazgeçtim. Değmezdi. Bu macerada beni tahrik edecek bir taraf kalmamıştı. Göreceğimi görmüştüm. O da neyi gördüğümü görmüştü. Onun çok büyük bir derdi vardı aslında. Bak şimdi, bunu hiç kimseden duyamazsın. Neden o öyle etrafta çok şişinerek geziyordu biliyor musun? Aleti çok küçüktü de ondan... Yani bana sorarsan o kadar önemli değildi ama, bunu dert ettiğini gördüğümde çok eğlenmiştim doğrusu. Şaşırdın değil mi?.. Neyse, boş ver şimdi bu macerayı. Geçti, gitti. Biz merak ettiğin hikâyeye gelelim. Yusuf'un Lizet'le evlenmeye karar verdiğini öğrendiğimde ailenizde kendime artık bir yer kalmadığını kabul eder göründüm. O masum kız gibi görünmeye devam etmek en iyisiydi. Madam Rahel'in yanında sadece mesleği iyi öğrenmekle kalmamış, bir çevre de edinmiştim. Yusuf da annesinin artık çalışmaya ihtiyacı kalmadığını söyleyince müşterilerinin çoğu bana kaldı. Ben de bana duyulan güveni boşa çıkarmamak için elimden geleni yaptım. Boş durmadım tabii bu arada. Kâmil'i aramaya koyuldum. Ha, dur, sen onun kim olduğunu bilmiyorsun, değil mi? İyi, dinle öyleyse. Bu adamın benim hayatımda önemli bir yeri var. Tamam, kısa yoldan gidelim. Onu aradım ve şansım yaver gitti, buldum. Hikâye başka türlü yaşanamazdı zaten. Gel buna bütün yaşananlar tasarlanmıştı diyelim. Doğrusu şuydu. Onunla kapanmamış bir hesabım vardı. Benim açımdan tabii. Karşısına yeniden çıktığımda hikâyenin ger-

çekten tasarlandığına bir daha inanasım geldi, yalanım yok. Karısı Londra'ya yerleşmeye karar vermişti. Boşanıyorlardı. İnanılır gibi değildi. Onca zamandan sonra sen git onu böyle bir haldeyken gör. Artık yarbay rütbesindeydi. Kara Kuvvetleri Komutanı olma hayalini çoktan geride bırakmıştı. Emekli olup karısının bırakacağı parayla ticaret hayatına atılmayı düşünüyordu. Bu yeni hayatında da beni yanında istiyordu. Ne diyeceğimi şaşırmıştım. Kendi kendime 'Sadece arayıp bulmadım, aranıp buldum' dedim ama artık ok yaydan çıkmıştı. Ne yapacaktım? Teklifini kabul ettim tabii. Karısından boşandıktan birkaç ay sonra da evlendik. Bu kararı almak için benim de nedenlerim vardı. Üstelik hikâye çok eski bir hikâyeydi, o saatten sonra, yıllar geçmiş, yeniden bir araya gelinmiş, başka türlüsü düşünülemezdi. Bir de o eski hesap meselesi işin içine karışınca... Dur dur, dağıtıyorum konuyu galiba. Toparlamaya çalışayım. Kaç yıl öncesiydi, hatırlayamıyorum tam. Belki dört, belki beş, belki de altı... Araya o kadar çok yalan girmişti ki... Kendisinden ayrı kaldığım süre içinde Yusuf'la yaşadıklarımı da bilmemişti, amcanla yaşadıklarımı da, en sonunda eşcinsel olduğunu kabul edip beni erkek sevgilisi için terk eden eski İstanbul vücut geliştirme şampiyonu Selahattin'i de. O sadece kendisinden önce beraber olduğum adamı, hayatımın ilk erkeğini bildi. Tek hayali günün birinde Las Vegas'taki dünya poker şampiyonasına katılmak olan, annesinin parasını yemekten başka hiçbir işe yaramayan, başarısız bir avukattı ama yaşamayı da bilirdi doğrusu. Yemeyi içmeyi, konuşmayı. Şık, güzel giyinen erkekler bende başka bir etki bırakır. Etkilenmek ile nefretin birbirine karıştığı çok tuhaf ama yine de kurtulamadığım bir duygu. Sebebini biliyorum da şimdi bu meseleyi deşmeyelim. Mevzu çok dağılır, çünkü uzun ve çok derin. Onu başka bir zamana bırakalım. Bırakabilirsek... Yine de, itiraf edeyim, bende pek bir iz bırakmamıştı. Ama Kâmil bırakmıştı. Kendisiy-

le ilişkiye girdiğim günlerde Madam Rahel'in yanındaydım. Mesleğin inceliklerini iyi öğrenmiştim artık. Müşterilerimden birinin kocasıydı. Müşerref Hanım... Onu da sana anlatmalıyım. Kâmil o günlerde binbaşıydı. Çok yakışıklıydı. Müşerref ise bir o kadar çirkin. İlk bakışta ama... Yani aslına bakarsan tam da öyle değildi, birçok erkek onu çok çekici bile bulabilirdi. Değişik yüz hatları vardı da ondan galiba. Kâmil'den iki üç yaş büyüktü. Bir ara öyle bir sır verir gibi söylemişti. Daha sonra başka sır verir gibi söyleyecekleri olacaktı. Ailesinden ona çok para ve mal mülk kalmıştı. Bir keresinde beden ölçülerini alırken, kocasının yatakta çok iyi, hatta azgın bir hayvan gibi olduğunu da söyledi. Bu sözleri de bir sır veriyormuş gibi söylemişti. Nedenini anlayamamıştım. Bir kadın bir başka kadını mahremiyetine hangi amaçla böyle sokmak isteyebilirdi? Sorunun cevabını veremiyordum ama fazlasıyla kışkırtıldığımın farkındaydım. Kâmil bu özelliğiyle de hayatıma girmişti artık. Bir gün karısının elbisesini almaya geldiğinde hakkında söylenenleri ölçme zamanının geldiğini söyledim kendime. Yalnızdık. O evde sevişme tecrübem vardı. Amcanla. Çok tahrik ediciydi. İstediklerimi elde etmede hiç zorlanmamıştım. Yine zorlanmadım. Ama bu seferki farklıydı, gerçekten farklıydı. Eh, söylemesi ayıp, ben de pek fena sayılmam. Devam ettik, bir süreliğine birbirimizden kopamadık. Müşerref atölyeye gelmeye devam etti, başka elbiseler de yaptırdı. Parasını nasıl harcayacağını bilemiyordu zaten. Bir ara tüm yaşananları bildiği şüphesine kapıldım. Öyle imaları vardı ki. Hatta sanki, yani nasıl söyleyeyim, beni bu oyuna bile bile sürüklemiş, sürüklemekten de büyük bir zevk almıştı. Nasıl bir kadındı bu, yaşadıkları nasıl bir evlilikti? Sonra da Kâmil birdenbire kendini geri çekti. Gelmiyordu, aramıyordu artık. Aramayı denedim ama ulaşamadım. Elimdeki tek bağlantı telefon numaralarıydı. Ama her aradığımda karşıma Müşerref çıktı. Sessiz telefonlar dönemi başlamıştı. Onlardan da bir so-

nuç alamadım. Ne yapacağımı bilemez bir haldeydim. Kadın da gelmiyordu artık. Kaybolmuşlardı. Evlerine bile gittim. Kapıcıdan taşındıklarını öğrendim. Nereye gittiklerini bilmiyordu. Bilmediğini söylerken gülümsemesi nasıl rahatsız ediciydi. Yoksa onun da mı bildikleri vardı? O kadar paranoyak olmuştum. Çok acı çektim. Ama öyle uzun uzun değil. Acıya saplanmamayı çoktan öğrenmiştim ben. Birine hepten bağlanmamayı da... Hayatımın başka karanlık taraflarını bilseydin, neden böyle söylediğimi de daha iyi anlardın, neden böyle yaşamayı tercih ettiğimi de. Ama şimdi vakti değil. Üstelik bu mesele çok derin, hem de çok derin. Neyse geçelim, buraları da geçelim. O günlerde tamam bu hikâye de böyle yaşandı gitti, 'Ne yaşandıysa yaşandı ama bitti, nokta' dedim kendime. Sonrası aynen anlattığım gibi. Yaşananları akışına bırakınca istediklerini, hayal ettiklerini daha kolay elde edebiliyorsun bazen. Kâmil'le ilişkim de bu inancımı doğruladı, öteki ilişkilerim de. Biri hariç... O da Yusuf'la olanıydı. Neden mi?.. Çünkü... Çünkü onu gerçekten sevmiştim. Ben bir tek onu gerçekten sevdim biliyor musun? Neden mi? Bu da sana anlatamadığım o uzun hikâyenin içinde. Ama boş ver. Sen şimdilik mevzunun çok derin olduğunu bil, yeter. Kâmil'le evlendikten iki yıl sonra boşandık. Evlendiğimiz gün bile boşanmış gibiydik zaten. Ben öyle hissediyordum tabii, onu bilemem. Yasak ortadan kalkınca, bir de tamamiyle bana ait olduğunu gördüğümde cazibesini kaybetmişti. Gerçeği kendime itiraf etmekte çok zorlandım. İnsan kendi gerçeğini kabullenmede başkalarından daha çok zorlanır değil mi? Bu yüzden de boşandığımız gün hayatımın en mutlu günlerinden biriydi. Ticaret hayatında başarısız olmuş, karısının kurtulmalığı için verdiği paranın büyük bölümünü kaybetmiş, kendini içkiye vermişti. Karşımda bir harabe vardı artık. Ne yapacaktım?.. Çektim gittim... Beni suçluyor musun? Dur, hikâyemin devamını dinlemedin henüz. Kararını ondan sonra verirsin.

Evliliğimin bitmesi beni pek sarsmamıştı anlayacağın. Ama Yusufla yaşadıklarım... İşte bak bu..."

Orada durdu. Yine durdu. Durması doğaldı. Ben de durmuş, susmuştum. Böyle bir anda ikimizin de durması ve susması kaçınılmazdı. Ne diyebilirdim? Sürekli tokat yiyen bir adam gibiydim. Bu nasıl bir hayattı? Ben nasıl bir hikâyenin içine düşmüştüm? Nerdeyse evine gitmemi, onunla karşılaşmamı sağlayan en önemli gerekçeyi unutacaktım. Çantamdan bana emanet edilen zarfı çıkardım, uzattım.

"Bunu sahibine vermemi istedi" dedim.

Yerinden hafifçe doğruldu. Zarfı eline aldı, üzerindeki yazıyı okudu, sonra da oturduğu yerin hemen yanına, biraz da sanki küçümseyici bir ifadeyle fırlattı. Yine duygulanmıştı, şüphem yoktu. Ancak bu küçümseme de görülmeyecek, es geçilebilecek gibi değildi. Bu bakış da birçok anlama gelebilir, bir duruşun, belki de bir başka gizlenme çabasının, hatta bir karanlığın ifadesi gibi görülebilirdi. Hikâye devam ediyordu, henüz bitmemişti, dahası böyle bitemezdi, farkındaydım. İhtimalin izini sürmeye çalıştım. Ne kadardır sormak istediğim soruyu sormanın da vakti gelmişti.

"Kızını göremedim... Seninle yaşamıyor mu?"

Onun evdeki varlığına dair tek bir ize bile rastlayamadığımı söylemek istemiş, ama ancak bu kadarını söyleyebilmiştim. Yüzündeki şeytansı gülümsemeyi bir daha gördüm.

"Aptal çocuk, hâlâ anlamadın mı?" dedi.

Neyi anlayacaktım? Aynı yüz ifadesiyle bakmaya devam ediyor, acı acı gülümsüyordu. Acıklı, dahası ürkütücü bir hikâyenin izinde miydim? Duyduklarım ihtimalin hiç de uzağında durmadığımı gösterecekti.

"Ne kadar safmışsın sen de... Tıpkı Yusuf gibi... Yok öyle bir şey... Öyle bir çocuk yok... Keşke olsaydı ama yok... Ne bekliyordun?.."

Dudaklarım nerdeyse birbirine yapışmıştı. Bıraksalar ora-

da öyle saatlerce suskun kalırdım herhalde. Yine de konuşmalıydım. Beni artık nasıl görecekse görsün, sorabileceklerimi sormalıydım. O anda. Başka bir zamanda soramazdım çünkü.

"Yani sen yirmi iki yıl boyunca bu yalanı mı sürdürdün? Nasıl yapabildin, nasıl?"

Tahmin edebileceğiniz gibi bu "nasıl" da birçok duyguyu barındırıyordu. Şaşkınlık, merak, keder, isyan, öfke... Daha ne diyebilirdim? Bilmiyorum, inanın hâlâ bilemiyorum. Ama aldığım cevap, size rahatlıkla itiraf edebilirim, benim için kelimenin tam anlamıyla bir hayat dersi değerindeydi.

"Ah be çocuk... İnsan çoğu kez duymak istediklerini duyuyor, bilmiyor musun? Yusuf bu hikâyeye inanmak istemişti. Onun böyle bir hikâyeye ihtiyacı vardı. Burayla bağlarını hepten koparamadığını söyleyebilmek için, vicdanını acı çekerek rahatlatmak için, daha anlamlı bir hayat yaşadığını görmek için, içindeki boşluğu doldurmak için, ne dersen de artık. Sen yazarsın, bakarsın başka nedenler de bulabilirsin. Belki yalanı görmüştü de bile bile sürdürmek istemişti o da, nerden bilebilirsin? İnanmak da, inandırmak da hiç zor olmadı, hiç... Oyunu sürdürmek de zor değildi. Buraya o imkânlarla bir uçağa atlayıp gelmesi çok mu zordu? Kapıma dayanması, 'Bana kızımı göster' demesi, gerekirse babalık davası açması, ne bileyim... Ama o yirmi iki yıl gelmedi. Yirmi iki yıl, duyuyor musun?"

Haklı mıydı? Resme bir de böyle mi bakmam gerekiyordu? Konuşamıyordum. Bana yine sadece susmak kalıyordu. Susmak ve başımı öne eğmek... Devam etti.

"Ya ben?.. Ben ne yaşadım bu yirmi iki yıl içinde, hiç düşündün mü? Sevdiğim adam, hayatımda gerçekten sevebildiğim tek adam, daha meşru bildiği hayatını yaşıyordu. Ben burada yalnızlığımı, itilmişliğimi... Erkekler... Sevişmeler... Onların hepsi bir yalnızlıktı... Hepsi... Hepsi kendimi bir

kurban gibi hissetme duygusundan kurtulamadığım için hayatıma girebildi. Ah bir bilseydin, bilebilseydin kendini meşru hissettirememenin neler hissettirdiğini... Nerden bileceksin?.. İntikamla yaşamanın kimileri için bir kader olduğunu biliyor muydun peki?.."

Biliyor muydum? Nerede durduğumu, durmam gerektiğini kendime söylemekte zorlanıyordum. Bulunduğum yer, gördüklerim bir yana, Yusuf'un çektiği acının bende bıraktığı izlerinin hiçbir zaman silinemeyeceğini söyletebiliyordu ama en azından. Bu ölüm oyununu nereye koyacaktım? Uçurumun kenarında yaşamaya bu kadar yazgılı, hatta tutkulu olmayı... Nereye?.. Anlamaya, hiçbir kötülüğün tek başına inşa edilemeyeceği gerçeğini kendime hatırlatmaya çalışıyordum. Doğrunun her zaman doğru, yanlışın her zaman yanlış görülemeyeceğini de... Yusuf... Başarısına herkesi inandıran Yusuf... Babaannem her evin kendi sırrını gizlediğini boşuna söylemiyormuş. Her hayat da gizliyordu. Korunmasızlıklara ve savunmasızlıklara rağmen. Belki de bu korunmasızlıkların ve savunmasızlıkların yaşattıklarıyla baş etmek için... Yusuf... Görünen resimlerin ardında gösterilemeyen ne renkler, ne çizgiler nefes alıp veriyormuş meğer. Gerçek, karşımdaki kadının da gerçeğiydi şüphesiz. Her tercihin bir sebebi vardı. Her çekilen ve çektirilen acının... Hiç kimse cehennemini yok yere inşa etmiyor, başkalarına bir lanet gibi taşımıyordu. Biliyordum, bu yangını, alevleri de biliyordum. O anlardaki bocalamamı dışa vurmadan edemedim yine de.

"İçinde bir iblis var senin!.. Hatta sen iblisin ta kendisisin!.."

Yine güldü, o sevecen ve meydan okuyan yüzüyle baktı. Yine o derin kırgınlığın yansıttıklarıyla... Sorusunu ve bu soruyu sorarkenki sesini başka türlü nasıl duyabilir ve yorumlayabilirdim?

"Öyle mi dersin?.. Çok mu kirli bir kadınım sence?.."

Sorguya çekilmiştim sanki. Vereceğim cevap hayat karşısında ne kadar hazırlıklı olup olmadığımı mı gösterecekti? Böyle bir niyeti yoktu, soruyu daha iyi anlaşılmak için sormuştu belki. Kendisini daha iyi görmem için... Ama bu sorgulanma kaygısının içine düşmüştüm bir kere. İçimdeki sesi tereddütlerimden geçerek duyurmaya çalıştım.

"Kirli çok ağır ve yersiz bir yakıştırma... Böyle düşünmeye hiç kimsenin hakkı yok. Hele hele kirliliğin bu kadar hüküm sürdüğü, her yere bulaştığı, hatta meşrulaştırıldığı, sıradanlaştırıldığı bir dünyada hiç yok... Mesele burada değil. İstersen şöyle sorayım. Neden? Bunları kendine ve başkasına neden yaptın? Neden her dokunduğun yeri yakmak istedin? Neden yakarken kendini yakmak?.."

İblis, cehennem, yangın... Kelimeler çağrıldıkları yerleri o duygunun akışında yavaş yavaş mı buluyordu? Soruma alacağım, bana tüm doğallığı ve kendiliğindenliğiyle gelen cevap, bu akışa öyle bir uymuş ve bütünlük kazandırmıştı ki... Yerinden kalkıp yanıma oturdu, elimi tuttu. Eli soğuktu. İfade etmeye çalıştığı duyguyu güçlendirmek istercesine...

"İçim üşüyor... İçim çok üşüyor da ondan..."

Sonra elimi bıraktı. Öyle kalmıştım yine. Dirseklerini bacaklarına dayamış, iki eliyle yüzünü tutarak başını önüne eğmişti. Kim bilir nereleri görüyordu. Bana gelince... Ben ikimizi de sehpanın aynalı yüzeyinde görüyordum. O aynaya konuşuyordu. Ben de onu o aynadaki yansımasından görüyor ve dinliyordum. Aynı resmin içine girmiştik.

"Dünyaya bırakılmak nedir, bilir misin? Ya daha en başından, kendini tanımaya başladığın günden itibaren hayatın kıyısında kalmayı?.. Meşruluğunu kazanamamayı, kazanamayacağını öğrenmeyi, kabullenmeyi?.. Yok yok, öyle mecazi anlamıyla değil, gerçek anlamıyla, sapına kadar gerçek anlamıyla... Herkes birileri tarafından kabul gören bir hayat yaşıyorken, çevrendekilerin hayatı sana öyle gelirken, dışlandı-

ğın hayattan birilerinin sana el uzatmasını öyle istersin ki... Senin için, hayatında yer alman için bir savaş vermesini... Bir yol çizersin sonra kendine. 'Neden ben?' gibisinden sana zamanla çok sıradan gelmeye başlayan o soruyu sormaktan da vazgeçersin, herkese uymaya çalışmaktan da. Çünkü bu soru yer bitirir insanı, hiçbir yere götürmez, anlıyor musun? Sen böyle yaşamak istememişsindir ki... Seni bu hale getiren ahlak, düşmanındır artık. Sen o ahlakın gizli düşmanısındır. Öfkeni kendine saklar, saçını başını, üstünü düzeltir, rujunu sürer, herkesin beklediği, beğenebileceği ve kabulleneceği makyajını yapar, sahneye çıkarsın. Oyun başlamıştır, oynanacaktır, başka çare yoktur. Öğrenirsin, oynadıkça ustalaşırsın. İçindeki saflığı öldürdükçe. Sonra da bir gün görürsün ki, oyunun kendisi olmuşsun. Hangi ahlak? Hangi günah? Kimin doğrusu? Bu sorular kimi insanlar için çok saçmadır, çok..."

Anlatıyor, üstelik hayatının benim için en hassas taraflarına dokunarak anlatıyor, ama asıl anlatmak istediklerini anlatamıyordu sanki. Yine içimdeki sesi duymuşçasına devam etti.

"Ama sana daha fazlasını söylemeyeceğim. En azından bu akşamlık. Belki başka zaman. Görüşebilirsek. Beni görmek istersen. Yalnız şunu bil. Henüz anlatmadıklarımda bütün sorularının cevabı var. Şimdi git... Kendimi çok yorgun hissediyorum. Biraz dinlenmeliyim. Bitirmem gereken işler de var."

Etrafta duran elbiseleri gösterdi. Yine bana bakmıyordu. Yine o aynanın içindeydik. Gitmemin zamanı gelmişti belki de gerçekten. Ona yalnızlığını vermek zorundaydım. Yalnızlığımı daha iyi yaşamak için...

"Tamam, gidiyorum... Bu hikâye burada mı bitmeli, yoksa devam mı etmeli, karar veremedim şimdi" dedim.

Yerimden kalktım. O da kalktı. Gözüm ister istemez mektuba takıldı. Gördü.

"Bir gün okuyacağım" dedi "Ne zaman okurum bilmiyorum ama mutlaka okuyacağım."

Bunu neden söylemişti? Orada yazılanların bir önemi kalmış mıydı? Sözlerinin devamı anlamlıydı yine de, bir açıklama, hatta davet ihtiyacını dışa vurur gibiydi.

"Bu hikâyenin yazılması gerekiyor... Çekilen acılar için..."

Başımı salladım. Hikâyenin yazılması gerektiğini ben de biliyordum. Bir davet vardı söylediklerinde, evet. Anlatmadıklarını da dikkate aldığınızda alınacak başka bir yol da vardı üstelik. Sesi daha yumuşaktı artık. Fırtınanın ardından sakinleşen hava... Bu benzetmeyi de nerden çıkarmıştım? Çıkarmıştım işte. Belki de asıl fırtına henüz kopmamıştı. Ortalığın bir süreliğine durulmasına ihtiyaç duymuş olabilir miydim? Kim bilir. Birazdan sokağa çıkacak ve her sarsıcı hikâyenin ardından yaşananları hissederek çevreme başka gözlerle bakabildiğim yanılsamasına düşecektim. Hikâyeye hazırlanmak için bu duyguya da ihtiyaç duyuyordum. Söylediklerinde bu hazırlığı beraber yapabileceğimizi belirtme niyeti vardı.

"Hikâye beklediğin gibi gelişmedi ama, ne yapalım artık. İnsan herkeste her istediğini bulamıyor. Ama hayata asıl beklenmeyenler renk katar, unutma..."

Kapıya doğru yürüyorduk. Masanın üstündeki kırmızı kadife elbise ilgimi çekti sonra. Geldiğimde orada mıydı? Değildi sanki. Görmemem mümkün değildi. Belki de mümkündü, bilemiyordum artık. Bazı ayrıntılar sadece vakti geldiğinde gereğince görülebilirdi. Tıpkı insanlar gibi. Yaklaştım. Beni çeken tuhaf bir tarafı vardı. Uzundu, kim bilir hangi geceyi bekliyordu. Hafiften dokundum. Çok yumuşak bir kadifeydi. Birden bana yine gülümseyerek baktığını fark ettim. Ancak bu seferki sadece sevecen bir gülümseme değildi, kışkırtıcı, hatta nasıl desem, biraz da tahrik ediciydi sanki. Hikâyeme giderayak bir ayrıntı daha yazılıyordu. Kapıya geldik.

"Henüz bitmedi" dedi.

Baktım. Fettanca gülümsedi.

"Elbise... Birkaç ufak tefek detay kaldı..." dedi beni yine şaşırtmanın keyfine vararak. Bu da bir davet miydi?

Eşikte durduk biraz. Birbirimize baktık. Yanağımdan, ama dudaklarıma çok yakın bir yerinden öptü. Etkilenmiştim. Güldü. O çok yaşamış, kırılmış kadının gülüşüydü bu yine.

"Haydi git artık şapşal çocuk, git" dedi ve başka bir laf söylememe meydan vermeden kapıyı kapattı.

Bir süreliğine orada kaldım. Bir ses... Bir ses gitmememi söylüyordu sanki... Ne kadar kaldım, bilmiyorum. Yirmi saniye... Otuz saniye... Sonra birden bir hıçkırık sesi duydum. Sonra bir hıçkırık daha... Ağlıyordu. Hem de hüngür hüngür, nerdeyse bağırarak... Neye, kime ağladığını söyleyemezdim ama belliydi, çok acı çekiyordu. Zili bir daha çalamazdım. Kapıya dokundum sadece. Yanağına dokunurcasına. Bu dokunuşu hissetmeyeceğini bilerek. Fark etmezdi. Ben bunu kendim için yapıyordum. Belki de okşanmasını istediğim kendi yanağımdı.

Bu bizim son karşılaşmamızdı. Ya da Yusuf'la olduğu gibi, ilk ve son karşılaşmamız. Hikâyenin şimdilik böyle yaşanması gerekiyordu. Gelecekte neler yaşanır, daha neler görürüm, bilemiyorum tabii.

8

Bu ziyaretten tahmin edebileceğiniz gibi hiç kimseye bahsetmedim. Şartlar el verseydi, Lea'ya bahsederdim tabii. Hatta bazı yaşanmamış anları yaşanmış gibi anlatarak. Serde yazarlık vardı ya. Babasıyla ilgili sırrı da aktarırdım çekinmeden. Gülerdik. Ne var ki o artık çok uzaklarda. On beş gün kadar önce Amerika'ya, yeni hayatına gitti. Ayrılırken, baş başa kaldığımız son saatlerde, yine yaşayabileceklerimi-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

zi yaşadık. İşlerini hallettikten sonra beni yanına çağıracağını söyledi. Bu işler neydi, gerçekten halledilebiliyor muydu? Sormadım. Yine de geleceğime dair söz aldı benden. Giderim ya da gitmem, bilmiyorum henüz. Hele bir o günler gelsin de... Söz vermekten ya da yalan söylemekten kim ölmüş? Romanımı yazmaya devam etmem gerektiğini de söyledi. Söylemesine gerek yoktu, nasılsa yazacağım. Onu da ne zaman, nasıl yazarım bilmiyorum ama yazacağım, mutlaka yazacağım. Bir de kafama göre bir kadın bulup hayatımı bir düzene sokmam gerekiyormuş. Bu onun son tembihiydi. "Kafama göre bir kadın var mı, hatta ben bir kadının kafasına göre miyim?" diye sordum bu sözleri karşısında, cevap vermedi. "Hayatını düzene sokmak ne?" diye sordum, yine cevap vermedi. Asıl anlatmak istediklerimi anlamıştı da ondan sanırım. Bir zamanlar eşyalarımı almama yardım ettiği evimdeydik. Anlamlı, biraz da tuhaf günlerdi o günler. Bir evi aynı hayatı paylaşacak insanlar gibi döşemiş, yaşanır hale getirmiştik. Bir yalandı elbette birbirimize yaşattığımız ama, bu yanılsamayı ikimiz de sevmiştik galiba. "Bir ses bana burayı çok özleyeceğimi söylüyor" dedi bir ara. Hepsi buydu.

Annemle babamı her geçen gün biraz daha az görüyorum. Üzülüyorlar tabii, sitem etmekten de bir türlü vazgeçmiyorlar. Zararsız, küçük saldırılar onlarınki. Üstelik hiçbir kötülük barındırmıyorlar, savuşturuyorum. Ama onlarla hiçbir konuşacağım kalmadı artık. Tabii öldüğünde kendisini çok arayacağımı ve özleyeceğimi söyleyerek sitemini en sıradan ifadelerle dile getiren babaannemle de... Yusuf'un ölümünden sonra aranma ihtiyacına daha fazla hapsolmuş görünüyor. Size daha önce anlatmaya çalıştığım gibi, bu ölüm onda başka birçok ölümü depreştirdi. Daha uzun yıllar yaşayacak belki. Ama bana kalırsa kendi ölümüne daha şimdiden ağlamaya başladı.

Bana gelince... Vakti geldiğinde ölümüne elbette ağlayaca-

ğım. Sadece onunkine değil, annemin babamın ölümüne de ağlayacağım tabii. Ama ben, tüm geride bıraktıklarımı şöyle bir gözlerimin önünden geçirdiğimde, onlarla birçok ölümü ve vedayı zaten artık yaşadığımı düşünüyorum. Bu ayrılıkla barışığım ama artık. Bu kopuşla da...

9

Lea'ya verdiğim sözlerin en kolay görüneniyse kitaplar yazmak galiba. Bu arada hazır kitap demişken, on gün kadar önce karşılaştığım bir akrabamdan da söz etmek isterdim. İsterdim dememin bir anlamı var. Çünkü bunu yapamayacağım. Sebebi basit. Onun, paylaştıklarımızdan, hele hele bir de bana gösterdiklerinden ve anlattıklarından sonra bu sayfaların sınırlarına sığamayacağını düşünüyorum çünkü. Bir akşamı adeta bir roman kahramanıyla geçirdim, inanın. Üstelik yazdıklarım gibi birçok insanın ilgisini çekmeyecek bir romanın değil, çok satanlar listesini zorlayacak bir macera romanının kahramanıyla. Kimden bahsettiğimi bilseniz, şaşarsınız. Onunla Teşvikiye'de karşılaştık. Kuzenim Sami desem sizin için bir anlam ifade eder mi? Onu görmeseydim aklıma hiç getirmezdim herhalde. Ama şimdi... Tanıklık yaptıklarıma bir de teyzemin oğlu hakkında daha önce söylediklerinden kalanlar eklenince ortaya gizemini kolay kolay elden bırakmayacak bir hikâye çıkıyor. Ama dediğim gibi bu hikâyeyi burada anlatmaya kalkamam. Üstelik mesele duyurabildiklerimden de ciddi. Çünkü onun karşıma boşuna çıkmadığı, dahası çıkarılmadığı ihtimalini bile göz ardı edemiyorum artık. Gördüklerim ve duyduklarım birilerinin bana bu hikâyede, anlattıklarıma yeni bir yön vermek istediklerini de söyletiyor. İnanın ciddiyim. Korkuyorum ve bu yüzden daha ileri gitmek istiyorum. Çıldırıyor muyum? Bilmiyorum.

Gördüğünüz gibi hâlâ sakinim. Ama insan kendi sükûnetinin içinde de çıldıramaz mı? Nasıl bir ruh hali bu? Hangi oyunun içindeyim? Çok abarttığımı mı düşünüyorsunuz? Birileri durduk yerde karşınıza çıkıp, tüm yazdıklarınızı sizi yaptığınız bazı yanlışlara ikna edebilecek kadar okuduğunu ispat etse, dahası yazmakta olduğunuz romanın izini sürdüğünü sezdirse siz de böyle bir korkuya kapılmaz mısınız? Neyse, geçelim. Bir gün kendimi biraz daha güçlü hissettiğimde ve gizliden gizliye çağrıldığım bir sırrın içine girmeye cesaret ettiğimde bu karşılaşmayı da, uzantılarını ve uyandırdıklarına da, bu roman kahramanının nasıl inşa edebileceğimi henüz bilmediğim hikâyesini de anlatacağım zaten. O zaman bu sırrın önemi kalır mı bilmiyorum. Şimdilik söyleyebileceğim Sami'nin gerek hayat hakkında, gerekse yazmaya çalıştığım bu hikâyenin kahramanları hakkında benden çok daha fazlasını bildiği. Bir his bu sadece, tamam, ama çok ikna edici, hatta tahrik edici bir his. Aslında sadece bir his de değil. Siz de gördüklerimi görseydiniz bana hak verirdiniz ama, dediğim gibi, daha fazlasını anlatmaya en azından bu durduğum yerde cesaret edemiyorum. Hissettiğim bir şey daha var. O da bu korkum yüzünden muhtemelen çok satan bir roman yazma fırsatını kaçırdığım. Bu sözlerimi de istediğiniz gibi yorumlayın.

Mektubumun sonuna geldim artık. Ama hikâyenin burada son bulması bana pek mümkün görünmüyor doğrusunu söylemem gerekirse. Bu ihtimalin kaynağı ne? Bilmiyorum. Belki yazar sezgisi, belki devam etme ihtiyacı, belki de adı hâlâ konamamış bir eksiklik duygusu. Aksi halde her hikâyenin kendine ait bir yolu, dahası bir kaderi olduğunu boşuna mı ısrarla söylemeye kalkışırdık?

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Ziyaretçi

Artık daha iyi görüyorum. Oyun, sahneden iyiden iyiye çekilmeye hazırlandığım bu zamanda, aynen ifade ettiğiniz gibi, çok başka yerlere varmış. Daha karmaşık, belki de daha karanlık. Son söz ikimizin de olmayacaktı zaten, gerçeği en başından beri biliyorduk. Biz sadece bize tanınan sınırların içinde kendimizi var edebilirdik. Elimizden geleni yaptık işte. Yapbozun parçalarını bir araya getirmeye çalışıyormuş gibi görünen kadın, yoksa yazarımız mı desem, gecenin bir vaktinde sizin de kapınızı çalmadı mı? Kadın diyorum, çünkü yine fazla bir yapabileceğim yok. Kimliğini açıklayıp açıklamama tercihi sadece kendisine ait olunca... Durumu kabullenmek zorundayız. Siz hikâyenin bu bölümünde, ya da oyunun bu sahnesinde, nasıl derseniz deyin artık, evinde yeni bir İstanbul romanı üzerine uzun süredir hazırlanan bir yazar kimliğindeydiniz. Çok derinlerine, daha da derinlerine inmek istediğiniz şehrinizin sizi hangi karanlıklara götüreceğini henüz bilmiyordunuz. Ne tam anlamıyla hikâyenizi bulabilmiştiniz, ne de dilinizi. Yola çıkmaya yaklaşmıştınız hissediyordunuz ama o adımı bir türlü atamıyordunuz. Erteliyordunuz, bir daha erteliyordunuz. Bu roman, yıllardır yazmak istediğiniz, çağrısından hiç kurtulamadığınız o romandı belki de. Sesler, sesler, sesler... O sesleri yine duyuyordunuz. Hiçbir ayrıntıyı kaçırmıyorum, değil mi? Bunları nerden mi biliyorum? Düşünün, biraz daha düşünün. Ya da o karan-

lıktan çıkın artık. Benden bu kadar. Açıkçası oynamaktan sıkıldım. Bildiklerinizi, yaşadıklarınızı size hatırlatmam anlamsız mı? Bakın işte burada haklısınız. Gerçek ortaya çıktığında bu oyunu beğenmeyecekler, hatta çok zayıf bulanlar da olacaktır, farkındayız ikimiz de. Ne yapalım, hikâyenin akışı böyle. Yazarımız şu ana kadar daha iyi bir çözüm bulamamış. Belki romanı kaleme aldığında başka bir yol seçecektir, ne biliyorsunuz? Hem o kadar da kötü değil canım. Başımıza gelenleri başka türlü taşıyamazdık biz, kabul edin. İyi ki böyle bir oyunun içindeyiz. Biraz nefes alabiliyoruz en azından. Bu tür oyunlu romanlar da çok artık üstelik. Hatta aralarında iyi diyebileceklerimiz bile var. Hikâyemize dönelim biz o zaman. Bu meseleyi hiç dile getirmemişiz gibi, içinde kaldığımızdan, oyunun farkına henüz varmamışız gibi. Böyle bir tercihle asıl oyunu biz yine kendimize oynayacağız ya, neyse... Nerede kalmıştık? Yıllardır yazmak istediğiniz romanın eşiğine geldiğinizi hissediyordunuz demiştim. Sesler duyduğunuzu. Bu mektubu yazmak da, böyle bir oyunun içinde yer almak da yoktu aklınızda, hiç yoktu. Tabii bu hikâyeleri yeniden hatırlamak da. Ama o kadın... O kadın o gece gelmişti işte. Açtığınız kapının önünde dururken, kendisine hayır diyemeyeceğinizi bildiği halde, içeri girip giremeyeceğini sormuştu. Tek bir kelime bile söyleyememiştiniz. Kolunun altında siyah deriden bir dosya tutuyordu. Soğuk bir sonbahar gecesiydi. Üstünde kapüşonlu siyah bir manto vardı. Ama asıl önemlisi, içeriye girdikten sonra mantosunun altındaki çilek rengindeki, dekoltesi çarpıcı uzun elbiseydi. Görüntüyü bir kolye tamamlıyordu. Ucunda yılan motifi olan bir kolye. Elbisenin kendisine annesinden kaldığını söylemişti. Neden? Onu da zamanla anlayacaktınız. Tuhaf bir mahcubiyet duymuştunuz ve bu mahcubiyetinizi her zaman yaptığınız gibi gülümseyerek örtmeye çalışmıştınız. Sizin o anda mahcup duruma da düşmeniz gerekiyordu zaten. Ona, gecenin bu vaktinde

evinize böyle bir kıyafetle nasıl gelebildiğini sormak gelmişti bir ara içinizden ama, çok istediğiniz halde soramamıştınız. Oyundaki rolünüz bu soruyu sormanıza da izin vermiyordu çünkü. Onu daha önce başka bir yerde gördüğünüz hissine de kapılmıştınız. Sanki... Sanki bir hikâyeden fırlayıp yanınıza gelmişti. Bir yere varamayacaktınız ama. Varmamanız gerekiyordu çünkü. Etrafa biraz da pervasızca bakmıştı. Olduğunuz yerde donup kalmıştınız. Çok iyi bildiği bir eve bakar gibiydi. Tüm çaresizliğinizle anlamaya çalışmıştınız. Bu anları unutamayacağınızı bilerek tabii. Sizden böyle bir oyunda yer almanız da bekleniyordu.

Sonra da ne kadar süreceğini ve nasıl gelişeceğini bilemediğiniz bir sohbetin kapısını aralamıştı. Daha önce karşılaşmıştınız, evet. O andan itibaren etkisi altına girmeniz gerekiyordu, girmiştiniz. Ne var ki o anın hangi an olduğunu size hatırlatamazdı. Gerçeği vakti geldiğinde sizin görmeniz gerekiyordu. Aksi halde büyü bozulurdu. Hem şüphe dediğiniz, birçok hikâyede bir can damarı gibi akmaz mıydı? Asıl kalıcı hikâyeler hep yarım kalmışlık, tamamlanmamışlık hissi uyandıran hikâyeler değil miydi? Siz bu ihtimali iyi bilirdiniz ama birlikte yine de uzun bir yol alabilirdiniz. Ne demekti bu? Cevap verememiştiniz. Verebilmek için atmaktan artık kaçamayacağınız adımlar vardı. Davet yeterince kışkırtıcıydı. Birlikte neler yaşayabilirdiniz? Sorunuz yine duyulmuş gibiydi. Dosyayı çalışma masanızın üstüne bırakmıştı. Dikkatle okumanızı isteyerek. İtirazınız yoktu. Orada benim yazdığım defterler vardı. Tabii küçük açıklamalarım da. Sizden bu defterleri okuduktan sonra gereken eklemeleri yapmanız da bekleniyordu. Bir hikâye inşa etme çalışmasıydı bu. Zamanın akışına dilediğiniz yönü verebilirdiniz. Yazacaklarınızda dilediğiniz gibi görünmeyi ya da gizlenmeyi seçebilirdiniz. Ancak fazla vaktiniz yoktu. Hâlâ konuşamıyordunuz. Oyunun bu sahnesi bir çeşit monolog gibiydi. Üç gün sonra yine aynı

saatte gelecekti. Neleri hatırlamak ve anlatmak isteyeceğinizi bilemiyordu. Ama bu bir sınavdı, biliyordu. Hikâyenin henüz tamamlanmadığını da... Yine gülümseyerek bakmıştı. Bu gülümseme de tanıdıktı. Hem de çok tanıdık. Davetkâr, kışkırtıcı, ama bir o kadar da kederli.

Ne kadar derine inmek istediğinizi hep beraber görecektik. Derinlere inmek... Anlatabiliyor muydu? Bu sözler de oyunda yer almalıydı, almıştı.

Sonra kapıya doğru ilerlemişti. Siz de arkasından, yine o aşamadığınız suskunluğunuzla yürümüştünüz. Çıkmadan önce söyledikleriyse uyandırılmak istenen o hava için çok gerekliydi. Onu daha fazla tanımaya çalışmamalıydınız. Vakti geldiğinde öğrenecektiniz zaten. Hakkında istediğiniz hayalleri kurabilirdiniz tabii. Ama bu hayaller sadece size ait olacaktı. Bunlar son sözleriydi. Söylediklerinin ardından sessizce kapıya yönelmişti. Apartmandan çıkmasını beklemiştiniz. Yatak odanızın sokağa bakan penceresinden ona bakmıştınız. Gecenin ilerlemiş bir vaktiydi. Sokak çok sessizdi, sakindi. Pencereyi açmıştınız. Gecenin serinliği yüzünüze çarpmıştı. Bir sonbahar gecesiydi.

Defterleri o gece sabaha kadar okumuştunuz. Ardından bu mektubu yazmıştınız. Söylediği saatte tekrar, aynı kılıkta gelmişti. Her anlamıyla aynı kılıkta. Size bırakılan dosyayı, bu mektubu da içine koyarak, iade etmiştiniz. O dosya kabarık bir dosyaydı. Rolünüzü iyi oynadığınız söylenebilirdi. İlginiz boşa gitmeyecekti. Hâlâ susuyordunuz. Ne diyecektiniz ki zaten? Söyleyebileceklerinizi yazmıştınız. Bu sözlerin bir oyun için söylendiğini de anlamıştınız. Bir daha görüşebilecek miydiniz? İçinizdeki soru yine duyulmuş ve buruk bir gülümsemeyle karşılanmıştı. Hikâyeler bitmezdi, hayat devam ettikçe bitmezdi. Bu ihtimali hiç unutmamalıydınız. Suskunluğunuza yeniden dönmeliydiniz. Gün gelecek, bu yaşadıklarınızı o kadar inanılmaz bulacaktınız ki, bir rüya gibi hatırlama-

yı tercih edecektiniz. Mektubu kim yazmıştı o zaman? Kimse kim. Bu hikâyede kimin ne yaptığı o kadar anlaşılamaz bir hale gelmişti ki...

Ayna

Burada duralım mı? Duralım bence. Hikâyeyi inşa etmek için oynadığımız bu oyunu da bitirelim artık. Birbirimizi daha ne kadar kandıracağız? Bakın, bana bakın. Ne görüyorsunuz? Aynı insanı değil mi? Aynı insanı, duyuyor musunuz? Bal gibi aynı insanız biz işte. Dilimiz, üslubumuz, hayata bakışımız, heyecanlarımız, hayallerimiz, tarih duygumuz birbirine böyle benzer miydi aksi halde? Farklı yerlerde ve zamanlarda durmamıza gelince... Ne yapacaktık? En başından belliydi. Hikâyenin akışıyla, kaderiyle oynamak elimizde değildi. Biz sadece rollerimizi iyi oynamaya çalıştık. Ya öteki kahramanlar? Bu sahneye kendilerini, bazı hassas, yumuşak taraflarını gizlemeden çıktıklarını söyleyebilir misiniz? Benim çok ciddi şüphelerim var doğrusu. Ama onları tercihleri yüzünden yargılamak gelmiyor yine de içimden. Buna hakkım yok, hiç kimsenin yok. Herkes yaşamak için, ayakta kalabilmek için, yapabileceğini yapıyordu sonuçta, değil mi? Birileri bize bu oyunun içinde kötü bir oyun oynadı. Yaşadıklarımız sanki bir şaka. Gerçeklerimiz hayallerle beslenerek vücut bulmuştu. Belki biz de bir anlamda hayal ürünüydük. Hikâyenin asıl gerçeğinin bu hayal olduğunu bile düşünebilirdik. Fena değildi yine de. Bir roman iki farklı zamanda iki ayrı anlatıcı tarafından yazılmış görünmeliydi. Neden? Parçalanmışlıklarımızla barışabilmemiz için mi? Farklı benlerimizi aynı hikâyede bir araya getirmeye çalışan o kadına ne diyeceğiz peki? O kadın kimdi sizce? Bize anlatmamız gerekenleri anlattıran bir ölüm meleği mi? Ölüm meleğimiz mi? Hayatının en güzel kadını bir erkeğe son nefesini verirken gö-

rünür... Nerdendi bu? Hatırlayamadım. Ama bu ihtimali fazla deşmek istemiyorum şimdi. Ya çok uzaklarda bıraktığımızı sandığımız o çocukluk kahramanımızın bize bıraktığı efsane? Mösyö Hayim'i hatırlıyorsunuz değil mi? Müstehzi ve kederli gülümsemesinin ardına dile getiremediği bir korkunun tarihini gizlemiş olabilir miydi? Bize gittiğimiz her okulda anlatılması gerekenler anlatılmış mıydı? Miras bizim de mirasımız artık, farkında mısınız? Neyse, ben de artık tüm hikâyeleri karıştırmaya başladım galiba. Belki günün birinde yeni sorular sormayı ve daha karanlık dehlizlere girmeyi göze alan roman kahramanları da çıkar. Bizden bu kadar.

Benim işim bitmiş görünüyor. Dolayısıyla bana sorarsanız, sizin de işiniz bitti. Benim için biraz hüzünlü bir son bu. Artık hiçbir hikâyede görünmeyeceğim. Anlatmaya çalıştığımız insanların çoğu gitti çünkü buralardan, görmüyor musunuz? Kalanlar da yavaş yavaş gidecek. Herkes yavaş yavaş toplanıyor, baksanıza. Oyuncular, dekoru yapanlar, ışıkçılar, seyirciler, herkes. Tiyatromuz kapanıyor. İyi oyunlar oynamaya çalışmıştık. İyi olmaya çalışmıştık. Ölülerse konuşmuyor, konuşamıyor. Varlıklarını hissettiriyor, hikâyelerimizde arada sırada görünmeye, dolaşmaya devam ediyor ama susuyor, sadece susuyor. Onlara suskunlar diyen duygu tarihinin bana bıraktığı mirası da nasıl taşımaya ve hak etmeye çalıştım, bir bilseniz. Başka türlüsünü düşünebilir miydik? Bizi biz yapan, coğrafyalarımız değil miydi?

Konuşturabildiklerimiz hâlâ var elbet. Gelgelelim onları konuşturmak ne işimize yarayacak artık, bilemiyorum. Meselelerine saplanmış ya da meseleleri tarafından hepten tutsak alınmış oyuncuların sahne aldığı bir oyunda bize ne rol verilebilir ki?..

Bir roman kahramanı kimliğiyle haddimi aşıyor muyum? Kim bilir. Aşıyorsam yakında gereken yapılacak herhalde. Yoruldum zaten, çok yoruldum. Biraz gözlerimi kapayaca-

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

ğım. Uyandığımda birbirimize hepten veda edebildiğimizi görürüm belki. Bir ürperme geçiyor şimdi içimden. Sizin de geçti mi? Çok uzaklarda kalmış bir şarkı geliyor sanki bir yerlerden kulağıma. Bir ninni mi bu? Sözler pek anlaşılmıyor ama ezgi çok tanıdık. Duyuyor musunuz? Duyuyor musunuz? Duyuyor musunuz?..

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM

BELONGS TO KÂHYA'S TEAM

Şimdi herkes için gitme vakti. Gösteri bitiyor. Perde birazdan inecek. Hâlâ burada mısınız? Seyirci koltuğunuzu sevdiniz mi? Burada daha ne kadar kalacaksınız? Ben vakti geldiğinde gideceğim. Gittikten sonra da artık hiç dönmem belki. Kalmaktan başka türlüsünü yapamayacağım resim ruhumu yine hapsine alıyor. Bu göç, bu uzaklık nasıl da eski bir bilseniz, nasıl da derinlerime işlenmiş. Bir kader bu, biliyorum. Yüzyıllardır, hatta binyıllardır yaşanan, taşınmak zorunda kalınmış bir kader. Günah, asıl günah kimin günahıydı aslında? Sonra... Sonra gittiğim yerden belki de beni başka odalar çağırır. O gün ne zaman gelir, bilemem. Ama gelir, elbette gelir, biliyorum. Bu uzun bir hikâye. Ne zaman biteceği, hatta bitip bitmeyeceği kestirilemeyecek bir hikâye.

Geriye ne kalıyor? Kim olduğumu merak mı ediyorsunuz? Hâlâ anlamadınız mı? Size metinlerin içinde ne kadar çok ipucu verdim oysa. Bu roman denemesinin size ulaşması için gecenin en karanlık saatlerinde yollara düşen, elindeki siyah dosyayla yazıları birleştirmeye, yazarın parçalanmış benliklerine girmeye çalışan, uzun, çilek renkli elbiseyi giymiş, boynundaki yılan motifli kolyeyle karşınıza birkaç kez çıkan o kızıl saçlı, beyaz tenli, kırmızı, dolgun dudaklı kadın

kimin ruhunu ve kaderini taşıyordu sizce? Mösyö Hayim o roman taslağında kısa bir süreliğine de olsa boşuna mı göründü sanıyorsunuz? Yaşananlar bir hayal dünyasıyla sarılıp sarmalanmıştı. İlişkiler hayallerle beslenince daha da derinleşiyordu çünkü. Yazarla her karşılaşmamızda bu gerçeği hissettim. Neden mi? Rozi'nin onunla yaptığı sohbette bu sorunun cevabı var. İnanmak istiyor ve inanıyorsunuz. İnanıyorsunuz ve yaşadıklarınız size doğrularınız gibi görünüyor. Sonra da bu doğrularınızla yaşayıp gidiyorsunuz. Neye, kime tutsak olduğunuzu bilmeden. Sonuçta herkes hak ettiğini yaşıyor demeye de mi sıra geldi şimdi? Mesele hak etmeye gelince işler karışıyor. İnsanın içinden itiraz etmek de geliyor. Yaşanmak zorunda kalınanlara bakınca...

Hâlâ anlamadınız mı? Haklısınız, aslında çok haklısınız. Romanın bazı yerlerinde kendimi gösterdim göstermesine ama, gizlenmek için de elimden geleni yaptım doğrusu. Şu satırlara kadar. Bana kızmayın. Bu hikâye başka türlü yazılamazdı, daha da doğrusu yaşanamazdı. Bu arada hemen söyleyeyim, ben bir yalan değilim. Bir yalan arıyorsanız, onu şu ana kadar karşınıza çıkanlarda arayın. Neden mi bu kadar iddialıyım? Sıkı durun o zaman. Çünkü bütün okuduklarınızı ben yazdım. Hatta uydurdum. Defterleri, mektubu, yemek tariflerini, hepsini. Hikâyenin esas yazarı benim. Ama size bir oyun oynamak için bu yolu seçmedim, beni yanlış anlamanızı istemem. Anlatılanlar bir oyundan ibaretti zaten. Bu oyunun hem gülünç hem de acıklı tarafları vardı ve ben sadece sizi bir süreliğine yaşadıklarıma ortak etmek istedim. Hikâyenin içine arada sırada kendimi katmam da bu oyunun vazgeçilemeyecek bir parçasıydı.

Kalkıyor musunuz? Gidecek misiniz? Elbette gideceksiniz, ne diyebilirim? Herkesin bir hayatı var. Perde iner, seyirciler çıkar. Küstünüz mü? Küsmeyin, değmez. Ben buna değmem. Hem küsmekten bahsedecek-sek eğer, siz gelin benim küskünlüğümü dinleyin. Biraz daha kalın kısacası. Tabii şu ana kadar okuduklarınızın bir hatırı varsa. Sadece küçük bir uyarıda bulunabilirim. Söyleyeceklerimi sonuna kadar dinleme sabrını gösterirseniz eğer, hiç beklemediğiniz başka gerçeklerle de karşı karşıya kalabilirsiniz. Okuduklarınız bazı ilişkilerin karanlık yüzlerini gözlerinizin önüne getirebilir. Onlarla ne yaparsınız artık bilmem. Ama hissettirecekleri ne olursa olsun, hikâyenin sizde daha anlamlı bir yer edineceği kesin, şüphem yok. Bazı oyunların çok sevdiğim bir tarafları vardı. Artık böyle oyunlar çok yazılmıyor. Seyirci sahnede acıklı bir hayat görür. Sonra da kendi hayatına döndüğünde "İyi ki bu acıları yaşamadım" der. Bir çeşit kendini teskin etme, arındırma ya da hayata tutunma çabasıdır bu. Bu oyunları da hatırladınız, değil mi? Hatırladınız, elbette hatırladınız. Üstelik sevdiniz de. Yaşadıklarınıza dayanmak için onlara da ihtiyacınız vardı çünkü. Bu oyunumuzu da bu duygularla seyrettiniz, itiraf edin. Buralarda bu saate kadar neden kaldınız ki... İyi, gitmemişsiniz. Devam edebilirim o zaman. Biraz daha rahat oturun. Adım... Boş verin. Okudukları-nızdan yola çıkarak bana istediğiniz adı verebilirsiniz. Ama hikâyenin seyri için kim olduğumun daha iyi ortaya çıkması önemli galiba.

Ben... Ben Yusuf ile Rozi'nin kızıyım. Çok mu açık ve dobra dobra oldu? Belki. Edebiyatta farklı, daha etkili ifadeler mi tercih edilmeli? Bilmem. Benim derdim anlatmak zaten, sadece anlatmak. Bunu beklemiyor-

dunuz, değil mi? Ne yapalım, ben de yaşamak zorunda kaldıklarımı beklememiştim. Ama yaşadım işte, her şeye rağmen yaşadım.

Şimdi size hikâyedeki bazı ölümler için, biraz da o sıradan filmlerden esinlenerek "Cesedi görmeden cinayete asla inanma" da diyebilirim ama işleri daha fazla karıştırmak istemiyorum. Siz sadece bu sözleri söylemeye ihtiyaç duymamın bir sebebi, hem de çok anlamlı, en azından benim için anlamlı bir sebebi olduğunu bilin yeter. Ama burada durmak zorundayım. Hayatta kalmak istiyorsam başka çıkar yolum yok. Hikâyemin başlarında size sadece anlatabileceklerimi söylemiştim zaten. Yaşananların bir kısmı karanlıkta kalmak zorunda. Bu karanlığın gizlediği sırsa bende kalacak. Sonsuza kadar. Benim sonsuzluğuma kadar. Yine dediğim gibi, sizin için son olan benim için başlangıç olacak çünkü.

Ama bir sırrımı açıklayabilirim. Bu sır bir düğümü çözebilecek kadar değer taşıyor. Şimdi de Rozi'nin yazara hikâyesini aktarırken, asıl anlatmak istediklerini anlatamadığını söylediği sahneyi hatırlamaya çalışın. O sohbette birazdan söyleyeceklerim söylenemezdi. Acı, kırgınlık o kadar ağırdı. Sadece onun için değil, haliyle benim için de. Yaralı çocuklar sadece yaralı aileler kurar... Bu da bir romandandı, hatırladınız mı? Rozi o anlarda dışarıda kalmanın, daha da doğrusu bırakılmanın, çevresindeki insanların gözünde bir türlü meşru olamamanın acısını boşuna dile getirmemişti. O gerçekten gayrimeşru bir çocuk olarak büyüdü. Kelimenin tam anlamıyla. Ailelere karşı duyduğu nefreti anlayabiliyorum. Bu kader benim de kaderimdi çünkü. İçini çok acıtan bu oyunun başrol oyuncuları kimdi peki biliyor musunuz? Anne ortadaydı. Ma-

dam Alegra. O çok şişman kadın. Ya baba? Hikâyede size çok genç yaşta öldüğü söylendi değil mi? Bu da yalandı. Yalandı çünkü gerçeği hiç kimse itiraf edemezdi. Bu hikâyedeki hiç kimse. Gerçeği bilenlerin böyle bir gücü de yoktu, cesareti de. Size yaşananları daha iyi anlamanızı, en azından sezmenizi sağlamak için de elimden geleni yaptım ama. Tahmin? Ben size söyleyeyim, boşuna yorulmayın. Bu adam da David'den başkası değildi. Herkesin bir şarlatan gibi gördüğü David'den... Ne hikâye değil mi? İpuçları neler miydi? Hangilerini söyleyeyim. Hatırlayın. Bu adam Rahel'e genç ve yetenekli bir kızı yetiştirmek için yanına almasını rica ederken fazla duygusal davranmamış mıydı? O Pesah akşamında, yine Rahel'in yanına otururak, tam da kahvelerini yudumladıkları esnada, bazı hataların bedelinin çok ağır ödendiğini, acısının bir ömür boyu sürdüğünü söylememiş, söylerken de içindeki derin sızıyı duyurmaya çalışmamış mıydı? O sahne de kırgınlığını tüm çıplaklığıyla ortaya koymuyor muydu? Evinde, geçmişte bıraktığı sahneleri o film şeritlerinden tekrar tekrar seyrederken sık sık gözyaşı dökmemiş, kendine, orada hiç kimsenin olmamasını fırsat bilerek, derin yalnızlığına yazılı sesini de duymak için, "İşte böyle eksik kaldın sen!" dememiş miydi? Yine bu adam, yazarlığıyla gurur duyduğu torununa o düğün eğlencesi biterken anlatacakları olduğunu söylememiş miydi? Şarkıcılıktan, Tino Rossi'ye benzeme sevdasından neden vazgeçmişti peki? Gerçekten çok sevdiği bir arkadaşının yasını tuttuğundan mı? Geçiniz, yine geçiniz. İşte size bir yalan daha. David'in şarkıcılıktan vazgeçtiği günler, Rozi'nin dünyaya geldiği günlermiş. O günlerde evliymiş. Bu evliliğe son verememiş. Tabii bu kızının doğmasını da istememiş.

Ama anneannemi ikna edememiş. Sonra da kadın bu şişmanlık hastalığına tutulmuş işte. Hikâye bana böyle anlatıldı, ben de kabul ettim. Daha fazlasını kurcalamaya değmezdi. Annem bu reddedilişin acısıyla büyümüş ve yaşamış. Kıyıda kalmanın gizli isyanıyla. Beni dünyaya getirmek istemesindeki direncini bu acılı hikâyenin neresine koyabiliriz? Zor soru, kabul ediyorum. Ama David'in tutkularına sarılışını hikâyeye böyle baktığımızda anlayabiliriz değil mi? Buralara gelebildikten sonra onun bir şarlatan gibi görünmeyi bile bile seçtiğini de düşünüyorum. Bu ihtimal çok acıklı ama bir o kadar da esinleyici. Hayatla dans etmenin anlamlı yollarından biriydi bu belki de. Birilerinin sizinle alay etmesi için gereken zemini hazırlıyor, ama aynı zamanda da herkesi oyuna getiriyordunuz. Ne eğlence. Karısının kızına, Dina'ya, günün birinde alışılagelmişin dışında bir evlilik yaşadığını bir kavga sırasında söylemeye ihtiyaç duymasını da anlayabilirdiniz bu durumda, taşımak zorunda kaldıklarını hiçbir temele oturmayan yalancı bir soyluluk görüntüsüyle örtmek isteyişini de. Hiçbir yaşanan tesadüfi değildi. Hiçbir kaçış... Ne hissediyorsunuz?.. Rozi'nin bu oyunda yuva yıkıcı kadın rolüne çıkışının nedenlerini da daha iyi anlayabiliyor musunuz şimdi? Mesela yazara Yusuf'la ilgili hikâyesini anlatırken sorduğu o soruyu: Çok mu kirli bir kadınım ben?.. Bir çığlıktı bu. Çok derinlerden gelen bir çığlık... Ondan nefret ediyordum, hep nefret ettim ama, ne gizleyeyim, bu çığlığı da hep içimde hissettim ben. Bu çığlık... Bu çığlık benim de çığlığımdı çünkü. Kırgınlık benim de kırgınlığım. Kader benim de kaderim. Dışarıda bırakılanların, hep kenarda yaşamaya yazgılı olanların kaderi. Lanetlilerin kaderi. Lanetlerini başkalarına taşımaktan, bu-

laştırmaktan başka türlüsünü yapamayanların kaderi... Geçmiş zaman kiplerini neden mi kullanıyorum? Size hikâyemin başlarında birini öldürdüğümü söylemedim mi? Şaka mı yapıyorum sandınız? Bu cinayetin gerçek, öldürdüğümün de bir yakınım olduğunu söyledim oysa. Kurbanım kimdi sizce? Kurban... Burada bu lafı pek sevmedim aslında. Ama sözünü ettiğim kadının bu oyunda farkına vararak ya da varmayarak, gizliden gizliye bu role de soyunduğunu aklıma getirerek içimi rahatlatabilirim. Kan beyninize mi sıçradı? Yok canım, o kadar da abartılacak bir mesele değil. O zaten ölü gibiydi. Sayemde tam bir ölü oldu, hepsi bu. Bunu istemişti üstelik, zerre kadar şüphem yok. Hiç zorlanmadık. Yastığın altında cılız bir direniş... Artık savaşacak gücü kalmayan bir insanın direnişi... Sonrası da kolaydı. Cenaze işlerine telefon ettim. Arada bizim mahallenin alkolik doktoru Şahap Bey geldi, raporunu yazdı. Pek fazla uğraşmadan. Kısa bir muayeneden sonra "Ölmüş işte... Allah taksiratını affetsin" dedi, geçti. Kim bilir neler demek istemişti. Ben de söyledikleri üzerinde fazla durmadım, geçtim. Sonra defin ruhsatı... Hiç kimse hiçbir şeyden şüphelenmedi. Etrafta şüphe edecek hiç kimse kalmamıştı zaten. Cenazede birkaç komşu ile görevliler vardı sadece. Bir de yazar. Hikâyenin akışı gereği, onun orada olması gerekiyordu çünkü. Anlamlı mı anlamsız mı, mantıklı mı değil mi, boşuna aramayın. Ben onu orada gördüm. Siz de görün. En azından görmeye çalışın. Neyin gerçek, neyin hayal olduğuna da karar vermek çok zor artık zaten, değil mi?

Bu cinayeti neden mi işledim? Siz daha önce işlemediğime dua edin. İstediğim zamanda işleseydim yaşananları ya da yaşanmış gibi görünenleri böyle inşa

edemezdim ama, biliyorum. Hikâyenin bende kalan tarafı, yani asıl, size henüz anlatmadığım, günün birinde de anlatıp anlatamayacağımdan hâlâ emin olamadığım kısmıysa çok uzun. Üstelik burada anlatılanlardan çok daha sahici. Hem çok daha acıklı, hem de çok daha gülünç. Hem de çok daha sert, kolay kolay anlatılamayacak başka ölümlerle dolu. Ama yaşananlar başkaları için ne anlam ifade eder şüpheliyim, çok şüpheliyim gerçekten. Çünkü ne yaparsam yapayım, en derin duygumu size geçirebileceğimi sanmıyorum. Mesele benimle ilgili ama, sizinle değil. Önümde yine tarihin harabeleriyle örülmüş bir duvar var. Üstelik yola devam edebilmem için bazı taraflarımı hâlâ gizli tutmaya ihtiyaç duyuyorum. Yine de, bir çift laf edebilmek için, yaşadıklarım reddedildiğini ancak reddederek taşıyan bir kadını reddetmenin hikâyesiydi desem, çok karmaşık bir cümle mi kurmuş olurum? Sanmam. Dikkatinizi reddetme duygusu ve çağrıştırdıkları üzerine çekebiliyorsam, yeter. Annem bana, o zor koşullar altında, sadece okul çağıma kadar annelik yaptı. O da nasıl bir annelikse. Ayrıntılara girmeyelim şimdi. Bana anlattığı tuhaf hikâyelere de fazla girmeyelim. Özlenen, çok güzel bir bahçe, bu bahçede gizlenen, herkesi kandırmaya, kötülükler yapmaya çağıran yaramaz bir yılan, bu kötülükleri yapanların gönderildiği karanlık mağaralar, orada yaşayan insanlar, tuhaf çocuklar... Masallar anlatıyordu sözde. Bir de beni yapayalnız bıraktığı geceler vardı. Kim bilir nerelere gidiyordu. Önceleri korkmuştum. Sonra alıştım. Onunla oynadığımız bir oyun vardı. Bazı sabahlar yanına gelir yatardım. Uyandığımızda yorganı kaldırır, içine girerdik. "Haydi, sinema başlıyor!" derdi, gülerdik. Başlayan hiçbir film yoktu oysa. Karanlık, sadece karan-

lık vardı. Ama aynı zamanda da sıcaklık. Yorganın, yatağın, beraberliğin, birbirimize sarılmanın sıcaklığı. Belki de bu yüzden bir filmin oynamasının önemi yoktu. Nasılsa hayal edebilirdik, gördüğümüz filmleri birbirimize hatırlatabilirdik. Biz beraber sinemaya da giderdik çünkü. Hem de çok sık. Sinemalarımız ve bu ev sinemamız... O anlar en güzel anlarımızdı. İşte ben de o yalnız gecelerimde bu oyunu tek başıma sürdürdüm. Yatağımdaki karanlığın içine girmekten hiç korkmadım. Bu benim farkına varmadan kendi kendime verdiğim karanlık eğitimimdi. Her geçen gün biraz daha çok geliştirdiğim karanlık eğitimim. Orada tek başıma filmlerimi seyrettim. Kendi filmlerimi. Çünkü bu seferkiler başkalarının değil, benim çektiğim filmlerdi. Hiç kimseye anlatamadığım, hatta anlatamayacağım filmler... Şimdi de aynısını mı yapıyorum? Yapıyor muyum gerçekten? Size öyle mi geliyor? Ne kadar iyisiniz. Sonra okul çağım geldi ve annem ne yaptı biliyor musunuz? Beni yatılı bir okula yazdırdı. Böylesi daha iyiydi aslında. Beni ne kadar istemediğini hep hissettirmişti çünkü. Bir iki kere açık açık söylemişti de. Onun için ağır bir yüktüm. Bu sözlerin küçük bir çocuğa başlangıçta nasıl gelmiş olabileceğini yorumlamayı size bırakıyorum. Yıllar sonra bu günleri konuştuğumuzda, tüm yaptıklarını beni hayata hazırlamak ve çıkacağım savaşlarda kendimi daha güçlü hissetmem için yaptığını söyledi. Belki de haklıydı. Ama içimde çok hassas bir yer kırılmıştı bir kere. O kırıklığı hiç kimse tamir edemezdi. İnsan her yaşadığına alışıyor yine de, biliyorsunuz. Her yaşadığına... O okulun o gecelerdeki buz gibi koridorları ve yatakları bile sıcacık ve eğlenceliydi. Yalnızlığın ve kendine yetmenin nimetlerini görmüştüm. Tabii susmanın da. Tüm bun-

lar bir yana, tek başıma çektiğim ve seyrettiğim başka filmlerim de vardı artık. Ben sinemamı çok sevmiştim. Gün geldi, hafta sonlarında bile o eve gitmek gelmedi artık içimden. İtiraz etmedi. Büyüdükçe yolumu buldum. Yaz kamplarına katıldım. Hepsi farklıydı. Hiçbir yere ait olamamanın büyüsünü keşfettim. Kendimi tek ait hissettiğim yer o hiçbir yerdi. Bedenimi de keşfettim zamanla, bu bedenle neler yapabileceğimi de. Sonra farklı şehirler, farklı keşifler... Sonra bir ada... Size çok uzak bir ada... Her anlamda... Kendimi oraya biraz ait hissettim işte. Bir nedeni vardı tabii. Hem de çok önemli bir nedeni. Ama o da hikâyenin karanlık tarafında kalıyor. O ölüm yalanıyla ilgili tarafında. Oraya bir gün yeniden gideceğim.

İşleri çok mu karıştırdım dersiniz? Bunu bu odadan çıkmamı sağlayacak adam da söylüyor. Beyaz önlüklü halini nasıl da seviyor, ciddiye alıyor anlatamam. Oysa benim gözümde sadece bir çocuk, kocaman bir çocuk. Bu gerçeğin farkında olmaması çok hoşuma gidiyor. Oyunumu oynamaya devam ediyorum o zaman da. Artık hiçbir cezai ehliyetim yok. Çünkü ben aynı zamanda bir deliyim. Haliyle hiçbir şeye de ehliyetim yok. Böyle görülmek ne kadar iyi aslında. Hem bu dünyada bir ehliyetiniz varsa ne yazar, yoksa ne yazar. Ehliyete sahip olduğu kabul edilenler ne yapıyor? Üstelik ehliyet ne ve kim, neye göre, kime veriyor? Gördüğünüz gibi, hiç kimse meselenin ne kadar farkında olduğumun farkında değil. Gerçeği sadece size söylüyorum. Bu sırrı tutarsınız, değil mi? Tutmazsanız da fark etmez. Nasılsa hakkımda gereken kararlar verildi. Üstelik kararların sarsılmazlığına da o kadar inanılıyor ki. Beyaz önlüklü adam çok ümitsiz değil ama. İyileşebilecekmişim. Ancak kendimi iyi hisset-

mem yeterli değilmiş. Kararı asıl kendisinin ve arkadaşlarının vermesi gerekiyormuş. Susuyor ve gülümsüyorum. İyi görünmem gerekiyor çünkü. Onları er ya da geç kandıracağım.

Şimdi her şey daha mı çıplak? Bilmem. Buna siz karar vereceksiniz. Yalanlar ve doğrular. Size daha en başta bir yalancı olduğumu söyledim. Öyleyse neden beni dinlediniz? Tamam, burada duruyorum. Hemen gitmeyin öyle. Size pandispanya yaptım, ister misiniz? Hem de ev yapımı, eski usul. Tamam, tamam, ben yapmadım. İçinde bulunduğum şartlarda bu mümkün değil. Ama bu hikâyeleri bir araya getirip bir roman yazmak için sık sık buraya gelen ve benimle uzun sohbetler yapmayı göze alan yazar yapıyor. Verdiğim tarif üzerine tabii. Tarifi kimden aldığımı söylememe gerek yok herhalde. Bu pandispanyayı o getirdi. Hep getiriyor zaten. İstemem yetiyor. Aklı sıra hikâyemi anlatacak. Yazarlık tabii, ne yapsın. Tüm bu anlatılanların ardında, tıpkı o buzdağının görünmeyen kısmı gibi, koskoca bir başka hikâyenin yattığını, nefes alıp verdiğini o da seziyor. Gülümsüyorum. Bu hikâyeyi yazamayacağının henüz farkında değil. Elinden geleni yapıyor ama, doğruya doğru. Belki onu yönlendirebilirim. Yemeklerden ve duygularından yola çıkarak bir roman yazmasını sağlayabilirim. Yemekler ve insanlar... Asıl anlam taşıyan, o sofraların etrafında yaşananlardı... Bir filmden miydi bu? Bu cümle size de tanıdık geliyor mu? Karıştırıyorum artık. Olsun. O da ne yaparsa yapsın. Hatta bu hikâyeleri birleştirip kendi adıyla bir roman çıkarmasına bile ses çıkarmayacağım. Nasılsa esas hikâye bende kalacak. Ne göreceksek beraber göreceğiz artık. Siz de ne göreceksenız göreceksiniz. Bu pandispanya ağızda buruk bir tat mı bı-

rakıyor? Bilmem. Eski usul de ondan belki. Kaybedilen evlerden kaldı da ondan.

Hava çok mu soğudu? Soğudu galiba. Fark etmez, hiç fark etmez. Ben buradan çekip gideceğim zaten bir gün. Hem de bir daha dönmemek üzere. Başka odalara gitmek için. Başka kötülükler için. Peki, siz?..

BELONGS TO
KÄKTUS TEAM